

ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2004

Η παρούσα Έκθεση υποβάλλεται από την Επιτροπή Διοικήσεως στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σύμφωνα με το εδάφιο (1) του άρθρου 6 των περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμων του 1991 μέχρι 2004. Αντίγραφο της κοινοποιείται στο Υπουργικό Συμβούλιο και στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Νοέμβριος 2005

Π Ι Ν Α Κ Α Σ   Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

Σελίδα

ΜΕΡΟΣ Α **Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ**

I.	ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΘΗΤΕΙΑΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ	15
II.	Ο ΝΕΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ	19
III.	ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ	
	1. <i>Η ανάγκη για μια νέα δομή</i>	25
	2. <i>Σχέσεις με Νομοθετική και Εκτελεστική Εξουσία</i>	28
	3. <i>Εξωτερικές Σχέσεις</i>	30
	(i) <i>Σχέσεις με άλλους Όμπουτσμαν</i>	30
	(ii) <i>Άλλες διεθνείς συμμετοχές</i>	31
	4. <i>Άλλες δραστηριότητες</i>	32
	5. <i>Συνεργασία με την Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης</i>	34
	6. <i>Ιστοσελίδα Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως</i>	34
IV.	ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΔΙΕΚΠΑΙΡΕΩΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 2004 – Αριθμητική και Στατιστική Ανάλυση	
	1. <i>Ανάλυση παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2004</i>	37
	2. <i>Αναφορά στην εργασία που διεκπεραιώθηκε κατά το 2004</i>	38
	3. <i>Ανάλυση διερευνηθέντων παραπόνων</i>	40
	4. <i>Τελικές Εκθέσεις</i>	42
	5. <i>Παράπονα που υποβλήθηκαν κατά Επαρχία</i>	43
	6. <i>Ανάλυση παραπόνων κατά θέμα</i>	43
	7. <i>Ανάλυση παραπόνων κατά Υπουργείο/Τμήμα/Υπηρεσία</i>	44

ΜΕΡΟΣ Β

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ

I. ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

1.	<i>Αυτεπάγγελτη έρευνα για το σωφρονιστικό σύστημα της Κύπρου και τις συνθήκες κράτησης στις Κεντρικές Φυλακές</i>	51
2.	<i>Προσλήψεις Εκτάκτων στη Δημόσια Υπηρεσία</i>	57

II. ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

1.	<i>Εισαγωγή</i>	63
2.	<i>Αστυνομία</i>	64
3.	<i>Σεξουαλική παρενόχληση και προσβολή της προσωπικότητας εργαζομένου στην Αστυνομία</i>	72
4.	<i>Φυλακές</i>	76
5.	<i>Λειτουργία του θερινού Κινηματογράφου Κωνστάντια</i>	77

III. ΤΟΜΕΑΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

1.	<i>Εισαγωγή</i>	81
2.	<i>Αιτητές ασύλου</i>	83
3.	<i>Αναγνωρισμένοι Πρόσφυγες</i>	85
4.	<i>Απελάσεις</i>	86
5.	<i>Άδειες παραμονής</i>	88
6.	<i>Ακύρωση Θεωρήσεων Εισόδου</i>	90
7.	<i>Απόκτηση Κυπριακής ιθαγένειας</i>	92
8.	<i>Παραμπόδιση δικηγόρων να επικοινωνούν με αλλοδαπούς πελάτες τους που είναι κρατούμενοι</i>	94
9.	<i>Κατάλογος προσώπων στα οποία απαγορεύεται η είσοδος στην Κύπρο (Stop – List)</i>	95
10.	<i>Σεξουαλική εκμετάλλευση αλλοδαπών γυναικών</i>	97

IV. ΤΟΜΕΑΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

1.	<i>Εισαγωγή</i>	101
2.	<i>Υπουργείο Εσωτερικών</i>	102
3.	<i>Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού</i>	106
4.	<i>Υπουργεία Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος</i>	108

5.	<i>Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως</i>	109
6.	<i>Επαρχιακές Διοικήσεις</i>	115
7.	<i>Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας</i>	118
8.	<i>Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου</i>	119

V. ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

1.	<i>Εισαγωγή</i>	123
2.	<i>Δήμοι</i>	124
	(i) Αριθμητική και Στατιστική Ανάλυση	124
	(ii) Οχληρία από την λειτουργία κέντρων αναψυχής	125
	(iii) Οχληρία από άλλες αναπτύξεις	127
	(iv) Παράνομες οικοδομές και ανάπτυξη	130
	(v) Τέλη	133
	(vi) Κατανομή χορηγιών	134
	(vii) Υπαλληλικά θέματα	135
	(viii) Η Επικοινωνία των Δημοτικών Αρχών με τον Επίτροπο και τους πολίτες	136
3.	<i>Κοινότητες</i>	137

VI. ΤΟΜΕΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΩΝ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

1.	<i>Εισαγωγή</i>	143
2.	<i>Θέματα Παιδείας και Μαθητών</i>	143
	(i) Στασιμότητα μαθητών και πειθαρχία στα σχολεία	143
	(ii) Κυπριακό Συμβούλιο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών	148
3.	<i>Θέματα Εκπαιδευτικών</i>	150
	(i) Αξιολογήσεις εκπαιδευτικών λειτουργιών	150
	(ii) Ενέργειες Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας	151
	(iii) Ενέργειες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού	152
4.	<i>Υπαλληλικά Θέματα</i>	155
	(i) Διαδικασία προσλήψεων	155
	(ii) Προαγωγές	158
	(iii) Τοποθετήσεις – Μετακινήσεις	158
	(iv) Αξιολογήσεις	160
	(v) Οικονομικά και άλλα ωφελήματα	161
	(vi) Πειθαρχικές διαδικασίες	165
	(vii) Προσλήψεις Εκτάκτων	167

VII. ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1.	<i>Εισαγωγή</i>	171
2.	<i>Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων</i>	172
3.	<i>Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας</i>	177
4.	<i>Υπουργείο Υγείας</i>	179

φωτογραφίες

φωτογραφίες

ΜΕΡΟΣ Α
Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

I. ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΘΗΤΕΙΑΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Η έκθεση αυτή, συμπίπτει με την ανανέωση της θητείας μου ως Επίτροπος Διοικήσεως για έξι (6) ακόμα χρόνια. Τον Δεκέμβριο του 2004 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, προχώρησε στον επαναδιορισμό μου δυνάμει του άρθρου 3(1) των περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμων 1991/2004.

Είχε προηγηθεί εισήγηση του Υπουργικού Συμβουλίου και ομόφωνη απόφαση της Βουλής των Αντιπροσώπων. Η Τελετή Διαβεβαίωσης έγινε στο Προεδρικό Μέγαρο στις 13 Δεκεμβρίου 2004 στην παρουσία του Προέδρου της Βουλής, του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα, του Υφυπουργού παρά τω Προέδρω, του Κυβερνητικού Εκπροσώπου και Λειτουργών του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως.

Η αντιφώνησή μου στην τελετή διαβεβαίωσης δημοσιεύεται πιο κάτω:

Αντιφώνηση της Επιτρόπου Διοικήσεως στην Τελετή Διαβεβαίωσης της

*Κύριε Πρόεδρε της Δημοκρατίας,
Κύριε Πρόεδρε της Βουλής,
Κύριε Γενικέ Εισαγγελέα,
Κύριοι Υπουργοί,
Κύριε Κυβερνητικέ Εκπρόσωπε,
Κύριε Προεδρική Επίτροπε,*

Αντιλαμβάνομαι το αξίωμα του Επιτρόπου Διοικήσεως ως λειτούργημα, ειδικότερου μάλιστα βάρους και σπουδαιότητας, αφού έχει να κάνει με την ουσία της δημοκρατίας, την ποιότητα του κράτους και την πολιτισμική προσαρμογή, αφού διαμορφώνει τις καθημερινές τάσεις της ζωής που επηρεάζουν τις αξίες.

Έχω επομένως απόλυτη συναίσθηση της τιμής που μου γίνεται με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου κατ' αρχήν, του Προέδρου της Δημοκρατίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων στη συνέχεια, για την ανανέωση της εντολής και της θητείας μου ως Επίτροπου Διοικήσεως για έξι ακόμα χρόνια.

Σε μια στιγμή μάλιστα πρόκληση για το θεσμό του Επιτρόπου Διοικήσεως, που έχοντας ήδη διανύσει τρεις σχεδόν πενταετίες ζωής ως μηχανισμός ελέγχου στο εσωτερικό του κράτους, διευρύνει τον παραδοσιακό του ρόλο και το πεδίο δράσεως του σε θέματα ετερότητας, πλουραλισμού και ελευθερίας με τις νέες αρμοδιότητες του ως Αρχή κατά των Διακρίσεων και του Ρατσισμού και Αρχή Ίσης Μεταχείρισης στην Απασχόληση και την Εργασία.

Οι αρμοδιότητες αυτές, που εσείς και το Υπουργικό σας Συμβούλιο του εμπιστευθήκατε και η Βουλή των Αντιπροσώπων επικύρωσε την απόφασή σας με τη θέσπιση της σχετικής νομοθεσίας, αναμορφώνουν κυριολεκτικά το τοπίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον τόπο μας, και φέρνουν την Κύπρο στην πρώτη γραμμή σύγκλισης με τους ευρωπαϊκούς προσανατολισμούς ενώ καθιστούν το θεσμό του Επιτρόπου Διοικήσεως ως την πιο έγκυρη εγγύηση εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου.

Κύριε Πρόεδρε,

θεωρώ αυτή τη στιγμή ως την πιο κατάλληλη για να σας ευχαριστήσω για την ουσιαστική στήριξη και τη δυναμική προώθηση του θεσμού του Επιτρόπου Διοικήσεως που ισοδυναμεί με προώθηση της ποιότητας της δημοκρατίας. Όχι μόνο για τις καινοτόμες πρωτοβουλίες της ανάθεσης των νέων αρμοδιοτήτων που καταδεικνύουν ότι έχετε διαγνώσει σωστά ότι αρμόζουν στην ευελιξία και τον ανανεωτικό χαρακτήρα του θεσμού, αλλά για την ολόπλευρη στήριξη που παρέχετε τα δύο τελευταία χρόνια, σταθερά στον Επίτροπο Διοικήσεως.

Η δημόσια δήλωση σας και η αντίστοιχη απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για υλοποίηση και εφαρμογή των εισηγήσεων του Επιτρόπου Διοικήσεως έχει καταλυτικά θα έλεγα σημαδέψει την πορεία του θεσμού και οι ευεργετικές συνέπειες της είναι πλέον ορατές και ψηλαφητές σε όλα τα επίπεδα.

Πιστεύω πως ο καλύτερος τρόπος που μπορώ να έχω για να σας εκφράσω τις ευχαριστίες μου είναι να σας διαβεβαιώσω ότι το Γραφείο μου και εγώ προσωπικά, έχουμε πλήρη συναισθητική ευθύνη και του βάρους που επωμιζόμαστε αυτή τη δεύτερη περίοδο που αρχίζει από τώρα, για την διεκπεραίωση της νέας στην κυριολεξία, αποστολής.

Έχω ειλικρινά την άποψη πως ο Επίτροπος Διοικήσεως στην Κύπρο βρίσκεται σε μια από τις πιο δημιουργικές στιγμές της πορείας του. Με την αυτοπεποίθηση που του προσδίδει η εμπιστοσύνη του πολίτη, όπως εκφράζεται μέσα από τις δύομισι περίπου χιλιάδες παράπονα που έχει δεχτεί αυτό το χρόνο και η δεδηλωμένη στήριξη του κράτους, μπορεί να προχωρήσει με σίγουρα και σταθερά βήματα στους ανοιχτούς δρόμους που τον οδηγούν οι νέες αρμοδιότητες του.

Δεν υποτιμώ τις δυσκολίες και δεν αγνοώ την ανάγκη για ριζική αναδιάρθρωση του Γραφείου, αφού ουσιαστικά έχει μεταβληθεί και ο ίδιος ο ρόλος του Επιτρόπου Διοικήσεως και το διερευνητικό έργο αποτελεί πλέον μέρος μόνο, και όχι κατ' ανάγκη το πιο κύριο της παρέμβασης του. Οι ανάγκες αυτές έχουν συγκεκριμενοποιηθεί σε σχετικό υπόμνημα που έχουμε υποβάλει για την ενίσχυση του Γραφείου, και δεν αναφέρομαι μόνο στην αύξηση του αριθμού του προσωπικού. Είμαι βέβαιη ότι θα έχουμε και πάλι τη γνωστή σ' εμάς κατανόηση και στήριξη της Κυβέρνησης, στην προσπάθειά μας να δώσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ανάγλυφα το ευρωπαϊκό πρόσωπο της Κύπρου, και να προβάλουμε, όπου χρειάζεται, το ψηλό επίπεδο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον τόπο μας.

Σας ευχαριστώ.

II   Ο ΝΕΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Στην διάρκεια της περιόδου 1999-2004 δύο είναι τα γεγονότα που σημάδεψαν εξελικτικά την πορεία του Επιτρόπου Διοικήσεως.

Η αναγνώριση πρώτα και νομοθετική κατοχύρωση του δικαιώματος για αυτεπάγγελτη παρέμβαση σχεδόν μετά την ανάληψη των καθηκόντων μου και η ανάθεση στον Επίτροπο Διοικήσεως των αρμοδιοτήτων της Αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων και της Αρχής Ισότητας λίγο πριν την λήξη της θητείας μου τον Δεκέμβριο του 2004. Τα γεγονότα αυτά είναι ενδεικτικά της απόστασης που έχει διανύσει ο Επίτροπος Διοικήσεως τα τελευταία έξι χρόνια και των μελλοντικών προσανατολισμών του.

Η αυτεπάγγελτη παρέμβαση έχει να κάνει με εμβάθυνση του ρόλου του Επιτρόπου Διοικήσεως σε αρμοδιότητες που ήδη κατέχει, με στόχο την επισήμανση συστημικών αδυναμιών, την επιμήκυνση του πεδίου δράσεως του από την ατομική προσωπική καταγγελία στο ευρύτερο απρόσωπο κοινωνικό σύνολο σε θέματα που το ενδιαφέρουν και το αφορούν.

Στην δεύτερη περίπτωση, των δύο Αρχών δηλαδή, πρόκειται για εμπλουτισμό των αρμοδιοτήτων του Επιτρόπου Διοικήσεως με νέες θεματικές ή ακόμα σε ήδη γνωστές θεματικές σε μια όμως εξ υπαρχής νέα θεώρηση, προσέγγιση και προοπτική. Στο επίκεντρο και των δύο νέων αρμοδιοτήτων βρίσκεται η αρχή της ισότητας, από τις θεμελιακές αρχές του διοικητικού και συνταγματικού δικαίου, όπως όμως σήμερα γίνεται αντιληπτή και εν μέρει ανατρέπει τον τρόπο και τα όρια εφαρμογής του.

Η αυτεπάγγελτη παρέμβαση του Επιτρόπου Διοικήσεως έχει ήδη στο ενεργητικό της 14 περιπτώσεις είναι επομένως αρκετά γνωστή και οποιαδήποτε αναφορά θα αποτελούσε ίσως επανάληψη. Σημειώνεται μόνο ότι ορισμένες παρεμβάσεις αποτελούν ολοκληρωμένη ενότητα και θα μπορούσαν να στηρίξουν νέες σύγχρονες πολιτικές του κράτους, όπως τα θέματα των Φυλακών και του Σωφρονιστικού συστήματος που υπήρξαν αντικείμενο δύο μεγάλων αυτεπάγγελτων ερευνών.

Οι νέες αρμοδιότητες, η Αρχή κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων και η Αρχή Ισότητας έχουν περιέλθει στην σφαίρα δράσης του Επιτρόπου Διοικήσεως με τρεις νέες νομοθεσίες που ψήφισε η Βουλή στα πλαίσια εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο με ημερομηνία ισχύος την 01/05/2004.

Πρόκειται για τον *Περί Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων Άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμος Ν. 42(1)/04*, τον *Περί Ίσης Μεταχείρισης στην Απασχόληση και την Εργασία Νόμο Ν. 58(1)/04* και τον *περί Ίσης Μεταχείρισης (Φυλετική ή Εθνοτική) Καταγωγή Νόμο Ν. 59(1)/04*.

Με βάση τις νομοθεσίες αυτές ανατίθενται στον Επίτροπο Διοικήσεως οι πιο κάτω σπουδαίες αρμοδιότητες.

- α) Η καταπολέμηση της εξάπλωσης των φυλετικών διακρίσεων κάθε μορφής άμεσης, έμμεσης ή απαγορευμένης από τον νόμο διάκρισης λόγω φυλής ή κοινότητας γλώσσας, χρώματος, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής.*
- β) Η προαγωγή της ισότητας στην απόλαυση δικαιωμάτων και ελευθεριών δηλαδή εκείνων των δικαιωμάτων και ελευθεριών που προβλέπονται στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας αλλά και εκείνων που προκύπτουν από τις Διεθνείς Συμβάσεις που έχει προσυπογράψει η Κυπριακή Δημοκρατία, πέρα και ανεξάρτητα από φυλή, κοινότητα, γλώσσα, χρώμα, θρησκεία, πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, εθνική ή εθνοτική καταγωγή.*
- γ) Η προαγωγή ισότητας ευκαιριών ανεξάρτητα από φυλή ή εθνοτική καταγωγή, κοινότητα, γλώσσα, χρώμα, θρησκεία, πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις ηλικίας και γενετήσιου προγραμματισμού.*

Τα καινούρια στοιχεία που εισάγουν οι νέες αρμοδιότητες στην δράση του Επιτρόπου Διοικήσεως είναι σοβαρά και αξιοπρόσεκτα.

Όπως ο βασικός δικαιοδοτικός νόμος ορίζει, «*Ο Επίτροπος ασκεί τις αρμοδιότητες, τα καθήκοντα και τις εξουσίες που του παρέχονται δυνάμει του παρόντος νόμου τόσο σε σχέση με τον ιδιωτικό όσο και με τον δημόσιο τομέα*». Παρόμοιες διατάξεις διαλαμβάνουν και οι δύο ουσιαστικοί νόμοι, ο νόμος με αριθμό 58 (1)/04 και ο νόμος με αριθμό 59 (1)/04

Τούτο σημαίνει ότι ο Επίτροπος Διοικήσεως, ειδικά για τις αρμοδιότητες αυτές, υπεισέρχεται και στον ιδιωτικό τομέα που όπως ο ίδιος ο νόμος διευκρινίζει αφορά κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο και περιλαμβάνει εταιρεία, συνεταιρισμό, σωματείο, ίδρυμα ή οποιαδήποτε άλλη ένωση ή σύμπραξη προσώπων με ή χωρίς νομική προσωπικότητα.

Επομένως δεν πρόκειται για απλή ποσοτική διεύρυνση αρμοδιοτήτων αλλά για μια νέα κατάσταση αφού η οποιαδήποτε δράση του Επιτρόπου Διοικήσεως θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες, τις ανάγκες και τις ιδιομορφίες του ιδιωτικού τομέα.

Εξαιρετικά σημαντικές είναι και οι πρόνοιες του άρθρου 34 του Νόμου 42(1)/04, σύμφωνα με τις οποίες πρόσωπα ή ομάδες προσώπων, όπως μη κυβερνητικοί οργανισμοί, επιμελητήρια, οργανώσεις, σύνδεσμοι, σωματεία, ιδρύματα κ.α. που λειτουργούν προς όφελος επαγγελματιών, δημάρχων, δημοτικών συμβούλων αλλά και οποιοσδήποτε επίτροπος ή μέλος επιτροπής ή φορέα που διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, το Υπουργικό Συμβούλιο, την Βουλή ή από Υπουργό μπορεί να υποβάλει αίτηση στον Επίτροπο για να εξετάσει κατά πόσο οποιαδήποτε προτιθέμενη μεταχείριση ή συμπεριφορά του προσώπου ή της ομάδας που υποβάλλει το αίτημα αποτελεί ή συνιστά απαγορευμένη από τον νόμο διάκριση ή φυλετική διάκριση στην απόλαυση προστατευόμενων δικαιωμάτων ή ελευθεριών. Το ίδιο και κατά πόσο διάταγμα, όρος, κριτήριο ή πρακτική που προτίθεται να εφαρμόσει το πρόσωπο ή ομάδα που υποβάλλει το αίτημα ή που προτίθεται να εφαρμόσει ή να υιοθετήσει δημόσιο πρόσωπο ή πρόσωπο του ιδιωτικού τομέα σε σχέση με ζητήματα που το αφορούν υπό την επίσημη ιδιότητα του, αποτελεί ή συνιστά απαγορευμένη διάκριση ή φυλετική διάκριση προς την απόλαυση συγκεκριμένου προστατευτικού δικαιώματος ή ελευθερίας.

Με τον τρόπο αυτό και για πρώτη φορά ο Επίτροπος Διοικήσεως αναλαμβάνει αρμοδιότητες προληπτικής δράσης, δηλαδή πριν την έκδοση της απόφασης ή την εκδήλωση των θέσεων της υπηρεσίας της ή του ιδιωτικού οργανισμού ή προσώπου που έχουν την δυνατότητα να ζητήσουν από τον Επίτροπο καθοδήγηση και κατεύθυνση της δράσης και των ενεργειών τους. Η σημαντικότητα και οι επιπτώσεις της διάταξης είναι προφανείς.

Ειδικά για τις αρμοδιότητες αυτές της Αρχής κατά των Διακρίσεων και της Αρχής της Ισότητας ο Επίτροπος Διοικήσεως εξοπλίζεται με εξουσία επιβολής κυρώσεων που μπορεί να είναι διατάγματα, πρόστιμα ή συστάσεις αναφορικά με παραβίαση των διατάξεων της νομοθεσίας αλλά και για μη συμμόρφωση σε σχετικό διάταγμα ή συστάσεις.

Υπάρχει επομένως και στο σημείο αυτό μία ουσιαστική απομάκρυνση από τις αρχές λειτουργίας του Επιτρόπου Διοικήσεως που είναι γνωστό ότι δεν έχει εκτελεστική εξουσία.

Είναι για τον λόγο αυτό που έχω σημειώσει νωρίτερα ότι ο όρος «*διεύρυνση αρμοδιοτήτων*» δεν αποδίδει ορθά αυτό που στην πραγματικότητα έχει συμβεί. Έχουμε στην πράξη μια ουσιαστική διαφοροποίηση στο έργο του Επιτρόπου Διοικήσεως με επιπτώσεις ευρύτερες και παντως ιδιαίτερα σοβαρές και αξιοπρόσεκτες. Στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ο Επίτροπος

αποκτά μία σφαιρική και συνολική αρμοδιότητα πρόληψης και καθοδήγησης στην άσκηση των αρμοδιοτήτων των αρχών, διερεύνησης παραπόνων, συλλογής στοιχείων, στατιστικών και άλλων δεδομένων, ετοιμασίας κωδίκων και πρακτικών συμπεριφοράς, παρακολούθησης της εφαρμογής των Διεθνών Συμβάσεων ενώ παράλληλα μπορεί να λεχθεί ότι οι εκθέσεις του αποκτούν ιδιότητα απόφασης αφού έχουν στα θέματα αυτά εκτελεστό χαρακτήρα.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η δραστική παρέμβαση του Επιτρόπου σε θέματα νομοθεσίας που ο εκσυγχρονισμός και η προσαρμογή της στις νέες καταστάσεις είναι πλέον αναπόφευκτη. Με τις νέες νομοθεσίες υπό τον έλεγχο του Επιτρόπου τίθενται χωρίς εξαίρεση και νομοθετικές διατάξεις ώστε να μην εμπεριέχουν διακρίσεις κατά τον τρόπο που αυτές απορρίπτονται από τις τρεις νομοθεσίες που έχουν εισαχθεί. Είναι γνωστό ότι ο Επίτροπος Διοικήσεως στο καθαυτό έργο του δεν έχει αρμοδιότητα ελέγχου της Βουλής και των ενεργειών της και οι μέχρι σήμερα σχετικές παρεμβάσεις του περιορίζονται σε παρατηρήσεις ή υποδείξεις ηθικής κυρίως σημασίας ή άσκησης πίεσης.

Οι νέες αρμοδιότητες με την επέκταση του ελέγχου του Επιτρόπου Διοικήσεως στα θέματα αυτά εισάγουν ένα νέο κεφάλαιο που ισοδυναμεί με μία εξ υπαρχής αναθεώρηση του ρόλου του Επιτρόπου Διοικήσεως σε όλα τα επίπεδα. Αναλαμβάνοντας αυτές τις αρμοδιότητες ο Επίτροπος Διοίκησης επένδυσε στις εγγενείς ευαισθησίες του σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τον δυναμικό του χαρακτήρα, την ευελιξία και την ικανότητα του να ανταποκρίνεται στις καινούριες αξίες και να επιβεβαιώνει και να επαναοριοθετεί τους στόχους του.

Αν και οι νέες αρμοδιότητες δεν έχουν ενσωματωθεί στην ουσιαστική νομοθεσία του Επιτρόπου Διοικήσεως οι δονήσεις είναι ιδιαίτερα αισθητές σε όλο το φάσμα της δραστηριότητας του.

Είναι ακόμα πολύ νωρίς για μία συνολική και συλλογική αποτίμηση της απόφασης ανάληψης των όλων αρμοδιοτήτων και των επιπτώσεων, του επηρεασμού του αντίκτυπου, ίσως, στην γνωστή δράση του Επιτρόπου. Αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι ο Επίτροπος Διοικήσεως συμπληρώνοντας την τρίτη πενταετία της ζωής του δοκιμάζει τις δυνατότητες και αντοχές του σε ένα μεγάλο, ενδιαφέρον και εξαιρετικά απαιτητικό πεδίο που αφορά στις πιο βαθιές πτυχές των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και αναλαμβάνει το ρίσκο του καινούριου, χωρίς την ασφάλεια της καθοδήγησης της προηγούμενης εμπειρίας. Αντίθετα ο Επίτροπος Διοικήσεως είναι από τους πρώτους Όμπουτσμαν που προχώρησαν στην ανάληψη των αρμοδιοτήτων αυτών, άρα οι πρώτες εμπειρίες θα είναι οι δικές του.

Για την απόφαση αποδοχής των αρμοδιοτήτων υπήρξε έντονος προβληματισμός και σοβαρή στάθμιση όλων των δεδομένων, θετικών (η πρόκληση του καινούριου που επιδέχεται ακόμα

ερμηνεία), και αρνητικών (υπερβολική επιβάρυνση του όγκου δουλειάς του γραφείου, τα πολλά μέτωπα).

Εξακολουθώ να πιστεύω πως δεν υπήρχε περιθώριο για άλλη επιλογή. Ο Επίτροπος Διοικήσεως είναι πάντα ανοικτός σε προκλήσεις και αλλαγές. Η ευελιξία και προσαρμοστικότητα είναι όροι ζωής για τον Θεσμό. Οι ραγδαίες εξελίξεις της σύγχρονης κοινωνίας, ο μετασχηματισμός του Κράτους Δικαίου στο σύγχρονο Κοινωνικό Κράτος, οι διακηρυγμένες και με συνταγματικό πλέον κύρος ευρωπαϊκές αρχές, έχουν μεταβάλει το περιβάλλον δράσης του Επιτρόπου Διοικήσεως, την ίδια την έννοια του Θεσμού ακόμα και στην πιο κλασική εκδοχή της.

Η παρέμβαση του Επιτρόπου Διοικήσεως έχει προ πολλού εκφύγει από τα στενά όρια της αρχής της νομιμότητας. Το ζητούμενο είναι πλέον το ουσιαστικά ορθό και δίκαιο. Η ανάληψη των νέων αρμοδιοτήτων ήταν η φυσική και αναγκαία συνέχεια. Για μία ανοιχτή και δημοκρατική κοινωνία, για την επαύξηση της εγγυημένης ατομικής και κοινωνικής ελευθερίας του ανθρώπου και του πολίτη στη σύγχρονη δημοκρατική πολιτεία, για τη βελτίωση, τον εμπλουτισμό και την ποιοτική αναβάθμιση του Κράτους Δικαίου.

Ηλιάνα Νικολάου

Επίτροπος Διοικήσεως

ΙΙΙ. ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

1. Η ανάγκη για μια νέα δομή

Η διεύρυνση των αρμοδιοτήτων, η αλματώδης αύξηση των παραπόνων (τα τελευταία πέντε χρόνια έχουν υποβληθεί περισσότερα παράπονα από τα πρώτα δέκα χρόνια), η πολυπλοκότητα και η σοβαρότητα των θεμάτων που τίθενται πλέον ενώπιον του Επιτρόπου Διοικήσεως, η αυτεπάγγελτη παρέμβαση και προ παντός η ανάληψη των αρμοδιοτήτων της Αρχής κατά του Ρατσισμού και της Αρχής Ισότητας με ουσιαστικές διαφοροποιήσεις στον τρόπο δράσης και τις εν γένει ενέργειες του Επιτρόπου Διοικήσεως, δημιούργησαν μια κυριολεκτικά νέα κατάσταση που δεν ήταν δυνατό να αντιμετωπιστεί από τη μικρή υπηρεσία του Γραφείου του Επιτρόπου Διοικήσεως που εξακολουθεί να είναι ακόμα προσαρμοσμένη στις δομές και τις απαιτήσεις των αρχών της δεκαετίας του 1990 όπως δηλαδή είχε πρωτοεμφανιστεί.

Η αναγκαιότητα για μια ριζική αναδιάρθρωση και ουσιαστική αλλαγή του πρότυπου στο οποίο είχε βασιστεί η υπηρεσία υποδείχθηκαν από πλευράς του Γραφείου, προ πολλού, ήδη από το 2000, όταν η ροή των παραπόνων άρχισε να αυξάνεται με απρόβλεπτα γοργούς ρυθμούς. Ο αυστηρά προσωποκεντρικός και συγκεντρωτικός χαρακτήρας του Γραφείου εκ των πραγμάτων ήταν ήδη πριν από το τέλος της δεκαετίας του '90 ξεπερασμένος και αναποτελεσματικός. Η ανταπόκριση όμως από πλευράς του κράτους, όπου υπήρξε ήταν περιστασιακή και αποσπασματική. Εξαντλείτο κατά κανόνα σε μικρή αύξηση του αριθμού των λειτουργών κυρίως σε έκτακτη βάση.

Τα εσωτερικά μέτρα που λήφθηκαν από το Γραφείο σε μία προσπάθεια κάλυψης του κενού με τη δημιουργία θεματικών τομέων, λίγη μόνο βοήθεια μπόρεσαν να προσφέρουν αφού και οι ίδιοι οι τομείς παρέμειναν υποστελεχωμένοι.

Η ανάληψη των νέων αρμοδιοτήτων (της Αρχής κατά του Ρατσισμού και της Αρχής Ισότητας) έγινε υπό τον ρητό όρο της οργανωτικής ενίσχυσης του γραφείου και της πρόσληψης ικανού προσωπικού. Για τον σκοπό αυτό υποβλήθηκαν από την Επίτροπο οργανογράμματα στον αρμόδιο Υπουργό των Οικονομικών και έγιναν αλληπάλληλες συναντήσεις με αρμόδιους αξιωματούχους και λειτουργούς στους οποίους αναλύθηκε τεκμηριωμένα η κατάσταση.

Τα αιτήματα ήταν συγκεκριμένα:

- α) Διεύρυνση των μόνιμων θέσεων των Λειτουργών Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως στην κλίμακα 8-10
- β) Δημιουργία διοικητικών θέσεων για την αντιμετώπιση των σοβαρών πλέον διοικητικών θεμάτων που αντιμετωπίζει το Γραφείο (σήμερα δεν υπάρχει καμιά)
- γ) Ενίσχυση του Γραμματειακού Προσωπικού
- δ) Νέα ιεραρχική δομή του Γραφείου με την δημιουργία πρόσθετων θέσεων σε υψηλότερες κλίμακες (η ανώτερη κλίμακα σήμερα είναι η κλίμακα Α13 των Ανώτερων Λειτουργών Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως) ώστε να υπάρξει η αναγκαία αποκέντρωση.

Το αποτέλεσμα πάντα στην ίδια γραφειοκρατική αντίληψη, με μερικούς νέους λειτουργούς σε έκτακτη απασχόληση στην βάση της υπηρεσίας.

Αυτή τη στιγμή στο Γραφείο παρουσιάζεται το τραγελαφικό φαινόμενο να υπηρετούν περισσότεροι λειτουργοί σε έκτακτη βάση από το μόνιμο προσωπικό. Ειδικότερα η κατάσταση στο Γραφείο έχει διαμορφωθεί τον χρόνο αυτό ως εξής:

- Τρεις (3) Ανώτεροι Λειτουργοί Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως κλίμακας Α13,
- Τρεις (3) Λειτουργοί Α' Τάξεως Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως κλίμακας Α11,
- Πέντε (5) Λειτουργοί Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως κλίμακας Α8 - 10,
- Δώδεκα (12) Λειτουργοί Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως σε έκτακτη βάση (οι τρεις (3) έναντι κενών μόνιμων οργανικών θέσεων).

Το 2004 υπηρετούσαν στις θέσεις αυτές οι πιο κάτω λειτουργοί:

Αφροδίτη Κουφτερού	Ανώτερη Λειτουργός
Ελίζα Σαββίδου	Ανώτερη Λειτουργός
Άριστος Τσιάρτας	Ανώτερος Λειτουργός
Ελένη Χ'Ττοφή	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως Α' Τάξεως
Μαρία Χριστοφόρου	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως Α' Τάξεως
Γιώργος Κρασσάς	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως Α' Τάξεως
Χρύσανθος Χρυσάνθης	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Κώστας Ιωάννου	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Γεωργία Σταυρινίδου	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Ελένη Συμεωνίδου	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Γιώργος Κακότας	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Τάσος Κωστήας	Έκτακτος Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Νάσια Διονυσίου	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Μαρία Καραγιάννη	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Έλενα Καρεκλά	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Νικολέττα Κουτσάκου	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως

Υπό τις πιο πάνω περιστάσεις τα σχέδια για την λειτουργική ανανέωση του γραφείου έχουν εκτοπιστεί.

Οι νέες Αρχές, η Αρχή κατά του Ρατσισμού και η Αρχή Ισότητας που προγραμματίζονταν να λειτουργήσουν σε σχετικά αυτόνομη βάση ουσιαστικά ενσωματώθηκαν στον κορμό του Γραφείου αφού στελεχώνονται από Λειτουργούς που ήδη προΐστανται άλλων Τομέων του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως. Η ανάγκη για μία πιο φυσιολογική λειτουργία του Γραφείου και η επιζητούμενη εξισορρόπηση εξουσίας δεν μπόρεσε να υλοποιηθεί.

Η κατάσταση δημιουργεί αισθήματα αποθάρρυνσης, αφού νέες υπηρεσίες, με εμφανώς υποδεέστερες αρμοδιότητες και απροσδιόριστο όγκο δουλειάς είναι σε καλύτερη κατάσταση από άποψη στελέχωσης, επάρκειας και οργανωτικής δομής.

Αυτό φυσικά δεν μπορεί να θεωρηθεί και ούτε είναι λάθος. Λάθος είναι η ολιγωρία, ο σκεπτικισμός και η επιφυλακτικότητα απέναντι στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως, η δημοσιοϋπαλληλική γραφειοκρατική αντίληψη με την οποία αντιμετωπίζονται τα σοβαρά προβλήματα του.

Να υποθέσουμε ότι η Πολιτεία δεν επιθυμεί την ενίσχυση του εξωδικαστικού, ανεξάρτητου και άρα απρόβλεπτου ελέγχου του Επιτρόπου Διοικήσεως;

Κανένας λόγος. Η δήλωση του Προέδρου ήταν σαφής και κατηγορηματική.

Παραμένει όμως γεγονός ότι η λειτουργία του Γραφείου ως έχει, δεν ανταποκρίνεται στις πραγματικότητες που έχουν διαμορφωθεί και στις απαιτήσεις τους, και αν δεν υπάρξουν μέτρα, οι επιπτώσεις δεν θα υπάρξει τρόπος να αποτραπούν.

Ούτε και η υπέρμετρη προσωπική προσπάθεια των αξιωματούχων και των Λειτουργών του Γραφείου μπορεί μακροπρόθεσμα να θεωρηθεί αποτελεσματική ή να επιβιώσει ως πολιτική, για μια υπηρεσία που προϋποθέτει συστηματική παρακολούθηση, ενημέρωση, παρουσία στα διεθνή βήματα, επαγρύπνηση και ετοιμότητα δράσης.

2. Σχέσεις με Νομοθετική και Εκτελεστική Εξουσία

Ο Επίτροπος Διοικήσεως διατηρεί παραδοσιακά στενές σχέσεις συνεργασίας με τις δύο εξουσίες, την Νομοθετική και την Εκτελεστική, που αποτελούν και τους κύριους άξονες στήριξης του. Οι σχέσεις αυτές συνεχίστηκαν και στο υπό ανασκόπηση έτος.

Οι δεσμοί του Επιτρόπου με την Βουλή εκφράζονται κυρίως μέσα από την ομώνυμη Κοινοβουλευτική Επιτροπή, την Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως. Όπως σημειώνεται και σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις, σταδιακά η συνεργασία αυτή έχει επεκταθεί και σε άλλες Κοινοβουλευτικές Επιτροπές με ιδιαίτερη έμφαση στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Στο συγκεκριμένο πάντως χρονικό πλαίσιο η συνεργασία του Επιτρόπου με την «δική του» Επιτροπή ήταν εξαιρετικά περιορισμένη. Ο Επίτροπος προσκλήθηκε και συμμετέσχε σε πολύ μικρό αριθμό συνεδριάσεων της Επιτροπής Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως και οι δυνατότητες που είχε να προβάλει μέσα από την Επιτροπή την δουλειά του αλλά και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ήταν μηδαμινές.

Ο Επίτροπος αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στον ρόλο της Επιτροπής Θεσμών Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως, στην εμπέδωση του θεσμού και την εν γένει ανάπτυξη του. Τα τελευταία μάλιστα χρόνια η Επιτροπή είχε εξελιχθεί σε ένα αποτελεσματικό μέσο προώθησης των εισηγήσεων του Επιτρόπου και συζήτησης των Εκθέσεων του στην παρουσία και των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

Τυχόν υποβάθμιση του ρόλου της Επιτροπής θα ήταν εξαιρετικά δυσμενής για το θεσμό και ανεπιθύμητη. Θεωρούμε πάντως πως ότι συνέβη το 2004 ήταν απλά περιστασιακό και οι σχέσεις ουσιαστικής συνεργασίας του Επιτρόπου με την Κοινοβουλευτική Επιτροπή θα συνεχιστούν στο γνώριμο οικείο περιβάλλον.

Το Υπουργικό Συμβούλιο εξακολουθεί να εφαρμόζει την Προεδρική διακήρυξη για σεβασμό και συμμόρφωση στις εισηγήσεις του Επιτρόπου Διοικήσεως και συζητά με συνέπεια και σε σταθερή μηνιαία βάση τις Εκθέσεις του

Η σημασία και οι ευεργετικές επιπτώσεις της παρέμβασης του Προέδρου στην εξελικτική πορεία και αναβάθμιση του θεσμού έχει επισημανθεί σε πολλές περιπτώσεις. Δεδομένης όμως της Προεδρικής στήριξης είναι φυσικό να αναμένεται η πληρέστερη αξιοποίηση του Θεσμού από πλευράς του κράτους.

Ο Επίτροπος Διοικήσεως ενεργεί παράλληλα για τον πολίτη και το κράτος. Η χρηστή διοίκηση, η εύρυθμη εφαρμογή των νόμων, ο σεβασμός των δικαιωμάτων του πολίτη και η κατίσχυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ενδιαφέρουν εξίσου Διοίκηση και Διοικούμενους. Ο Επίτροπος Διοικήσεως έχοντας το βλέμμα στραμμένο στον πολίτη ως το ασθενέστερο μέρος, διατηρεί ίσες αποστάσεις και αμείωτο το ενδιαφέρον για τα θέματα που αφορούν το κράτος, αν υποθέσουμε ότι είναι δυνατός ο διαχωρισμός σε θέματα κράτους και θέματα πολίτη. Ο στόχος είναι διπλός, να γίνουν τα πράγματα καλύτερα για τον πολίτη, σε ένα επίσης καλύτερο κράτος.

Η κυβέρνηση έχει βάσει του νόμου, δυνατότητα αξιοποίησης του Θεσμού, άμεσα και όχι κατ' ανάγκη μέσα από τον επηρεασμό προσωπικών δικαιωμάτων. Αναφέρομαι στις πρόνοιες του άρθρου 5(1)(β), των περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νομών που παρέχουν στο Υπουργικό Συμβούλιο την δυνατότητα να παραπέμπει στον Επίτροπο Διοικήσεως για διερεύνηση οποιαδήποτε θέματα που αφορούν στην λειτουργία οποιασδήποτε υπηρεσίας προκειμένου να διαπιστώσει αν αυτή λειτουργεί εύρυθμα και σύμφωνα με τους νόμους και τις αρχές της χρήσης διοίκησης.

Δίδεται η εντύπωση ότι το Υπουργικό Συμβούλιο είτε αγνοεί την διάταξη αυτή είτε παραλείπει να την χρησιμοποιήσει. Αφορμή για την διαπίστωση αυτή, δίνουν οι όλο και πιο πυκνές τον τελευταίο καιρό συστάσεις λεγόμενων «ανεξάρτητων» Επιτροπών για διερεύνηση θεμάτων που σαφέστατα εμπίπτουν και αφορούν σε αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως.

Οι Επιτροπές αυτές στηρίζονται στο Κεφάλαιο 44 του περί Ερευνητικών Επιτρόπων Νόμου, μια αποικιακή νομοθεσία – ο βασικός νόμος θεσπίστηκε το 1942 - που προφανώς στόχο είχε τον δυνατό υπό τις περιστάσεις έλεγχο των δημόσιων υπηρεσιών σε εποχές που στην κυπριακή έννομη τάξη ήταν άγνωστος ο θεσμός του εξωδικαστικού ελέγχου του Επιτρόπου Διοικήσεως και φυσικά μέσα στις προοπτικές του τότε καθεστώτος. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην νομοθεσία αυτή η Κύπρος αναφέρεται ως «αποικία» και κανένας λόγος δεν γίνεται για «ανεξάρτητη» Επιτροπή. Ο νόμος αναφέρεται σε ερευνητική Επιτροπή τα μέλη της οποίας δίδουν όρκο ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου ή οποιουδήποτε προσώπου που αυτό θα οριστεί για την πιστή, ολοκληρωμένη και αμερόληπτη εκτέλεση των καθηκόντων που περιέχονται στο σχετικό εμπίστευμα.

Ο Επίτροπος Διοικήσεως δεν διεκδικεί το μονοπώλιο και δεν ισχυρίζεται ότι είναι ο αποκλειστικός φορέας ελέγχου.

Το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο η οποιαδήποτε Επιτροπή που συγκροτείται με βάση το Κεφάλαιο 44 μπορεί με οποιοδήποτε τρόπο να υποκαταστήσει τον αντικειμενικό, ανεξάρτητο έλεγχο του Επιτρόπου Διοικήσεως με τις θεσμικά κατοχυρωμένες εγγυήσεις.

Έχω την γνώμη ότι το Υπουργικό Συμβούλιο θα πρέπει να μελετήσει ενδελεχώς το πρόβλημα ώστε να εκλείψει το φαινόμενο παράλληλης διερεύνησης θεμάτων από τον Επίτροπο που είναι ο εντεταλμένος από τον νόμο μηχανισμός ελέγχου και από Επιτροπές που οι αποικιακές τους καταβολές δεν τους επιτρέπουν να διαδραματίσουν αντίστοιχη αποστολή.

3. Εξωτερικές Σχέσεις

(i) Σχέσεις με άλλους Όμπουτμαν

Οι σχέσεις του Γραφείου με άλλους εθνικούς Όμπουτμαν, το Γραφείο του Ευρωπαίου Διαμεσολαβητή και άλλα διεθνή σώματα με συναφείς αρμοδιότητες, έχουν καταστεί τα τελευταία χρόνια θέμα προτεραιότητας.

Το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως διατηρεί άριστες, στενές και φιλικές σχέσεις με όλους τους Ευρωπαίους Όμπουτμαν, και ιδιαίτερα τον Ευρωπαίο Διαμεσολαβητή, κύριο Νικηφόρο Διαμαντούρο, τις οποίες φροντίζει να ενισχύει συστηματικά είτε με διεθνή συνέδρια που οργανώνει στην Κύπρο, είτε με την παρουσία και εκπροσώπηση σε συνέδρια στο εξωτερικό.

Από την ανάληψη των αρμοδιοτήτων της Αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων και της Αρχής Ισότητας, η ανάγκη για διεθνείς συμμετοχές και ανταλλαγές έχει καταστεί εντονότερη και πιο επιτακτική.

Το 2004 δεσπόζει η επίσημη επίσκεψη του Ευρωπαίου Διαμεσολαβητή κύριου Νικηφόρου Διαμαντούρου στην Κύπρο από 1 μέχρι 3 Μαρτίου στα πλαίσια σειράς επισκέψεων του στις υπό ένταξη χώρες.

Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Κύπρο ο κύριος Διαμαντούρος, ο οποίος συνοδευόταν από στελέχη του Γραφείου του, έγινε δεκτός από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον Πρόεδρο της Βουλής, τους Αρχηγούς των Πολιτικών Κομμάτων, τον Υπουργό Εσωτερικών και το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

Είχε επίσης, αλληπάλληλες συσκέψεις με την Επίτροπο Διοικήσεως στα πλαίσια μιας πιο αποτελεσματικής συνεργασίας. Ο κύριος Διαμαντούρος έδωσε διαλέξεις για το έργο του

Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή και ήταν ο κύριος εισηγητής στην ετήσια δημόσια διάλεξη του Πανεπιστημίου Κύπρου.

(ii) Άλλες διεθνείς συμμετοχές

Η Ανώτερη Λειτουργός του γραφείου κυρία Ελίζα Σαββίδου εκπροσώπησε το Γραφείο σε συνάντηση εμπειρογνομόνων που έγινε στις 29 και 30 Ιανουαρίου 2004 στο Λονδίνο και διοργανώθηκε από την Commission for Racial Discrimination.

Στις 4 – 5 Μαρτίου 2004, 27 – 30 Ιουνίου 2004, 19 – 22 Οκτωβρίου 2004, η Επίτροπος Διοικήσεως και ο Ανώτερος Λειτουργός του Γραφείου, Άριστος Τσιάρτας, συμμετείχαν σε συνέδρια του Διοικητικού Εκτελεστικού Συμβουλίου του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου κατά του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας που έγιναν στην Βιέννη.

Στις 18 Μαρτίου 2004 ο Ανώτερος Λειτουργός του Γραφείου Άριστος Τσιάρτας πήρε μέρος σε συνέδριο που έγινε στο Στρασβούργο με θέμα «*All Different All Equal: - ten years of combating racism*». Το συνέδριο οργανώθηκε από την Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης (ECRI) με τη ευκαιρία της συμπλήρωσης δέκα χρόνων από την ίδρυση της.

Στις 5 έως 8 Μαΐου 2004 η Επίτροπος Διοικήσεως και ο Ανώτερος Λειτουργός του Γραφείου Άριστος Τσιάρτας παρευρέθηκαν σε Διεθνές Συνέδριο στην Κωνσταντινούπολη με θέμα «*Implementing European Anti-discrimination Law*».

Ο Λειτουργός Α' Γιώργος Π. Κρασσάς συμμετείχε στο Συνέδριο που οργανώθηκε από την Ιρλανδική Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην πόλη Λίμερικ της Ιρλανδίας, από τις 26 ως τις 28 Μαΐου 2004. Το θέμα του συνεδρίου ήταν η προώθηση και η αποδοχή της ισότητας και της διαφορετικότητας στην Ευρώπη και ο ρόλος των Εθνικών Αρχών Ισότητας.

Ο Λειτουργός Α' Γιώργος Π. Κρασσάς εκπροσώπησε το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως στην έβδομη Συνδιάσκεψη του Διεθνούς Ινστιτούτου Όμπουτσμαν που διοργανώθηκε στην πόλη Κεμπέκ του Καναδά, από τις 7 μέχρι τις 10 Σεπτεμβρίου 2004.

Το επιστημονικό μέρος της Συνδιάσκεψης είχε ως αντικείμενο το ρόλο του Όμπουτσμαν στη διασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ των υποχρεώσεων του πολίτη από τη μια και των προσωπικών δικαιωμάτων και ευθυνών του από την άλλη. Οι εργασίες της Συνδιάσκεψης περιλάμβαναν την έγκριση των οικονομικών καταστάσεων του Ινστιτούτου και την εκλογή των εκπροσώπων της Ευρώπης στο εκτελεστικό συμβούλιο του Διεθνούς Ινστιτούτου των Όμπουτσμαν καθώς και των ομοσπονδιακών οργάνων του Ινστιτούτου σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στις 12 έως 15 Σεπτεμβρίου 2004 η Επίτροπος Διοικήσεως και ο Ανώτερος Λειτουργός Άριστος Τσιάρτας συμμετείχαν σε διάσκεψη του ΟΑΣΕ, για την Ανοχή και την πάλη κατά του Ρατσισμού της Ξενοφοβίας και των Διακρίσεων που έγινε στις Βρυξέλλες.

Η Επίτροπος Διοικήσεως συμμετείχε σε συνέδριο με θέμα «Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση: Προκλήσεις και Ευκαιρίες για τον Νομοθέτη και τη Διοίκηση», που διοργανώθηκε στην Αθήνα στις 4 μέχρι 6 Νοεμβρίου 2004 από το περιοδικό «Νόμος + Φύση».

Στις 15 έως 17 Νοεμβρίου 2004, η Επίτροπος Διοικήσεως και ο Λειτουργός Α' τάξεως του Γραφείου Γ. Κρασσάς συμμετείχαν στην εκδήλωση με θέμα «All Different All Equal: The start-up of the National Office against Racial Discrimination», που έγινε στη Ρώμη.

Η Ανώτερη Λειτουργός του Γραφείου Αφροδίτη Κουφτερού συμμετείχε στο συνέδριο «Progressive Implementation: New Developments in European Union Gender Equality Law» που πραγματοποιήθηκε στη Χάγη στις 18 – 20 Νοεμβρίου, 2004.

Ο Ανώτερος Λειτουργός του Γραφείου Άριστος Τσιάρτας πήρε μέρος στη διάσκεψη «Equality in a future Europe» που έγινε στη Χάγη στις 21 – 24 Νοεμβρίου 2004.

Η Ανώτερη Λειτουργός του Γραφείου κ. Ελίζα Σαββίδου παραβρέθηκε στη Πανευρωπαϊκή Διάσκεψη με θέμα συλλογή στατιστικών στοιχείων για τη προαγωγή της Ισότητας European Conference on data to promote Equality, που έγινε στο Ελσίνκι στις 8 – 10 Δεκεμβρίου 2004.

4. Άλλες Δραστηριότητες

Πλούσια και συστηματική ήταν για το έτος αυτό η παρουσία και συμμετοχή της Επιτρόπου Διοικήσεως και Λειτουργών του Γραφείου σε εκδηλώσεις που αφορούν τον θεσμό και τις δραστηριότητες του.

Στις 18 Φεβρουαρίου 2004 η Επίτροπος Διοικήσεως μίλησε σε συνεστίαση των Ευρωπαίων Πρέσβων, στο σπίτι του Ιρλανδού Πρέσβη, κατά την προεδρία της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση με θέμα «*Ombudsman and Human Rights*».

Την 1 Μαρτίου 2004 με την ευκαιρία της επίσκεψης στην Κύπρο του Ευρωπαίου Διαμεσολαβητή κ. Νικηφόρου Διαμαντούρου η Επίτροπος Διοικήσεως συμμετέσχε σε σεμινάριο που οργανώθηκε

στην Λευκωσία από τον ΟΠΕΚ με θέμα *«ο Έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης ως Παράγων Ενδυνάμωσης της Δημοκρατίας και ο Ρόλος του Ευρωπαίου Διαμεσολαβητή»*.

Στις 8 Μαρτίου 2004 η Επίτροπος Διοικήσεως μίλησε σε εκδήλωση της Τράπεζας Κύπρου στην Λευκωσία με θέμα *«ο Επίτροπος Διοικήσεως και τα Δικαιώματα των Ευάλωτων Ομάδων»*.

Στις 9 Μαρτίου 2004 η Επίτροπος Διοικήσεως έδωσε διάλεξη για τον Οργανισμό Γυναικών Επιχειρηματιών Επαγγελματιών (ΟΓΕΕ) Λευκωσίας – Κερύνειας με θέμα *«ο Επίτροπος Διοικήσεως και τα Κοινωνικά Δικαιώματα»*.

Στις 11 Μαρτίου 2004 η Επίτροπος Διοικήσεως σε εκδήλωση βράβευσης της από το Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών μίλησε με θέμα *«Γυναίκα και Δημόσια Ζωή»*.

Στις 17 Μαρτίου 2004 η Επίτροπος Διοικήσεως έδωσε διάλεξη για τη Σχολή Δεσμοφυλάκων στις Κεντρικές Φυλακές Λευκωσίας με θέμα *«Ο Επίτροπος Διοικήσεως και τα Δικαιώματα των Κρατουμένων»*.

Στις 29 Μαρτίου 2004 η Επίτροπος Διοικήσεως έδωσε διάλεξη για τα μέλη του Ροταριανού ομίλου Λευκωσία – Λευκοθέα με θέμα *«Ο Επίτροπος Διοικήσεως, η Αρχή Ισότητας και η Αρχή κατά του Ρατσισμού»*.

Στις 8 Νοεμβρίου 2004 η Επίτροπος Διοικήσεως μίλησε σε εκδήλωση της Ένωσης Δήμων Κύπρου με θέμα *«Αξιοκρατία και Χρηστή Διοίκηση στους Δήμους – ο Ρόλος του Επιτρόπου Διοικήσεως»*.

Στις 17 Νοεμβρίου 2004 η Επίτροπος Διοικήσεως έδωσε διάλεξη στο προσφυγικό σωματείο *«το Λευκόνικο»* με θέμα *«Ο Επίτροπος Διοικήσεως και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα»*.

Η κα Αφροδίτη Κουφτερού, Ανώτερος Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως ήταν ομιλήτης σε εκδήλωση που οργάνωσαν οι τρεις εκπαιδευτικές οργανώσεις, ΟΕΛΜΕΚ, ΟΛΤΕΚ και ΠΟΕΔ, στις 15 Δεκεμβρίου 2004, με θέμα *«Ισότητα των Φύλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και Γυναίκα Εκπαιδευτικός»*.

5. Συνεργασία με Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης

Μέσα στα πλαίσια της συνεργασίας του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως με την Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης λειτουργοί του Γραφείου έδωσαν κατά το 2004 διαλέξεις για το θεσμό του Επιτρόπου Διοικήσεως, που εντάχθηκαν στα προγράμματα Εισαγωγικής Κατάρτισης Νεοεισερχομένων στη Δημόσια Υπηρεσία.

Συγκεκριμένα δόθηκαν οι ακόλουθες διαλέξεις:

- 8/12/2004, από την κα Αφροδίτη Κουφτερού, Ανώτερο Λειτουργό Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως.
- 8/10/2004, από τον κ. Άριστο Τσιάρτα, Ανώτερο Λειτουργό Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως.
- 15/6/2004, 17/11/2004, 1/12/2004, από την κα Μαρία Χριστοφόρου, Λειτουργό Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως Α'.
- 20/5/2004, 13/10/2004, 10/11/2004, από τον κ. Γιώργο Κρασσά, Λειτουργό Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως Α'.
- 23/7/2004, 3/11/2004, 24/11/2004, από τον κ. Κώστα Ιωάννου, Λειτουργό Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως.

6. Ιστοσελίδα Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως

Το Δεκέμβριο του 2004, και μετά από πολύμηνη προπαρασκευαστική εργασία, το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως δημοσιοποίησε την ιστοσελίδα του (www.ombudsman.gov.cy).

Μέσω της ιστοσελίδας παρέχονται χρήσιμες πληροφορίες αναφορικά με την αποστολή και τις αρμοδιότητες του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως, το ιστορικό του θεσμού στην Κύπρο και διεθνώς, τις εκδηλώσεις του Γραφείου και τους τρόπους επικοινωνίας του πολίτη με τον Επίτροπο. Δημοσιεύονται επίσης σε αυτή, οι Ετήσιες Εκθέσεις και τα Μηνιαία Συνοπτικά Σημειώματα του Γραφείου και σημαντικές Εκθέσεις που εκδίδει ο Επίτροπος σε σχέση με παράπονα που διερευνά.

Η ιστοσελίδα περιέχει, επίσης, τη σχετική με τη λειτουργία του Γραφείου Νομοθεσία και παρέχει τη δυνατότητα υποβολής παραπόνου με τη συμπλήρωση ειδικού εντύπου.

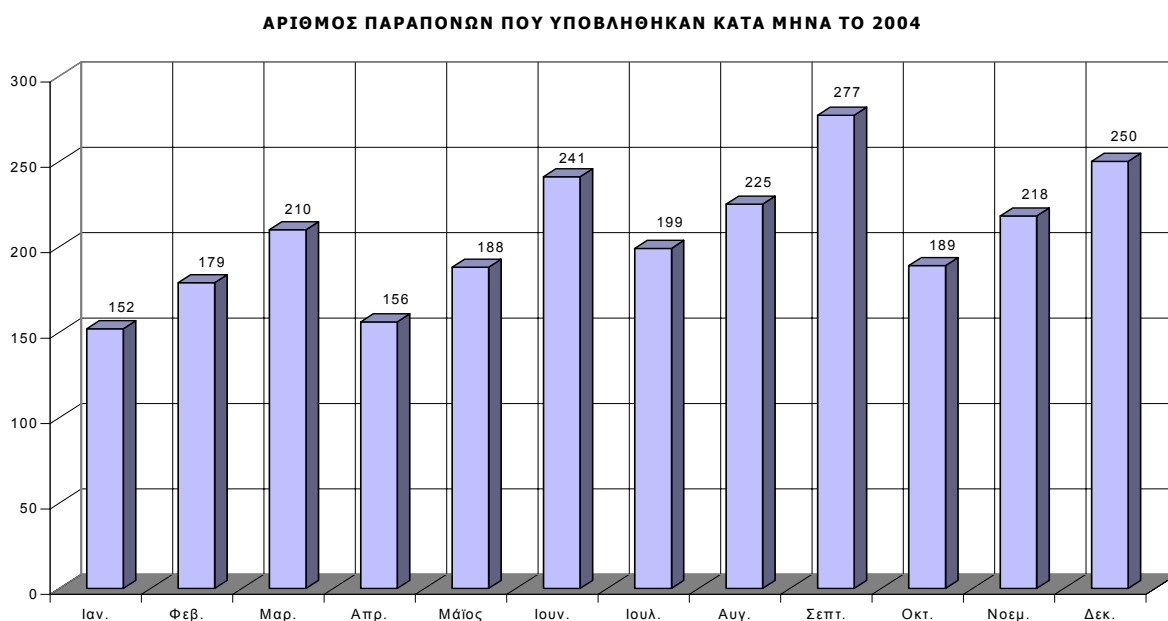

IV. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΘΗΚΑΝ ΤΟ 2004 - Αριθμητική και στατιστική ανάλυση

1. *Ανάλυση παραπόνων που υποβλήθηκαν το 2004*

Κατά τη διάρκεια του 2004 υποβλήθηκαν στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως 2.484 παράπονα. Ο αριθμός αυτός καταδεικνύει μια πολύ μεγάλη αύξηση των υποβληθέντων παραπόνων της τάξης του 35% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (2003: 1840 παράπονα, 2002: 1.543 παράπονα) και είναι ο υψηλότερος αριθμός παραπόνων που υποβλήθηκαν στο Γραφείο σε ένα ημερολογιακό έτος, από την ημέρα έναρξης της λειτουργίας του.

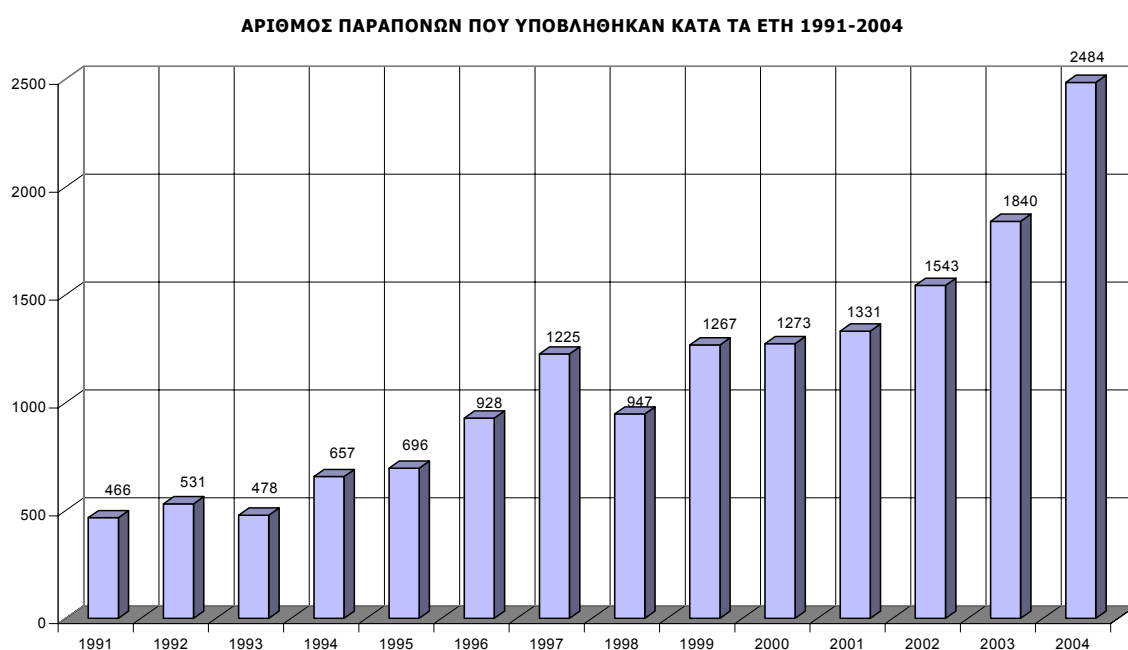
Ο μηνιαίος μέσος όρος των υποβληθέντων παραπόνων αυξήθηκε από 153 σε 207 παράπονα, ενώ η κατά μήνα κατανομή των 2.484 αυτών παραπόνων, με βάση την ημερομηνία υποβολής των, φαίνεται στο πιο κάτω ραβδόγραμμα:

Από το σύνολο των 2.484 παραπόνων που υποβλήθηκαν το 2004, τα 2.034 (ή ποσοστό περίπου 82%,) κρίθηκε ότι εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως και αποφασίστηκε να ερευνηθούν, τα 403 (ή ποσοστό 16,2%,) κρίθηκε ότι δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως και δε διερευνήθηκαν, ενώ άλλα 47 παράπονα (ή ποσοστό 1,9%) με

βάση τη διακριτική εξουσία που παρέχουν στον Επίτροπο Διοικήσεως οι περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμοι, αποφασίστηκε να μην ερευνηθούν.

Από την έναρξη λειτουργίας του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως, το Μάρτιο του 1991, έως την 31^η Δεκεμβρίου, 2004, υποβλήθηκαν στο Γραφείο συνολικά 15.666 παράπονα. Συγκριτική εικόνα των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατ' έτος στο Γραφείο, φαίνεται στο ραβδόγραμμα που ακολουθεί (ο αριθμός που αφορά το έτος 1991, αναφέρεται στους 9 περίπου μήνες λειτουργίας του Γραφείου κατά τη διάρκεια του έτους εκείνου):

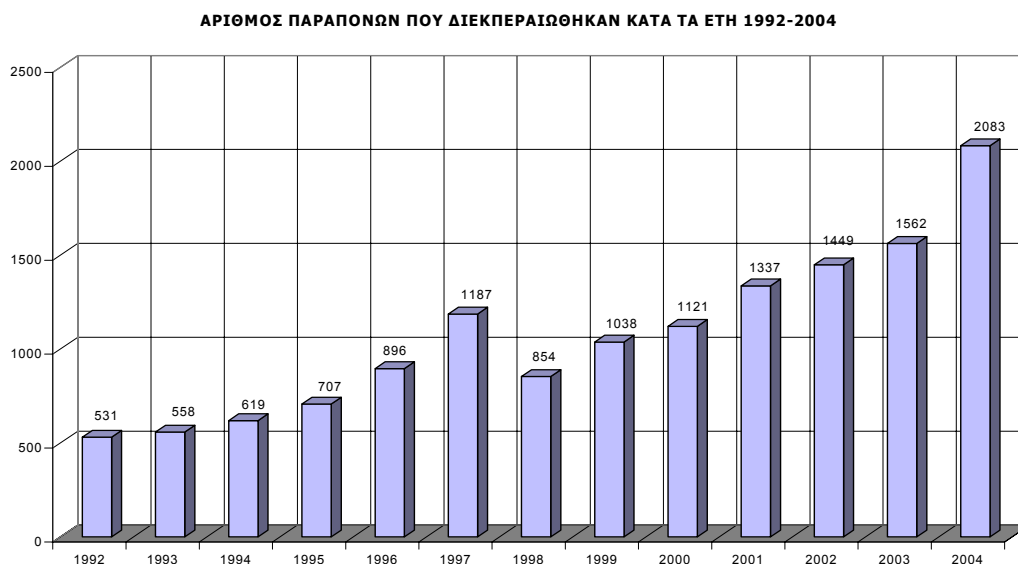
2. Αναφορά στην εργασία που διεκπεραιώθηκε το 2004

Πέρα από τα 2.484 παράπονα που υποβλήθηκαν το 2004, εκκρεμούσαν από τα προηγούμενα χρόνια άλλα 1087 παράπονα, ενώ στις περιπτώσεις άλλων 5 παραπόνων που είχαν διεκπεραιωθεί το 2000, 2002 και 2003, οι παραπονούμενοι επανήλθαν. Έτσι, ο συνολικός αριθμός των παραπόνων προς διεκπεραίωση κατά το 2003 ανήλθε σε 3.576.

Από τα 3.576 αυτά παράπονα, διεκπεραιώθηκαν κατά τη διάρκεια του 2002 τα 2.083. Ο αριθμός αυτός συνιστά ρεκόρ διεκπεραιωθέντων παραπόνων κατ' έτος, από την ημέρα έναρξης της λειτουργίας του Γραφείου και είναι αυξημένος κατά 521 παράπονα (αύξηση 33,3%,) σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο έτος (2003: 1.562 διεκπεραιωθέντα παράπονα). Τα υπόλοιπα 1.493 παράπονα μεταφέρθηκαν προς διεκπεραίωση στο επόμενο έτος.

Ο μηνιαίος μέσος όρος των διεκπεραιωθέντων παραπόνων ανήλθε σε 173, ήταν δηλαδή αυξημένος κατά 43 παράπονα το μήνα σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο έτος. Σημειώνεται ότι ο αριθμός των Λειτουργιών του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως αυξήθηκε κατά τη διάρκεια του υπό επισκόπηση έτους, από 16 σε 19 (ορισμένοι σε έκτακτη βάση). Αυτό συνέβαλε στην αύξηση και του ρυθμού διεκπεραίωσης των παραπόνων του Γραφείου.

Συγκριτική εικόνα των διεκπεραιωθέντων κατ' έτος παραπόνων κατά την περίοδο 1992-2003 φαίνεται στο ραβδόγραμμα που ακολουθεί.

Από τα 2.083 παράπονα που διεκπεραιώθηκαν κατά το έτος 2004 -

- 472 παράπονα αποφασίστηκε να μην ερευνηθούν για λόγους που εξηγούνται στη συνέχεια,
- σε 1.189 περιπτώσεις παραπόνων η έρευνα διακόπηκε για λόγους που, επίσης, εξηγούνται στη συνέχεια,
- σε 104 περιπτώσεις παραπόνων η έρευνα διακόπηκε μετά από παρέμβαση,
- σε 318 περιπτώσεις παραπόνων συντάχθηκε και υποβλήθηκε Έκθεση.

Αναλυτική κατάσταση των παραπόνων που διεκπεραιώθηκαν κατά τα τελευταία τρία χρόνια φαίνεται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΠΟΥ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΤΡΙΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ									
	2 0 0 2			2 0 0 3			2 0 0 4		
ΜΗ ΕΡΕΥΝΗΘΕΝΤΑ									
Λόγω αναρμοδιότητας	241			250			419		
Με βάση τη διακριτική ευχέρεια	30			20			53		
<i>Σύνολο μη ερευνηθέντων</i>		271			270			472	
ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΡΕΥΝΑΣ									
Λόγω ικανοποίησης του παραπονούμενου	93			120			142		
Λόγω αβασιμότητας του παραπόνου	405			432			550		
Λόγω διαπιστωθείσας ή επιγενόμενης αναρμοδιότητας	195			166			161		
Διευθέτηση μετά από παρέμβαση	115			91			104		
Για άλλους λόγους	146			178			336		
<i>Σύνολο</i>		954			987			1293	
ΕΚΘΕΣΕΙΣ									
Αβάσιμα παράπονα	2			2			2		
Βάσιμα παράπονα	222			302			316		
<i>Σύνολο</i>		224			304				318
Αναφορά στο Γενικό Εισαγγελέα για ποινικά μέτρα ή στην αρμόδια αρχή για πειθαρχικά μέτρα		0			1				0
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΘΕΝΤΩΝ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ			1449			1562			2083
ΕΚΚΡΕΜΟΥΝΤΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ			800			1087			1493
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		2249			2649				3576

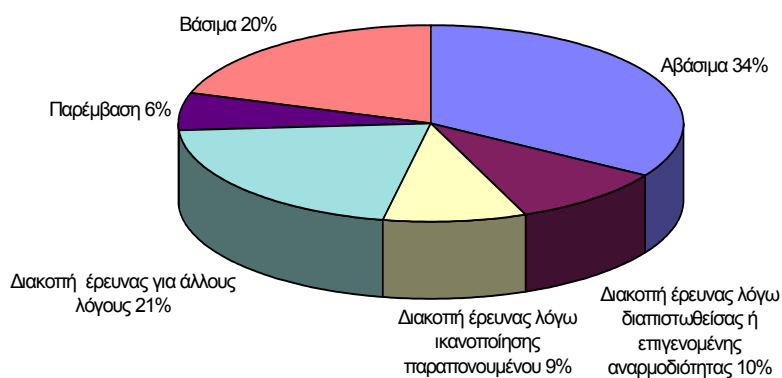
3. Ανάλυση διερευνηθέντων παραπόνων

Από το σύνολο των 1.611 παραπόνων, των οποίων η διερεύνηση διακόπηκε ή ολοκληρώθηκε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου, 2004, τα 552 κρίθηκαν ως αβάσιμα, τα 316 ως βάσιμα, για 142 παράπονα διακόπηκε η διερεύνηση λόγω ικανοποίησης του παραπονούμενου, για 166 διακόπηκε η έρευνα λόγω διαπιστωθείσας ή επιγενόμενης αναρμοδιότητας και για 336 διακόπηκε η διερεύνηση για άλλους λόγους. Σε 104 παράπονα η διερεύνηση τερματίστηκε, αφού επήλθε διευθέτηση της ουσίας του παραπόνου μετά από την παρέμβαση του Γραφείου.

Συγκριτική εικόνα, με τα αντίστοιχα ποσοστά κατά κατηγορία, φαίνεται στην κυκλική γραφική παράσταση που ακολουθεί:

Από τα 552 παράπονα που κρίθηκαν αβάσιμα, για τα δύο συντάχθηκε τελική Έκθεση, ενώ σε άλλες 550 περιπτώσεις η διερεύνηση των παραπόνων διακόπηκε και οι λόγοι για τη διακοπή αυτή επεξηγήθηκαν στους παραπονούμενους.

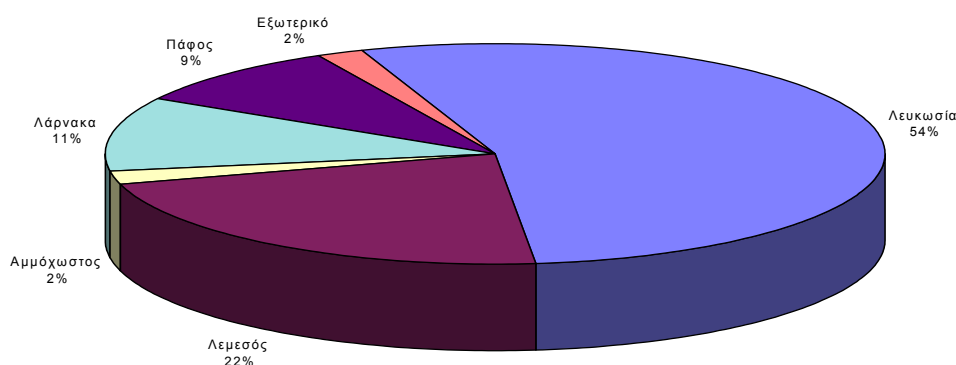
Πίνακας 2 - Αναλυτική κατάσταση των ερευνηθέντων παραπόνων

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΘΕΝΤΩΝ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ	
Αβάσιμα παράπονα	552
Βάσιμα παράπονα	316
Διακοπή έρευνας λόγω ικανοποίησης του παραπονούμενου	142
Διακοπή έρευνας λόγω διαπιστωθείσας ή επιγενόμενης αναρμοδιότητας	161
Διακοπή έρευνας για άλλους λόγους	336
Διευθέτηση παραπόνων μετά από παρέμβαση	104
Αναφορά στο Γενικό Εισαγγελέα για ποινικά μέτρα	0
ΣΥΝΟΛΟ	1611

4. Τελικές Εκθέσεις

Κατά το 2004 υποβλήθηκαν, συνολικά, 318 Εκθέσεις. Από τα 318 αυτά παράπονα, τα 316 ήταν βάσιμα, ενώ δύο ήταν αβάσιμα, (σημειώνεται, εν προκειμένω, ότι το Γραφείο, κατά κανόνα, δεν ετοιμάζει τελικές Εκθέσεις για τα παράπονα που κρίνονται αβάσιμα ως προς την ουσία τους). Στις Εκθέσεις που υποβλήθηκαν για τα 316 βάσιμα παράπονα, σε 94 περιπτώσεις έγιναν συστάσεις/εισηγήσεις προς την εμπλεκόμενη υπηρεσία, σε 221 περιπτώσεις οι Εκθέσεις περιείχαν και κριτική (πέρα από τις συστάσεις/εισηγήσεις,) ενώ σε μία περίπτωση η Έκθεση δεν περιείχε ούτε κριτική ούτε συστάσεις/εισηγήσεις, παρά μόνο γενικές παρατηρήσεις επί του διερευνηθέντος θέματος.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΕΠΑΡΧΙΑ (2004)

Πίνακας 3 – Συνοπτική εικόνα Τελικών Εκθέσεων που ετοιμάστηκαν κατά το 2004

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΕΛΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ		
Αβάσιμα παράπονα		2
Βάσιμα παράπονα		316
- Με συστάσεις	0	
- Με συστάσεις/εισηγήσεις	94	
- Με κριτική και συστάσεις/εισηγήσεις	221	
- Χωρίς κριτική, συστάσεις ή εισηγήσεις	1	
ΣΥΝΟΛΟ		318

5. Παράπονα που υποβλήθηκαν κατά Επαρχία

Όπως φαίνεται και στην κυκλική γραφική παράσταση που ακολουθεί, τα περισσότερα παράπονα προήλθαν, όπως και τα προηγούμενα χρόνια, από άτομα, εταιρείες ή οργανωμένα σύνολα που δήλωσαν διεύθυνση διαμονής ή έδρας τους, τη Λευκωσία. Τα ποσοστά των Επαρχιών παρέμειναν σχετικά σταθερά σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη

Πίνακας 4 - Συγκριτική κατάσταση των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά Επαρχία κατά τα τελευταία τέσσερα χρόνια

ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΕΠΑΡΧΙΑ								
	2 0 0 1		2 0 0 2		2 0 0 3		2 0 0 4	
	Αριθμός	%	Αριθμός	%	Αριθμός	%	Αριθμός	%
ΕΠΑΡΧΙΑ								
Λευκωσίας	667	50,1	740	48,0	952	51,7	1346	54,1
Λεμεσού	332	25,0	382	24,7	437	23,8	545	22,0
Πάφου	151	11,3	181	11,7	182	9,9	232	9,3
Αμμοχώστου	29	2,2	37	2,4	35	1,9	53	2,1
Λάρνακας	134	10,0	177	11,5	203	11,0	271	11,0
Κερύνειας	0	0	0	0	0	0	1	0,0
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	18	1,4	26	1,7	31	1,7	36	1,5
ΣΥΝΟΛΟ	1331	100	1543	100	1840	100	2484	100

6. Ανάλυση παραπόνων κατά θέμα

Ο μεγαλύτερος αριθμός των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2004 αφορούσε σε υπαλληλικά/εκπαιδευτικά/εργατικά θέματα (25,1% του συνόλου), ενώ μεγάλα επίσης ποσοστά αφορούσαν τα διαδικαστικά θέματα και οι καθυστερήσεις (14,1% του συνόλου), τα θέματα αλλοδαπών και μετανάστευσης (12,12% του συνόλου) και τα θέματα "Οικονομικά/ Φορολογικά/ Δασμοί/ Τέλη" (5,9% του συνόλου). Αυξητικές τάσεις σε ότι αφορά τον αριθμό παραπόνων παρατηρήθηκε στους τομείς "Παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων" και "Απαλλοτριώσεις / Επιτάξεις / Κατασκευές".

Πίνακας 5 - Συγκριτική κατάσταση των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά θέμα τα τελευταία τέσσερα χρόνια

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΘΕΜΑ								
	2001		2002		2003		2004	
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Απαλλοτριώσεις / Επιτάξεις / Κατασκευές	78	5,9	111	7,2	135	7,3	191	7,7
Υπαλληλικά / Εκπαιδευτικά / Εργατικά	241	18,1	292	19,0	375	20,4	623	25,1
Οικονομικά / Φορολογικά / Δασμοί / Τέλη	96	7,2	126	8,2	132	7,2	146	5,9
Προσφυγικά / Κρατικές χορηγίες / Παραχωρήσεις	82	6,3	80	5,2	110	6,0	131	5,3
Υποτροφίες/Φοιτητικές Χορηγίες	--	--	22	1,4	23	1,3	26	1,0
Προσφορές	7	0,5	18	1,2	22	1,2	19	0,7
Κτηματολογικά	61	4,6	59	3,8	64	3,5	81	3,3
Έκδοση Αδειών / Αδειες Οδικών Μεταφορών	40	3,0	39	2,5	33	1,8	58	2,3
Προσφορά Υπηρεσιών Υγείας	12	0,9	17	1,1	33	1,8	40	1,6
Διαδικαστικά / Καθυστερήσεις	149	11,2	237	15,3	276	15,0	349	14,1
Θέματα Αλλοδαπών και Μετανάστευσης	156	11,7	154	10,0	133	7,2	301	12,1
Πολεοδομικά	71	5,3	58	3,8	76	4,1	71	2,9
Άμυνα / Στρατολογικά θέματα	17	1,3	12	0,8	16	0,8	11	0,4
Παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	43	3,2	57	3,7	98	5,3	133	5,4
Περιβαλλοντικά θέματα	67	5,0	77	5,0	119	6,5	116	4,7
Θέματα Κοινωνικών Ασφαλίσεων	63	4,7	37	2,4	54	3,0	51	2,1
Αναγνώριση Τίτλων Σπουδών	--	--	11	0,7	30	1,6	26	1,0
Κακοδιοίκηση	--	--	32	2,0	17	0,9	26	1,0
Άλλα	148	11,1	104	6,7	94	5,1	85	3,4
Σύνολο	1331	100	1543	100	1840	100	2484	100

7. Ανάλυση παραπόνων κατά Υπουργείο/Τμήμα/Υπηρεσία

Όπως συνέβη και κατά τα προηγούμενα χρόνια, ένας μεγάλος αριθμός παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2004, (ποσοστό περίπου 25,1% του συνόλου,) στρεφόταν κατά υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών.

Ο, συγκριτικά, πολύ μεγάλος αριθμός παραπόνων εναντίον Τμημάτων και Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών είναι, εν μέρει, φυσιολογικός, δεδομένου ότι πρόκειται για Τμήματα, όπως το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, το Τμήμα Μεταναστεύσεως κ.λ.π., ή υπηρεσίες, όπως οι Επαρχιακές Διοικήσεις, που έχουν, εξ ορισμού, αυξημένου βαθμού επαφή με το κοινό και δέχονται και εξετάζουν πολλά αιτήματά του.

Συγκριτική κατάσταση των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά τα τέσσερα τελευταία χρόνια εναντίον των διαφόρων Υπουργείων, Ανεξάρτητων Υπηρεσιών, Νομικών Προσώπων Δημόσιου Δικαίου και Αρχών Τοπικής Διοίκησης, φαίνεται στον Πίνακα 6 που ακολουθεί. Σημειώνεται ότι ο συνολικός αριθμός παραπόνων για το 2004 στον εν λόγω Πίνακα παρουσιάζεται μεγαλύτερος από το συνολικό αριθμό παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2004, όπως αναλύεται στην παρ. 1 πιο πάνω. Ο λόγος είναι ότι, ορισμένα από τα παράπονα στρέφονται εναντίον περισσότερων της μιας εμπλεκομένων υπηρεσιών, και στον Πίνακα 6 τα παράπονα αυτά παρουσιάζονται ως να είχαν υποβληθεί κεχωρισμένα εναντίον καθεμιάς από τις υπηρεσίες αυτές.

Πίνακας 6

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ								
	2001		2002		2003		2004	
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
<i>Υπουργεία</i>								
- Εσωτερικών	420	29,4	452	26,7	508	25,5	671	25,1
- Οικονομικών	85	6,0	109	6,4	122	6,1	194	7,3
- Συγκοινωνιών και Έργων	56	4,0	57	3,4	74	3,8	55	2
- Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	119	8,4	114	6,7	132	6,6	180	6,8
- Παιδείας και Πολιτισμού	72	5,0	81	4,8	109	5,4	153	5,8
- Υγείας	47	3,3	68	4,0	80	4,0	95	3,6
- Άμυνας	23	1,6	20	1,2	32	1,7	37	1,4
- Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	27	1,9	44	2,6	43	2,1	42	1,6
- Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	13	0,9	12	0,7	12	0,6	19	0,7
- Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως	106	7,4	130	7,7	166	8,3	331	12,3
- Εξωτερικών	9	0,6	7	0,4	11	0,5	16	0,6
<i>Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου</i>	105	7,4	111	6,6	132	6,6	131	4,9
<i>Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης</i>	173	12,1	250	14,8	269	14,4	351	13,1
<i>Κρατικές Υπηρεσίες που δεν υπάγονται σε Υπουργείο</i>	57	4,0	120	7,0	162	8,1	200	7,4
<i>Άλλες μη Κρατικές Υπηρεσίες</i>	115	8,0	118	7,0	144	7,2	199	7,4
ΣΥΝΟΛΟ	1427	100	1693	100	1996	100	2674	100

Στον Πίνακα 7, πιο κάτω, δίνεται συγκριτική κατάσταση των παραπόνων που υποβλήθηκαν εναντίον των διαφόρων Τμημάτων και Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών κατά τα τέσσερα τελευταία χρόνια. Τα περισσότερα παράπονα στράφηκαν κατά του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και του Τμήματος Μεταναστεύσεως. Αυτό, επίσης, κατά κύριο λόγο, θα πρέπει να αποδοθεί στη φύση και την έκταση των σχέσεων των Τμημάτων αυτών με το κοινό.

Πίνακας 7

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΜΗΜΑΤΑ Ή ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ				
	2001	2002	2003	2004
Υπουργείο Εσωτερικών (Διοίκηση)	23	32	38	46
Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	58	50	82	110
Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	69	75	89	99
Τμήμα Μεταναστεύσεως	138	131	103	198
Υπηρεσία Εγγραφής	4	5	4	0
Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας	39	37	47	44
Επαρχιακή Διοίκηση Λεμεσού	28	39	47	54
Επαρχιακή Διοίκηση Αμμοχώστου	2	3	1	5
Επαρχιακή Διοίκηση Λάρνακας	11	15	16	21
Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου	20	34	34	31
Υπηρεσία Μερίμνης και Αποκατ. Εκτοπισθέντων	12	12	22	9
Υπηρεσία Θήρας	1	1	2	4
Υπηρεσία Διαχειρίσεως Τ/Κ Περιουσιών	8	13	7	2
Έφορος Σωματείων & Ιδρυμάτων	0	2	1	0
Πολιτική Άμυνα	1	1	3	4
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών	1	1	4	2
Αρχή Προσφύγων	-	-	4	41
Υπηρεσία Εκλογών	5	1	4	1
Σύνολο	420	452	508	671

ΜΕΡΟΣ Β

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ

I. ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

1. *Αυτεπάγγελτη έρευνα για το σωφρονιστικό σύστημα της Κύπρου και τις συνθήκες κράτησης στις Κεντρικές Φυλακές*

Με βάση τις εξουσίες που της παρέχουν οι περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμοι του 1991 μέχρι 2004, και έχοντας υπόψη το μεγάλο αριθμό παραπόνων όσων κρατούνται στις Κεντρικές Φυλακές, η Επίτροπος προέβη το 2004 σε αυτεπάγγελτη έρευνα για το σωφρονιστικό σύστημα της Κύπρου και τις συνθήκες κράτησης στις Κεντρικές φυλακές.

Στην Έκθεσή της, που υποβλήθηκε στις 26 Μαΐου 2004, η Επίτροπος Διοικήσεως σημειώνει ότι το κυπριακό σωφρονιστικό σύστημα και το σύστημα των ποινικών κυρώσεων βρίσκεται τα τελευταία χρόνια σε μια αργόσυρτη διαδικασία εξορθολογισμού και εκσυγχρονισμού. Αργά αλλά σταθερά, μέσα από διαφορετικά νομοθετήματα και κανονιστικές ή διοικητικές ρυθμίσεις το σωφρονιστικό μας σύστημα απομακρύνεται από την αποκλειστική ενασχόληση με το θέμα των ποινών κατά της ελευθερίας και του ποινικού κολασμού και ασχολείται, ολοένα και περισσότερο, με τη μεταχείριση των καταδικασθέντων.

Σε όλους του παράγοντες ποινικής καταστολής, δηλαδή σε νομοθετικό, δικαστικό και σωφρονιστικό επίπεδο, παρατηρείται μια προσπάθεια εξατομίκευσης και προσαρμογής της ποινικής κύρωσης στις ιδιομορφίες κάθε ανθρώπινης προσωπικότητας. Ειδικότερα, σε σωφρονιστικό επίπεδο, είναι προφανές, σε διάφορα πρόσφατα νομοθετήματα, η προσπάθεια εξατομίκευσης της ποινικής κύρωσης και κοινωνικής επανένταξης των καταδίκων.

Ταυτόχρονα, δεν θα πρέπει να αγνοηθεί η συνέχιση της ποινικοποίησης μορφών συμπεριφοράς χωρίς να θίγονται αγαθά που χρήζουν κοινωνικής προστασίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η συνέχιση της φυλάκισης αλλοδαπών που εισήλθαν ή διαμένουν παράνομα στην Κύπρο και η φυλάκιση για αστικά χρέη. Το φαινόμενο αυτό πέρα από τις ευρύτερες επιπτώσεις που έχει, δημιουργεί φόρτο εργασίας στα δικαστήρια και επιβαρύνει τις κεντρικές φυλακές και το σωφρονιστικό σύστημα.

Παρατηρείται, επιπλέον, μια αύξηση της επιβολής του μέτρου της προσωποκράτησης, αντί της επιβολής περιοριστικών όρων. Τούτο έχει ως συνέπεια τη στέρηση από τους υπόδικους της προσωπικής τους ελευθερίας. Δημιουργεί, επιπλέον, συνωστισμό υποδίκων στις φυλακές και τον απαράδεκτο συγχρωτισμό τους με κρατούμενους που εκτίουν ποινές στερητικές της ελευθερίας τους για σοβαρά αδικήματα.

Με την ψήφιση των περί Φυλακών (Γενικών) Κανονισμών το 1997 τέθηκαν οι βάσεις για ουσιαστικό εκσυγχρονισμό του σωφρονιστικού μας συστήματος. Οι Κανονισμοί υιοθετούν και εισάγουν σύγχρονες αντιλήψεις και μεθόδους στο σωφρονιστικό μας σύστημα, προστατεύουν τα δικαιώματα των κρατουμένων, καταγράφουν με σαφήνεια τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις όλων των εμπλεκομένων, στη σωφρονιστική διαδικασία, μερών. Επιτάσσουν, κυρίως, την υποχρέωση της πολιτείας για εξασφάλιση ανθρώπινων συνθηκών διαβίωσης στις φυλακές. Στην πράξη, όμως, η εφαρμογή των θεσμοθετημένων διατάξεων καθίσταται, σε πολλές περιπτώσεις, από δυσχερήs έως αδύνατη.

Στο κείμενο της Έκθεσής της η Επίτροπος κάνει ειδική αναφορά σε όλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι φυλακές και επισημαίνει ότι η συνολική αποτίμηση της κατάστασης του σωφρονιστικού συστήματος της Κύπρου και των Κεντρικών Φυλακών ειδικότερα είναι σκόπιμο να αξιολογηθεί μέσα από συνεκτίμηση όλων των παραμέτρων που συνθέτουν το θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης του εγκλήματος.

Στο βαθμό, πάντως, που οι εξελίξεις σε νομοθετικό επίπεδο επηρεάζουν άμεσα και καίρια το σωφρονιστικό μας σύστημα, είναι προφανής η ανάγκη ταχείας ολοκλήρωσης του έργου που έχει αρχίσει για εκσυγχρονισμό του Ποινικού Κώδικα κατά τρόπο που θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες συνθήκες. Για το λόγο αυτό η Επίτροπος θεωρεί ότι ορθά το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης έχει θέσει το θέμα αυτό στις προτεραιότητές του. Μέσα στα ίδια πλαίσια, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο θεσμοθέτησης μέτρων, τα οποία, τουλάχιστον για μικρής και μέσης βαρύτητας εγκλήματα για τα οποία έχει καταδικαστεί η συντριπτική πλειοψηφία όσων κρατούνται σήμερα στις φυλακές, θα μπορούσαν να αποτρέψουν τον εγκλεισμό ενός ατόμου στη φυλακή. Θα πρέπει, κατά την άποψη της Επιτροπής, να επιδιωχθεί η διεύρυνση της ήδη υπάρχουσας, αλλά ανεφάρμοστης, δυνατότητας εναλλακτικών μέτρων ή υποκατάστατων της ποινής κατά της ελευθερίας (κυρίως σε επίπεδο ημιελευθερίας διαβίωσης, αδειών και της υπό όρους απόλυσης) ώστε να επιτευχθεί ο περιορισμός της ποινικής καταστολής, μια αποσυμφόρηση των φυλακών και μια προσέγγιση της λειτουργίας τους στον ελεύθερο τρόπο ζωής.

Ειδικότερα, η Επίτροπος διατυπώνει τη θέση ότι η ουσιαστική εφαρμογή και επέκταση του θεσμού της κοινοτικής εργασίας, κυρίως στην περίπτωση μικρής ή μέσης βαρύτητας εγκλημάτων, θα βοηθήσει τους ποινικούς παραβάτες στην κοινωνική τους επανένταξη και την αποφυγή ένταξής τους στο κλειστό περιβάλλον των φυλακών, τον εθισμό τους στην αργία και την αμετάκλητη, πολλές φορές αποκοπή τους από την κοινωνία. Τα μέτρα αυτά έχουν μάλιστα, παράλληλα με την κοινωνική επανένταξη ενός ατόμου, σαφώς μικρότερο κόστος από το θεσμό

της φυλακής αφού εξοικονομούνται όλα εκείνα τα έξοδα που συνεπάγεται η διαμονή ενός κρατούμενου στις φυλακές.

Κεντρικό πάντως πρόβλημα του σωφρονιστικού μας συστήματος, που διογκώνεται μάλιστα από χρόνο σε χρόνο υπονομεύοντας ουσιαστικά την προοπτική σωστής εφαρμογής οποιασδήποτε σωφρονιστικής πολιτικής, παραμένει αυτό του υπερπληθυσμού των φυλακών. Μέσα στις σημερινές ασφυκτικές συνθήκες της υπάρχουσας υποδομής και με δεδομένο ότι φιλοξενούνται στις φυλακές, σχεδόν διπλάσιοι κρατούμενοι από αυτούς που οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις μπορούν να φιλοξενήσουν, υπονομεύονται ουσιαστικά δύο από τους σημαντικούς όρους του σωφρονιστικού μας συστήματος. Δηλαδή ο διαχωρισμός των κρατουμένων κατά κατηγορίες και η άσκηση αναμορφωτικής πολιτικής με σκοπό την επανένταξη των κρατουμένων στο κοινωνικό σύνολο. Ωστόσο, στην Έκθεση της η Επιτροπή επισημαίνει ότι δεν θεωρεί ότι λύση του προβλήματος συνιστά η ανέγερση νέων φυλακών. Είναι, κατά την άποψη της Επιτροπής, βέβαιο ότι νέες, μεγαλύτερες φυλακές θα δημιουργήσουν περισσότερους κρατούμενους και θα εμπέδωναν την ιδέα ότι η επιβολή της φυλάκισης είναι η μόνη απάντηση στο έγκλημα.

Σε σχέση με την απάμβλυνση των προβλημάτων και βελτίωση της κατάστασης που επικρατεί στις φυλακές, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης έχει ήδη αποφασίσει και προωθήσει τη διαδικασία υλοποίησης των πιο κάτω μέτρων:

- Λειτουργία σχολής εκπαίδευσης δεσμοφυλάκων που άρχισε ήδη να λειτουργεί μετά την πρόσφατη πρόσληψη 87 νέων δεσμοφυλάκων.
- Εισαγωγή νέων προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης κρατουμένων
- Δημιουργία ξεχωριστών χώρων κράτησης ανηλίκων και προσώπων που εκτίουν πολυετείς ποινές φυλάκισης.
- Δημιουργία πολυδύναμου ιατρικού κέντρου στο οποίο θα νοσηλεύονται οι ψυχιατρικά ασθενείς κατάδικοι.

Η πρωτοβουλία είναι οπωσδήποτε αξιοσημείωτη. Όμως, παρά το γεγονός ότι η υλοποίηση των πιο πάνω μέτρων θα συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης, εντούτοις θα πρέπει να εκπονηθεί, βραχυχρόνιος και μεσοπρόθεσμος σχεδιασμός για την ουσιαστικά αναβάθμιση των συνθηκών κράτησης στο σωφρονιστικό ίδρυμα της Κύπρου. Ο σχεδιασμός θα πρέπει να διαλαμβάνει και την τροποποίηση, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, της σχετικής νομοθεσίας και των υφιστάμενων κανονισμών.

Η Επίτροπος έκρινε, πάντως, με βάση τα όσα προέκυψαν κατά την έρευνα που διενήργησε και τα όσα καταγράφονται στην έκθεση, ότι τα πιο κάτω, τα οποία υποβλήθηκαν με τη μορφή εισηγήσεων, θα συνδράμουν στην ουσιαστική απάμβλυνση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι φυλακές και την περαιτέρω κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των κρατουμένων:

- *Ουσιαστική αντιμετώπιση του προβλήματος του υπερπληθυσμού των φυλακών και κατηγοριοποίησης των κρατουμένων. Σημαντική προτεραιότητα παραμένει ο διαχωρισμός, τουλάχιστον, όσων κρατούνται ως υπόδοικοι, των ανήλικων, τοξικομανών και των ψυχικά ασθενών. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να επιταχυνθούν οι διαδικασίες ανέγερσης του πολυδύναμου ιατρικού κέντρου, το οποίο προορίζεται για τη θεραπεία των ψυχικά ασθενών και των τοξικομανών. Είναι επίσης αναγκαίο όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο ανακαίνισης και λειτουργίας της πτέρυγας αρ. 9 με σκοπό την απάμβλυνση του προβλήματος του υπερπληθυσμού.*
- *Σε σχέση με τη μεταχείριση των ανηλικών η Επίτροπος έχει την άποψη ότι η ποινή της φυλάκισης ενός ανήλικου εκπληρώνει την αποστολή της όταν λειτουργεί ως το ύστατο μέσο, ως η τελευταία γραμμή άμυνας της έννομης τάξης απέναντι στην νεανική παραβατική συμπεριφορά. Εισηγείται, συναφώς, τη δημιουργία ξεχωριστού, και εκτός του συμπλέγματος των φυλακών, χώρου κράτησης ανηλικών.*
- *Ειδικότερα, θα πρέπει να απασχολήσει και να ανησυχήσει τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες το θέμα της απεξάρτησης και αποθεραπείας των ατόμων που είναι χρήστες ναρκωτικών και κρατούνται στις φυλακές. Το θέμα αυτό αντιμετωπίζεται, δυστυχώς, αποσπασματικά και αναποτελεσματικά. Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως μελετηθεί ενδελεχώς το θέμα αυτό και εφαρμοστεί πρόγραμμα αποθεραπείας και στήριξης των ατόμων αυτών.*
- *Σε θέματα υλικοτεχνικής υποδομής θα πρέπει να προχωρήσουν άμεσα οι διαδικασίες αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού των πεπαλαιωμένων κτιριακών εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού (χώροι υγιεινής, συνεστίασης, διαμονής) των πτερύγων 1^Α, 1Β, 2^Α και 2Β της κλειστής φυλακής. Οι πτέρυγες αυτές συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο αριθμό κρατουμένων και σηκώνουν το μεγαλύτερο βάρος του προβλήματος του υπερπληθυσμού. Υποβοηθητική προς την κατεύθυνση αυτή θα ήταν και η άμεση λειτουργία της ήδη ανακαινισθείσας πτέρυγας αρ. 5.*
- *Αναβάθμιση των παρεχόμενων ιατρικών υπηρεσιών με τη μόνιμη απασχόληση και παρουσία γιατρού στις Κεντρικές Φυλακές καθώς επίσης και νοσηλευτών. Σημαντική*

κρίνεται επίσης η αναβάθμιση της υπάρχουσας υλικοτεχνικής υποδομής στον τομέα των υπηρεσιών αυτών και η αύξηση της συχνότητας επισκέψεων στις φυλακές γιατρών διαφορετικών ειδικοτήτων.

- *Η παρουσία ψυχιάτρου στις φυλακές σε μόνιμη και καθημερινή βάση θεωρείται ως εξαιρετικά αναγκαία, λόγω των ιδιάζουσων συνθηκών και προβλημάτων που συνεπιφέρει ο εγκλεισμός στη φυλακή. Η μόνιμη παρουσία ψυχιάτρου σε συνδυασμό με την ίδρυση του πολυδύναμου ιατρικού κέντρου και την παρουσία νοσηλευτών ψυχιατρικής θα αναβαθμίσει την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε όλους τους κρατούμενους. Στα πλαίσια, μάλιστα, μιας διεπαγγελματικής προσέγγισης θα μπορεί να διαδραματίσει συντονιστικό ρόλο στην αντιμετώπιση σοβαρών προβλημάτων όπως π.χ. της απεξάρτησης και θεραπείας από τα ναρκωτικά και του χειρισμού υποθέσεων ψυχικά ασθενών κρατουμένων.*

Μέσα στα ίδια πλαίσια σημαντική θεωρείται η μόνιμη παρουσία και απασχόληση ψυχολόγου στις φυλακές για αναβάθμιση του έργου της ψυχολογικής στήριξης των κρατουμένων.

- *Στον τομέα της επικοινωνίας και επαφής των κρατουμένων με τις οικογένειές τους θα πρέπει να επιδιωχθεί η αναβάθμιση της υφιστάμενης υλικοτεχνικής υποδομής και η αλλαγή της μέχρι σήμερα προσέγγισης του θέματος που καταλήγει, τις περισσότερες φορές, στην αποκοπή του κρατούμενου από το οικογενειακό και κοινωνικό του περιβάλλον. Στα πλαίσια αυτά η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως αναβαθμιστεί ο υφιστάμενος χώρος του επισκεπτηρίου της κλειστής φυλακής, κατά τρόπο που θα επιτρέπει την άμεση επαφή των κρατουμένων με όσους τους επισκέπτονται στις φυλακές. Συναφώς, αξίζει να σημειωθεί η ανεπάρκεια των υφιστάμενων τηλεφωνικών θαλάμων που εξυπηρετούν τους κρατούμενους για την επικοινωνία με τις οικογένειές τους. Εισήγηση της Επιτρόπου είναι όπως η διεύθυνση των φυλακών μεριμνήσει για την αύξηση του αριθμού των τηλεφωνικών θαλάμων που χρησιμοποιούν οι κρατούμενοι.*

Θα πρέπει επίσης να τύχει άμεσης εξέτασης το θέμα της διαμόρφωσης χώρου εκτός του συμπλέγματος των φυλακών όπου οι κρατούμενοι, κυρίως ισοβίτες και βαρυποινίτες, θα μπορούν, υπό συνθήκες ιδιωτικότητας, να συναντούν τις οικογένειές τους.

- *Σε σχέση με το θέμα των ισοβιτών κρατουμένων η Επίτροπος θεωρεί αναγκαία την επίσπευση της διαδικασίας νομοθετικής ρύθμισης του θέματος κατά τρόπο που θα καθοριστεί ένα κατώτατο χρονικό όριο έκτισης της ποινής, το οποίο δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 20-25 χρόνια, μετά την πάροδο του οποίου και ανάλογα με τις συνθήκες της*

κάθε περίπτωσης θα μπορεί να εξετάζεται το ενδεχόμενο της υπό όρους απόλυσης ενός ισοβίτη.

- Για το σύνολο των κρατουμένων, ειδικότερα όμως για τους ισοβίτες και τους βαρυποινίτες, κρίνεται ως απόλυτα αναγκαία η περαιτέρω ενδυνάμωση της αναμορφωτικής λειτουργίας της φυλάκισης με προαγωγή και αναβάθμιση της εκπαίδευσης και επαγγελματικής τους κατάρτισης. Εισηγησή της Επιτρόπου είναι ο εμπλουτισμός των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και εργασίας των κρατουμένων με σύγχρονες θεματικές, η σύνδεσή τους με την κοινωνική και παραγωγική διαδικασία και η αναβάθμιση της υπάρχουσας υλικοτεχνικής υποδομής. Αναγκαία κρίνεται επίσης η ουσιαστική αύξηση του υποτυπώδους επιδόματος φιλοπονίας που παρέχεται στους κρατούμενους.
- Στα πλαίσια της αναμορφωτικής διαδικασίας που ακολουθούν οι φυλακές η Επίτροπος διαπιστώνει ότι απουσιάζει, εν πολλοίς, η παροχή κινήτρων στους κρατούμενους, με αποτέλεσμα ένας μεγάλος αριθμός από αυτούς να παραμένει αδρανής. Εισηγείται δε όπως συνδεθεί η παραμονή στις φυλακές και η συμμετοχή των κρατουμένων σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την παροχή σε αυτούς ευεργετικών κινήτρων. Στα πλαίσια αυτά και ανάλογα με την αναμορφωτική διαδικασία και συμπεριφορά του κάθε κρατούμενου θα πρέπει να παρέχονται επιπλέον δικαιώματα και ευεργετήματα, όπως άδειες, επισκέψεις με συγγενείς κλπ. Με τον τρόπο αυτό ενθαρρύνεται κάθε δραστηριότητα που μπορεί να βελτιώσει την κοινωνική κατάσταση των κρατούμενων και να συμβάλει στην ομαλότερη επανένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο. Το ζήτημα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην περίπτωση των ισοβιτών οι οποίοι στερούνται μια σειρά από δικαιώματα που απολαμβάνουν οι υπόλοιποι κρατούμενοι.
- Η Επίτροπος θεωρεί ότι στήριξης, επίσης, θα πρέπει να τύχουν τα πρόσωπα που αποφυλακίζονται και επανεντάσσονται στο κοινωνικό σύνολο. Τα άτομα αυτά επιστρέφουν, συνήθως, στο κοινωνικό σύνολο χωρίς καμιά ουσιαστική βοήθεια, κουβαλώντας το στίγμα του εγκληματία και βρίσκουν το οικογενειακό και φιλικό τους περιβάλλον αποδιοργανωμένο. Δεν είναι δε καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι είναι ιδιαίτερα ψηλός ο αριθμός των ατόμων που υποτροπιάζουν, εγκληματούν και επιστρέφουν στις φυλακές. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι το 2002 και το 2003, αντίστοιχα, επέστρεψαν στις φυλακές 354 και 305 άτομα που είχαν προηγουμένως εκτίσει ποινές φυλάκισής τους. Το πρόβλημα αυτό θα πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα. Οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, τονίζει η Επίτροπος, θα πρέπει να εκπονήσουν και εφαρμόσουν πρόγραμμα στήριξης το οποίο θα διασφαλίζει ανεκτούς όρους διαβίωσης, την παροχή βοήθειας για επαγγελματική αποκατάσταση και ομαλή κοινωνική επανένταξη όσων αποφυλακίζονται. Θα πρέπει

περαιτέρω, κατ'αναλογία με ότι ισχύει για άλλες ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, να υιοθετηθεί και εφαρμοστεί σχεδιασμός που θα υποβοηθά την εργοδότηση των αποφυλακισμένων από τις υπηρεσίες του δημόσιου ή ημικρατικού τομέα.

- Η Επίτροπος διαπιστώνει ότι συνεχίζουν να κρατούνται στις φυλακές πρόσωπα που έχουν καταδικαστεί για αστικά χρέη. Θεωρεί, ότι η συνέχιση της πρακτικής αυτής, όπως αναφέρει και ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης σε σχετική έκθεσή του, συνιστά αναχρονισμό και παραβίαση του άρθρου 1, του Πρωτοκόλλου 4, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Εισήγησή της Επιτρόπου είναι όπως προωθηθούν οι αναγκαίες νομοθετικές ρυθμίσεις για να αρθεί αυτή η πρακτική που παραβιάζει κατάφωρα τα ανθρώπινα δικαιώματα των επηρεαζόμενων.
- Επιπλέον, η Επίτροπος διατυπώνει τη θέση ότι το θέμα της φυλάκισης αλλοδαπών για παράνομη είσοδο και παραμονή στην Κύπρο χρήζει άμεσης αντιμετώπισης. Άποψη της Επιτρόπου είναι ότι τέτοιες περιπτώσεις θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με τη λήψη διοικητικών και όχι ποινικών μέτρων. Η άμεση θεσμική αντιμετώπιση του θέματος, κρίνεται αναγκαία υπό τις περιστάσεις. Δεδομένου, μάλιστα, ότι ο αριθμός των αλλοδαπών που εκτίουν ποινές φυλάκισης ανέρχεται σε 30-40% του συνολικού πληθυσμού των φυλακών, ο εξωποινικός χειρισμός του θέματος θα οδηγούσε, εκτός των άλλων, και σε ουσιαστική απόμειωση του προβλήματος του υπερπληθυσμού.

2. Προσλήψεις εκτάκτων στη δημόσια υπηρεσία

Κριτική όσον αφορά το θεσμό της πρόσληψης εκτάκτων και τον τρόπο εφαρμογής της σχετικής Νομοθεσίας άσκησε η Επίτροπος Διοικήσεως στην Έκθεση που υπέβαλε μετά τη διεξαγωγή αυτεπάγγελτης έρευνας (**ΑΥΤ 1/04**).

Όπως αναφέρεται στην Έκθεση, η επαρκής, από άποψη αριθμού και ποιότητας, στελέχωση της δημόσιας υπηρεσίας είναι απαραίτητη για τη λειτουργία του κράτους, η οποία στηρίζεται κατά κύριο λόγο στο ανθρώπινο δυναμικό της. Η Επίτροπος Διοικήσεως εξέφρασε την αδυναμία της να κατανοήσει πως αναμένεται από τη δημόσια υπηρεσία να ανταποκριθεί στο βαθμό που πρέπει στο έργο της όταν το 25% των εγκεκριμένων θέσεων παραμένουν κενές.

Η προσπάθεια κάλυψης των αναγκών που υπάρχουν με την πρόσληψη έκτακτου προσωπικού μακροχρόνια δεν φαίνεται να έχει επιλύσει το πρόβλημα. Αντίθετα, φαίνεται ότι το θέμα της απασχόλησης εκτάκτων στη δημόσια υπηρεσία και τα προβλήματα που η απασχόληση αυτή

δημιουργεί όχι μόνο στο δημόσιο αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο δεν είναι σημερινό, έχει δε οδηγήσει κατά καιρούς την πολιτεία και τους επηρεαζόμενους πολίτες σε τρομερά αδιέξοδα.

Παρά το γεγονός ότι ο περί της Διαδικασίας Πρόσληψης Εκτάκτων στη Δημόσια και Εκπαιδευτική Υπηρεσία Νόμος του 1995 θεσπίστηκε για να αποφευχθεί η επανάληψη των ίδιων φαινομένων, 6-7 χρόνια μετά την ουσιαστική εφαρμογή του παρουσιάζονται τα ίδια προβλήματα και το κράτος αντιμετωπίζει τα ίδια ηθικά διλήμματα: πώς θα μεταχειριστεί τα άτομα που απασχολούσε για χρόνια σε έκτακτη βάση και τα οποία πιθανόν με την πιστή εφαρμογή του Νόμου και της αρχής της ισότητας, να μην είναι δυνατό να επαναπροσληφθούν πάνω σε έκτακτη βάση.

Στην Έκθεση αναφέρεται ότι η εξεύρεση τρόπων αντιμετώπισής του καθίστατο επιτακτική λόγω και της επικείμενης τότε ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και της ανάγκης συμμόρφωσης προς το Κοινοτικό κεκτημένο.

Από όλα τα στοιχεία που έχουν συλλεγεί μέσα στα πλαίσια της παρούσας έρευνας αλλά και από τη διερεύνηση συγκεκριμένων παραπόνων η Επιτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι με την πάροδο του χρόνου, οι σκοποί για τους οποίους θεσπίστηκε η πιο πάνω νομοθεσία δεν εξυπηρετούνται. Με την πρόσληψη εκτάκτων δεν ικανοποιούνται κατά κανόνα έκτακτες αλλά μόνιμες ανάγκες και με τον τρόπο εφαρμογής του Νόμου οδηγηθήκαμε στο σημείο να υπηρετούν πάνω σε «μόνιμη» βάση έκτακτοι υπάλληλοι, χωρίς όμως να απολαμβάνουν και τα ωφέληματα των μόνιμων υπαλλήλων.

Πρωταρχικός σκοπός του νόμου ήταν ο περιορισμός των προσλήψεων πάνω σε έκτακτη βάση. Γι' αυτό προβλέφθηκε ιδιαίτερα γραφειοκρατική διαδικασία για εξασφάλιση σχετικής έγκρισης: από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, από το Υπουργικό Συμβούλιο και από τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Παρά ταύτα, όμως, ο αριθμός των εκτάκτων πολλαπλασιάστηκε 20 φορές μέσα σε 6 χρόνια, από 122 το 1997, σε 2383 το 2003.

Όπως προνοείται στη σχετική νομοθεσία για την έκτακτη απασχόληση πρέπει να καθοριστούν «οι συγκεκριμένες ανάγκες κατά κλάδο και ειδικότητα» και στο σχετικό Αιτιολογικό Σημείωμα προς τη Βουλή των Αντιπροσώπων πρέπει να καθορίζονται οι συγκεκριμένοι σκοποί και υπηρεσίες για τους οποίους απαιτείται η πρόσληψη εκτάκτων υπαλλήλων. Κατά κανόνα, όμως, οι ανάγκες καθορίζονται σε συνάρτηση με ήδη υφιστάμενες δημόσιες θέσεις, αφού οι διορισμοί γίνονται για κάλυψη κενών θέσεων και όχι για έκτακτη ανάγκη και στις σχετικές ανακοινώσεις

για υποβολή αιτήσεων φαίνεται ο τίτλος της δημόσιας θέσης καθώς και τα προσόντα και τα καθήκοντα του οικείου Σχεδίου Υπηρεσίας.

Στη νομοθεσία προβλέφθηκε η προκήρυξη κάθε χρόνο των αναγκών, η υποβολή αιτήσεων εκ μέρους των ενδιαφερομένων και η ετοιμασία κάθε χρόνο νέου καταλόγου. Το σκεπτικό ήταν προφανώς ότι κάθε χρόνο οι ανάγκες θα διαφοροποιούνται ενώ με την υποβολή αιτήσεων θα ήταν δυνατή η εναλλαγή των προσώπων που θα απασχολούνται.

Στη πράξη οι κατηγορίες εκτάκτων αυξήθηκαν με την πάροδο του χρόνου αλλά παράλληλα κάποιες κατηγορίες παραμένουν οι ίδιες χρόνο με το χρόνο. Επίσης, με τον τρόπο καταρτισμού των καταλόγων, τον τρόπο δηλαδή μοριοδότησης των προσόντων των υποψηφίων τελικά παρέμεναν στην υπηρεσία τα ίδια κατά κανόνα πρόσωπα.

Επιστημάνθηκε, επίσης, ότι η ανάθεση στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού πρωταγωνιστικού ρόλου στη διαδικασία πρόσληψης εκτάκτων και κυρίως στην αξιολόγηση των αιτήσεων έγινε προφανώς με το σκεπτικό ότι ο αριθμός τέτοιων προσλήψεων θα ήταν περιορισμένος. Αλλιώς δεν νοείται η πολιτεία να είχε αναθέσει σε μια μόνο υπηρεσία την αξιολόγηση πέραν των 15,000 αιτήσεων, έργο μάλιστα που θα πρέπει να επιτελείται σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα.

Γεγονός βέβαια παραμένει ότι η αξιολόγηση των αιτήσεων περιορίζεται εκ των πραγμάτων στα τυπικά αφού είναι πρακτικά αδύνατος ο ουσιαστικός έλεγχος των προσόντων των υποψηφίων λόγω περιορισμένου χρόνου και ανθρώπινου δυναμικού.

Ενόψει των πιο πάνω, η Επίτροπος Διοικήσεως εξέφρασε την άποψη ότι η πολιτεία θα πρέπει να επαναποθετηθεί στο όλο θέμα. Η πρόσληψη εκτάκτων πρέπει να περιοριστεί μόνο στις περιπτώσεις που όντως η ανάγκη είναι έκτακτη. Για να καταστεί τούτο δυνατό πρέπει να εξευρεθούν τρόποι άμεσης πλήρωσης των κενών θέσεων που υπάρχουν και οι οποίες συνιστούν περίπου το 25% του συνόλου των θέσεων. Είναι γνωστό ότι με βάση τις διατάξεις του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου (Ν 1/90) η διαδικασία πλήρωσης θέσης είναι ιδιαίτερα χρονοβόρα. Γι' αυτό και θα πρέπει να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες για τροποποίηση των σχετικών νομοθετικών διατάξεων με στόχο την απλούστευση των διαδικασιών.

Η Επίτροπος εξέφρασε, επίσης, την άποψη ότι η πολιτεία θα μπορούσε να αναζητήσει και άλλους τρόπους ικανοποίησης των αναγκών της, με τη μίσθωση για παράδειγμα υπηρεσιών ή την ανάθεση συγκεκριμένων έργων στον ιδιωτικό τομέα, εκεί όπου τούτο είναι εφικτό.

Επειδή οι πιο πάνω εισηγήσεις δεν θα μπορούσαν να υλοποιηθούν άμεσα, η Επιτροπος Διοικήσεως προχώρησε και στην διατύπωση των απόψεών της ως προς την εφαρμογή του Νόμου 108(I)/95 και ιδιαίτερα ως προς την μοριοδότηση της «κυβερνητικής πείρας», θέμα το οποίο προκάλεσε και την συγκεκριμένη αυτεπάγγελτη έρευνα ενόψει των αντιδράσεων που υπήρξαν λόγω των πορισμάτων συγκεκριμένης Έκθεσης και την υιοθέτηση τους από το Υπουργικό Συμβούλιο για όλες τις περιπτώσεις.

Διευκρινίστηκε ότι η Έκθεση της Επιτροπής όσον αφορά τη μοριοδότηση της «κυβερνητικής» πείρας αφορούσε παράπονο πρόσληψης πάνω σε έκτακτη βάση Οδοντιάτρου. Τα συμπεράσματα βασίστηκαν στα γεγονότα που αφορούσαν τη συγκεκριμένη περίπτωση. Κρίθηκε ότι τόσο ο Οδοντίατρος που εργαζόταν στον ιδιωτικό τομέα όσο και ο Οδοντίατρος που είχε απασχοληθεί στο δημόσιο τομέα, ασκούσαν ουσιαστικά τα ίδια καθήκοντα, ασκούσαν και στις δύο περιπτώσεις Οδοντιατρική. Ως εκ τούτου κρίθηκε ότι όχι μόνο δεν δικαιολογείτο η πρόσθετη μοριοδότηση της «κυβερνητικής πείρας» αλλά συνιστούσε και άνιση μεταχείριση των υποψηφίων.

Η τακτική μοριοδότησης της «κυβερνητικής πείρας» άρχισε το 2002 και εφαρμόστηκε για όλες τις θέσεις το 2003. Σε άλλες περιπτώσεις, δηλαδή, υιοθετήθηκε δύο χρονιές και σε άλλες μόνο μία.

Ως βασικός λόγος προβάλλεται το επιχείρημα ότι με την πρόσληψη εκτάκτων ικανοποιούνται μόνιμες ανάγκες και ως εκ τούτου με την τακτική που ακολουθείτο εξασφαλιζότο η κατά κάποιο τρόπο παράταση/ανανέωση των υπηρεσιών των εκτάκτων στις Υπηρεσίες που είχαν απασχοληθεί. Παράταση /ανανέωση των υπηρεσιών εκτάκτων δεν είναι όμως δυνατή με βάση τις διατάξεις της Νομοθεσίας. Επομένως, με την τακτική που ακολουθήθηκε ουσιαστικά παραβιάζετο η σχετική Νομοθεσία.

Προβλήθηκε, επίσης, το επιχείρημα ότι η απασχόληση έκτακτου προσωπικού στις Ανεξάρτητες Υπηρεσίες, περιλαμβανομένου και του Γραφείου Επιτροπής Διοικήσεως γίνεται με βάση το Νόμο 99(I)/85, ο οποίος παρέχει το δικαίωμα παράτασης των υπηρεσιών των εκτάκτων. Αν όμως η διοίκηση έχει την άποψη ότι η σχετική πρόνοια του Νόμου του 1985 θα πρέπει να ισχύσει σε όλες τις περιπτώσεις, θα μπορούσε να προωθήσει τη τροποποίηση της σχετικής Νομοθεσίας, ή και την κατάργηση του Νόμου του 1995 και επαναφορά του Νόμου του 1985.

Όσον αφορά το τελευταίο επιχείρημα, ότι με τον τερματισμό της τακτικής μοριοδότησης θα επηρεαστεί μεγάλος αριθμός των ήδη υπηρετούντων εκτάκτων, αφού για το 2004 θα πρέπει να γίνουν προσλήψεις σε 64 κατηγορίες που υπηρετούσαν και τα προηγούμενα χρόνια έκτακτοι,

στην Έκθεση σημειώνεται ότι η αρχή της νομιμότητας υπερισχύει των συμφερόντων των συγκεκριμένων προσώπων.

Στην Έκθεση αναφέρεται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο, με την Απόφασή του, ημερ. 17 Δεκεμβρίου, 2003 αντιμετωπίζοντας την Έκθεση της Επιτροπής Διοικήσεως σε ευρύτερη βάση αποφάσισε τον τερματισμό της τακτικής μοριοδότησης της «κυβερνητικής πείρας» σε όλες τις περιπτώσεις.

Με την απόφαση αυτή, πιθανόν συγκεκριμένα άτομα που είχαν υπηρετήσει πάνω σε έκτακτη βάση για την εκτέλεση εξειδικευμένων καθηκόντων, για τα οποία έτυχαν σχετικής επιμόρφωσης/εκπαίδευσης να μην είναι δυνατό να τύχουν διορισμού κατά το 2004 λόγω της σειράς τους στο κατάλογο εκτάκτων, αφού με τον τερματισμό της μοριοδότησης της «κυβερνητικής τους πείρας» δεν θα έχουν πλέον πιθανότητα διορισμού. Με τον μη διορισμό τους, όμως, δυνατό να επηρεαστεί και η εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών.

Έχοντας υπόψη ότι η πολιτεία επιθυμεί ουσιαστικά τη συνέχιση της απασχόλησης των ιδίων εκτάκτων, αφού κρίνει ότι οι υπηρεσίες τους είναι απαραίτητες και αφού έχει αποδεχθεί και την ικανοποίηση αριθμού αιτημάτων που αφορούν τους όρους απασχόλησής τους, η Επιτροπή Διοικήσεως εξέφρασε την άποψη ότι το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού μπορεί να επανεξετάσει το θέμα υπό το φως της Οδηγίας 1999/70/ΕΚ και του εναρμονιστικού Νόμου, 98(Ι)/2003. Σημειώνεται ότι με βάση τον εναρμονιστικό Νόμο είναι επιτρεπτή η υιοθέτηση ευνοϊκότερων ρυθμίσεων από αυτές που προβλέπονται στο Νόμο .

Για την καλύτερη, επίσης, εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου 108(Ι)/95 και για εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος η Επιτροπή Διοικήσεως ανέφερε ότι ενδείκνυται και η διαφοροποίηση της τακτικής προκήρυξης των αναγκών σε συνάρτηση με συγκεκριμένες θέσεις. Εκεί όπου οι ανάγκες είναι εξειδικευμένες και για την ικανοποίησή τους απαιτούνται ειδικές γνώσεις/επιμόρφωση/εμπειρίες, το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού θα μπορούσε να προχωρήσει στη προκήρυξη των αναγκών χωρίς να συσχετίζει την ανάγκη με τα καθήκοντα συγκεκριμένης θέσης έτσι ώστε να έχει την ευχέρεια να απαιτεί και την κατοχή των πιο πάνω εξειδικεύσεων. Για παράδειγμα, αν υπάρχει ανάγκη για άσκηση διοικητικών καθηκόντων σε μια υπηρεσία όπου απαιτούνται εξειδικευμένες νομικές γνώσεις και κατάρτιση, υπάρχει βάσει του Νόμου 108(Ι)/1995 η ευχέρεια να προκηρυχθεί η συγκεκριμένη ανάγκη και όχι θέση Διοικητικού Λειτουργού όπου τόσο τα καθήκοντα όσο και τα προσόντα καθορίζονται με βάση το Σχέδιο Υπηρεσίας του Διοικητικού Λειτουργού.

II. ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

1. *Εισαγωγή*

Ο Τομέας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επιλαμβάνεται υποθέσεων των οποίων το αντικείμενο συνδέεται με την άσκηση ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Από το Μάιο του 2004, με την ανάθεση στην Επίτροπο Διοικήσεως των αρμοδιοτήτων της Ανεξάρτητης Εθνικής Αρχής για Καταπολέμηση του Ρατσισμού και των Διακρίσεων με βάση το Κοινοτικό Κεκτημένο, ο Τομέας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διεκπεραιώνει και τις αρμοδιότητες της νεοσύστατης Αρχής.

Περιπτώσεις κακοδιοίκησης ή άλλης παραβίασης της αρχής της νομιμότητας από διοικητικά όργανα αντιμετωπίζονται από τη σκοπιά της προσβολής που τέτοια φαινόμενα συνεπάγονται για τα προστατευμένα από το Σύνταγμα, διεθνείς συμβάσεις ή νόμο, δικαιώματα των πολιτών. Οι υποθέσεις που ερευνήθηκαν κατά το 2004 από τον τομέα ανθρωπίνων δικαιωμάτων καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα της δημόσιας διοίκησης.

Από τα παράπονα που χειρίστηκε ο τομέας ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να συναχθούν ορισμένα γενικά συμπεράσματα για τη στάση της δημόσιας διοίκησης απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Αυτό που καταρχήν πρέπει να επισημανθεί είναι ότι ενώ το καθεστώς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο είναι αρκετά φιλελεύθερο, παρουσιάζει συγκεκριμένες αντιφάσεις. Από τη μια πλευρά το Σύνταγμα, οι διεθνείς συμβάσεις και η εγχώρια νομοθεσία διαμορφώνουν ένα κατά βάση προωθημένο νομικό πλαίσιο, ευνοϊκό για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Από την άλλη, όμως, η πρακτική διοικητικών οργάνων, των φορέων που καλούνται να εφαρμόσουν τις ρυθμίσεις αυτές, εμφανίζει σημαντικές ελλείψεις, καθυστερήσεις και αντιφάσεις. Παρά τις επιμέρους προόδους που έχουν παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια, το χάσμα μεταξύ νομικών ρυθμίσεων και καθημερινής διοικητικής πρακτικής εξακολουθεί να υφίσταται σε πολλούς τομείς δυσχεραίνοντας την εφαρμογή των αρχών του κράτους δικαίου.

Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι μια πρώτη βασική αιτία των προβλημάτων που παρουσιάζονται σε συγκεκριμένους τομείς ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η επικράτηση της λογικής της διαφύλαξης της δημόσιας τάξης. Ασφαλώς, η άποψη ότι η δημόσια τάξη και τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι εξ ορισμού μεγέθη αντιθετικά είναι λανθασμένη. Σε μια δικοκρατούμενη

κοινωνία, η διαφύλαξη της δημόσιας τάξης, όχι μόνο δεν επιτρέπεται να αντιβαίνει στα ανθρώπινα δικαιώματα αλλά δεν μπορεί παρά να υπηρετεί τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η εμπειρία που αποκτήθηκε μέσα από ένα μεγάλο αριθμό παραπόνων που υποβλήθηκε στην Επιτροπή δείχνει ότι η επίκληση της διαφύλαξης της δημόσιας τάξης αποτελεί συχνή πρακτική δημοσίων αρχών που ασκούν τις αρμοδιότητες με ένα ευρύ πλαίσιο διακριτικής εξουσίας όπως οι αστυνομικές και οι μεταναστευτικές αρχές.

Σε μια δεύτερη κατηγορία περιπτώσεων, η διοίκηση παραβιάζει ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών επειδή στερείται της αναγκαίας υλικοτεχνικής υποδομής ή είναι ανεπαρκώς (ποιοτικά και ποσοτικά) στελεχωμένη ή λειτουργεί ανορθολογικά. Ενδεικτική είναι η, καθόλου ασυνήθης, τακτική ορισμένων δημοσίων υπηρεσιών να μην απαντούν σε επιστολές πολιτών με το επιχείρημα ότι δεν επαρκούν τα μέσα ή το ανθρώπινο δυναμικό που διαθέτουν. Πέρα από το ότι η στάση αυτή υποδηλώνει περιφρόνηση προς τον πολίτη, η παράλειψη απάντησης δεν παραβιάζει μόνο το συνταγματικό δικαίωμα της αναφοράς προς τις δημόσιες αρχές, αλλά υπονομεύει και άλλα δικαιώματα των οποίων η άσκηση ενδεχομένως εξαρτάται από την απάντηση που αναμένει ο πολίτης από τη διοίκηση.

2. Αστυνομία

Το θέμα της αντιμετώπισης των μαζικών εκδηλώσεων εκ μέρους της Αστυνομίας τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής Διοικήσεως από διαδηλωτή που έλαβε μέρος σε εκδήλωση κοντά στην Αμερικανική Πρεσβεία στις 20 Μαρτίου, 2003 **(Α/Π 340/03)**. Ο παραπονούμενος πρόβαλε τον ισχυρισμό ότι κακοποιήθηκε από την Αστυνομία κατά τη διάρκεια της διαδήλωσης με αποτέλεσμα να υποστεί σωματικές κακώσεις.

Στην έκθεση της η Επιτροπή αναφέρει ότι το άρθρο 21 του Συντάγματος, διασφαλίζει το *δικαίωμα του συνέρχεσθαι ειρηνικά*, το δικαίωμα, δηλαδή, της συνάθροισης. Το δικαίωμα αυτό αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα δικαιώματα συλλογικής δράσης, και συνεπάγεται αξίωση για αποχή της κρατικής εξουσίας από κάθε απόπειρα παρεμπόδισης της άσκησής του.

Επειδή ακριβώς η άσκηση του δικαιώματος αποτελεί μία διαδικασία έκφρασης, το δικαίωμα της συνάθροισης, παρά τον αυτόνομο ρόλο του, πρέπει να εξετάζεται υπό το φως της ελευθερίας της έκφρασης. Η ελευθερία της έκφρασης, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 19 του Συντάγματος, απολαμβάνει προνομιακής μεταχείρισης στο σύγχρονο δίκαιο, εξαιτίας της συμβολής της στην ελεύθερη και πλουραλιστική διαμόρφωση της κοινής γνώμης και κατ' επέκταση της δημοκρατίας.

Χαρακτηριστικά, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει τονίσει ότι *“η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί ένα από τα πιο βασικά θεμέλια μιας δημοκρατικής κοινωνίας”,* η οποία υπάρχει μόνο αν υπάρχει *“ήλουραλισμός, ανεκτικότητα και ανοιχτομυαλοσύνη”*¹.

Μόλαταυτα, κανένα από τα δύο αυτά δικαιώματα δεν τυγχάνει απόλυτης προστασίας. Ειδικά όσον αφορά στο δικαίωμα της συνάθροισης, καθοριστικός παράγοντας για την άσκησή του αποτελεί ο ειρηνικός χαρακτήρας της συνάθροισης, που μπορεί να λεχθεί ότι συντρέχει όταν η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δεν επιδίδεται σε βιαιοπραγίες κατά προσώπων και πραγμάτων. Περαιτέρω, το δικαίωμα μπορεί να περιοριστεί εφόσον ο περιορισμός του προβλέπεται από το νόμο, εξυπηρετεί κάποιο σκοπό δημοσίου συμφέροντος ή την προστασία δικαιωμάτων τρίτων, και είναι αναγκαίος και ανάλογος προς το σκοπό που εξυπηρετεί (Άρθρο 21.3 του Συντάγματος).

Εν πάση περιπτώσει, όπως συμβαίνει με όλα τα ατομικά δικαιώματα, οι περιορισμοί στην άσκησή τους δεν μπορούν να είναι τέτοιοι που να αναιρούν την ουσία – τον “πυρήνα” – τους. Ειδικά, δε, όσον αφορά τα δικαιώματα που συνδέονται με την ελεύθερη έκφραση, η προνομιακή μεταχείρισή τους επιβάλλει όπως οι περιορισμοί τίθενται με φειδώ, αιτιολογούνται επαρκώς και ερμηνεύονται στενά².

Με βάση τα πιο πάνω, η απόφαση της Αστυνομίας για περιφρούρηση του χώρου γύρω από την Αμερικάνικη Πρεσβεία ήταν δικαιολογημένη, στο μέτρο που είχε σκοπό τη διαφύλαξη της δημόσιας τάξης και ασφάλειας και την προστασία των δικαιωμάτων τρίτων προσώπων. Εντούτοις, όπως προέκυψε από τα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, η Αστυνομία δεν περιορίστηκε μόνο στην περιφρούρηση του χώρου, αλλά διείσδυσε στο χώρο της διαδήλωσης, κινούμενη προς το μέρος ομάδας διαδηλωτών.

Στην έκθεση της η Επιτροπή σημειώνει ότι η επέμβαση της Αστυνομίας στο χώρο της διαδήλωσης ήταν αχρείαστη και περιττή και συνιστούσε ταυτόχρονα αδικαιολόγητη επέμβαση στο δικαίωμα των παρευρισκομένων να διαδηλώνουν ελεύθερα.

Η Αστυνομία πρόβαλε το επιχείρημα ότι η επέμβαση της αποσκοπούσε στο να *ελέγξει διαδηλωτή, ο οποίος φάνηκε να κρύβει κάτι ύποπτο κάτω από το μπουφάν του*. Όμως, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι ο διαδηλωτής αυτός δεν είχε τελικά στην κατοχή του οτιδήποτε επικίνδυνο ή παράνομο. Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, θα του είχε αποδοθεί σχετική κατηγορία, δεδομένου ότι ήταν ένα από τα τέσσερα πρόσωπα που συνελήφθηκαν και κατηγορήθηκαν για τα επεισόδια. Φαίνεται, επομένως, ότι η Αστυνομία, στηριζόμενη σε μια απλή υποψία στην οποία

¹ Υπόθεση *Handyside v. United Kingdom*

² Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπόθεση *Zana v. Turkey*

δεν προσδόθηκε οποιαδήποτε βαρύτητα, αποφάσισε να πλησιάσει και να ελέγξει ένα διαδηλωτή, τη στιγμή που αυτός συμμετείχε ειρηνικά σε μία ειρηνική συνάθροιση.

Με βάση τα πιο πάνω, η Επίτροπος θεωρεί ότι η Αστυνομία έδρασε κατά τρόπο αδικαιολόγητο και αυθαίρετο, αφού η επέμβασή της εκτός του ότι αποδείχθηκε, εντέλει, εσφαλμένη δεν στηρίχτηκε σε ισχυρούς και βάσιμους λόγους που την καθιστούσαν αναπόφευκτη τη στιγμή που διαδραματίστηκαν τα γεγονότα. Αντί να επιδείξουν αυτοσυγκράτηση και σύνεση και να χειριστούν το θέμα με την εξάντληση των ηπιότερων δυνατών μέτρων, τα μέλη της Αστυνομίας, προτίμησαν να διεισδύσουν στο χώρο της διαδήλωσης και να κινηθούν εναντίον συγκεκριμένων διαδηλωτών, περιορίζοντας ανεπίτρεπτα και αδικαιολόγητα τα δικαιώματά τους. Με τη συμπεριφορά τους προκάλεσαν την αντίδραση και άλλων διαδηλωτών, οδηγώντας τα πράγματα σε αναπόφευκτη συμπλοκή. Με τον τρόπο δε που έγινε, η αστυνομική παρέμβαση μετατόπισε και ενδεχομένως επιδείνωσε την κατάσταση αντί να αποκαταστήσει την ηρεμία.

Όσον αφορά ειδικότερα στο θέμα της βίας που ασκήθηκε από αστυνομικούς η Επίτροπος τονίζει ότι η ελευθερία της έκφρασης και της συνάθροισης, υποχρεώνει όλα τα κρατικά όργανα να απέχουν από κάθε προσπάθεια παρεμπόδισης της δράσης των φορέων τους. Ιδιαίτερα, όσον αφορά στην Αστυνομία, ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Αστυνομικής Δεοντολογίας³ του Συμβουλίου της Ευρώπης, έχει θέσει ως κατευθυντήρια γραμμή για την αστυνομική δράση/παρέμβαση, την υποχρέωση της Αστυνομίας *"στην εκτέλεση των καθηκόντων της, να λαμβάνει πάντα υπόψη τα θεμελιώδη δικαιώματα του καθενός"*, όπως την ελευθερία έκφρασης και ειρηνικής συνάθροισης.

Θεμελιώνει, επίσης, την αρχή ότι *"η αστυνομία μπορεί να χρησιμοποιεί βία μόνο όταν είναι απολύτως αναγκαία και μόνο στο βαθμό που απαιτείται για επίτευξη νόμιμου σκοπού"*, υποδηλώνοντας ότι η χρήση βίας από την Αστυνομία πρέπει πάντα να θεωρείται ως η εξαίρεση. Στην περίπτωση, πάντως, που η προσφυγή στη βία κριθεί απολύτως αναγκαία, πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο σε όσο βαθμό είναι απολύτως απαραίτητη και να μην υπερακοντίζει το σκοπό που επιδιώκει να εξυπηρετήσει. Εν ολίγοις, η αρχή αυτή επαναλαμβάνει την αρχή της αναλογικότητας, που πρέπει να τηρείται σε κάθε περιορισμό ατομικού δικαιώματος.

Στην υπόθεση που εξετάστηκε η Επίτροπος κατέληξε στο ότι όχι μόνο η επέμβαση της Αστυνομίας κατά την ώρα της διαδήλωσης ήταν απρόσφορη, αλλά και η βία που ασκήθηκε δεν ήταν ανάλογη. Δεν αναζητήθηκαν δε οποιεσδήποτε άλλες μορφές δράσης που δεν θα περιόριζαν ή θα περιόριζαν λιγότερα αισθητά τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών. Το ίδιο συμπέρασμα θα εξαγόταν και σε περίπτωση που η επέμβαση εθεωρείτο δικαιολογημένη ή σε περίπτωση που

³ Σύσταση (2001) 10 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα κράτη μέλη, Στρασβούργο, 19 Σεπτεμβρίου 2001

γινόταν δεκτό ότι ήταν οι διαδηλωτές αυτοί που επιτέθηκαν πρώτοι. Το γεγονός που παραμένει είναι ότι οι διαδηλωτές ήταν άοπλοι, ενώ οι αστυνομικοί κουβαλούσαν πλαστικές ασπίδες και ρόπαλα και ήταν σε θέση όχι μόνο να αμυνθούν, αν χρειαζόταν, αλλά και να επαναφέρουν την τάξη, χωρίς να προκαλέσουν σωματικές βλάβες. Ο τραυματισμός οποιουδήποτε άοπλου προσώπου στο κεφάλι, όπως στην περίπτωση του παραπονούμενου, αποδεικνύει ότι ασκήθηκε δυσανάλογα επιθετική, και όχι απλώς αμυντική, βία.

Στην Έκθεση σημειώνεται, επίσης, ότι σ' ένα κράτος δικαίου, δεν αποτελεί διακριτική ευχέρεια της Αστυνομίας ο σεβασμός και η προστασία των δικαιωμάτων, αλλά υποχρέωσή της. Περαιτέρω, η Αστυνομία στα πλαίσια της επιτέλεσης του έργου της δεν υποχρεούται μόνο να απέχει από αυθαίρετες επεμβάσεις στο χώρο της ελεύθερης δράσης των πολιτών και της άσκησης των δικαιωμάτων τους, αλλά οφείλει και να τον προσταπίζει. Οποιαδήποτε αντίθετη συμπεριφορά είναι αδικαιολόγητη και ενδεχομένως συνιστά κατάχρηση εξουσίας.

Εντέλει η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως ο Αρχηγός της Αστυνομίας δώσει σαφείς και αυστηρές οδηγίες προς την Αστυνομία για αποφυγή στο μέλλον παρόμοιων περιστατικών και για υιοθέτηση, σε τέτοιες περιπτώσεις, συμπεριφοράς, που να συνάδει με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών.

Δυστυχώς, μέχρι σήμερα δεν έχει προχωρήσει η υλοποίηση της πιο πάνω εισήγησης της Επιτροπής.

Σε μια άλλη περίπτωση **(Α/Π 848/03)** τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής Διοικήσεως παράπονο σε σχέση με τον τρόπο που επιχείρησε να συλλάβει πολίτη η Αστυνομία. Συγκεκριμένα, πολίτης ισχυρίστηκε ότι στις 21 Ιουνίου 2003 δύο αστυνομικοί με πολιτικά, ενώ βρίσκονταν εκτός υπηρεσίας, προσέγγισαν με ιδιωτικό αυτοκίνητο τη σύζυγό του έξω από την κατοικία του στη Μέσα Γειτονιά και επιχείρησαν να τη συλλάβουν επειδή εκκρεμούσαν εις βάρος της εντάλματα προστίμων και σύλληψης.

Μετά από τη διερεύνηση της υπόθεσης η Επίτροπος διαπίστωσε ότι οι συνθήκες κάτω από τις οποίες επιχειρήθηκε η σύλληψη της συζύγου του παραπονούμενου και πιο συγκεκριμένα, η παρουσία άγνωστου για τους παραπονούμενους άνδρα που επέβαινε σε ιδιωτικό αυτοκίνητο συνοδεύοντας τον Αστυνομικό που πραγματοποίησε την επιχείρηση σύλληψης, δεν συνάδει με τον επιβαλλόμενο τρόπο διενέργειας της συγκεκριμένης επιχείρησης. Αυτό, βέβαια, δεν καθιστούσε δικαιολογημένη την ενέργεια του παραπονούμενου να αποτρέψει τη σύλληψη της συζύγου του, προβαίνοντας στην απειλή χρήσης βίας από το σκύλο του προς τον Αστυνομικό.

Με δεδομένο ότι οι Αστυνομικοί έχουν το δικαίωμα να ασκούν τα καθήκοντά τους και εκτός ωρών υπηρεσίας, είναι προφανές, σημειώνει η Επιτροπος Διοικήσεως, ότι το δικαίωμα αυτό θα πρέπει να ασκείται απολύτως κατ' εξαίρεση και με φειδώ, αφού προηγουμένως έχουν εξαντληθεί όλα τα εναλλακτικά μέσα επιδίωξης του στόχου της Αστυνομίας, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να γίνονται σεβαστά τα ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών. Διαφορετικά, μπορεί να παρουσιαστεί στους πολίτες η εικόνα της διολίσθησης από το κράτος δικαίου σε ένα αστυνομικό καθεστώς και να αφεθούν περιθώρια αυθαιρεσίας στα αστυνομικά όργανα.

Εν προκειμένω, το άρθρο 14 του Ευρωπαϊκού Κώδικα Αστυνομικής Δεοντολογίας⁴, ορίζει ότι "...η Αστυνομία και το ένστολο προσωπικό της, θα πρέπει να είναι συνήθως εύκολα αναγνωριζόμενοι", ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 45, "...το αστυνομικό προσωπικό κατά τη διάρκεια της παρέμβασης, πρέπει να είναι σε θέση να δώσει στοιχεία για το αστυνομικό του καθεστώς και την επαγγελματική του ταυτότητα". Επιπλέον, κατά το άρθρο 43, "...η Αστυνομία, στην εκτέλεση των καθηκόντων της, πρέπει πάντοτε να λαμβάνει υπόψη τα θεμελιώδη δικαιώματα του καθενός....".

Από τα πιο πάνω, αναφέρει η Επιτροπος Διοικήσεως, συνάγεται ότι η αρχή της εύκολης αναγνωρισιμότητας τόσο του ένστολου προσωπικού της Αστυνομίας, όσο και του εξοπλισμού που χρησιμοποιείται (αυτοκίνητα, κ.λ.π.), είναι σημαντική σε μια δημοκρατική κοινωνία που διέπεται από τους κανόνες δικαίου. Αφενός, το αστυνομικό προσωπικό που επεμβαίνει, πρέπει κατά κανόνα, να είναι σε θέση να δώσει αποδεικτικά στοιχεία ότι ανήκει στην Αστυνομία, πριν, κατά τη διάρκεια ή μετά από την επέμβαση. Αφετέρου, οι αστυνομικοί πρέπει να είναι σε θέση να προσδιορίζουν την ταυτότητά τους, ως μέλη της Αστυνομίας ("επαγγελματική ταυτότητα"), χωρίς, έστω, να είναι απαραίτητη η αποκάλυψη του ονόματός τους. Χωρίς μια τέτοια δυνατότητα αναγνώρισης του Αστυνομικού, η υπευθυνότητα της αστυνομίας, θα εκλαμβάνεται από το κοινό, ως μια κενή έννοια.

Δεν θα πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι η Αστυνομία έχει μία ιδιαίτερα ευαίσθητη κοινωνική λειτουργία και αντιμετωπίζει πράγματι δυσκολίες και προβλήματα στην επιτέλεση του έργου της. Όμως, η υπάρχουσα πίεση για εκπλήρωση των στόχων της δεν θα πρέπει να παρωθεί τα μέλη της αστυνομίας στη χρήση μέσων, που δεν συνάδουν με τις αρχές προστασίας των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των πολιτών. Τέτοια φαίνεται ότι ήταν και η περίπτωση του παραπονούμενου, δεδομένου, μάλιστα, ότι οι αλληπάλληλες αναστολές εκτέλεσης των ενταλμάτων προστίμων από το Γενικό Εισαγγελέα βασίστηκαν προφανώς στο γεγονός ότι ο ίδιος και η οικογένειά του λαμβάνουν βοήθεια από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.

⁴ Σύσταση (2001) 10 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα Κράτη Μέλη.

Η Επίτροπος Διοικήσεως, εισηγήθηκε, όπως σε παρόμοιες περιπτώσεις στο μέλλον, επιδεικνύεται από την πλευρά της Αστυνομίας μεγαλύτερη προσοχή κατά την άσκηση των καθηκόντων του αστυνομικού προσωπικού εκτός ωρών υπηρεσίας. Σε τέτοιες περιπτώσεις, σημειώνει η Επίτροπος, η Αστυνομία θα πρέπει να ενεργεί με γνώμονα τον πλήρη σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών και αφού προηγουμένως έχει διασφαλιστεί ότι έχουν εξαντληθεί όλα τα διαθέσιμα εναλλακτικά μέσα για επίτευξη του στόχου της.

Επαγγελματίας οδηγός ταξί προσέφυγε στην Επίτροπο **(Α/Π 1604/04)** κατά της απόφασης της Αρχής Αδειών και της Αστυνομίας να του αποστερήσει την άδεια οδηγού ταξί για εννιά χρόνια λόγω καταδίκης του από δικαστήριο σε πρόστιμο 200 λιρών για κλοπή κινητού τηλεφώνου. Ήταν ισχυρισμός του παραπονούμενου ότι η απόφαση αυτή αποτελούσε επιβολή δεύτερης ποινής για το ίδιο αδίκημα και ότι η στέρηση της επαγγελματικής του άδειας για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα ήταν εξοντωτική για τον ίδιο και την οικογένειά του.

Από την έρευνα προέκυψε ότι από αδικαιολόγητες παραλείψεις της Αστυνομίας και της Αρχής Αδειών και ειδικότερα από την απροθυμία συμμόρφωσης της Αστυνομίας σε υποδείξεις του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας παραβιάστηκαν, τα δικαιώματα του παραπονούμενου και ταλαιπωρήθηκε ο ίδιος αδικαιολόγητα.

Η Επίτροπος επισημαίνει ότι παρά τις κατ' αρχήν δυσκολίες σε ό,τι αφορά στην εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας, οι υποδείξεις του Γενικού Εισαγγελέα υπήρξαν σαφείς και συνεπώς, η Αστυνομία όφειλε να τις ακολουθήσει. Εξάλλου, πέραν από τις γνωματεύσεις, η Αστυνομία, όπως και κάθε διοικητικό όργανο που καλείται να εφαρμόσει μεταξύ δύο ή περισσοτέρων νόμιμων λύσεων, έχει την υποχρέωση να επιλέξει τη λύση που για το διοικούμενο είναι η λιγότερο επαχθής. Αυτό εξάλλου επιτάσσει η αρχή της αναλογικότητας την οποία και ο Γενικός Εισαγγελέας είχε επισημάνει.

Η παράλειψη της Αστυνομίας να συμμορφωθεί άμεσα με τις υποδείξεις του Γενικού Εισαγγελέα επέτρεψε στην Αρχή Αδειών να αποστείλει στον παραπονούμενο επιστολή η οποία του γνωστοποιούσε ότι μετά από την καταδίκη του είχε στερηθεί και την επαγγελματική άδεια οδηγού που κατείχε. Αργότερα δε και παρά το ότι το νομοθετικό πλαίσιο είχε στο μεταξύ τροποποιηθεί τον ενημέρωσε ότι η στέρηση της άδειας του θα ίσχυε για εννέα χρόνια.

Η Επίτροπος σημειώνει στην Έκθεσή της ότι ο χειρισμός που έτυχε η περίπτωση του παραπονούμενου από πλευράς Αστυνομίας αλλά και από μέρους της Αρχής Αδειών, υπήρξε ατυχής και αψυχολόγητος. Η αποστέρηση της άδειας οδηγού που κατείχε ο παραπονούμενος για

εννιά χρόνια, εύλογα του προκάλεσε αναστάτωση αφού το αυστηρό αυτό διοικητικό μέτρο επηρέασε δραστικά την επαγγελματική και οικονομική του κατάσταση.

Επιπλέον, η Επίτροπος έκρινε ακατανόητη τη στάση της Αστυνομίας, η οποία αφενός επέλεξε να μην ακολουθεί τις υποδείξεις του Γενικού Εισαγγελέα παράλληλα όμως συνέχισε να απευθύνεται στον ίδιο και να ζητά διευκρινήσεις και γνωματεύσεις για ένα θέμα για το οποίο με σαφήνεια της είχε υποδείξει τον τρόπο με τον οποίο όφειλε να το προσεγγίσει και να το χειριστεί.

Η Επίτροπος διατυπώνει επίσης, στην Έκθεσή της, ερωτηματικά για τη λογική των αποφάσεων και των ενεργειών των δύο υπηρεσιών που κατέληξαν ώστε το διοικητικό μέτρο που προέκυψε για τον παραπονούμενο ως συνέπεια της καταδίκης του, να είναι περισσότερο επαχθές από την ποινή που το δικαστήριο είχε επιβάλει για το συγκεκριμένο αδίκημα.

Εξ' αφορμής όμως αυτού του περιστατικού, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως, η Αστυνομία αλλά και η Αρχή Αδειών, ως όργανα που ασκούν εξουσία, οι ενέργειες και οι αποφάσεις των οποίων γίνονται άμεσα αισθητές, φροντίσουν στο μέλλον να συμμορφώνονται πλήρως και χωρίς καθυστέρηση με τις εκάστοτε γνωματεύσεις του Γενικού Εισαγγελέα, έστω και εάν για ζητήματα τα οποία θέτουν ενώπιόν του έχουν διαφορετικές εκτιμήσεις ή απόψεις.

Ο τρόπος με τον οποίο η Αστυνομία προέβη σε διερεύνηση συγκεκριμένης υπόθεσης που καταγγέλθηκε ενώπιόν της αποτέλεσε το αντικείμενο παραπόνου **(Α/Π 1018/03)** που υποβλήθηκε στην Επίτροπο. Στο παράπονο προβλήθηκε ο ισχυρισμός ότι τον Αύγουστο του 2001 πολίτης κατήγγειλε στην Αστυνομία υπόθεση παράνομης εισόδου και χρήσης του διαμερίσματός της στην Αγία Νάπα. Όμως, με βάση τους προβληθέντες ισχυρισμούς η Αστυνομία δεν προέβη στη δέουσα διερεύνηση της υπόθεσης ούτε και σε σχετική ενημέρωση του δικηγόρου της παραπονούμενης.

Στην Έκθεσή της η Επίτροπος επισημαίνει την ολιγωρία που επέδειξε η Αστυνομία για διερεύνηση της συγκεκριμένης υπόθεσης. Τονίζει ιδιαίτερα το γεγονός ότι η έρευνα που η Αστυνομία διενήργησε για την εξιχνίαση της υπόθεσης παρουσίαζε κενά, ελλείψεις και αδυναμίες. Χαρακτηριστικά, η Επίτροπος αναφέρθηκε στο γεγονός ότι η βασική ύποπτος στην υπόθεση δεν κλήθηκε να καταθέσει παρά πέντε μήνες μετά την υποβολή της καταγγελίας και αφού ο θεωρούμενος ως ενοικιαστής προέβη στην εξόφληση των ενοικίων και έδωσε και σχετική συμπληρωματική κατάθεση στην Αστυνομία. Η Επίτροπος επισημαίνει ότι η Αστυνομία, με τις καταθέσεις που έλαβε συμπληρωματικά μετά από οδηγίες για διεξαγωγή έρευνας σε βάθος, αντί να προσπαθήσει να συγκεντρώσει μαρτυρίες για τα γεγονότα που επεσυνέβησαν έκρινε σκόπιμο

να περιλάβει εκτιμήσεις σε σχέση με τις πιθανές προθέσεις της ύποπτης υπαλλήλου οι οποίες, σε ότι αφορά στην τεκμηρίωση των καταγγελιών, ήταν εντελώς περιττές και αχρείαστες.

Η Επίτροπος θεωρεί ότι υπό τις περιστάσεις και εφόσον από τις κατ' αρχήν εξετάσεις τα όσα η παραπονούμενη κατάγγειλε δεν τέθηκαν υπό αμφισβήτηση ή αμφιβολία, η Αστυνομία είχε την υποχρέωση να συγκεντρώσει όλο το αναγκαίο για την στοιχειοθέτηση της υπόθεσης μαρτυρικό υλικό και να το θέσει ενώπιον του Γενικού Εισαγγελέα για να αποφασίσει. Πράγμα που τελικά όμως δεν έπραξε και προχώρησε στην αρχειοθέτηση της υπόθεσης, ως ανεξιχνίαστης.

Επειδή η έρευνα που έχει διενεργηθεί υπήρξε πλημμελής, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως ο Αρχηγός Αστυνομίας ζητήσει την επαναφορά και συμπλήρωση του ανακριτικού φακέλου στη βάση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και όπως αυτός τεθεί υπόψη του Γενικού Εισαγγελέα για λήψη τελικής απόφασης.

Σε μια άλλη περίπτωση εξετάστηκε το θέμα του χειρισμού, εκ μέρους της Αστυνομίας, αίτησης για έκδοση Πιστοποιητικού Ποινικού Μητρώου με αφορμή παράπονο **(Α/Π 926/04)** που υποβλήθηκε από ελλαδίτη Εθελοντή Πενταετούς Υποχρέωσης. Ο παραπονούμενος ισχυρίστηκε ότι η Αστυνομία αρνήθηκε να δεχτεί την αίτησή του για να του χορηγηθεί το πιστοποιητικό για σκοπούς εξασφάλισης επαγγελματικής άδειας οδηγού. Αποτέλεσε ισχυρισμό του παραπονούμενου ότι η Αστυνομία ζήτησε αρχικά την προσκόμιση βεβαίωσης από την υπηρεσία του ότι δεν έφερε ένσταση στην έκδοση του πιστοποιητικού και όταν το έπραξε του ζητήθηκε επιπρόσθετα ανάλογη βεβαίωση του Υπουργείου Άμυνας.

Στην Έκθεσή της η Επίτροπος επισημαίνει ότι η έκδοση πιστοποιητικού ποινικού μητρώου σε κάθε πρόσωπο που υποβάλλει αίτηση και πληροί τα κριτήρια που έχει θέσει ο νομοθέτης αποτελεί υποχρέωση που η Αστυνομία οφείλει να εκπληρεί. Το πιστοποιητικό αυτό είναι βεβαιωτικού χαρακτήρα και αναγράφει τυχόν ποινική καταδίκη του αιτητή.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο παραπονούμενος αφού εξασφάλισε όλα τα στοιχεία που αναγράφονται στο έντυπο υποβολής αίτησης και κατέβαλε το νενομισμένο τέλος ανέμενε δικαιολογημένα ότι η Αστυνομία θα του εξέδιδε χωρίς άλλες απαιτήσεις ή διατυπώσεις το σχετικό πιστοποιητικό. Οι πρόσθετες βεβαιώσεις που η Αστυνομία εκ των υστέρων ζήτησε από τον παραπονούμενο να υποβάλει ήταν, κατά την άποψη της Επιτρόπου, αχρείαστες και αδικαιολόγητες.

Στην Έκθεσή της η Επίτροπος Διοικήσεως σημειώνει ότι η επίκληση των πειθαρχικών κανονισμών της Εθνικής Φρουράς από μέρους της Αστυνομίας για να δικαιολογήσει την άρνησή

της να εκδώσει στον παραπονούμενο το εν λόγω έγγραφο δεν βρίσκει έρεισμα στο νόμο. Ο πειθαρχικός έλεγχος μελών του στρατού δεν αποτελεί ευθύνη της Αστυνομίας αλλά της Εθνικής Φρουράς. Ως εκ τούτου, αναφέρει η Επίτροπος, η απλή και μόνο υποψία ή έστω το ενδεχόμενο ο παραπονούμενος να ασκήσει δεύτερη εργασία δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να κριθεί ως παράπτωμα από ένα αναρμόδιο όργανο, όπως ήταν στη συγκεκριμένη περίπτωση η Αστυνομία, για να του στερήσει ένα δικαίωμα που είναι νομικά κατοχυρωμένο.

Για επανόρθωση του πλημμελούς χειρισμού που έτυχε το θέμα και της αχρείαστης ταλαιπωρίας του παραπονούμενου, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως αμέσως μετά τη λήψη της Έκθεσής, το αρμόδιο Τμήμα της Αστυνομίας επικοινωνήσει μαζί του και τον καλέσει να υποβάλει, εάν επιθυμεί, την αίτησή του ώστε το πιστοποιητικό ποινικού μητρώου να του εκδοθεί.

Εντέλει, για αποφυγή παρόμοιων χειρισμών η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως η Αστυνομία εκδίδει τα πιστοποιητικά σε όλους τους αιτητές που πληρούν τα σχετικά κριτήρια που θέτει ο νόμος χωρίς πρόσθετους όρους ή προϋποθέσεις.

3. Σεξουαλική παρενόχληση και προσβολή της προσωπικότητας εργαζόμενου στην Αστυνομία

Μέλος της Αστυνομίας προσέφυγε στην Επίτροπο **(Α/Π 224/03)** ισχυριζόμενη ότι υπέστη σεξουαλική παρενόχληση από τον προϊστάμενό της σε Αστυνομικό Σταθμό στις 31 Δεκεμβρίου 2002. Ισχυρίστηκε μάλιστα ότι το περιστατικό που καταγγέλθηκε ήταν το αποκορύφωμα συστηματικών, ανεπιθύμητων και απρόκλητων σεξουαλικών παρενοχλήσεων που δεχόταν από τον υπό αναφορά αξιωματικό για αρκετό καιρό προηγουμένως. Αποτέλεσε, επίσης, ισχυρισμό της παραπονούμενης ότι η διοίκηση της Αστυνομίας απέτυχε να την προστατεύσει μετά την υποβολή σχετικής καταγγελίας και να εξετάσει την υπόθεση με τη δέουσα προσοχή και επιμέλεια. Σημειώνεται ότι η παραπονούμενη, μετά την υποβολή της σχετικής καταγγελίας μετατέθηκε σε άλλο Αστυνομικό Σταθμό.

Στην Έκθεσή της η Επίτροπος κάνει αναφορά στο μαρτυρικό υλικό που συγκέντρωσε κατά την έρευνά της. Σημειώνει δε ότι από τα όσα προέκυψαν με βάση τις βαρύνουσες και συγκλίνουσες μαρτυρίες, τη συνοχή που απορρέει από αυτές και το σύνολο των δεδομένων που συνθέτουν την προκειμένη περίπτωση, δεν στερούνται ερείσματος και βασιμότητας οι ισχυρισμοί της παραπονούμενης για σεξουαλική παρενόχλησή της.

Η Επιτροπή Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό αφού έλαβε σωρευτικά υπόψη τα πιο κάτω στοιχεία:

- Με εξαίρεση την αργία που είχε μεσολαβήσει από την ημέρα του συμβάντος, η παραπονούμενη κατήγγειλε το περιστατικό της παρενόχλησης σε λιγότερο από 48 ώρες.
- Στην περιγραφή που έδωσε για το περιστατικό άλλα και για τα γεγονότα που είχαν προηγηθεί, δεν υπήρχαν ούτε ανακολουθίες ούτε οποιεσδήποτε κρίσιμες για την ουσία των καταγγελιών αντιθέσεις ή αντιφάσεις. Αν και τα όσα υποστήριξε η παραπονούμενη χρειάστηκε να τα επαναλάβει αρκετές φορές τόσο σε στελέχη της Αστυνομίας, πριν αλλά και κατά την διάρκεια της έρευνας, όσο και σε λειτουργούς του Γραφείου της Επιτροπής Διοικήσεως, η μαρτυρία της και η περιγραφή της για ότι είχε συμβεί υπήρξε σε μεγάλο βαθμό και παρά το χρονικό διάστημα που είχε μεσολαβήσει συνεπής και ακριβής.
- Η πλειοψηφία των αστυνομικών επιβεβαιώνουν τον ισχυρισμό της παραπονούμενης ότι η συμπεριφορά του εν λόγω αξιωματικού έναντι των υφισταμένων του γυναικών αστυνομικών υπήρξε κατά τρόπο συστηματικό και επαναλαμβανόμενο, εκτός των πλαισίων που μπορεί επαγγελματικά να θεωρηθεί επιτρεπτός. Η συνήθης και καθημερινή χρήση "γλυκόλογων" έναντι των γυναικών αστυνομικών δεν ήταν σύμφωνη με τη συμπεριφορά και το σεβασμό που ο εν λόγω αξιωματικός όφειλε να δείχνει ως προϊστάμενος προς όλους τους υπαλλήλους.
- Ενισχυτική των καταγγελιών της παραπονούμενης ήταν η μαρτυρία της συνάδελφου της, κ. Κ.Χ, η οποία διατύπωσε βαρύνουσες αιτιάσεις, που συγκλίνουν απόλυτα με αυτές της παραπονούμενης, κατά του υπό αναφορά αξιωματικού. Παρόλο που η περίπτωση της δεν είχε την ίδια ή παρόμοια κατάληξη εντούτοις είναι σημαντικό το ότι με τα όσα ανέφερε σκιαγραφούνταν το ίδιο προφίλ συμπεριφοράς, για τον εν λόγω αξιωματικό, που περιέγραψε και η παραπονούμενη. Από αυτά σημειώθηκε η συχνή χρήση ανοίκειων χαρακτηρισμών, οι επαναλαμβανόμενες και απρόκλητες αντιεπαγγελματικές προτάσεις και η δημιουργία αρνητικού κλίματος και εχθρικού περιβάλλοντος λόγω της ιεραρχικά ανώτερης του θέσης. Αξιοπρόσεκτο για να αναφερθεί ήταν ότι τα γνωρίσματα αυτά συνέπιπταν με τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζονται ως κλασσικά σε έρευνες σε σχέση με τα περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης.
- Η παραπονούμενη, για όσα χρόνια υπηρετούσε στην Αστυνομία, δεν είχε διαπράξει οποιοδήποτε παράπτωμα και δεν είχε σε βάρος της οποιαδήποτε καταγγελία. Όσοι την γνωρίζουν και έτυχε να συνεργαστούν μαζί της, ακόμα και ο υπό κατηγορία αξιωματικός,

συνηγορούσαν ότι στην εργασία της διατηρούσε πάντοτε σωστή και επαγγελματική συμπεριφορά.

Όσον αφορά στην έρευνα που διεξήγαγε η ίδια η Αστυνομία για το συμβάν αυτή είχε σκοπό να συγκεντρώσει μαρτυρικό υλικό και στοιχεία που να επιβεβαιώνουν ή να απορρίπτουν τον ισχυρισμό της κοινής και άσεμνης επίθεσης εναντίον της παραπονούμενης με βάση τις πρόνοιες του Ποινικού Κώδικα.

Με την παράλειψη να εξεταστεί και η τυχόν διάπραξη του αδικήματος της παρενόχλησης, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Ίσης Μεταχείρισης Ανδρών και Γυναικών στην Απασχόληση και στην Επαγγελματική Εκπαίδευσης [Ν. 205(Ι)/2002] Νόμου, η αστυνομική έρευνα δεν κάλυψε επαρκώς και με πληρότητα το μαρτυρικό υλικό που είχε στη διάθεσή του ο ερευνών λειτουργός και το οποίο, θα του επέτρεπε να καταλήξει με μεγαλύτερη ασφάλεια σε οριστικά και πειστικά συμπεράσματα. Είναι προφανές ότι ενώ υπήρχαν πρόσωπα που στις καταθέσεις τους έκαναν αναφορά στη σχετική υπόθεση, τα πρόσωπα αυτά δεν κλήθηκαν για μαρτυρία. Οι μαρτυρίες των προσώπων αυτών θα ήταν καθοριστικές στη διαπίστωση της αξιοπιστίας των υπολοίπων και η λήψη τους θα συνέτεινε στη διαλεύκανση της υπόθεσης. Παρόλαυτα, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι για τη βασικότητα της καταγγελίας ο ερευνών λειτουργός στην προτελευταία παράγραφο των συμπερασμάτων του δεν παρέλειψε να αναφέρει, *"....ότι και μόνο η μαρτυρία της παραπονούμενης είναι ικανοποιητική..."*

Η Επίτροπος τονίζει στην Έκθεση της ότι τόσο η έλλειψη αντίδρασης από πλευράς της παραπονούμενης, όσο και το γεγονός ότι αυτή δεν άφησε να φανούν οποιαδήποτε συναισθήματα στη συνάδελφό της που τη περίμενε έξω από το χώρο όπου διαδραματίστηκε το περιστατικό είναι γνωρίσματα που συνάδουν πλήρως με τα όσα βιώνουν γυναίκες σε αντίστοιχες περιπτώσεις. Συνακόλουθα είναι εξάλλου και τα αισθήματα σύγχυσης, αβεβαιότητας αλλά και απόκρυψης του γεγονότος που είχαν καταλάβει την παραπονούμενη αμέσως μετά το περιστατικό.

Σε ότι αφορά στις ασάφειες/αντιφάσεις που εντόπισε ο Βοηθός Αρχηγός Αστυνομίας συγκρίνοντας τη κατάθεση της παραπονούμενης με τα όσα είχε δηλώσει ο υπό κατηγορία αξιωματικός και η συνάδελφός της που την ανέμενε, η Επίτροπος εκτιμά ότι αυτές δεν αφορούν στην ουσία της υπόθεσης και ότι παρόμοιες επουσιώδεις αποκλίσεις/αντιφάσεις μπορούσαν να θεωρηθούν ως φυσιολογικές και εντοπίστηκαν σε όλες σχεδόν τις καταθέσεις.

Εν πάση περιπτώσει όμως, με την καταληκτική εισήγησή του, ο Βοηθός Αρχηγός Αστυνομίας διέκρινε την ύπαρξη εύλογης υποψίας για επιλήψιμη συμπεριφορά του εν λόγω αξιωματικού και

γι' αυτό πρότεινε όπως το θέμα τεθεί υπόψη του Γενικού Εισαγγελέα. Η εισήγησή του όμως, αν και ορθή, δεν έγινε αποδεκτή από τον τότε Αναπληρωτή Αρχηγό της Αστυνομίας και ο φάκελος αρχειοθετήθηκε.

Η απόφαση για αρχειοθέτηση του φακέλου και "κλείσιμο" της υπόθεσης υπήρξε κατά την άποψη της Επιτροπής πλημμελής και βεβιασμένη. Η σοβαρότητα των καταγγελιών της παραπονούμενης και οι συγκλίνουσες μαρτυρίες θα έπρεπε να οδηγούσαν σε αποδοχή της εισήγησης του Βοηθού Αρχηγού της Αστυνομίας ενώ ο φάκελος έπρεπε να αποσταλεί στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Μια τέτοια ενέργεια, σε αντίθεση με την άποψη που υιοθετήθηκε, θα επενεργούσε θετικά στη διαφύλαξη του κύρους της Αστυνομίας και θα εξάλειφε τις οποιεσδήποτε υποψίες για συγκάλυψη εκ των έσω που είχαν δημιουργηθεί

Αναφορικά με τη λήψη του μέτρου της υποχρεωτικής μετάθεσης της παραπονούμενης σε άλλο αστυνομικό σταθμό, η Επιτροπή παρατηρεί στην Έκθεση της ότι η απόφαση για μετάθεση επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια της ηγεσίας της Αστυνομίας, είτε για κάλυψη των αναγκών που προκύπτουν στα διάφορα τμήματα και υπηρεσίες είτε ως πειθαρχικό μέτρο.

Παρόλο που η μετακίνηση της παραπονούμενης κρίθηκε σκόπιμη και αναγκαία με τη δική της συγκατάθεση, εντούτοις, ο χρόνος και ο τρόπος με τον οποίο έγινε ήταν δυνατό να εκληφθεί ότι αυτή άφηνε εκτεθειμένη την παραπονούμενη. Η Επιτροπή κατέληξε στη θέση αυτή αφού έλαβε υπόψη ότι ο Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας αγνοώντας πλήρως τα μηνύματα που ενδεχομένως να άφηνε η μετάθεση της παραπονούμενης πριν αρχίσει η έρευνα προχώρησε στη μετακίνησή της.

Συμπερασματικά, η Επιτροπή έκρινε ότι οι καταγγελίες της παραπονούμενης εναντίον του υπό αναφορά αξιωματικού για πράξη και επίδειξη συμπεριφοράς που συνιστούν σεξουαλική παρενόχληση είναι ιδιαίτερα σοβαρές και το μαρτυρικό υλικό που έχει συλλεγεί για την υπόθεση έχρηζε περαιτέρω εξέτασης για πλήρη διαλεύκανση της υπόθεσης.

Για το λόγο αυτό εισηγήθηκε όπως η Αστυνομία προχωρήσει στην υποβολή του σχετικού φακέλου της υπόθεσης στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, όπως ήταν άλλωστε η εισήγηση του Βοηθού Αρχηγού της Αστυνομίας, για μελέτη και λήψη απόφασης.

Με βάση την εισήγηση της Επιτροπής ο φάκελος της υπόθεσης επανεξετάστηκε από το Γενικό Εισαγγελέα και δόθηκαν οδηγίες για άσκηση ποινικής δίωξης εναντίον του εμπλεκόμενου αξιωματικού της Αστυνομίας.

4. Φυλακές

Μητέρα κρατούμενου στις Φυλακές προσέφυγε στην Επιτροπή Διοικήσεως **(Α/Π 1314/04)** ισχυριζόμενη ότι η Διεύθυνση των Φυλακών επέβαλε στον γιο της την πειθαρχική ποινή της απομόνωσης επειδή αυτός κατήλθε σε απεργία πείνας. Ο παραπονούμενος κατήλθε σε απεργία πείνας μετά την μεταφορά του στις Κεντρικές Φυλακές και λόγω της απεργίας η Διεύθυνση των Φυλακών προέβη σε απομόνωσή του.

Στην Έκθεσή της η Επιτροπή σημειώνει ότι από τους Κανονισμούς των Φυλακών δεν προκύπτει ότι η απομόνωση σε ειδικό κελί απομόνωσης και η ταυτόχρονη στέρηση του δικαιώματος επισκέψεων, αλληλογραφίας και τηλεφωνικής επικοινωνίας, είναι το μόνο μέτρο που μπορεί να ληφθεί σε περίπτωση κρατούμενου απεργού πείνας. Αντίθετα, αυτή η ποινή, η οποία είναι η πιο αυστηρή που μπορεί να επιβληθεί σε κρατούμενο και που μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχική του υγεία, πρέπει να εφαρμόζεται με φειδώ και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, στις οποίες η ασφάλεια των φυλακών, των άλλων κρατουμένων ή και του ίδιου του κρατούμενου που απομονώνεται να μην μπορεί να διαφυλαχθεί άλλως πως.

Στην περίπτωση της απεργίας πείνας είναι προφανές, σημειώνει η Επιτροπή, ότι κανένας τέτοιος λόγος δε δικαιολογεί την επιβολή αυτής της ποινής. Αντίθετα, σε τέτοιες περιπτώσεις, είναι νοητή η λήψη τέτοιων μέτρων που να κατατείνουν πρωτίστως στην προστασία της υγείας και στη διασφάλιση του δικαιώματος του απεργού, χωρίς, ωστόσο, να αποβλέπουν, άμεσα ή έμμεσα, στην άσκηση πίεσης για τερματισμό της απεργίας πείνας. Άλλωστε, οι ισχύοντες Κανονισμοί δίνουν στις Αρχές των Φυλακών τη δυνατότητα να περιορίσουν τον κρατούμενο στο κανονικό κελί του, χωρίς αποστέρηση των άλλων δικαιωμάτων του. Αυτή η λύση προβάλλει και ως προτιμότερη, αφού σέβεται, ως ένα βαθμό, το δικαίωμα του κρατούμενου να απέχει από τη λήψη τροφής και παράλληλα δεν επιδεινώνει επικίνδυνα την ήδη διαταραγμένη, εξαιτίας της ασιτίας, υγεία του.

Ενόψει όλων των πιο πάνω, η Επιτροπή κατέληξε ότι ο τρόπος που χειρίστηκαν οι Αρχές των Φυλακών το θέμα που εξετάστηκε ήταν πλημμελής. Θα μπορούσε δε εύλογα να θεωρηθεί ότι οι συνθήκες απομόνωσης του παραπονούμενου συνιστούσαν εν δυνάμει άσκηση πίεσης για τερματισμό της απεργίας πείνας. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εισηγήθηκε τον άμεσο τερματισμό της απομόνωσης και της στέρησης των άλλων δικαιωμάτων του, καθώς επίσης και τον σύμφωνο με τις παρατηρήσεις της χειρισμό παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον.

Με βάση την εισήγηση της Επιτροπής Διοικήσεως η Διεύθυνση των Φυλακών προχώρησε σε άρση της απομόνωσης του κρατούμενου απεργού πείνας.

Σε μια άλλη περίπτωση **(Α/Π 1619/04)** τέθηκε ενώπιον της Επιτρόπου Διοικήσεως το θέμα των συνθηκών κράτησης εγκύου στις Κεντρικές Φυλακές. Η Επίτροπος σημειώνει εμφαντικά ότι θα πρέπει να προβληματίσει τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες το γεγονός ότι μία έγκυος γυναίκα εκτίει ποινή φυλάκισης στις Κεντρικές Φυλακές, ελλείψει νομικού και θεσμικού πλαισίου που θα επέτρεπε τη με εναλλακτικούς της φυλάκισης τρόπους τιμωρία της και την εν γένει εξατομικευμένη μεταχείρισή της κατά τρόπο που να συνάδει με την αρχή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος υπέβαλε την Έκθεση της στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης με την εισήγηση όπως μελετηθεί η Σύσταση 1469 (2000) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης και προωθηθούν τρόποι για την πρακτική εφαρμογή της. Ιδιαίτερα σημαντικής αξίας έκρινε η Επίτροπος την αναγκαιότητα εφαρμογής του θεσμού της κοινωνικής εργασίας, σε αντικατάσταση του θεσμού της φυλάκισης που χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις μητέρων και εγκύων καταδικασθεισών.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Επίτροπος σημειώνει ότι δεν είχε αντικειμενικά και λόγω αρμοδιοτήτων τη δυνατότητα να προβεί σε συγκεκριμένες εισηγήσεις, παρά μόνο προς την κατεύθυνση της καλύτερευσης των συνθηκών κράτησης της παραπονούμενης. Εισηγήθηκε δε τη συνέχιση της λήψης μέτρων για την παροχή κάθε δυνατής φροντίδας προς την κρατούμενη. Επίσης, εισηγήθηκε, όπως όταν η παραπονούμενη συμπληρώσει το ένα τρίτο της ποινής της, δεδομένου ότι πληρούνται και οι υπόλοιπες προϋποθέσεις, της χορηγηθεί άδεια εξόδου, σύμφωνα με το άρθρο 119 των περί των Φυλακών (Γενικών) Κανονισμών, για σκοπούς επανένωσής της με το παιδί της και για λόγους υγείας.

5. Λειτουργία θερινού κινηματογράφου Κωνσταντία

Το θέμα της λειτουργίας του θερινού κινηματογράφου "Κωνσταντία" στην Παλουριώτισσα έθεσε ενώπιον της Επιτρόπου Διοικήσεως ο Κοινοτάρχης της ενορίας "Παναγιάς" **(Α/Π 211/04)** ο οποίος ισχυρίστηκε ότι η λειτουργία του κινηματογράφου προκαλούσε οχληρία στους κατοίκους της περιοχής.

Έχοντας προβεί στη διερεύνηση του θέματος η Επίτροπος υπέβαλε σχετική έκθεση στην οποία σημείωσε εξ αρχής ότι η επαναλειτουργία του θερινού κινηματογράφου "Κωνσταντία" στη Λευκωσία συνιστούσε ένα αξιόλογο πολιτιστικό γεγονός αφού ο συγκεκριμένος κινηματογράφος είναι ο μοναδικός που διενεργούσε θερινές προβολές στην πρωτεύουσα. Ο κινηματογράφος

άρχισε να λειτουργεί από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 και αποτελούσε ζωντανή μαρτυρία της ιστορικής εξέλιξης της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής της πόλης.

Υπό την έννοια αυτή, ο θερινός κινηματογράφος "Κωνσταντία" αποτελεί μοναδικό στοιχείο πολιτισμού και αντιπροσωπευτική μαρτυρία για τον πολιτισμό της πρωτεύουσας και του τόπου. Επομένως, η διατήρηση και η λειτουργία του, με τον τρόπο που αρμόζει, στο πλαίσιο των σημερινών κοινωνικών συνθηκών, δεν συνιστούσε παρά μια στοιχειώδη υποχρέωση της αρμόδιας δημοτικής και κρατικής αρχής. Η υποχρέωση αυτή συνδέεται με τη διατήρηση της μνήμης της πόλης και την προβολή στο μέλλον των συστατικών της πολιτιστικής της διαδρομής.

Ωστόσο, η γειτνίαση του κινηματογράφου με παρακείμενες κατοικίες, οι οποίες κτίστηκαν μετά την ανέγερση και λειτουργία του κινηματογράφου, προκάλεσε τις διαμαρτυρίες των κατοίκων και οργανωμένων κοινωνικών συνόλων της περιοχής που αποτάθηκαν κατ'επανάληψη στην αρμόδια δημοτική αρχή θέτοντας τα προβλήματα οχληρίας που δημιουργεί η λειτουργία του κινηματογράφου κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Η Επίτροπος Διοικήσεως αναφέρει στην Έκθεση της ότι χωρίς να παραβλέπονται καθόλου τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι περίοικοι, θα πρέπει ταυτόχρονα να τονιστεί ότι ο πολεοδομικός σχεδιασμός που θέτει το Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας είναι προσανατολισμένος στην υιοθέτηση της αρχής της αιφόρου ανάπτυξης. Με βάση την αρχή αυτή, η ανάπτυξη της πόλης θα πρέπει να διατηρεί και ενσωματώνει το σύνολο των πολιτιστικών στοιχείων της πρωτεύουσας, προσαρμοσμένων, βέβαια, στις ανάγκες και ιδιομορφίες της κάθε εποχής και περιοχής. Ένα τέτοιο συστατικό στοιχείο της πολιτιστικής φυσιογνωμίας της Λευκωσίας είναι και ο θερινός κινηματογράφος "Κωνσταντία".

Στα πλαίσια αυτά, η διατήρηση και λειτουργία του κινηματογράφου θα πρέπει, να συνεπάγεται, υπό τις παρούσες συνθήκες, τη λιγότερο δυνατή κατ'ένταση και διάρκεια επιβάρυνση των όρων και συνθηκών διαβίωσης των περιοίκων.

Η Επίτροπος εκτιμά ότι δεν είναι ανέφικτη η συνέχιση της λειτουργίας του θερινού κινηματογράφου με την παράλληλη διασφάλιση άνετων συνθηκών διαβίωσης των περιοίκων. Κατά συνέπεια, εισηγήθηκε, όπως ο Δήμος Λευκωσίας συνεκτιμήσει τα όσα αναφέρονται πιο πάνω και προχωρήσει στη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων που θα διασφαλίζουν τη λειτουργία του θερινού κινηματογράφου "Κωνσταντία" υπό συνθήκες και όρους που δεν θα επιδεινώνουν τους όρους διαβίωσης των περιοίκων. Τέλος, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως ο Δήμος Λευκωσίας προβεί σε ενδελεχή μελέτη του θέματος και μεριμνήσει για τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων για επίλυση των προβλημάτων της ηχητικής οχληρίας όσων γειτνιάζουν άμεσα με τον κινηματογράφο και της στάθμευσης των αυτοκινήτων των επισκεπτών.

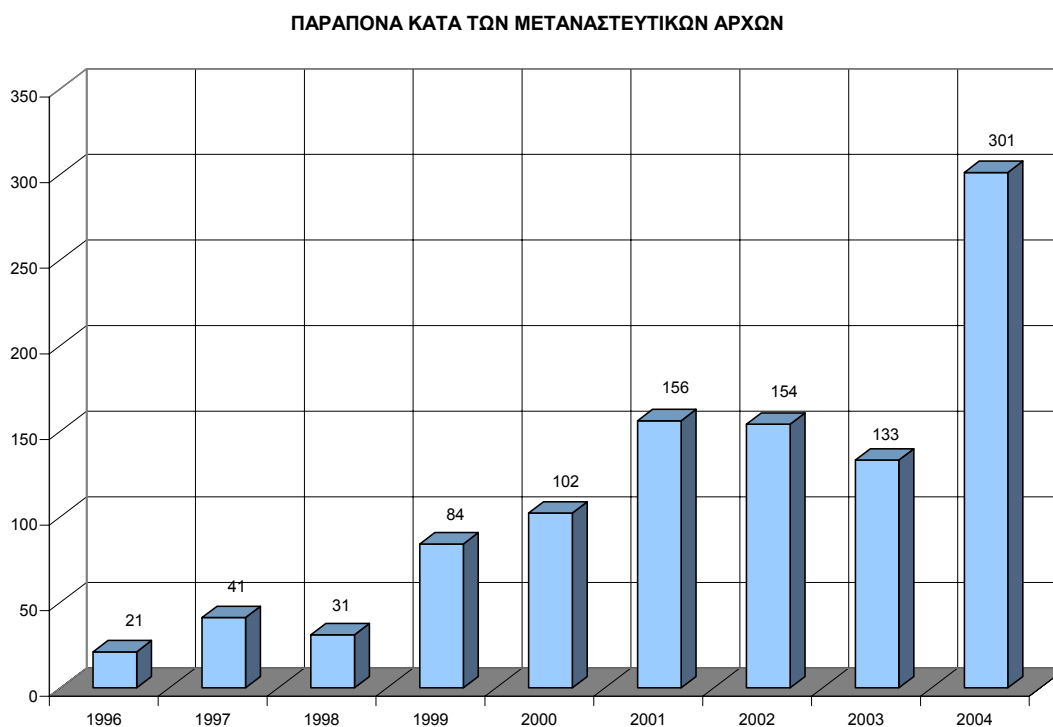

ΙΙΙ. ΤΟΜΕΑΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

1. *Εισαγωγή*

Το 2004 ήταν μια ιδιαίτερα δύσκολη χρονιά για τον Τομέα Αλλοδαπών, όπως εξάλλου και για τους άλλους τομείς, λόγω της κατακόρυφης αύξησης των παραπόνων. Συγκεκριμένα, ενώ το 2003 είχαν υποβληθεί 133 παράπονα αλλοδαπών κατά των μεταναστευτικών αρχών ή αρχών που εμπλέκονται σε θέματα μεταναστευτικής πολιτικής, το 2004 ο αριθμός αυτών των παραπόνων ανήλθε στα 301. Σημειώθηκε δηλαδή μία αύξηση κατά 121% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Η αύξηση των παραπόνων δεν συνοδεύτηκε με την αναγκαία αύξηση των λειτουργών που απασχολούνται στον Τομέα Αλλοδαπών. Όπως και το 2003, το 2004, στον Τομέα Αλλοδαπών απασχολήθηκε, εκτός από την Υπεύθυνη του Τομέα, μόνο μία Λειτουργός. Επιπρόσθετα, στην Υπεύθυνη του Τομέα ανατέθηκε να προϊστάται από την 1^η Μαΐου του 2004 και της Αρχής ισότητας, στη δε Λειτουργό που διεκπεραιώνει παράπονα αλλοδαπών ανατέθηκε, επίσης από την

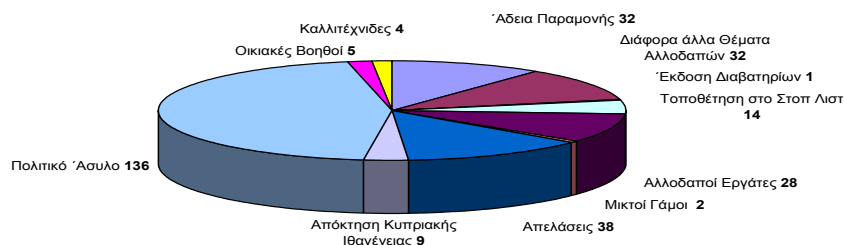
1^η Μαΐου του 2004 και η διεκπεραίωση καταγγελιών που υποβάλλονταν στην Αρχή κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων⁵.

Λόγω της ελλιπούς στελέχωσης του Τομέα και προκειμένου να μπορέσει να συνεχίσει να ανταποκρίνεται άμεσα και έγκαιρα, αυξήθηκαν οι περιπτώσεις άμεσης και προσωπικής παρέμβασης της Επιτρόπου Διοικήσεως, με απευθείας επαφή με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, κυρίως σε σχέση με παράπονα ιδιαίτερος σοβαρά και επείγουσας φύσεως.

Το 2004, ο μεγαλύτερος αριθμός παραπόνων υποβλήθηκε από αιτούντες άσυλο (136 παράπονα). Τα πλείστα από αυτά στρεφόντουσαν κατά του Αστυνομικού Σταθμού Πύλης Πάφου και των Κλιμακίων Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της Αστυνομίας και αφορούσαν καταγγελίες για παρεμπόδιση της ελεύθερης πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου, συλλήψεις, κρατήσεις και κακομεταχειρίσεις των αιτητών.

Σε αριθμό, ακολουθούν τα παράπονα κατά του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης αναφορικά με απελάσεις (38 παράπονα) τα οποία αφορούσαν τόσο την ουσία της απόφασης για απέλαση όσο και τις ακολουθούμενες κατά την απέλαση διαδικασίες.

Την τρίτη θέση κατέχουν τα σχετικά με τις άδειες παραμονής παράπονα (32 παράπονα), και ακολουθούν τα παράπονα των οικονομικών μεταναστών (28 από αλλοδαπούς εργάτες και 5 από οικιακές βοηθούς) που αφορούσαν κυρίως τη διοικητική εξέταση των εργασιακών σχέσεων και την εξέταση αιτήσεων τους να τους επιτραπεί η αλλαγή εργοδότη. Παρατίθεται κυκλική γραφική παράσταση των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά κατηγορία.

⁵ Από 1^η Μαΐου 2004 οι αρμοδιότητες της Επιτρόπου Διοικήσεως διευρύνθηκαν με τη δημιουργία των δύο Αρχών, σε σχέση με τις οποίες θα υποβληθούν δύο ξεχωρές Ετήσιες Εκθέσεις.

Σημειώνεται ότι κατά το 2004 υποβλήθηκαν, επιπρόσθετα, 31 παράπονα από αλλοδαπούς, αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης τους είτε στις Κεντρικές Φυλακές είτε στα Αστυνομικά Κρατητήρια. Τα παράπονα αυτά διερευνήθηκαν από τον Τομέα Ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η δε υποβολή της σχετικής Έκθεσης αναμενόταν να γίνει στις αρχές του 2005. Άλλα 50 παράπονα αλλοδαπών διοχετεύθηκαν για έρευνα στη νεοσύστατη Αρχή κατά των Διακρίσεων και του Ρατσισμού.

2. Αιτητές ασύλου

Το κύριο πρόβλημα που εντοπίστηκε σε σχέση με τους αιτούντες άσυλο ήταν αυτό της παρατεταμένης, για μήνες, κράτησης τους. Από τη διερεύνηση σχετικών με αυτό το θέμα παραπόνων διαπιστώθηκε ότι σε πολλές περιπτώσεις, όταν οι παραπονούμενοι εξέτιαν την ποινή φυλάκισης που τους είχε επιβληθεί για την παράνομη κατά κανόνα είσοδο ή παραμονή τους στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας και παρά το ότι είχαν είτε πριν την καταδίκη τους είτε στη διάρκεια της φυλάκισης τους υποβάλει αίτηση ασύλου, δεν αποφυλακίζονταν.

Η πρακτική που η διοίκηση εφάρμοσε στις πλείστες από αυτές της περιπτώσεις ήταν να εκδίδει εναντίον τους διατάγματα κράτησης και απέλασης, να εκτελεί αμέσως το διάταγμα κράτησης και να αναστέλλει την εκτέλεση του διατάγματος απέλασης, παρατείνοντας έτσι την κράτηση τους μέχρι την ολοκλήρωση της εξέτασης της αίτησης τους για άσυλο. Διαπιστώθηκε ότι η υπό αναφορά πρακτική ήταν απόρροια της αδυναμίας της διοίκησης να ανταπεξέλθει στον έξω από κάθε πρόβλεψη μεγάλο αριθμό αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονταν καθώς και στο γεγονός της καταχρηστικής σε πολλές περιπτώσεις άσκησης του δικαιώματος υποβολής αιτήσεων ασύλου.

Για το πιο πάνω θέμα η Επιτροπή υπέβαλε δύο Εκθέσεις (**Α/Π 2024/04 και Α/Π 2191/04**) μετά από τη διερεύνηση σχετικών παραπόνων που υποβλήθηκαν από τρεις αιτήτριες ασύλου. Κρίθηκε ότι η παρατεταμένη κράτηση των παραπονούμενων είχε χαρακτήρα σκοπιμότητας και όχι νόμιμης και εύλογης δράσης, αφού αποσκοπούσε στη διασφάλιση και μόνο της παρουσίας τους και της δυνατότητας άμεσης απέλασης τους σε ενδεχόμενη απόρριψη τη αίτησης τους για άσυλο. Στην εισήγηση της Επιτροπής Διοικήσεως για τερματισμό της κράτησης των παραπονούμενων δεν υπήρξε συμμόρφωση. Ας σημειωθεί ότι ενώ η μία από τις παραπονούμενες είχε ιστορικό αυτοκτονίας δεν είχαν ληφθεί τα στοιχειώδη μέτρα ψυχολογικής ή άλλης στήριξης της για όσο διάστημα τελούσε υπό κράτηση.

Από αιτούντες άσυλο υποβλήθηκαν παράπονα και κατά του Τμήματος Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, αναφορικά με το χειρισμό των αιτήσεων τους για δημόσιο βοήθημα. Το κύριο πρόβλημα που εντοπίστηκε ήταν οι καθυστερήσεις στην εξέταση αυτών των αιτήσεων και οι δυσκολίες για τον εντοπισμό τους στις δηλωθείσες από τους ίδιους διευθύνσεις τους κατά το στάδιο της έρευνας. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση αιτητή ασύλου **(Α/Π 1742/03)** του οποίου το αίτημα να του χορηγηθεί δημόσιο βοήθημα εκκρεμούσε για πέντε μήνες. Στο διάστημα αυτό δεν είχε καν ενημέρωση για την έκβαση της υπόθεσης του. Η εμπλεκόμενη υπηρεσία είχε παραλείψει, επίσης, να απαντήσει σε δύο επιστολές μη κυβερνητικής οργάνωσης η οποία είχε παρέμβει για να βοηθήσει τον παραπονούμενο. Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως στο μέλλον το Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας εφαρμόζει διαδικασίες που να διασφαλίζουν την όσο το δυνατό ταχύτερη εξέταση των αιτήσεων και την αποστολή στους αιτητές της οφειλόμενης έγγραφης ενημέρωσης τους.

Τα πλείστα από τα παράπονα των αιτούντων άσυλο αφορούσαν καθυστερήσεις στο στάδιο υποβολής των αιτήσεων τους στον Αστυνομικό Σταθμό Πύλης Πάφου ή στα κατά Επαρχία Κλιμάκια της Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (ΥΑ&Μ)⁶. Διαπιστώθηκε ότι οι αιτούντες να τους αναγνωρισθεί η ιδιότητα του πρόσφυγα επισκέπτονταν για εβδομάδες ή και μήνες τα αρμόδια γραφεία χωρίς να γίνεται κατορθωτή η κατάθεση/υποβολή της αίτησης τους. Στο μεσοδιάστημα ορισμένοι συλλαμβάνονταν για παράνομη είσοδο ή παραμονή στην Κύπρο ή για σκοπούς εξακρίβωσης των στοιχείων τους. Ενώσω οι αλλοδαποί προσπαθούσαν να υποβάλουν την αίτηση τους δεν είχαν κανένα έγγραφο στην κατοχή τους που να επιβεβαιώνει το καθεστώς παραμονής τους με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν να απελαθούν.

Λόγω του μεγάλου αριθμού παραπόνων που υποβλήθηκαν αναφορικά με το πιο πάνω θέμα διεξήχθη δύο φορές επιτόπια έρευνα στον Αστυνομικό Σταθμό Πύλης Πάφου. Έρευνα διεξήχθη και με αλληλογραφία της Επιτρόπου Διοικήσεως με τον Αρχηγό Αστυνομίας. Διαπιστώθηκε ότι η πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου ήταν εξαιρετικά δυσχερής και ότι αυτό οφειλόταν σε αντικειμενικούς κυρίως παράγοντες:

- Αφότου συστάθηκε η Αρχή Προσφύγων τα εμπλεκόμενα στη διαδικασία ασύλου τμήματα και υπηρεσίες δεν επανδρώθηκαν επαρκώς.
- Ενώ το 2002 οι αιτητές ασύλου ανέρχονταν σε 400 περίπου, το 2004 υποβλήθηκαν 10.000 περίπου αιτήσεις.

⁶ Α/Π 976/03, 1872/04, 1515/04, 1495/04, 1472/04, 1715/04, 1528/04, 1592/04, 1530/04, 1561/04, 170/0 2063/04, 2130/04, 2062/04, 342/04, 758/04, 1414/04, 169/04, 1647/04, 327/04, 895/04, 1799/04, 742/04, 343/04 και 372/04.

- Στα Κλιμάκια της Αστυνομίας στα οποία ανατέθηκε να δέχονται τις αιτήσεις δεν τοποθετήθηκαν Λειτουργοί της Υπηρεσίας Ασύλου για να παρακολουθούν τη διαδικασία και να συμβουλεύουν ή και να παρεμβαίνουν ώστε να αποφεύγονται παραβιάσεις του Προσφυγικού Δικαίου.
- Δεν αξιοποιήθηκε πλήρως η ταχύρρυθμη διαδικασία εξέτασης των προδήλως αβάσιμων αιτήσεων που προβλέπει το άρθρο 12 των περί Προσφύγων Νόμων του 2000 έως 2004. Σημειώνεται, ότι παρατηρήθηκε το φαινόμενο να υποβάλλονται μαζικά αιτήσεις ασύλου από αλλοδαπούς φοιτητές, οικονομικούς μετανάστες των οποίων η άδεια εργασίας έληξε και αλλοδαπούς που είχαν παραμείνει για μεγάλο χρονικό διάστημα στην Κύπρο χωρίς άδεια παραμονής.

Από το περιεχόμενο των καταγγελιών που έγιναν στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και τα στοιχεία της διερεύνησης των σχετικών παραπόνων προκύπτει ότι η διοίκηση, που δεν ήταν έτοιμη να αντιμετωπίσει το πρόβλημα του υπερβολικά μεγάλου αριθμού αιτήσεων ασύλου, στην προσπάθεια της να μειώσει τον αριθμό τους εφάρμοσε πρακτικές αμφιβόλου συνταγματικότητας, όπως αδικαιολόγητες συλλήψεις, παρατεταμένες κρατήσεις και άσκησης από την Αστυνομία πίεσης για την απόσυρση αιτήσεων ασύλου. Η όλη κατάσταση είχε αναπόφευκτα αρνητικό αντίκτυπο και στις γνήσιες περιπτώσεις των αιτούντων άσυλο.

3. Αναγνωρισμένοι Πρόσφυγες

Από αναγνωρισμένους πρόσφυγες ελάχιστα παράπονα υποβλήθηκαν. Αυτά αφορούσαν κυρίως τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην άσκηση των δικαιωμάτων τους. Από τη διερεύνηση αυτών των παραπόνων διαφάνηκε ότι υπάρχει ελλιπής ενημέρωση των υπηρεσιών ως προς το καθεστώς του αναγνωρισμένου πρόσφυγα και ως προς το ότι η αναγνώριση αλλοδαπού ως πρόσφυγα συνεπάγεται την εξομοίωση του με Κύπριο πολίτη σε σχέση με την άσκηση ορισμένων δικαιωμάτων.

Ενδεικτική είναι η περίπτωση αναγνωρισμένου πρόσφυγα **(Α/Π 144/04)** ο οποίος στην προσπάθεια του να ασκήσει το κατοχυρωμένο με τον περί Προσφύγων Νόμο δικαίωμα για εργασία, αποτάθηκε στο Τμήμα Εργασίας. Η λειτουργός που χειρίσθηκε την περίπτωση του τον παρέπεμψε στο Επαρχιακό Γραφείο Εργασίας για να εγγραφεί ως άνεργος με αποτέλεσμα να του προσφερθεί εργασία ανειδίκευτου εργάτη. Σημειώνεται ότι στη χώρα καταγωγής του ο παραπονούμενος εργαζόταν ως στρατιωτικός ή δε σύζυγος του είναι νομικός. Η λειτουργός της εμπλεκόμενης υπηρεσίας αγνοούσε ότι οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες υπέχουν θέση Κύπριου

πολίτη σε σχέση με την άσκηση του δικαιώματος για εργασία και χειρίσθηκε την περίπτωση του ως να επρόκειτο για αιτούντα άσυλο.

Παρόμοια ήταν η αντιμετώπιση του παραπονούμενου και από το Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας. Συγκεκριμένα, η εμπλεκόμενη υπηρεσία, διέκοψε τη χορήγηση σ' αυτόν δημόσιου βοηθήματος όταν απέρριψε θέση ανειδίκευτου εργάτη για το λόγο ότι ο μισθός που του είχε προσφερθεί ήταν χαμηλότερος από το ποσό που λάμβανε ως δημόσιο βοήθημα. Η αρμόδια λειτουργός παρέλειψε να τον ενημερώσει ότι είχε τη δυνατότητα να αποδεχθεί τη συγκεκριμένη θέση εργασίας και ταυτόχρονα να λαμβάνει συμπληρωματικό δημόσιο βοήθημα για την κάλυψη των βασικών αναγκών της οικογένειάς του. Το αποτέλεσμα ήταν για ορισμένους μήνες ο παραπονούμενος να μη λαμβάνει δημόσιο βοήθημα παρά το ότι ήταν άνεργος. Άνεργη ήταν και η σύζυγος του η οποία λόγω της μαντίλας που φοράει στο κεφάλι (είναι Μουσουλμάνα) δεν έβρισκε δουλειά.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε στο Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας να καταβληθούν στον παραπονούμενο αναδρομικά τα ποσά που αντιστοιχούσαν με το δημόσιο βοήθημα που αδικαιολόγητα δεν του είχε δοθεί. Η εμπλεκόμενη υπηρεσία συμμορφώθηκε άμεσα.

4. *Απελάσεις*

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, το 2004, σημαντικός αριθμός παραπόνων αφορούσε τις απελάσεις αλλοδαπών που βρίσκονταν νόμιμα στην Κύπρο. Η διερεύνηση αυτών των παραπόνων επικεντρώθηκε στις διαδικασίες που ακολουθούνται κατά την εκτέλεση των διαταγμάτων απέλασης και τις ισχύουσες ρυθμίσεις ως προς την άσκηση του κατοχυρωμένου με διεθνή δεσμευτικά κείμενα⁷ δικαιώματος για προβολή από τον υπό απέλαση αλλοδαπό αντιρρήσεων και υποβολή αίτησης για δευτεροβάθμιο διοικητικό έλεγχο της ορθότητας της απόφασης για απέλαση.

Διαπιστώθηκε ότι η ισχύουσα νομοθετική ρύθμιση, παρά τις βελτιώσεις που έγιναν με την τροποποίηση το 2001 του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεων Νόμου, εξακολουθεί να μην είναι ικανοποιητική. Συγκεκριμένα, ενώ ο νομοθέτης καθόρισε ότι το πρόσωπο εναντίον του οποίου εκδίδεται διάταγμα απέλασης θα πρέπει να ενημερώνεται γραπτώς και σε γλώσσα

⁷ Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα, άρθρο 13 και Έβδομο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 1.

κατανοητή από αυτό τους λόγους της απέλασης⁸, δεν προχώρησε στη σαφή ρύθμιση του δικαιώματος προβολής αντιρρήσεων και δεν όρισε διαδικασία δευτεροβάθμιου διοικητικού ελέγχου των διαταγμάτων απέλασης.

Η Επιτροπος Διοικήσεως, με σχετική Έκθεση της **(Α/Π 704/04)** επισήμανε την ανάγκη άμεσης νομοθετικής ρύθμισης του δικαιώματος προβολής αντιρρήσεων των υπό απέλαση αλλοδαπών. Εισηγήθηκε, επίσης, στη Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης να εκδώσει εγκύκλιο, με την οποία να ενημερώνει όλες τις εμπλεκόμενες με τη διαδικασία απέλασης υπηρεσίες για την υποχρέωση που έχουν να πληροφορούν κάθε υπό απέλαση πρόσωπο για το δικαίωμα προβολής αντιρρήσεων και να του παρέχουν κάθε εύλογο μέσο για την άσκηση του.

Στην πιο πάνω εισήγηση υπήρξε θετική ανταπόκριση. Συγκεκριμένα, με οδηγίες της Διευθύντριας Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης ετοιμάσθηκε νέου τύπου επιστολή η οποία επιδίδεται στους υπό απέλαση αλλοδαπούς, με την οποία ενημερώνονται, μεταξύ άλλων, ότι έχουν δικαίωμα να αντιπροσωπευθούν ενώπιον της ή ενώπιον οποιασδήποτε άλλης αρχής για να εκφράσουν τυχόν αντιρρήσεις τους σε σχέση με την απέλαση τους και να ζητήσουν τη βοήθεια μεταφραστή. Επιπρόσθετα, η Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης ενημέρωσε γραπτώς την Επιτροπο Διοικήσεως ότι στον νέο περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμο που ετοιμάζεται θα ρυθμίζεται και το θέμα του δευτεροβάθμιου διοικητικού ελέγχου των διαταγμάτων απέλασης⁹.

Ως προς τις διαδικασίες απέλασης, οι οποίες διαπιστώθηκε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις είναι συνοπτικές και γι' αυτό επισφαλείς, υποβλήθηκαν δύο Εκθέσεις. Η πρώτη **(Α/Π 704/04)** αφορούσε την περίπτωση δύο αλλοδαπών φοιτητών. Μετά από ενδείξεις ότι ενέχονταν σε απόπειρα παροχής ασύλου σε παράνομους αλλοδαπούς συνελήφθησαν και μέσα σε δύο ημέρες απελάθηκαν χωρίς οι ενδείξεις ή οι υποψίες της Αστυνομίας να τεκμηριωθούν και χωρίς να ασκηθεί εναντίον τους ποινική δίωξη. Η ταχύτητα με την οποία οι δύο φοιτητές απελάθηκαν δεν τους άφησε περιθώριο αποτελεσματικής αντίδρασης. Ενδεικτικό το ότι το υπό αναφορά παράπονο υποβλήθηκε εκ των υστέρων, αμέσως μετά την απέλαση τους.

Η δεύτερη Έκθεση **(Α/Π 334/03)** αφορούσε την απέλαση μελών του πληρώματος υπό Ουκρανική σημαία πλοίου το οποίο ήταν ελλιμενισμένο (τελούσε υπό κράτηση) για μεγάλο χρονικό διάστημα στο Λιμάνι της Λεμεσού. Το παράπονο είχε διαβιβαστεί στην Επιτροπο Διοικήσεως από την Κοινοβουλευτική Επιτροπο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα της Ουκρανίας.

⁸ Άρθρο 14, του Περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου.

⁹ Αναμένεται να ψηφισθεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων αρχές του 2006.

Διαπιστώθηκε ότι η απόφαση έκδοσης των διαταγμάτων απέλασης στερούνταν οποιουδήποτε νομικού ερείσματος. Προβληματικός ήταν και ο τρόπος εκτέλεσης των διαταγμάτων απέλασης. Οι παραπονούμενοι ουδέποτε ενημερώθηκαν γραπτώς για την απόφαση που είχε ληφθεί εναντίον τους, με αποτέλεσμα να παραβιασθεί το κατοχυρωμένο δικαίωμα της πληροφόρησης, προβολής αντιρρήσεων και ακρόασης και αναζήτησης δικαστικής ή εξωδικαστικής προστασίας. Ειδικότερα διαπιστώθηκε ότι η Αστυνομία, γνωρίζοντας ότι δεν είχε δικαίωμα επέμβασης στο πλοίο φρόντισε να συγκεντρώσει τα μέλη του πληρώματος εναντίον των οποίων εκκρεμούσαν διατάγματα απέλασης σε χώρο στο Λιμάνι Λεμεσού, με την πρόφαση ότι θα τους έβγαζαν φωτογραφίες για σκοπούς έκδοσης νέων αδειών αποβίβασης. Εκεί οι παραπονούμενοι συνελήφθησαν αιφνιδιαστικά ως να επρόκειτο για κοινούς εγκληματίες και έτυχαν εξευτελιστικής μεταχείρισης. Κατά τη σύλληψη τους δεν τους επιτράπη να επικοινωνήσουν με δικηγόρο ή με την Πρεσβεία τους και τους αφαιρέθηκαν τα κινητά τους τηλέφωνα. Στη συνέχεια οι παραπονούμενοι μεταφέρθηκαν βεβιασμένα στο Αεροδρόμιο Λάρνακας υπό εξευτελιστικές και βάντσες συνθήκες ιδίως για τους άνδρες (με χειροπέδες σε κλούβα). Οι παραπονούμενοι επέστρεψαν στη χώρα τους χωρίς καν να τους επιτραπεί να μαζέψουν τα προσωπικά τους αντικείμενα και έγγραφα από το πλοίο, με εξαίρεση μόνο μια γυναίκα μέλος του πληρώματος η οποία είχε βρέφος.

Λόγω των σοβαρών και κατά συρροή παραβιάσεων του Νόμου και των στοιχειωδών δικαιωμάτων των παραπονούμενων, η Επίτροπος Διοικήσεως υπέβαλε την Έκθεση της στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας με την παράκληση να εξετάσει κατά πόσο ενδείκνυται η λήψη των κατά την κρίση του ενδεδειγμένων μέτρων δυνάμει του άρθρου 8(3) των περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμων του 1991 έως 2004.

5. Άδειες παραμονής

Τα παράπονα που αφορούν τις άδειες παραμονής αλλοδαπών κατέχουν αριθμητικά την τρίτη θέση. Το ζήτημα που κατά κύριο λόγο απασχόλησε τον Τομέα Αλλοδαπών κατά τη διερεύνηση παραπόνων αυτού του θεματικού κύκλου είναι άμεσα συνυφασμένο με τους λεγόμενους «μικτούς γάμους» και συγκεκριμένα με την συχνά απόρριψη από τη διοίκηση των αιτήσεων για ανανέωση της άδειας παραμονής αλλοδαπών, παντρεμένων με Κύπριους/ες, μόλις διαπιστωθεί ότι το ζεύγος βρίσκεται σε διάσταση και πριν τη λύση του γάμου με διαζύγιο.

Η διοίκηση εμφανίζεται ιδιαίτερα επιφυλακτική στο να ανανεώνει τις άδειες παραμονής των αλλοδαπών ενόσω εκκρεμεί στο Δικαστήριο η αίτηση διαζυγίου τους και αυτό οφείλεται όχι μόνο στο μεγάλο αριθμό των εικονικών γάμων αλλά και στο γεγονός ότι οι σχετικές δικαστικές

διαδικασίες δεν είναι σύντομες. Στην πράξη, μόλις γίνει αντιληπτό ότι το ζεύγος έπαψε να συζεί πλέον, στέλνεται γραπτή ειδοποίηση στον/την αλλοδαπό/ή σύζυγο με την οποία καλείται να αναχωρήσει από την Κύπρο και ταυτόχρονα ειδοποιείται ότι σε αντίθετη περίπτωση θα ληφθούν τα αναγκαία μέτρα για την απέλαση του/της από την Κύπρο. Στα πλαίσια της ίδιας πρακτικής, είναι σύνηθες φαινόμενο, αιτήσεις αλλοδαπών για ανανέωση της άδειας παραμονής τους για το διάστημα που εκκρεμεί η αίτηση διαζυγίου στο Δικαστήριο να μην εγκρίνονται και ταυτόχρονα η διοίκηση να ανέχεται σιωπηρά την «παράνομη» πλέον παραμονή τους στην Κύπρο μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας έκδοσης διαζυγίου. Το αποτέλεσμα είναι οι αλλοδαποί να διακατέχονται από ανασφάλεια ως προς το καθεστώς παραμονής τους ενόψει του κινδύνου να συλληφθούν ανά πάσα στιγμή από την Αστυνομία και να απελαθούν.

Για το πιο πάνω θέμα υποβλήθηκε Έκθεση μετά από τη διερεύνηση τριών παραπόνων **(Α/Π 87/04, Α/Π 1084/04, ΑΠ 1302/04)**. Τα γεγονότα των τριών περιπτώσεων δεν διέφεραν ουσιωδώς. Οι παραπονούμενοι, δύο γυναίκες και ένας άνδρας, είχαν παντρευτεί με Κύπριους/α και λόγω του γάμου τους άρχισε να τους χορηγείται άδεια προσωρινής παραμονής η οποία ανανεωνόταν σε τακτά χρονικά διαστήματα. Σε κάποιο στάδιο και οι τρεις υπέβαλαν αίτηση για ανανέωση της άδειας παραμονής τους, τουλάχιστον μέχρι να ολοκληρωθεί η εκδίκαση από το Δικαστήριο της αίτησης για λύση του γάμου τους. Η αιτήσεις τους απορρίφθηκαν με την αιτιολογία ότι θα μπορούσαν να έρθουν στην Κύπρο αφού εξασφαλίσουν σχετική άδεια όταν και εφόσον κριθεί από το Δικαστήριο ότι η παρουσία τους κατά την ακροαματική διαδικασία είναι αναγκαία.

Την Επίτροπο προβλημάτισε το κατά πόσο η πιο πάνω απόφαση οδηγεί είτε άμεσα είτε έμμεσα σε παραβίαση του δικαιώματος της δίκαιης δίκης και των παρεπόμενων με αυτό δικαιωμάτων της παρουσίας του διάδικου κατά τη δίκη του, της αντιπαράθεσης τόσο μαρτυρίας όσο και επιχειρηματολογίας προς τις θέσεις του αντίδικου και του σχολιασμού της μαρτυρίας που κατατίθεται στο Δικαστήριο.

Στη σχετική Έκθεση επισημάνθηκε ότι κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο δεν αρκεί απλώς η θεωρητική δυνατότητα πρόσβασης σε δικαστήριο αλλά απαιτείται και δυνατότητα πρόσβασης στην Πράξη. Επισημάνθηκε, επίσης, ότι οι πλείστοι αλλοδαποί σύζυγοι Κυπρίων έρχονται σε πρώτο στάδιο στην Κύπρο ως οικονομικοί μετανάστες, προέρχονται δηλαδή από τις φτωχότερες τάξεις των χωρών τους. Με αυτό το δεδομένο, όταν εκδιώχνονται εκκρεμούσας της υπόθεσης διαζυγίου τους, το δικαίωμα της δίκαιης δίκης διασφαλίζεται μεν θεωρητικά, νοούμενου ότι θα τους δοθεί άδεια εισόδου για να παραστούν στην ακροαματική διαδικασία, στην πράξη όμως το δικαίωμα αυτό σε πολλές περιπτώσεις εξουδετερώνεται. Η Επίτροπος εισηγήθηκε την

επανεξέταση των αιτήσεων των παραπονούμενων για ανανέωση της άδειας παραμονής τους, πράγμα το οποίο και έγινε με θετικό αποτέλεσμα.

Τον Τομέα Αλλοδαπών απασχόλησαν και παράπονα που αφορούσαν το διοικητικό χειρισμό αιτήσεων για ανανέωση αδειών παραμονής. Στην περίπτωση ανήλικης αλλοδαπής (17 ετών) η οποία ήρθε στην Κύπρο ως φιλοξενούμενη της αδελφής της που είναι παντρεμένη με Κύπριο, διαπιστώθηκε ότι ενώ της είχε χορηγηθεί άδεια εισόδου και άδεια παραμονής δυόμιση μηνών από το Επαρχιακό γραφείο Αλλοδαπών Λεμεσού, στη συνέχεια το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης απέρριψε την αίτηση της για παράταση της άδειας παραμονής της με την αιτιολογία ότι επειδή είναι ανήλικη απαιτείται η προηγούμενη συγκατάθεση των γονέων της. Στη σχετική Έκθεση **(Α/Π 1484/03)** επισημάνθηκε ότι διαφορετικά διοικητικά όργανα εφάρμοσαν διαφορετικά κριτήρια για το ίδιο ζήτημα, γεγονός που αμφισβητεί την αρχή της ενότητας της αρμοδιότητας των δημοσίων υπηρεσιών και του «ενιαίου της διοίκησης». Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε στο Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης όπως υιοθετήσει μια ομοιόμορφη πρακτική χειρισμού των θεμάτων παραμονής των ανήλικων αλλοδαπών, για την οποία να ενημερώσει όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

Αναφορά γίνεται, τέλος, σε παράπονο αλλοδαπού, αναφορικά με την καθυστέρηση στην εξέταση αίτησης του να του χορηγηθεί άδεια παραμονής υπό το καθεστώς φοιτητή **(Α/Π 729/04)**. Η Επίτροπος στη σχετική Έκθεση της υπογράμμισε ότι όταν ο διοικούμενος εξαρτά σημαντικής φύσης δικαιώματα του από την έκδοση απόφασης, όπως το ίδιο το δικαίωμα παραμονής του στη χώρα, η διοίκηση οφείλει να προβαίνει τάχιστα στη λήψη απόφασης. Σε αντίθετη περίπτωση, εξουδετερώνεται ο σκοπός υποβολής του αιτήματος και συντηρείται στο διοικούμενο ένα αίσθημα ανασφάλειας και αβεβαιότητας άρρηκτα συνδεδεμένο με το αβέβαιο καθεστώς παραμονής του.

6. *Ακύρωση Θεωρήσεων Εισόδου*

Μια νέα κατηγορία παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2004 αφορούσε τις θεωρήσεις εισόδου που εκδίδονται από τις προξενικές ή διπλωματικές αρχές και την ακύρωση τους στα σημεία εισόδου στην Κυπριακή Δημοκρατία από τις μεταναστευτικές αρχές. Ως προς το θέμα αυτό η Κυπριακή Δημοκρατία, με την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κλήθηκε να εφαρμόσει την Κοινή Προξενική Εγκύκλιο προς τις διπλωματικές και έμμισθες προξενικές αρχές των συμβαλλομένων μερών της Συμφωνία Σένγκεν. Με την θεώρηση εισόδου που παραχωρείται επιτρέπεται στον αλλοδαπό να εμφανισθεί στα σημεία εισόδου των εξωτερικών συνόρων του κράτους για να ζητήσει, ανάλογα με το είδος της θεώρησης, τη διέλευση ή την παραμονή.

Διαπιστώθηκε ότι με βάση την υπό αναφορά Προξενική Εγκύκλιο, η κατοχή θεώρησης εισόδου δεν παρέχει αμετάκλητο δικαίωμα εισόδου αλλά τον τελευταίο λόγο για την είσοδο εξακολουθούν να τον έχουν οι μεταναστευτικές αρχές.

Παρατηρήθηκε, εν τούτοις, ότι δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι μεταναστευτικές αρχές αμφισβητούν στα σημεία εισόδου (Κέντρα Ελέγχου Διαβατηρίων) την ορθότητα της απόφασης των προξενικών ή διπλωματικών αρχών να εκδώσουν τη θεώρηση εισόδου και αποφασίζουν την ακύρωση της χωρίς επαρκή αιτιολογία ή και χωρίς να συντρέχει λόγος που να δικαιολογεί μια τέτοια απόφαση. Από τη διερεύνηση σχετικών με αυτό το θέμα παραπόνων διαφάνηκε να υπάρχει μια γενικότερη αμφισβήτηση από τις μεταναστευτικές αρχές της ικανότητας των προξενικών αρχών για διενέργεια σωστού ελέγχου πριν την έκδοση των θεωρήσεων εισόδου. Διαφάνηκε, επίσης, ότι οι μεταναστευτικές αρχές δεν περιορίζονται στο ρόλο που τους έχει ανατεθεί, αυτόν του συμπληρωματικού ελέγχου, αλλά υποκαθιστούν συχνά το ρόλο των προξενικών αρχών ασκώντας σε ορισμένες περιπτώσεις εξαρχής έλεγχο όλων των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την έκδοση της θεώρησης εισόδου. Το αποτέλεσμα αυτής της σιωπηρής διαμάχης είναι να κλονίζεται η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των ξένων πολιτών προς το κράτος, οι οποίοι βασιζόμενοι στη θεώρηση εισόδου που τους χορηγείται προβαίνουν σε προετοιμασίες και έξοδα ταξιδιού και στη συνέχεια με την ακύρωση της θεώρησης ζημιώνονται και ταλαιπωρούνται είτε λόγω της ανεπάρκειας των προξενικών αρχών είτε λόγω του υπερβάλλοντος ζήλου των μεταναστευτικών αρχών.

Ενδεικτική είναι η περίπτωση δύο αλλοδαπών στους οποίους το Κέντρο Ελέγχου Διαβατηρίων του Αεροδρομίου Λάρνακας δεν επέτρεψε την είσοδο και ακύρωσε τις θεωρήσεις εισόδου τους με τη δικαιολογία ότι δεν είχαν αρκετά χρήματα μαζί τους **(Α/Π 45/04)**. Από τη διερεύνηση του παραπόνου διαπιστώθηκε ότι οι παραπονούμενοι είχαν κατά την άφιξη τους δικαιολογητικά που εξηγούσαν το σκοπό του ταξιδιού τους και εισιτήριο επιστροφής. Επιπρόσθετα το ξενοδοχείο στο οποίο θα διέμεναν ήταν προπληρωμένο και είχαν μαζί τους εκτός από μετρητά και πιστωτικές κάρτες.

Η Επίτροπος Διοικήσεως υπέβαλε την σχετική Έκθεση της τόσο στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως όσο και στον Υπουργό Εξωτερικών με εισήγηση να υπάρξει συνεργασία και συντονισμός μεταξύ των δύο Υπουργείων ώστε να διασφαλίζεται όχι μόνο η κρατική κυριαρχία αλλά και να αποτρέπονται οι διοικητικές καταχρήσεις και αυθαιρεσίες.

7. Απόκτηση της Κυπριακής ιθαγένειας

Σχεδόν όλα τα παράπονα που αφορούν την απόρριψη αίτησης για απόκτηση της Κυπριακής ιθαγένειας ή την καθυστέρηση στην εξέταση της υποβλήθηκαν από αλλοδαπούς που είναι παντρεμένοι με Κύπριους πολίτες και που για αυτό το λόγο έχουν εγκατασταθεί στην Κύπρο.

Ως προς τις καθυστερήσεις διαφάνηκε ότι οφείλονται κυρίως σε αντικειμενικούς παράγοντες, όπως, ο υπερβολικός όγκος εργασίας, η μη επαρκής στελέχωση του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης παρά το ότι του έχουν ανατεθεί νέες και ιδιαίτερες σημαντικές αρμοδιότητες, η χρονοβόρα διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων για χορήγηση της Κυπριακής ιθαγένειας (ζητούνται διαδοχικά οι απόψεις διαφόρων υπηρεσιών). Στις καθυστερήσεις συντείνει και η πρακτική της αναβολής της λήψης απόφασης από έτος σε έτος με αποτέλεσμα να υπάρχουν φάκελοι οι οποίοι εκκρεμούν για χρόνια.

Ενδεικτική είναι η περίπτωση αλλοδαπού του οποίου η αίτηση για πολιτογράφηση διαπιστώθηκε ότι εκκρεμούσε από το 2001 **(Α/Π 1357/03)**. Από την Επιτροπή επισημάνθηκε ότι θεμελιώδης αρχή η οποία διέπει το σύγχρονο διοικητικό δίκαιο είναι η αρχή της δράσης και μάλιστα της έγκαιρης δράσης. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο ο Νόμος τις περισσότερες φορές τάσσει προθεσμία μέσα στην οποία η διοίκηση οφείλει να ενεργεί. Ακόμη και στην περίπτωση που δεν ορίζεται προθεσμία, η αρχή της έγκαιρης δράσης της διοίκησης συνεχίζει να ισχύει, ορίζοντας ότι κάθε διοικητική ενέργεια πρέπει να πραγματοποιείται μέσα σε εύλογο χρόνο. Κατ' αυτό τον τρόπο όχι μόνο εξασφαλίζεται η μη καταχρηστική και αυθαίρετη άσκηση της δημόσιας εξουσίας, αλλά και ενδυναμώνεται η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του πολίτη προς το κράτος.

Από τη διερεύνηση αλλού παρόμοιου παραπόνου **(Α/Π 369/04)** διαπιστώθηκε ότι αλλοδαπή παντρεμένη από το 1996 με Κύπριο, με τον οποίο απέκτησε ένα παιδί, υπέβαλε το 2001 αίτηση για εγγραφή της ως Κύπρια πολίτης. Το 2004, μετά από επανειλημμένες επισκέψεις της παραπονούμενης στην εμπλεκόμενη υπηρεσία, της αναφέρθηκε ότι ο φάκελος της είχε χαθεί και ότι θα έπρεπε να υποβάλει νέα αίτηση. Μετά από την παρέμβαση της Επιτροπής Διοικήσεως, ανοίχθηκε νέος φάκελος και επετράπη στην παραπονούμενη να υποβάλει νέα αίτηση χωρίς να καταβάλει ξανά τα προβλεπόμενα τέλη. Η αίτηση της εξετάστηκε στη συνέχεια χωρίς καθυστέρηση και της χορηγήθηκε η Κυπριακή ιθαγένεια.

Ως προς τα παράπονα που αφορούσαν την απόρριψη αιτήσεων για απόκτηση της Κυπριακής ιθαγένειας υποβλήθηκαν δύο Εκθέσεις.

Η πρώτη περίπτωση **(Α/Π 167/04)** αφορούσε αλλοδαπό παντρεμένο από το 1995 με Κύπρια με την οποία απέκτησε τρία παιδιά. Η αίτηση του να εγγραφεί ως Κύπριος πολίτης απορρίφθηκε λόγω προηγούμενης καταδίκης του σε τέσσερα χρόνια φυλάκισης. Διαπιστώθηκε ότι κατά το στάδιο εξέτασης της αίτησης ο τότε Αν. Λειτουργός Μετανάστευσης ενώ δέχθηκε ότι ο παραπονούμενος πληρούσε τις τυπικές προϋποθέσεις του Νόμου εισηγήθηκε την απόρριψη της βασιζόμενος στον περί Αποκαταστάσεως Καταδικασθέντων Νόμο του 1981, δυνάμει του οποίου η ποινή φυλάκισης πέραν των δύο ετών αποκλείει την αποκατάσταση ενώ σε περίπτωση φυλάκισης μέχρι δύο ετών η περίοδος αποκατάστασης είναι εννέα έτη.

Στην Έκθεση της η Επιτροπος Διοικήσεως επισήμανε ότι οι σύγχρονες τάσεις του ποινικού δικαίου, όπως έχουν διαμορφωθεί με την παράλληλη ανάπτυξη του δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συνηγορούν υπέρ μιας περιορισμένης χρήσης του ποινικού μητρώου, ώστε η τιμωρία ενός προσώπου να ολοκληρώνεται με την έκτιση της ποινής του και να μην αναπαράγεται επ' άπειρον¹⁰. Συνεχίζοντας, η Επιτροπος, υπογράμμισε ότι δεν είναι νομικά ορθή η ταύτιση της «αποκατάστασης», όπως αυτή καθορίζεται στον περί Αποκατάστασης Καταδικασθέντων Νόμο, με τον «καλό χαρακτήρα» που σύμφωνα με τον περί του Πολίτου της Κυπριακής Δημοκρατίας Νόμου αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις χορήγησης της κυπριακής ιθαγένειας. Μια τέτοια πλήρης ταύτιση, όχι μόνο εκφεύγει του νοήματος των δύο νομοθετημάτων, αλλά και οδηγεί σε παράλογες και ανεπιεικείς λύσεις. Μετά από εισήγηση της Επιτροπής για εξέταση της αίτησης λαμβανομένων υπόψη των σχετικών παρατηρήσεων της στον παραπονούμενο χορηγήθηκε η ιδιότητα του πολίτη της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η δεύτερη Έκθεση αφορούσε αλλοδαπή, με τουρκική ιθαγένεια, παντρεμένη με Τουρκοκύπριο από το 2001, με τον οποίο ζει στις ελεύθερες περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας **(Α/Π 809/04)**. Διαπιστώθηκε ότι η αίτηση της παραπονούμενης να εγγραφεί ως Κύπρια πολίτης καθυστέρησε για ένα χρόνο χωρίς καν σε αυτό το διάστημα να έχει αρχίσει η εξέταση της. Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου η Αν. Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης ενημέρωσε την Επιτροπή ότι η αίτηση επρόκειτο να απορριφθεί επειδή ο γάμος που η παραπονούμενη είχε τελέσει με το σύζυγο της δεν αναγνωρίζεται ως έγκυρος από την Κυπριακή Δημοκρατία (τελέσθηκε από τον Εκπρόσωπο της Ισλαμικής Κοινότητας στην Κύπρο δυνάμει του Ισλαμικού Νόμου) . Διαπιστώθηκε ότι το 2001, έτος κατά το οποίο η παραπονούμενη παντρεύτηκε το σύζυγο της, δεν υπήρχε με βάση το ισχύον νομοθετικό καθεστώς η δυνατότητα τέλεσης έγκυρου για την πολιτεία γάμου εντός της επικράτειας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι για το θέμα αυτό Τουρκοκύπριος προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο με Ατομική Προσφυγή, με αποτέλεσμα η Κυπριακή Δημοκρατία να

¹⁰ Σχετική η Σύσταση (84)10 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, με τίτλο «Το ποινικό μητρώο και η επανένταξη των καταδικασθέντων».

θεσπίζει το 2003 τον νέο περί Γάμου Νόμο και τον περί Εφαρμογής του περί Γάμου Νόμου του 2003 σε μέλη της Τουρκικής κοινότητας (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμο. Η παραπονούμενη αμέσως μετά τη θέσπιση του νέου Νόμου τέλεσε και νομικά έγκυρο πλέον για την πολιτεία γάμο με το σύζυγο της.

Η Επίτροπος Διοικήσεως έκρινε ότι τυχόν απόρριψη της αίτησης της παραπονούμενης θα συνιστούσε νομικό παράδοξο, με την έννοια ότι η Δημοκρατία θα εμφανίζεται να απαιτεί ως προϋπόθεση για την απόκτηση της Κυπριακής ιθαγένειας τη συμμόρφωση σε Νόμο τον οποίο η ίδια δεν είχε κατά τον ουσιώδη χρόνο θεσπίσει. Έγινε εισήγηση για προώθηση της αίτησης και λήψη απόφασης το συντομότερο δυνατό.

8. Παρεμπόδιση δικηγόρων να επικοινωνούν με αλλοδαπούς πελάτες τους που είναι κρατούμενοι

Το 2004 υποβλήθηκαν παράπονα από δικηγόρους, αναφορικά με την άρνηση της Αστυνομίας να τους επιτρέψει να έχουν άμεση επικοινωνία με αλλοδαπούς πελάτες τους που κρατούνταν στα Αστυνομικά κυρίως Κρατητήρια. Ενδεικτικά γίνεται αναφορά στο παράπονο δικηγόρου **(Α/Π 1725/03)** ο οποίος κατάγγειλε ότι αλλοδαπός ο οποίος κρατούνταν για πέντε μήνες στα Αστυνομικά Κρατητήρια Λευκωσίας ζήτησε από φίλο του να μεσολαβήσει ώστε να τον επισκεφθεί δικηγόρος για να τον βοηθήσει να υποβάλει αίτηση ασύλου. Όταν ο δικηγόρος πήγε στα Αστυνομικά Κρατητήρια ο Υπεύθυνος δεν του επέτρεψε να μιλήσει με τον αλλοδαπό με τη δικαιολογία ότι ο τελευταίος δεν είχε ζητήσει να δει δικηγόρο. Την επόμενη ημέρα ο δικηγόρος πληροφορήθηκε ότι ο αλλοδαπός υπέγραψε κάτω από ύποπτες συνθήκες κατάθεση με την οποία δήλωνε ότι δεν επιθυμούσε να δει δικηγόρο. Στο μεταξύ, όμως, ο ίδιος αλλοδαπός ειδοποίησε ξανά το δικηγόρο ότι ήθελε να του μιλήσει.

Στην Έκθεση που η Επίτροπος Διοικήσεως υπέβαλε, μετά από τη διερεύνηση του πιο πάνω παραπόνου, σημείωσε ότι η εκ των προτέρων έκφραση επιθυμίας ή συγκατάθεσης των κρατουμένων για επικοινωνία με δικηγόρο είναι δύσκολο να αποδεικνύεται. Εξάλλου, είναι περιπτώσεις στις οποίες μέλη του στενού οικογενειακού ή φιλικού περιβάλλοντος του κρατούμενου ζητούν τη συνδρομή δικηγόρου, χωρίς ο ίδιος να το γνωρίζει, κάτι το οποίο δεν απαγορεύεται. Η Επίτροπος εξέφρασε την άποψη ότι δεδομένης της αρχής της διαφάνειας που διέπει τη δράση της διοίκησης σε ένα κράτος δικαίου, πρέπει ως θέμα αρχής να μη δημιουργούνται προσκόμματα στην ελεύθερη πρόσβαση δικηγόρου με κρατούμενο πελάτη του. Στην Έκθεση προστίθεται ότι με τη διασφάλιση της ελεύθερης πρόσβασης δικηγόρων προς παροχή συνδρομής σε κρατούμενους διασφαλίζεται η προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη

καθώς και η εμπιστοσύνη του προς το κράτος. Έγινε εισήγηση όπως στο μέλλον αποφεύγεται η παρεμβολή οποιονδήποτε εμποδίων στο δικαίωμα επικοινωνίας των κρατουμένων με δικηγόρο.

Σε σχέση με την πιο πάνω εισήγηση ο Αναπλ. Αρχηγός Αστυνομίας, ενημέρωσε γραπτώς την Επίτροπο Διοικήσεως ότι θα ετοιμάζονταν Εγκύκλιος με στόχο τη διασφάλιση της απρόσκοπτης επικοινωνίας των δικηγόρων με κρατούμενους πελάτες τους. Εντούτοις από παράπονα που υποβλήθηκαν στη συνέχεια στην Επίτροπο Διοικήσεως έγινε αντιληπτό ότι η Αστυνομία στην πράξη δεν είχε υιοθετήσει τις εισηγήσεις της **(Α/Π1363/04, Α/Π 1373/04 και Α/Π 1455/04)**. Ενόψει αυτής της εξέλιξης η Επίτροπος απέστειλε νέα επιστολή στον Αρχηγό Αστυνομίας επαναλαμβάνοντας τις θέσεις της ως προς το δικαίωμα των κρατουμένων για επικοινωνία με δικηγόρο και την ανάγκη διασφάλισης του, ζητώντας τις σχετικές απόψεις και τα σχόλια του. Με επιστολή του, ο Αναπλ. Αρχηγός Αστυνομίας, ενημέρωσε την Επίτροπο ότι ετοιμάσθηκε σχετική Εγκύκλιος η οποία στάλθηκε στους Αστυνομικούς Διευθυντές όλων των Επαρχιών.

Διαπιστώθηκε ότι με την πιο πάνω Εγκύκλιο το θέμα της επικοινωνίας των δικηγόρων με κρατούμενους δεν ρυθμιζόταν ικανοποιητικά και ότι μ' αυτή τέθηκαν προϋποθέσεις και περιορισμοί που δυνατόν να οδηγούν σε αποδυνάμωση του. Συγκεκριμένα, με την υπό αναφορά Εγκύκλιο οι Αστυνομικοί Διευθυντές των Επαρχιών καθοδηγούνται να επιτρέπουν επισκέψεις δικηγόρων στα Αστυνομικά Κρατητήρια σε καθορισμένες ώρες και να μη γίνονται δεκτοί οι δικηγόροι εάν ο κρατούμενος δεν εκφράσει προηγουμένως επιθυμία να μιλήσει με δικηγόρο ή δεν δώσει εκ των υστέρων σχετική συγκατάθεση.

Σημειώνεται ότι εκκρεμεί από το 2003 Νομοσχέδιο για τη ρύθμιση των δικαιωμάτων των προσώπων που τελούν υπό κράτηση¹¹.

9. Κατάλογος προσώπων στα οποία απαγορεύεται η είσοδος στην Κύπρο (Stop - list)

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, κατά το 2004 τον Τομέα Αλλοδαπών απασχόλησε και το θέμα του καταλόγου των απαγορευμένων να εισέλθουν στην Κυπριακή Δημοκρατία Προσώπων (Stop - list). Το κύριο πρόβλημα που έχει εντοπισθεί σε αυτή τη θεματική ενότητα είναι η

¹¹ Πρόκειται για το Νομοσχέδιο με τίτλο «ο περί Προσώπων που Συλλαμβάνονται (Δικαιώματα σε Επικοινωνία και Ιατρική Εξέταση) Νόμος του 2003. Μετά από συζήτηση του ετοιμάσθηκε νέο αναθεωρημένο κείμενο με τίτλο «ο περί των Δικαιωμάτων Προσώπων που Συλλαμβάνονται και Τελούν υπό Κράτηση». Μέχρι και την υποβολή της παρούσας Ετήσιας Έκθεσης το Νομοσχέδιο δεν προωθήθηκε στην Ολομέλεια της Βουλής για ψήφιση.

ανυπαρξία νομοθετικής ρύθμισης. Ούτε ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος, Κεφ. 105, ούτε οι Κανονισμοί που θεσπίστηκαν κατ' εξουσιοδότηση του προβλέπουν αρμοδιότητα και διαδικασία για κατάρτιση καταλόγου τύπου Stop – list και έκδοση διοικητικής πράξης. Η εξουσία δηλαδή λήψης απόφασης για την τοποθέτηση ονομάτων αλλοδαπών στον κατάλογο των προσώπων στα οποία απαγορεύεται η είσοδος στην Κύπρο ασκείται χωρίς αρμοδιότητα που να έχει νομοθετική βάση. Το αποτέλεσμα είναι να υπάρχει αφενός ανασφάλεια δικαίου και αφετέρου κίνδυνος καταχρηστικής άσκησης αυτής της εξουσίας. Επιπρόσθετα, η ανυπαρξία νομοθετικής ρύθμισης έχει ως αποτέλεσμα η απόφαση για τοποθέτηση ονόματος στον απαγορευτικό κατάλογο εισόδου να μην μπορεί να προσβληθεί με Προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο, να εκφεύγει δηλαδή του δικαστικού ελέγχου¹².

Από τη διερεύνηση σχετικών παραπόνων διαπιστώθηκε ότι δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις τοποθέτησης του ονόματος αλλοδαπών στο Stop – list χωρίς να συντρέχει λόγος που να το δικαιολογεί. Για το θέμα αυτό υποβλήθηκαν τρεις Εκθέσεις.

Η πρώτη **(Α/Π 655/03)** αφορούσε Ελληνοπόντιο του οποίου το όνομα τοποθετήθηκε το 1998 στο Stop – list, μετά την απέλαση του από την Κύπρο. Το αίτημα του για αφαίρεση των στοιχείων του από τον απαγορευτικό κατάλογο εισόδου απορρίφθηκε κατά επανάληψη χωρίς να ληφθεί υπόψη το λευκό ποινικό του μητρώο, το ότι η σύζυγος και το παιδί του ζουν στην Κύπρο και το γεγονός ότι τα στοιχεία άλλου προσώπου που είχε απελαθεί για τον ίδιο λόγο για τον οποίο απελάθηκε και ο ίδιος, είχαν διαγραφεί από τον κατάλογο των απαγορευμένων προσώπων. Στην Έκθεση της η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε την επανεξέταση της περίπτωσης συνυπολογιζομένων όλων των περιστατικών που τη συνθέτουν.

Η δεύτερη Έκθεση **(Α/Π 60/03 και Α/Π 31/04)** αφορούσε Αιγύπτιο ο οποίος ήρθε με τη σύζυγο και τα δύο παιδιά του στην Κύπρο το 1990. Το 1996 απέκτησε τρίτο παιδί το οποίο γεννήθηκε εδώ. Το 1998 το όνομα του τοποθετήθηκε στο Stop – list μετά από πληροφορίες που δόθηκαν από την Αστυνομία για παράνομη εισαγωγή κάρβουνων από την Αίγυπτο. Ο παραπονούμενος υποστήριξε ότι το μέτρο αυτό ελήφθη μετά από ψευδείς καταγγελίες εναντίον του που έγιναν λόγω επαγγελματικών αντιζηλιών. Από την έρευνα διαπιστώθηκε εν πάση περιπτώσει ότι οι πληροφορίες της Αστυνομίας δεν είχαν τεκμηριωθεί, ούτε και είχε ασκηθεί δίωξη του παραπονούμενου, του οποίου το ποινικό μητρώο για το διάστημα που έζησε στην Κύπρο παρέμεινε λευκό. Για πέντε χρόνια ο παραπονούμενος επισκεπτόταν την οικογένεια του στην Κύπρο δύο φορές το χρόνο αφού προηγούμενα εξασφάλιζε άδεια εισόδου και ολιγοήμερης

¹² Αρ. προσφυγής 567/97, στην οποία κρίθηκε ότι η απόφαση τοποθέτησης ονόματος στο Stop list δεν παράγει έννομα αποτελέσματα (ως ανυπόστατη) και μόνο όταν εφαρμοσθεί στην πράξη μεταβάλλεται σε εκτελεστική απόφαση.

παραμονής με το καθεστώς του επισκέπτη. Το όνομα του παραπονούμενου αφαιρέθηκε τελικά από τον απαγορευτικό της εισόδου κατάλογο το 2003 μετά την υποβολή από αυτόν του παραπόνου του.

Αναφορά γίνεται τέλος στην περίπτωση αλλοδαπής της οποίας το όνομα τοποθετήθηκε στο Stop – list λόγω των υποψιών που είχε η Αστυνομία ότι είχε πρόθεση να έρθει στην Κύπρο για να τελέσει «ευκαιριακό» γάμο **(Α/Π 1652/03)**. Διαπιστώθηκε ότι η παραπονούμενη είχε έρθει για πρώτη φορά στην Κύπρο το 2000 ως οικονομικός μετανάστης. Το 2001 παντρεύτηκε με Κύπριο με τον οποίο χώρισε το 2003. Στη συνέχεια αναχώρησε για τη χώρα της οικιοθελώς και μέσα στα χρονικά πλαίσια που της έθεσε το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης. Παρόλυν τούτο το όνομα της τοποθετήθηκε στον κατάλογο των προσώπων στα οποία απαγορεύεται η είσοδος στην Κυπριακή Δημοκρατία. Η απόφαση αυτή βασίστηκε σε ατεκμηρίωτη υποψία ότι ο πρώτος γάμος της ήταν εικονικός και σε αόριστες πληροφορίες της Αστυνομίας ότι είχε πρόθεση να τελέσει δεύτερο γάμο «ευκαιρίας».

10. Σεξουαλική εκμετάλλευση αλλοδαπών γυναικών

Από τη διερεύνηση παραπόνων αλλοδαπών γυναικών που υποστήριζαν ότι υπήρξαν θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης ή παρενόχλησης στο χώρο της εργασίας τους διαπιστώθηκε ότι ο διοικητικός χειρισμός αυτών των περιπτώσεων είναι ελλιπής και στερείται της αναγκαίας ευαισθησίας.

Ενδεικτικό είναι το παράπονο που υποβλήθηκε από δύο νεαρές αλλοδαπές γυναίκες κατά του Τμήματος Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας και κατά του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης **(Α/Π 1216/03)**. Οι παραπονούμενες ανέφεραν ότι όταν κατάγγειλαν τους εργοδότες τους για σεξουαλική παρενόχληση και εξώθηση στην πορνεία, το μεν Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης αρνήθηκε να τους χορηγήσει άδεια προσωρινής διαμονής και εργασίας σε άλλο εργοδότη μέχρις ότου η καταγγελία τους ερευνηθεί, το δε Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας αρνήθηκε να τους παράσχει βοήθεια παρά το ότι δεν είχαν οποιοδήποτε εισόδημα. Η δεύτερη παραπονούμενη ανέφερε, επίσης, ότι το Τμήμα Υπηρεσιών κοινωνικής Ευημερίας την έστειλε να μείνει σε ξενώνα στην εντός των τειχών Λευκωσία όπου ασκείται πορνεία.

Και οι δύο παραπονούμενες αναγκάστηκαν να επιστρέψουν στη χώρα τους λόγω της έλλειψης οικονομικών πόρων για να επιβιώσουν και της παράλειψης των αρμόδιων αρχών να διευθετήσουν με πρακτικά μέτρα το θέμα της παραμονής τους μέχρι τη διερεύνηση των

καταγγελιών τους. Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι τα όσα οι παραπονούμενες κατάγγειλαν ανταποκρινόντουσαν στην πραγματικότητα.

Τον Τομέα Αλλοδαπών απασχόλησε και η περίπτωση αλλοδαπής οικιακής βοηθού **(Α/Π 581/04)**. Η παραπονούμενη υποστήριξε ότι ο γαμπρός του εργοδότη της την κακοποιούσε συστηματικά σεξουαλικά. Προκειμένου να ζητήσει συμβουλή και καθοδήγηση αποτάθηκε σε μη κυβερνητική οργάνωση. Λειτουργός της μη κυβερνητικής οργάνωσης επικοινωνήσε αμέσως με το Κλιμάκιο Αλλοδαπών Λεμεσού ενημερώνοντας το για την όλη περίπτωση. Όταν την επόμενη ημέρα η παραπονούμενη παρουσιάστηκε στο υπό αναφορά Κλιμάκιο υπέβαλε καταγγελία για εργατική διαφορά με τον εργοδότη της χωρίς να αναφέρει το θέμα της σεξουαλικής κακοποίησης από φόβο, όπως υποστήριξε, ότι δεν θα μπορούσε να το αποδείξει. Στο Κλιμάκιο εμφανίστηκε και ο γαμπρός του εργοδότη της ο οποίος ανέφερε ότι ο εργοδότης ήταν σύμφωνος να επιτραπεί στην παραπονούμενη να εργασθεί σε άλλο εργοδότη, τον οποίο όμως θα της υποδείκνυε ο ίδιος. Μετά από δύο εβδομάδες η παραπονούμενη εγκαταστάθηκε στο σπίτι του νέου εργοδότη που της υποδείχθηκε. Μία εβδομάδα αργότερα, ο γαμπρός του πρώην εργοδότη της την μετέφερε για γραφειοκρατικούς δήθεν λόγους στο Κλιμάκιο Αλλοδαπών Λεμεσού, όπου την συνέλαβαν, την κατηγορήσαν για παράνομη παραμονή και την απέλασαν την ίδια ημέρα χωρίς να της επιτραπεί να τηλεφωνήσει σε οποιονδήποτε. Διαπιστώθηκε ότι λόγω της σοβαρότητας των καταγγελιών η Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης είχε δώσει οδηγίες στην Αστυνομία να ληφθεί από την παραπονούμενη κατάθεση ως προς τους λόγους για τους οποίους εγκατέλειψε την εργασία της. Στις οδηγίες αυτές δεν υπήρξε από την Αστυνομία συμμόρφωση.

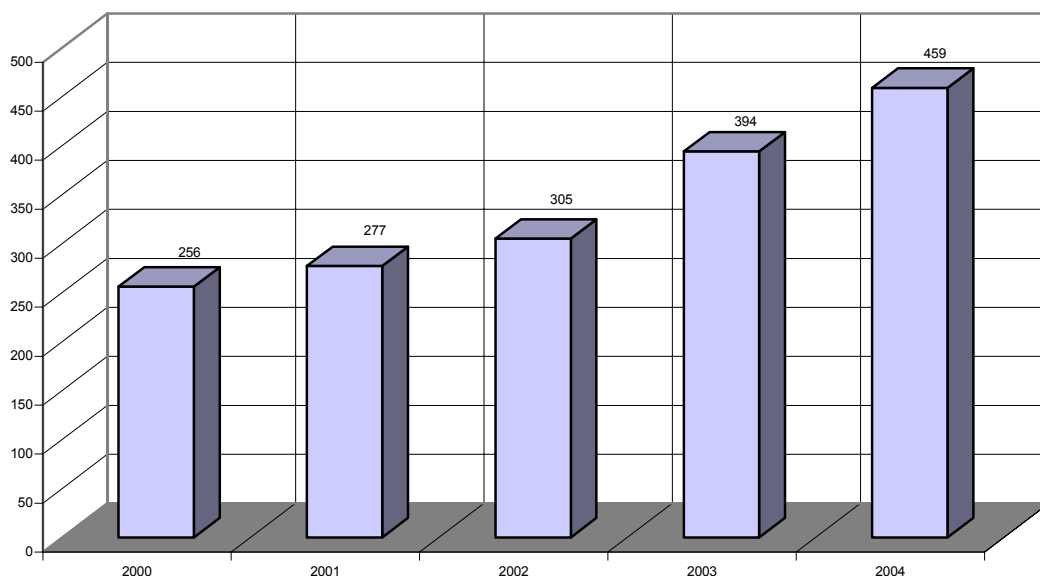

IV. ΤΟΜΕΑΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

1. Εισαγωγή

Το θεματικό αντικείμενο του τομέα αυτού, επικεντρώνεται στα ζητήματα που αναφύονται μεταξύ Διοίκησης και πολιτών και αφορούν στην ακίνητη ιδιοκτησία, την ανάπτυξη και το περιβάλλον. Η συσσωρευμένη εμπειρία από τη διερεύνηση σχετικών παραπόνων, έχει καταδείξει την συνάφεια των διαφορετικών εκ πρώτης όψεως αντικειμένων, την ανάγκη σφαιρικής αντιμετώπισης τους και την εξαγωγή ευρύτερων συμπερασμάτων αναφορικά με την ποιότητα ζωής και τις σχέσεις Διοίκησης - πολιτών το επίπεδο των οποίων καθορίζεται και προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την συνέπεια και το σεβασμό έναντι των θεσμικών μέτρων και των αρχών της ορθής διοικητικής συμπεριφοράς και δράσης.

Κατά το 2004 υποβλήθηκαν συνολικά 459 παράπονα που εμπίπτουν στο τομέα Ακίνητης Ιδιοκτησίας, Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο η αύξηση έφθασε το 16%.

Η συνεχής αύξηση των παραπόνων του τομέα, επιβεβαιώνει ότι η διοικητική απροθυμία προσαρμογής στις σύγχρονες πολύπλοκες αναπτυξιακές συνθήκες, η αδυναμία της γραφειοκρατικής δομής να ανταποκριθεί στα ολοένα αυξανόμενα αιτήματα των πολιτών, η

ελλειμματική περιβαλλοντική ευαισθησία, η περιορισμένη ικανότητα ελέγχου των αναπτύξεων, εξακολουθούν να θέτουν σε αμφισβήτηση την αξιοπιστία της Διοίκησης και να δρουν ανασταλτικά στη διαμόρφωση εποικοδομητικών σχέσεων μεταξύ της και των πολιτών.

Η Επίτροπος Διοικήσεως ως ανεξάρτητος ελεγκτικός θεσμός, κατά τη διερεύνηση των παραπόνων επιδιώκει να διεισδύει στις αιτίες της παθογένειας του διοικητικού μηχανισμού, στην ανάδειξη της κακοδιοίκησης και της παραβίασης της νομοθεσίας, όπου εκδηλώνονται, χωρίς να παραμένει στην επίλυση μόνο των ατομικών προβλημάτων, επειδή, είναι σημαντικό να οριοθετηθούν τα διορθωτικά / βελτιωτικά πλαίσια και να αναδιαμορφωθεί η διοικητική πολιτική και πρακτική, ενδεχομένως να εκσυγχρονιστεί, όπου επιβάλλεται, η ισχύουσα νομοθεσία, να υποβοηθηθεί το έργο των αρμοδίων αρχών, να τύχουν προστασίας τα συνταγματικά δικαιώματα και εν τέλει να επιτυγχάνονται η συνεργασία με τους πολίτες, η υπευθυνότητα στην εξυπηρέτησή τους, η διαφάνεια, η ευελιξία και η διαρκής διοικητική προσαρμογή στις ραγδαίες και πολυσύνθετες κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις και απαιτήσεις του δημοσίου συμφέροντος.

Ωστόσο, ιδιαίτερα στα ζητήματα του περιβάλλοντος και του επιπέδου διαβίωσης, η Επίτροπος Διοικήσεως αντιμετωπίζει συχνά παγιωμένες καταστάσεις, τετελεσμένες παραβιάσεις της νομιμότητας ακόμα και μη αναστρέψιμες περιβαλλοντικές βλάβες που βιώνονται από τους πολίτες και προκαλούν τις αντιδράσεις τους.

Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η υιοθέτηση νέων νομοθετημάτων στα πλαίσια της προσαρμογής στο Ευρωπαϊκό Κεκτημένο και η ενεργητική δραστηριότητα των πολιτών που εκδηλώνεται τα τελευταία χρόνια, διανοίγουν θετικές προοπτικές, νοουμένου ότι η Διοίκηση θα υιοθετήσει νέες αποτελεσματικές μορφές δράσεις, θα υπερβεί τη γραφειοκρατική αντίληψη, την αδράνεια και τους συμβιβασμούς που την διακρίνουν.

Στις επόμενες παραγράφους, με αναφορά στις δημόσιες αρχές εναντίον των οποίων υποβλήθηκαν παράπονα που εμπίπτουν στο τομέα Ακίνητης Ιδιοκτησίας, Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και διερευνήθηκαν κατά το 2004, παρατίθενται τα επιμέρους προβλήματα που αντιμετωπίζονται, οι παρατηρήσεις και εισηγήσεις του Επιτρόπου Διοικήσεως.

2. Υπουργείο Εσωτερικών

Το εύρος των αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Εσωτερικών του προσδίδει πρωτεύοντα ρόλο σε σημαντικά ζητήματα άμεσα συνυφασμένα με την ποιότητα ζωής και τους πολίτες. Στο πλαίσιο αυτό, η Επίτροπος Διοικήσεως έθεσε υπόψη του Υπουργού Εσωτερικών, αντίγραφο έκθεσης της

για το παράπονο με αρ. **Α/Π 88/04**, κατά τη διερεύνηση του οποίου διαπιστώθηκε ότι το Κοινοτικό Συμβούλιο Φρενάρους παρέμενε προσηλωμένο στην αρχή ότι δεν ενδείκνυτο η παραχώρηση πολεοδομικής άδειας λατομείου χαβάρας εντός των ορίων του, εξαιτίας των περιβαλλοντικών συνεπειών που θα επέφερε η λειτουργία του. Οι αρνητικές εμπειρίες του παρελθόντος, από άλλες όμοιου τύπου αναπτύξεις, υπήρξαν καθοριστικές στη διαμόρφωση της θέσης του Κοινοτικού Συμβουλίου. Η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε στην έκθεση της ότι η εξέλιξη της οικονομίας και της κοινωνίας επιβάλλει την ανάπτυξη, η ισχύουσα νομοθεσία περιέχει ασφαλιστικές δικλίδες που αποσκοπούν αφενός στη λειτουργία λατομείων, αφετέρου στη προστασία, διαφύλαξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, όμως ακόμα δεν εμποδίστηκε η εμπιστοσύνη έναντι του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου και κυρίως έναντι των αρχών στις οποίες ανατέθηκε η εφαρμογή του. Επομένως, σύμφωνα με την Επίτροπο Διοικήσεως, εναπόκειται στη Διοίκηση να ανατρέψει τις γενικότερες αρνητικές τάσεις που διαμορφώθηκαν και να αναδείξει την επάρκεια και αποτελεσματικότητα της περιβαλλοντικής διαχείρισης με την αυστηρή, συνεπή και αντικειμενική εφαρμογή των διατάξεων της νομοθεσίας και την άσκηση προληπτικού ελέγχου στις αναπτύξεις που επιτρέπει. Για την αντιμετώπιση του αδιεξόδου που επήλθε σε σχέση με τη προτεινόμενη ανάπτυξη, η οποία είχε εξεταστεί σε επίπεδο Υπουργικής Επιτροπής στα πλαίσια Ιεραρχικής Προσφυγής, η Επίτροπος Διοικήσεως, εισηγήθηκε στον Υπουργό Εσωτερικών να μεριμνήσει για την επανεξέταση της Ιεραρχικής Προσφυγής, ώστε να μελετηθεί κατά πόσον θα έπρεπε με βάση την ισχύουσα νομοθεσία να διεξαχθεί περιβαλλοντική μελέτη και να επανεκτιμηθούν όλες οι παράμετροι και οι εκατέρωθεν απόψεις των μερών.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1970, άρχισε η λειτουργία τουβλοποιείου στο Δάλι. Τα απαραίτητα υποστατικά ανεγέρθηκαν νόμιμα. Ωστόσο, κατά τη περίοδο 1978 – 1980, επεκτάθηκαν παράνομα. Το 1981, η περιοχή εντάχθηκε στην οικιστική ζώνη. Οι ιδιοκτήτες του τουβλοποιείου κατά το 1986, εξασφάλισαν από τον Υπουργό Εσωτερικών χαλάρωση, με βάση την οποία εξουσιοδοτήθηκε η αρμόδια αρχή, να τους παραχωρήσει καλυπτική των επεκτάσεων άδεια μέχρι 79% του όγκου των υφιστάμενων και εγκριμένων οικοδομών. Όμως, η σχετική τους αίτηση στην αρμόδια αρχή απορρίφθηκε επειδή οι επεκτάσεις στις οποίες είχαν προβεί υπερέβαιναν την επιτρεπόμενη χαλάρωση.

Στο μεταξύ, η περιοχή αναπτύχθηκε οικιστικά και οι περίοικοι διαμαρτυρήθηκαν κατ' επανάληψη για οχληρία από τη λειτουργία του τουβλοποιείου, εξαιτίας της οποίας η διαβίωση τους καθίστατο δυσχερής. Τότε ο Επίτροπος Διοικήσεως εξέτασε σχετικό παράπονο τους κατά το 1996 και εισηγήθηκε ότι υπό τις περιστάσεις ενδείκνυτο η μετακίνηση του τουβλοποιείου σε άλλη κατάλληλη περιοχή. Παρόμοια εισήγηση έγινε και από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Περιβάλλοντος, η οποία επιλήφθηκε του ζητήματος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που επέφερε η λειτουργία του τουβλοποιείου εντός της οικιστικής περιοχής. Οι ενέργειες του

Υπουργείου Εσωτερικών προς την κατεύθυνση αυτή τερματίστηκαν, επειδή το Υπουργικό Συμβούλιο με απόφαση του κατά το 2000, υπέδειξε τη λήψη δικαστικών μέτρων εναντίον των ιδιοκτητών του τουβλοποιείου αναφορικά με τις παράνομες επεκτάσεις τους. Τότε, οι ιδιοκτήτες ζήτησαν από τον Δήμο Ιδαλίου να εγκρίνει αίτηση τους για καλυπτική άδεια οικοδομής βάσει της χαλάρωσης που είχαν εξασφαλίσει κατά το 1986 από τον Υπουργό Εσωτερικών. Ο Δήμος υποστήριξε ότι δεν ήταν δυνατό κάτι τέτοιο. Ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος, επέβαλλε όπως εξασφαλιστεί κατ' αρχήν καλυπτική πολεοδομική άδεια. Την εν λόγω άποψη του Δήμου Ιδαλίου, το Υπουργείο Εσωτερικών την εξέλαβε ως παράλειψη του να ανταποκριθεί στην άσκηση των καθηκόντων του και με έγγραφο του εισηγήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο να διατάξει το Δήμο Ιδαλίου να θεραπεύσει την παράλειψη του εντός 60 ημερών, διαφορετικά να ενεργήσει προς την κατεύθυνση αυτή ο Έπαρχος Λευκωσίας. Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την εισήγηση του Υπουργείου Εσωτερικών, όμως ο Δήμος Ιδαλίου δεν συμμορφώθηκε και ο σχετικός φάκελος διαβιβάστηκε στον Έπαρχο Λευκωσίας. Οι ιδιοκτήτες του τουβλοποιείου αποτάθηκαν στον Επίτροπο Διοικήσεως, για καθυστέρηση του Επάρχου να αποφασίσει στην αίτηση τους για καλυπτική άδεια, σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου **(Α/Π 1810/03)**.

Από την έρευνα που διεξήγαγε η Επίτροπος Διοικήσεως διαπιστώθηκε ότι ο Έπαρχος κατά τη μελέτη της αίτησης προσέκρουσε σε εξαιρετικά δύσκολα ζητήματα, τα οποία ενδεχομένως να μην ήταν πρακτικά εφικτό να διευκρινιστούν, ούτε ακόμα και σε συνεργασία με το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως. Υπέδειξε δε στο Υπουργείο Εσωτερικών, ότι οι χειρισμοί στους οποίους προέβη και αποσκοπούσαν κυρίως στο να αποφασιστεί η αίτηση των ιδιοκτητών του τουβλοποιείου, δεν ήταν οι ενδεδειγμένοι. Μεταξύ άλλων, ακόμα και αν εγκρινόταν η αίτηση για καλυπτική άδεια, θα συνυπήρχαν στην περιοχή πλήρως ασύμβατες χρήσεις και θα συνεχιζόταν η ταλαιπωρία των περιοίκων. Η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε ότι στη σύγχρονη εποχή, με δεδομένες τις ευθύνες της Διοίκησης για ουσιαστική περιβαλλοντική πολιτική, αλλά και για προαγωγή και ανάπτυξη της βιομηχανίας, οι πρωτοβουλίες για απαλλαγή των οικιστικών περιοχών από βιομηχανικές χρήσεις αυξημένου βαθμού οχληρίας και ένταξης τους σε κατάλληλες περιοχές όπου θα υπάρχουν οι προϋποθέσεις περαιτέρω αναβάθμισης των εργασιών τους, θα έπρεπε να προέρχονται από την ίδια, με την εισαγωγή και εφαρμογή συγκεκριμένων σχεδίων. Διαφορετικά, επιτυγχάνεται μόνο η συντήρηση υφιστάμενων πραγματικότητων, σε βάρος της ποιότητας ζωής και ευρύτερα του δημοσίου συμφέροντος. Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε τη συνολική επανεξέταση του όλου προβλήματος υπό το φως του συνόλου των παρατηρήσεων της.

Στο παράπονο με αρ. **Α/Π 839/03**, διατυπώθηκε από τον παραπονούμενο ο ισχυρισμός ότι κάτοικοι της τουρκοκυπριακής συνοικίας Λεμεσού ταλαιπωρούνταν καθημερινά από την

οχλαγωγία που προκαλούσαν οι Αθίγγανοι της περιοχής. Από την έρευνα που διεξήγαγε η Επιτροπος Διοικήσεως επιβεβαιώθηκαν τα ευρήματα των εμπλεκομένων υπηρεσιών, σύμφωνα με τα οποία, δεν προκαλούσαν ουσιαστική οχληρία από τους Αθίγγανους. Διαπιστώθηκε, όμως, συσσώρευση άχρηστων αντικειμένων και σε αρκετές περιπτώσεις παράνομη κατάληψη από Αθίγγανους εγκαταλειμμένων υποστατικών στα οποία συγκατοικούσαν δυο ή και περισσότερες οικογένειες με αποτέλεσμα το συνωστισμό σε ακατάλληλους χώρους χωρίς επαρκείς διευκολύνσεις υγιεινής, νερό και ηλεκτρισμό.

Παρατηρήθηκε δε ότι οι αρμόδιες αρχές ήταν ανέτοιμες να αντιμετωπίσουν τη μαζική έλευση Αθιγγάνων και επίσης δεν διακρίνονταν από βούληση κατάρτισης ενός ολοκληρωμένου σχεδίου σφαιρικής αντιμετώπισης του ζητήματος που θα αποσκοπούσε στην ομαλή συμβίωση όλων σε ικανοποιητικές και ασφαλείς συνθήκες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, την κωλυσιεργία, τις αποσπασματικές και χωρίς συντονισμό ενέργειες καθώς και τον εγκλωβισμό τους στις κάποτε υπερβολικές αντιδράσεις των περιοίκων.

Η Επιτροπος Διοικήσεως, υπέδειξε στο Υπουργείο Εσωτερικών ότι θα έπρεπε να μεριμνήσει για την εκπόνηση ενός εμπεριστατωμένου σχεδίου πολιτικής, το οποίο θα μπορούσε να περιλαμβάνει ρυθμίσεις που υιοθετήθηκαν επιτυχώς σε άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες, ως προς την ικανοποιητική στέγαση των Αθιγγάνων, την χορήγηση σ' αυτούς πιστοποιητικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, την παρακίνηση τους να εγγράψουν τα παιδιά τους σε δημόσια σχολεία, την καθιέρωση ενισχυτικής διδασκαλίας, τη δημιουργία πολυδύναμου κέντρου δικοινοτικού χαρακτήρα, βάσει σχετικής εισήγησης του Γραφείου Ευημερίας, την υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης, την πραγματοποίηση σεμιναρίων προκειμένου οι Αθίγγανοι να αρχίσουν να εμπιστεύονται τις δημόσιες υπηρεσίες και να συνεργάζονται μαζί τους και εκστρατεία ενημέρωσης τόσο των ίδιων όσο και των κατοίκων των περιοχών που διαβιούν, για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στο νέο πολυπολιτισμικό περιβάλλον που διαμορφώνεται με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 603/03**, διαπιστώθηκε ότι με παρέμβαση του Υπουργείου Εσωτερικών, παραχωρήθηκε κατοικία σε κυβερνητικό οικισμό σε πρόσωπο που ήδη κάλυπτε τις στεγαστικές του ανάγκες σε ισόγειο διαμέρισμα του ίδιου οικισμού. Διαπιστώθηκε ότι η σοβαρότητα των λόγων για τους οποίους έγινε η διευθέτηση αυτή, αντί να προσφερθεί η κατοικία στη παραπονούμενη, δεν χαρακτηριζόταν για τη σημαντικότητα τους. Ενδεχομένως να υποστηριζέτο το ίδιο και σε σχέση με τους λόγους που προέβαλε η παραπονούμενη για τη στέγαση της αποκλειστικά στο συγκεκριμένο οικισμό. Ωστόσο, όπως ανέφερε η Επιτροπος Διοικήσεως, η παραπονούμενη βρισκόταν σε δυσμενέστερη θέση από όσα πρόσωπα ήδη κάλυπταν τις στεγαστικές τους ανάγκες στον οικισμό. Η εξεύρεση μιας δίκαιης ισορροπίας στις

παρόμοιες περιπτώσεις, χαρακτηρίστηκε από την Επιτροπή Διοικήσεως επιβεβλημένη βάσει των αρχών της χρηστής διοίκησης και της καλής πίστης και όπως ανέφερε στην έκθεσή της, καθίσταται δυνατή όταν οι υποκειμενικοί παράγοντες που προβάλλονται από τους ενδιαφερόμενους προς ικανοποίηση των αιτημάτων τους αξιολογούνται με περισσότερη προσοχή και αντικειμενικότητα. Η Επιτροπή Διοικήσεως εισηγήθηκε οι παρατηρήσεις αυτές να καθοδηγούν στο μέλλον τις αποφάσεις που λαμβάνονται.

Τεμάχιο παραπονούμενης στο Πωμό, απαλλοτριώθηκε κατά το 1971, μαζί με άλλα τεμάχια, με σκοπό να διαχωριστούν σε οικόπεδα και να παραχωρηθούν στους κατοίκους του χωριού Παλιάμπελα. Μέρος του τεμαχίου της παραπονούμενης δεν χρησιμοποιήθηκε για το σκοπό που απαλλοτριώθηκε και το Ανώτατο Δικαστήριο την 1^η Αυγούστου 1990, ακύρωσε την απόφαση του Υπουργείου Εσωτερικών με την οποία απορρίφθηκε αίτημα της να της επιστραφεί βάσει των διατάξεων της σχετικής νομοθεσίας. Ωστόσο, παρήλθαν 13 χρόνια χωρίς το Υπουργείο Εσωτερικών να συμμορφωθεί με την εν λόγω απόφαση, σύμφωνα με την οποία το μέρος του τεμαχίου της παραπονούμενης που παρέμεινε ακρησιμοποιήτο θα έπρεπε να της επιστραφεί.

Διαπιστώθηκε δε ότι ουσιαστικές σχετικές ενέργειες προς την κατεύθυνση αυτή, άρχισαν κατά το 2003 και παρ' όλον ότι η εργασία που θα έπρεπε να συμπληρωθεί ήταν αρκετή, η Επιτροπή Διοικήσεως εισηγήθηκε την επίσπευση της, επειδή ήδη υπήρξε σοβαρή καθυστέρηση συμμόρφωσης με την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, δεδομένου ότι σύμφωνα με το άρθρο 146 του Συντάγματος, οι αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου υποχρεώνουν τις αρμόδιες αρχές σε ενεργό συμμόρφωση **(Α/Π 263/03)**.

3. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 1320/02** αφορούσε στην απόφαση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού να ανεγείρει σχολικό κτίριο λυκειακής εκπαίδευσης σε τεμάχιο στην Αγία Φύλα. Το τεμάχιο που επιλέγηκε, στο ύψωμα της οικιστικής περιοχής, με απρόσκοπτη θέα στη θαλάσσια ζώνη της Λεμεσού, θα μπορούσε να προσφέρει ένα αξιόλογο σχολικό περιβάλλον. Ωστόσο, παρατηρήθηκαν σοβαρά προβλήματα και αντίστοιχες δυσχέρειες αντιμετώπισης τους, που έθεταν σε αμφισβήτηση την επιλογή του τεμαχίου ως κατάλληλου. Η ανέγερση του σχολείου επιτεύχθηκε με τη διενέργεια σημαντικών εκσκαφών, οι οποίες ενδεχομένως να επέφεραν περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Όμως το θέμα αυτό φαίνεται ότι δεν αποτέλεσε αντικείμενο οποιουδήποτε προβληματισμού. Από τη συνολική εκτίμηση των δεδομένων, προέκυψε ότι επιδιώχθηκε άνευ ετέρου η ανέγερση του σχολείου προφανώς επειδή το απαιτούσαν οι

εκπαιδευτικές ανάγκες, χωρίς να δοθεί η δέουσα βαρύτητα σε όλες τις παραμέτρους της ανάπτυξης.

Το σχολείο βρίσκεται εντός της οικιστικής περιοχής, αλλά εξυπηρετεί και μαθητές της υπαίθρου και θα έπρεπε να υπάρχει πολύ καλή προσπέλαση προς και από αυτό, ώστε η διακίνηση να επιτυγχάνεται απρόσκοπτα. Το δευτερεύον και δαιδαλώδες υφιστάμενο οδικό δίκτυο κρίθηκε ικανοποιητικό αλλά προοριζόταν μόνο για την εξυπηρέτηση αυτής καθ' αυτής της οικιστικής περιοχής και όχι ενός σχολείου στο ύψωμα της και εκεί που τερματίζεται. Για το λόγο αυτό, ο Δήμος Λεμεσού υπέβαλε αίτημα διάνοιξης νέου δρόμου το οποίο, όμως, απορρίφθηκε.

Επίσης το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού προώθησε την ανέγερση του σχολείου χωρίς να υπεισέλθει σε ιδιαίτερο προβληματισμό ως προς το ότι ο χώρος του γειτνιάζει με τους πυλώνες εναέριας γραμμής μεταφοράς ηλεκτρισμού, σε μια εποχή που είναι ευρέως γνωστές οι ανησυχίες που διατυπώνει το κοινό για τυχόν επιπτώσεις των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων που παράγουν οι γραμμές στη δημόσια υγεία και το περιβάλλον.

Αν και καμία έρευνα δεν απέδειξε μέχρι σήμερα ότι τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία επηρεάζουν πράγματι την υγεία, εξακολουθεί να υφίσταται η επιστημονική αβεβαιότητα στο θέμα και ακριβώς για το λόγο αυτό, υιοθετήθηκε στο Πρωτογενές Κοινοτικό Δίκαιο με τις Συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ η Αρχή της Προφύλαξης, σύμφωνα με την οποία, η έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας αναφορικά με την επέλευση σοβαρής ή μη αναστρέψιμης βλάβης, δεν μπορεί να δικαιολογεί αναβολή λήψης μέτρων, αλλά επιβάλλει, για σκοπούς πρόληψης ενδεχόμενων κινδύνων στην ανθρώπινη υγεία, τη λήψη κατάλληλων μέτρων.

Συνεπώς, όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της για το παράπονο αυτό, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, όφειλε, ενόψει της ύπαρξης των πυλώνων δίπλα από το τεμάχιο, να απεμπλακεί από τον μονομερή προσανατολισμό να το αξιοποιήσει οπωσδήποτε και να προσεγγίσει τον διεθνή προβληματισμό με την ευαισθησία που υπαγορεύει το καθήκον του να προσφέρει ποιοτικό σχολικό περιβάλλον, απαλλαγμένο ακόμα και από πιθανολογούμενους κινδύνους.

Η Επίτροπος Διοικήσεως συνεκτιμώντας το σύνολο των ευρημάτων της έρευνας που διεξήχθη, κατέληξε ότι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού εξασφάλισε μεν υποδομή για τις εκπαιδευτικές ανάγκες, αλλά ετέθη ενώπιον σοβαρών προβλημάτων που θα έπρεπε να αντιμετωπίσει. Προς τη κατεύθυνση αυτή αποσκοπούσαν οι εισηγήσεις που υπέβαλε η Επίτροπος Διοικήσεως. Σύμφωνα με πρόσφατη επιστολή της Γενικής Διευθύντριας του Υπουργείου, άρχισε η υλοποίησή τους.

4. Υπουργείο Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος

Στο Τοπικό Σχέδιο Λάρνακας, μεταξύ άλλων, το τεμάχιο των παραπονούμενων εντάχθηκε στη ζώνη προστασίας των Αλυκών και η ανάπτυξη του, όπως και άλλων γειτονικών που βρίσκονται στη ίδια ζώνη, κατέστη αδύνατη. Για το λόγο αυτό, τα γειτονικά τεμάχια απαλλοτριώθηκαν με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, στα πλαίσια του προγράμματος προστασίας των Αλυκών. Αντίθετα το σχετικό αίτημα των παραπονούμενων απορρίφθηκε, χωρίς να τεθεί υπόψη τους από το Υπουργείο Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος ικανοποιητική αιτιολογία.

Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της ανέφερε ότι η παράλειψη του Υπουργείου να ενημερώσει τους παραπονούμενους για τους λόγους απόρριψης τους αιτήματος τους, ενίσχυσε την εντύπωση τους ότι έτυχαν διαφορετικής μεταχείρισης σε σχέση με τους ιδιοκτήτες των απαλλοτριωθέντων τεμαχίων και τις απόψεις που διατυπώνονται γενικότερα, για σκοπιμότητες, έρεισμα των οποίων αποτελεί σε κάθε περίπτωση, η έλλειψη διαφάνειας, που ως πρακτική ενδείκνυται να εγκαταλειφθεί όχι μόνο επειδή δεν εξυπηρετεί κανένα σκοπό, αλλά και επειδή παραβιάζει συνταγματικές διατάξεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 29 του Συντάγματος, η υποχρέωση των αρμοδίων αρχών να απαντούν στα αιτήματα ή παράπονα των πολιτών δεν εξαντλείται σε γενικού και αόριστου περιεχόμενου επιστολές. Απαιτείται όπως περιλαμβάνουν πλήρη αιτιολογία, που στη προκειμένη, θα ήταν οι εξηγήσεις αναφορικά με τους λόγους για τους οποίους το τεμάχιο των παραπονούμενων εξαιρέθηκε από την απαλλοτρίωση.

Περαιτέρω, το δικαίωμα των παραπονούμενων να τύχουν ενημέρωσης όχι μόνο για τη πτυχή αυτή, αλλά και για τις παραμέτρους βάσει των οποίων μελλοντικά θα εξεταστεί το ενδεχόμενο απαλλοτρίωσης και του δικού τους τεμαχίου, προκύπτει και από το άρθρο 19 του Συντάγματος. Το άρθρο αυτό, όπως και το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κατοχυρώνει το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου και της έκφρασης και το δικαίωμα πρόσβασης στις πληροφορίες, τα οποία μπορούν να τεθούν σε διατυπώσεις, όρους ή περιορισμούς, μόνο για λόγους εθνικής και δημόσιας ασφάλειας, πρόληψης εγκλημάτων, προστασίας της υγείας και της ηθικής, προστασίας των δικαιωμάτων τρίτων και παρεμπόδισης κοινοποίησης εμπιστευτικών πληροφοριών.

Με σκοπό δε τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με το άρθρο 10 της Σύμβασης, η Επιτροπή Υπουργών των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 21 Φεβρουαρίου 2002, εξέδωσε τη σύσταση υπ. Αρ. (2002) 2, με την οποία υπέδειξε στα κράτη μέλη ότι οι διοικητικές

αρχές οφείλουν να διασφαλίζουν το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στις πληροφορίες και ότι περιορισμοί μπορούν να τεθούν μόνο στις πιο πάνω περιπτώσεις.

Με βάση τις παρατηρήσεις αυτές, η Επιτροπή Διοικήσεως εισηγήθηκε στο Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος να ενημερώσει τους παραπονούμενους για τους λόγους που δεν προωθήθηκε η απαλλοτρίωση του τεμαχίου τους **(Α/Π 90/04)**.

5. Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως

Από το 1990, όταν τέθηκε σε εφαρμογή ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως ανέλαβε τη σημαντικότερη ευθύνη της ρύθμισης και του ελέγχου της ανάπτυξης, η οποία ήδη από τη δεκαετία του 1980 μέχρι και σήμερα εξακολουθεί να είναι ραγδαία.

Η εργασία που έχει επιτελέσει το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως τα τελευταία 15 χρόνια, στα πλαίσια της άσκησης των αρμοδιοτήτων που του ανατέθηκαν, τελεί υπό τη συνεχή αξιολόγηση των πολιτών, επειδή τα αποτελέσματα της στις πλείστες των περιπτώσεων αγγίζουν την καθημερινότητα τους. Ανεξάρτητα δε των πιθανών θετικών ενδοδιοικητικών κρίσεων που απολαμβάνει το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, από τις επιστολές με τις οποίες υποβάλλονται τα παράπονα κατά του Τμήματος αυτού στην Επιτροπή Διοικήσεως, διαπιστώνεται δυσαρέσκεια από μέρους των πολιτών έναντι των δράσεων του, των αποφάσεων και χειρισμών του και έντονη αμφισβήτηση τους.

Παρατηρείται επίσης ανεπάρκεια του συστήματος ελέγχου των αναπτύξεων που εξουσιοδοτούνται από τις Πολεοδομικές Αρχές με αποτέλεσμα να παγιώνονται παραβιάσεις των όρων των πολεοδομικών αδειών.

Στο πλαίσιο της ρύθμισης της ανάπτυξης, το έργο των Πολεοδομικών Αρχών σε αρκετές περιπτώσεις είναι πολύπλοκο και πολυσύνθετο. Οι Πολεοδομικές Αρχές απολαμβάνουν ευρείας διακριτικής ευχέρειας, ιδιαίτερα όταν τα Τοπικά Σχέδια παρέχουν υπό προϋποθέσεις και κριτήρια τη δυνατότητα συνύπαρξης διαφορετικών χρήσεων και απαιτείται συνεκτίμηση της συνδρομής τους. Η ορθή άσκηση της διακριτικής ευχέρειας των Πολεοδομικών αρχών στις περιπτώσεις αυτές, τυγχάνει αμφισβήτησης, με ερείσματα τις πραγματικότητες που βιώνονται, η οποία αναπόφευκτα δεν μπορεί να ανατραπεί άμεσα αλλά είναι εφικτή η άμβλυση ακόμα και η άρση της αν υπάρξει προσήλωση στις αρχές της αντικειμενικότητας και της αμεροληψίας και δοθεί

βαρύνουσα σημασία στους παράγοντες που ενέχουν κινδύνους διατάραξης του επιθυμητού στη σύγχρονη εποχή επιπέδου διαβίωσης και εργασίας.

Η ανταπόκριση του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως και των Επαρχιακών Γραφείων στις επιστολές της Επιτρόπου Διοικήσεως σε σχέση με παράπονα που λήφθηκαν, γενικά μπορεί να χαρακτηριστεί ικανοποιητική, σε ορισμένες, όμως, περιπτώσεις παρατηρήθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις.

Αξιίζει δε ιδιαίτερης αναφοράς το παράπονο με αρ. **Α/Π 1263/01**, το οποίο στρεφόταν προσωπικά κατά του Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως και αφορούσε στην παράλειψη του να μεριμνήσει για την ένταξη στη Περιοχή Ειδικού Χαρακτήρα Λεμεσού και τη διατήρηση δυο κατοικιών που ανήκαν σε στενά συγγενικά του πρόσωπα.

Ο Διευθυντής του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως ενημερώθηκε πλήρως και έγκαιρα αναφορικά με τους ισχυρισμούς του παραπονούμενου αλλά παρέλειψε για 18 μήνες να ασκήσει το δικαίωμα του να διατυπώσει τα σχόλια και τις απόψεις του, κατά τον τρόπο που ο ίδιος θα έκρινε σκόπιμο, επαρκή και ικανοποιητικό. Ταυτόχρονα, ο Διευθυντής παρέλειψε να ανταποκριθεί στην υποχρέωση του να συμβάλει στη διερεύνηση του παραπόνου, παρακώλυσε την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Επιτρόπου Διοικήσεως και παραβίασε τους περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμους.

Ενόψει της πρωτοφανούς απροθυμίας του Διευθυντή να συνεργαστεί στη διερεύνηση του παραπόνου και να σχολιάσει τα όσα ο παραπονούμενος απέδιδε στο πρόσωπο του, κλήθηκε από την Επίτροπο Διοικήσεως να προσέλθει στο Γραφείο της και να παρουσιάσει τους σχετικούς φακέλους του Τμήματος του και οποιαδήποτε άλλα σχετικά στοιχεία. Ο Διευθυντής συναντήθηκε με την Επίτροπο Διοικήσεως τη καθορισμένη ημέρα, χωρίς, όμως, να προσκομίσει κανένα φάκελο και κανένα στοιχείο. Μετά από μερικές μέρες διαβίβασε στην Επίτροπο Διοικήσεως έκθεση Ανώτερης Λειτουργού του Τμήματος του, το περιεχόμενο της οποίας δεν επέτρεπε την άνευ ετέρου υιοθέτηση του. Αντίθετα η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι εγείρονταν εξειδικευμένα θέματα, η διερεύνηση των οποίων απαιτούσε αντίστοιχες γνώσεις που δεν διέθεταν οι Λειτουργοί του Γραφείου της. Λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητα τους η Επίτροπος Διοικήσεως αποφάσισε ότι θα έπρεπε η διερεύνηση τους να ανατεθεί σε ειδικούς επιστήμονες και να ετοιμαστεί από μέρους τους επιστημονική μελέτη. Για το σκοπό αυτό, η Επίτροπος Διοικήσεως αποτάθηκε στο Ε.Τ.Ε.Κ, η Διοικούσα Επιτροπή του οποίου όρισε δυο μέλη του για την διενέργεια της αναγκαίας μελέτης. Οι όροι εντολής στους μελετητές καθορίστηκαν από την Επίτροπο Διοικήσεως και αφορούσαν στο κατά πόσον οι δυο

κατοικίες με βάση τα ισχύοντα και εφαρμοζόμενα κριτήρια θα έπρεπε να ενταχθούν στη Περιοχή Ειδικού Χαρακτήρα ή και να διατηρηθούν.

Οι μελετητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η οδός στην οποία βρίσκονται οι δυο κατοικίες θα έπρεπε να περιληφθεί στη Περιοχή Ειδικού Χαρακτήρα Λεμεσού και η πατρογονική κατοικία του Διευθυντή να κηρυχθεί διατηρητέα.

Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, επεσήμανε πως από τα ενώπιον της στοιχεία καταδείχθηκε ότι η εξαίρεση των δυο κατοικιών από την Περιοχή Ειδικού Χαρακτήρα Λεμεσού και η μη διατήρηση εκείνης στην οποία, όπως διαπιστώθηκε εν τέλει, ο Διευθυντής του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως είναι συνιδιοκτήτης, δεν μπορούσαν παρά να αποδοθούν στον ίδιο, στο πρόσωπο του οποίου συνέπεσαν μη συμβατές ιδιότητες. Αξιοσημείωτο, σύμφωνα με την Επίτροπο Διοικήσεως, υπήρξε το γεγονός ότι διαρκούσης της έρευνας του παραπόνου, τη διεξαγωγή της οποίας ο Διευθυντής δεν διευκόλυνε, επιδιώχθηκε με τη συναίνεση του στη διαδικασία εξασφάλισης των απαραίτητων αδειών, η κατεδάφιση της κατοικίας που με βάση τα πορίσματα των μελετητών θα έπρεπε να διατηρηθεί.

Υπό τις περιστάσεις, όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως, οι αρχές της νομιμότητας και της αμεροληψίας όχι μόνο καταστρατηγήθηκαν, αλλά τέθηκαν εν αμφιβόλω, ως προς τη δυνατότητα τους να διασφαλίσουν τη βασική δημοκρατική αρχή, το κράτος δικαίου.

Καταδεικνύεται ουσιαστικά, σύμφωνα με την Επίτροπο Διοικήσεως, ότι το σύστημα των κανόνων δικαίου που αποσκοπεί στη ρύθμιση της ηθικής συμπεριφοράς της Διοίκησης αποτελεί μόνο ένα μέρος των όσων απαιτούνται για να οικοδομηθεί ηθική διοικητική υποδομή, επειδή η συμμόρφωση με τους κανόνες αυτούς, προϋποθέτει μεταξύ άλλων και υποκειμενικό ήθος που όταν ελλείπει, ευρίσκονται και τρόποι είτε άμεσης είτε έμμεσης παραβίασης και καταστρατήγησης τους.

Η Επίτροπος Διοικήσεως στη βάση των πορισμάτων των μελετητών, εισηγήθηκε όπως το Υπουργείο Εσωτερικών, μεριμνήσει το συντομότερο, για την αντιμετώπιση των γενικότερων προβλημάτων που εντοπίστηκαν σε σχέση με τη Περιοχή Ειδικού Χαρακτήρα Λεμεσού, όπως το ύψος των επιτρεπόμενων νέων οικοδομών, για την ετοιμασία πλαισίου κριτηρίων / προϋποθέσεων καθορισμού Περιοχών Ειδικού Χαρακτήρα και διατήρησης οικοδομών και ενδεχόμενης νομοθετικής ρύθμισης τους, για την ένταξη των δύο κατοικιών εντός της Περιοχής Ειδικού Χαρακτήρα Λεμεσού και για την κήρυξη διατηρητέας της συνιδιοκτήτης κατοικίας του Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Μέχρι σήμερα και την έκδοση της παρούσας Ετήσιας Έκθεσης δεν υπήρξε συμμόρφωση του Υπουργείου Εσωτερικών στις εισηγήσεις της Επιτροπής Διοικήσεως. Η μελέτη δε των μελών του Ε.Τ.Ε.Κ και οι εισηγήσεις της Επιτροπής Διοικήσεως, αμφισβητήθηκαν γραπτώς έντονα και κατά τρόπο απαράδεκτα επικριτικό από Ανώτερη Λειτουργό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως. Επίσης, αμφισβητήθηκαν και από τον ίδιο το Διευθυντή και τον Υπουργό Εσωτερικών, ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών η οποία άρχισε τη συζήτηση του όλου θέματος. Περαιτέρω, ο Υπουργός Εσωτερικών ανέθεσε στο Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου τη διενέργεια έρευνας για να διαφανεί κατά πόσο ο Διευθυντής διέπραξε πειθαρχικά αδικήματα και επιδιώχθηκε στα πλαίσια της ο έλεγχος της έρευνας που διεξήγαγε η Επίτροπος Διοικήσεως για να καταδειχθεί και να ενισχυθεί η ορθότητα της εξαίρεσης των κατοικιών από την Περιοχή Ειδικού Χαρακτήρα Λεμεσού και η αποτροπή της διατήρησης εκείνης που ανήκει συνιδιοκτησιακά στο Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Ωστόσο, καμία εσωτερική έρευνα που αναπαράγει τις θέσεις της αρμόδιας αρχής και ιδιαίτερα του άμεσα εμπλεκόμενου προϊστάμενου της, δεν είναι δυνατό να επηρεάσει το κύρος των τεκμηριωμένων πορισμάτων της Επιτροπής Διοικήσεως που απολαμβάνει εχέγγυα ανεξαρτησίας και αξιοπιστίας. Εν τέλει η προκειμένη περίπτωση, ανέδειξε μεταξύ άλλων την απροθυμία αποδοχής της κριτικής και των εισηγήσεων όταν τίγονται κρίσιμα ζητήματα και συγκεκριμένα δημόσια πρόσωπα. Όμως ο ρόλος του Επιτροπής Διοικήσεως δεν μπορεί παρά να επικεντρώνεται σ' αυτά, να τα αναδεικνύει και να τα θέτει ενώπιον της κοινωνίας των πολιτών, ανεξάρτητα από την βούληση, την ετοιμότητα και ικανότητα των πολιτικών και διοικητικών προϊσταμένων να αποδεχθούν τις διαστάσεις της παθογένειας του συστήματος που διαχειρίζονται.

Η αμφισβήτηση της αξιοπιστίας του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως τέθηκε, επίσης, στα πλαίσια του παραπόνου με αρ. **Α/Π 235/03**, που αφορούσε σε τροποποιήσεις σχεδίου οδικού δικτύου συγκεκριμένης περιοχής στη Πόλη Χρυσοχούς, εξαιτίας των οποίων το τεμάχιο του παραπονούμενου παρέμεινε περικλειστο και χωρίς καμία προοπτική ανάπτυξης, ενώ βρίσκεται εντός τουριστικής ζώνης. Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως έφερε πλήρως την ευθύνη για την ταλαιπωρία που υπέστη ο παραπονούμενος, από τις, χωρίς οποιαδήποτε αιτιολογία, τροποποιήσεις του σχεδίου του οδικού δικτύου. Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών να εξεταστεί το ενδεχόμενο διενέργειας έρευνας, αναφορικά με τις τυχόν πειθαρχικές ευθύνες των εμπλεκόμενων στις τροποποιήσεις Λειτουργών του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως. Στην εισήγηση αυτή δεν υπήρξε συμμόρφωση, επειδή, όπως υποστηρίχθηκε, ο κυρίως εμπλεκόμενος λειτουργός αφυπηρέτησε.

Σε άλλη περίπτωση, διαπιστώθηκε ότι το Επαρχιακό Γραφείο Λευκωσίας του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως αποφάσισε να μειώσει το πλάτος δρόμου που είχε καθορίσει στη πολεοδομική άδεια διαχωρισμού που χορήγησε στον παραπονούμενο. Η απόφαση αυτή λήφθηκε στα πλαίσια πολεοδομικής άδειας διαχωρισμού γειτονικού τεμαχίου και είχε ως αποτέλεσμα να επιβαρυνθεί το τεμάχιο του παραπονούμενου σε μεγαλύτερο βαθμό για τη δημιουργία του δρόμου από ότι αν η Πολεοδομική Αρχή εξ αρχής καθόριζε μειωμένο το αποδεκτό πλάτος του. Η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε ότι οι όροι των πολεοδομικών αδειών δεν δεσμεύουν μόνο τους αιτητές αλλά και την Πολεοδομική Αρχή. Με βάση δε τις αρχές της καλής πίστης, της χρηστής διοίκησης και της διαφάνειας, ο Επαρχιακός Λειτουργός θα έπρεπε να είχε ενημερώσει έγκαιρα τον παραπονούμενο για τους λόγους για τους οποίους κρίθηκε αναγκαία η μείωση του πλάτους του δρόμου, κάτι, όμως, που δεν έκανε **(Α/Π 1271/03)**.

Στο παράπονο **Α/Π 1190/03** διατυπώθηκε ο ισχυρισμός ότι το Επαρχιακό Γραφείο Πάφου του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως επέτρεψε σε εταιρεία την ανέγερση σειράς διαμερισμάτων χωρίς να διασφαλίσει την παραχώρηση μέρους του τεμαχίου για διεύρυνση του υφιστάμενου δρόμου. Για το λόγο αυτό, η παραπονούμενη που ανήγειρε κατοικία σε απέναντι τεμάχιο, ζήτησε να μειωθεί η ρυμοτομία που της επιβλήθηκε στην άδεια ανέγερσης της. Ο Επαρχιακός Λειτουργός του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως υποστήριξε ότι επιβλήθηκαν ρυμοτομικοί όροι στις άδειες ανάπτυξης που χορηγήθηκαν στην εταιρεία με τις οποίες υπήρξε συμμόρφωση της. Η Τοπική Αρχή για να εκφέρει τις απόψεις της στην αίτηση της παραπονούμενης ζήτησε να της διαβιβαστούν οι φάκελοι των παρακείμενων αναπτύξεων για να τους μελετήσει. Η Επίτροπος Διοικήσεως δεν αμφισβήτησε τη θέση του Επαρχιακού Λειτουργού ότι από μέρους της εταιρείας υπήρξε συμμόρφωση με τους όρους των αδειών της, σημείωσε, όμως, ότι ενδείκνυται σε ανάλογες περιπτώσεις, οι αρμόδιες αρχές, στο πλαίσιο της ανάδειξης της χρηστής διοίκησης ως του βασικότερου παράγοντα της δράσης τους, να επιδιώκουν την πλήρη εμβάθυνση στα πραγματικά γεγονότα σε συνεργασία με τις Τοπικές Αρχές και τους ενδιαφερόμενους πολίτες. Για το λόγο αυτό, η Επίτροπος Διοικήσεως υιοθέτησε την προσέγγιση της Τοπικής Αρχής και εισηγήθηκε να μελετήσει τους φακέλους που έκρινε απαραίτητο ώστε στη συνέχεια να τοποθετηθεί στην αίτηση της παραπονούμενης και ακολούθως η Πολεοδομική Αρχή να λάβει τη σχετική της απόφαση.

Με το παράπονο αρ. **Α/Π 349/04**, οι παραπονούμενοι επιδίωκαν να αποτρέψουν τη χορήγηση πολεοδομικής άδειας χωροθέτησης πρατηρίου λιανικής πώλησης πετρελαιοειδών κοντά στις κατοικίες τους, για την οποία εκκρεμούσε στη Πολεοδομική Αρχή Λάρνακας σχετική αίτηση. Με τους περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμους, ανατέθηκε στον Επίτροπο Διοικήσεως ο έλεγχος της Διοίκησης και όχι η υποκατάσταση της στην άσκηση των αρμοδιοτήτων που του ανατέθηκαν από τον νομοθέτη. Συνεπώς, η Επίτροπος Διοικήσεως δεν νομιμοποιείτο να παρέμβει στη

Πολεοδομική Αρχή στο στάδιο της εκκρεμότητας της αίτησης και να επηρεάσει την κρίση της. Επεσήμανε όμως, στη σχετική έκθεση της για το παράπονο αυτό, ότι παρατηρείται πως το κοινό, σε παρόμοιες προτεινόμενες αναπτύξεις, που ενέχουν τον κίνδυνο υποβάθμισης της ποιότητας του περιβάλλοντος διαβίωσης, διατυπώνει έντονες ανησυχίες και επιφυλάξεις σε σχέση με τους χειρισμούς της αρμόδιας αρχής που λαμβάνουν χαρακτήρα αρνητικής προσέγγισης τους, οι οποίες δεν είναι παντελώς αδικαιολόγητες και βασίζονται στις εμπειρίες σοβαρών επιπτώσεων στο περιβάλλον και τη διαβίωση από υφιστάμενες οχληρές αναπτύξεις. Η άρση της αμφισβήτησης και των επιφυλάξεων που διατυπώνονται από τους πολίτες σε σχέση με το ρυθμιστικό ρόλο των Πολεοδομικών Αρχών, μπορεί να επιτευχθεί με τη προσήλωση τους στο σεβασμό των δικαιωμάτων των πολιτών να διαβιούν σε περιβάλλον απαλλαγμένο από ενδεχόμενες οχληρές επιδράσεις.

Εξαιτίας του ανεπαρκούς πολεοδομικού ελέγχου διαπιστώθηκε στα πλαίσια της διερεύνησης του παραπόνου με αρ. **A/Π 582/04** ότι έγιναν προσθήκες και επεκτάσεις σε υφιστάμενο ιδιωτικό σχολείο στην Επαρχία Λευκωσίας, χωρίς να εξασφαλιστεί η απαραίτητη πολεοδομική άδεια. Οι παρανομούντες υπέβαλαν στη συνέχεια αίτηση για καλυπτική άδεια, αλλά σε κάθε περίπτωση υπάρχει ο κίνδυνος να μην πληρούνται οι διατάξεις της νομοθεσίας και η Πολεοδομική Αρχή να καταλήξει σε απορριπτική απόφαση. Ενόψει δε ότι παγιώνονται κατά κανόνα οι παράνομες αναπτύξεις, προέχει η πρόληψη που μπορεί να επιτυγχάνεται μόνο αν βελτιωθεί η ελεγκτική ικανότητα των Πολεοδομικών Αρχών.

Το παράπονο με αρ. **A/Π 302/04**, αναφερόταν στη καθυστέρηση που παρατηρήθηκε από το Επαρχιακό Γραφείο Πάφου του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως να εξετάσει και να αποφασίσει σε αίτηση της παραπονούμενης για πολεοδομική άδεια ανέγερσης κατοικίας σε τεμάχιο της. Διαπιστώθηκε ότι η αίτηση εκκρεμούσε για 10 περίπου μήνες, ενώ με βάση τους ισχύοντες κανονισμούς οι πολεοδομικές αιτήσεις πρέπει να αποφασίζονται εντός 3 μηνών. Με την εισήγηση της Επιτρόπου Διοικήσεως για επίσπευση της λήψης απόφασης υπήρξε συμμόρφωση, ωστόσο, έχει διαπιστωθεί και από τη διερεύνηση άλλων παραπόνων ότι πολλές αιτήσεις εκκρεμούν για μεγάλο χρονικό διάστημα που όχι μόνο εκφεύγει της τρίμηνης προθεσμίας που ορίζεται στους Κανονισμούς αλλά και του εύλογου χρόνου που μπορεί να απαιτείται στις περιπτώσεις πολύπλοκων αιτήσεων. Οι σοβαρές καθυστερήσεις στην εξυπηρέτηση των αιτητών συνεπάγονται μεταξύ άλλων αύξηση του κόστους των αναπτύξεων και επομένως είναι δικαιολογημένες οι αντιδράσεις τους εξαιτίας της περαιτέρω οικονομικής επιβάρυνσης στην οποία θα υποβληθούν όταν εν τέλει οι αιτήσεις τους θα εγκριθούν. Η συνεχιζόμενη αναπτυξιακή δραστηριότητα και η συσσωρευμένη ήδη εκκρεμούσα σχετική εργασία ενώπιον των Πολεοδομικών Αρχών, επιβάλλουν την εξεύρεση τρόπων επίσπευσης και

ενδεχομένως απλοποίησης των ακολουθούμενων διαδικασιών ώστε να παύσει η ταλαιπωρία των πολιτών και η παρατηρούμενη δυσaréσκεια τους.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 1871/04** διαπιστώθηκε ότι το Επαρχιακό Γραφείο Πάφου του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως καθυστέρησε υπερβολικά να θέσει υπόψη του Υπουργείου Εσωτερικών τις απόψεις του σε σχέση με Ιεραρχική Προσφυγή εναντίον πολεοδομικής απόφασης του, με αποτέλεσμα να παραμείνει σε εκκρεμότητα για έναν περίπου χρόνο. Όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, η καθυστέρηση του εν λόγω Γραφείου ουσιαστικά παρεμπόδιζε το Υπουργείο Εσωτερικών να συμπληρώσει τη διαδικασία εξέτασης της Ιεραρχικής Προσφυγής και κατ επέκταση την αρμόδια Υπουργική Επιτροπή να ασκήσει την αρμοδιότητα της, δηλ. να λάβει απόφαση σ' αυτήν.

6. Επαρχιακές Διοικήσεις

Τα καθήκοντα και οι ευθύνες των Επαρχών και γενικότερα η εργασία που καλούνται να διεκπεραιώσουν τα Γραφεία τους, χαρακτηρίζονται από ευρύτητα και αγγίζουν πτυχές της καθημερινότητας των πολιτών που αναμένουν ευελιξία και αποτελεσματικότητα στους χειρισμούς των ζητημάτων που τους απασχολούν. Η ανταπόκριση όμως των Επαρχιακών Διοικήσεων εξακολουθεί να παραμένει σε μη ικανοποιητικά επίπεδα και μπορεί να αποδοθεί σε γραφειοκρατικές εμπλοκές, ελλιπή στελέχωση, απροθυμία κατανόησης και ανάληψης πρωτοβουλιών, επιφανειακή προσέγγιση και ανοχή παράνομων ενεργειών.

Τα παράπονα με αρ. **Α/Π 1243/03** και **Α/Π 1244/03**, αφορούσαν την απόρριψη αιτήσεων των παραπονούμενων με τις οποίες είχαν ζητήσει να τους παραχωρηθούν κρατικά οικόπεδα στο Αλεθρικό. Διαπιστώθηκε ότι οι αποφάσεις στις αιτήσεις των παραπονούμενων ήταν στα πλαίσια της διακριτικής ευχέρειας της αρμόδιας αρχής. Ωστόσο, στη σχετική έκθεση της, η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε εκ νέου τις αδυναμίες του σχεδίου βάσει των οποίων εξετάζονται και αποφασίζονται παρόμοιες αιτήσεις, οι οποίες τέθηκαν υπόψη του Υπουργείου Εσωτερικών κατά το προηγούμενο έτος, στα πλαίσια διερεύνησης άλλων παρόμοιων παραπόνων, με σκοπό να τύχουν προβληματισμού και επεξεργασίας και να προωθηθούν ανάλογες τροποποιήσεις ώστε το σχέδιο να καταστεί λειτουργικό και εύχρηστο και να αποφεύγεται ο κίνδυνος παρερμηνειών του, εξαιτίας του ότι ως έχει, δεν διαθέτει την απαραίτητη συνοχή και σαφήνεια.

Επίσης η Επίτροπος Διοικήσεως παρατήρησε αδυναμίες στο χειρισμό συγκεκριμένων αιτήσεων και εισηγήθηκε στον Έπαρχο Λάρνακας τη διενέργεια νέας έρευνας ώστε να διασαφηνιστούν

περαιτέρω τα πραγματικά προσωπικά δεδομένα των αιτητών, προτού οριστικοποιηθεί ο κατάλογος των δικαιούχων κρατικά οικόπεδα και προχωρήσει η διάθεση τους.

Στα πλαίσια της διερεύνησης του παραπόνου με αρ. **A/Π 1683/03**, διαπιστώθηκε ότι η απόφαση της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου να απορρίψει αίτηση του συζύγου της παραπονούμενης στο νέο χωριό Πενταλιά, βάσει του σχεδίου μετακίνησης χωριών λόγω εδαφολογικών προβλημάτων, λήφθηκε χωρίς να συνεκτιμηθούν δεόντως τα πραγματικά δεδομένα της αίτησης. Με την εισήγηση της Επιτρόπου Διοικήσεως για επανεξέταση της αίτησης για τους συγκεκριμένους λόγους που υπέδειξε στην έκθεση της, υπήρξε συμμόρφωση από τον Έπαρχο σε σύντομο χρόνο.

Το παράπονο με αρ. **A/Π 330/02**, αφορούσε στην παράλειψη της Επαρχιακής Διοίκησης Λευκωσίας να επιληφθεί παράνομης περιφράξης κρατικού τεμαχίου εντός του οποίου διατηρούνταν παράνομα υποστατικά εκτροφής ζώων. Οι παρανομίες στο κρατικό τεμάχιο διαπιστώθηκαν από το 1999, αλλά ο Έπαρχος Λευκωσίας παρέλειψε να προβεί στη λήψη μέτρων εναντίον του παρανομούντος με συνέπεια τη ντε φάκτο διατήρηση τους.

Η Επαρχιακή Διοίκηση Λάρνακας για δέκα περίπου χρόνια ανεχόταν την αλλαγή χρήσης καταστήματος σε πιτσαρία στη Ξυλοφάγου, από τη λειτουργία της οποίας η παραπονούμενη υποστήριξε ότι προκαλείτο οχληρία στην πολυκατοικία που διέμενε. Η άρση της παρανομίας θα ήταν εφικτή αν ο Έπαρχος, ενεργώντας με βάση τις διατάξεις του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, ασκούσε ποινική δίωξη εναντίον του παρανομούντος. Ωστόσο, όπως και στην πιο πάνω περίπτωση αλλά και γενικότερα, παρατηρείται διστακτικότητα από τις Επαρχιακές Διοικήσεις να αξιοποιήσουν, εφαρμόσουν και συμμορφωθούν με την ισχύουσα νομοθεσία, με αποτέλεσμα οι παράνομες ενέργειες να παγιώνονται και να διαμορφώνεται σταδιακά η αντίληψη ότι μπορούν να παραμένουν χωρίς συνέπειες (**A/Π 1475/03**).

Παρόμοιας αντιμετώπισης έτυχε από την Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας, η παράνομη επέκταση κατοικίας η οποία δεν ήταν δυνατό να νομιμοποιηθεί με καλυπτική άδεια. Ο Έπαρχος κάλεσε κατ' επανάληψη τη παρανομούσα να άρει την επέκταση, αλλά παρέλειψε, ενόψει της άρνησης της να ανταποκριθεί να λάβει δικαστικά μέτρα εναντίον της. Η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε ότι η επαναλαμβανόμενη αποστολή προειδοποιήσεων σε πολίτη που παρανομεί ότι θα ληφθούν μέτρα εναντίον του, χωρίς αντίστοιχες σχετικές ενέργειες καθιστούν το λόγο της αρμόδιας αρχής αναξιόπιστο. Επίσης, στους τρίτους δημιουργούν την πεποίθηση μεροληψίας και εξυπηρέτησης των συμφερόντων του παρανομούντος (**A/Π 1805/03**).

Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **A/Π 1516/03**, διαπιστώθηκε ότι η Επαρχιακή Διοίκηση Λάρνακας καθυστέρησε να εξετάσει καταγγελία της παραπονούμενης για παράνομες προσθήκες σε διαμέρισμα στο δρόμο Λάρνακας – Δεκέλειας, εξαιτίας των οποίων αποκόπηκε η απρόσκοπτη θέα που διέθετε προς τη θάλασσα. η Επίτροπος Διοικήσεως, επικεντρώθηκε στη σημασία που πρέπει να αποδίδεται στην άμεση διερεύνηση παρόμοιων ζητημάτων, επειδή είναι απαραίτητη για την έγκαιρη προώθηση των μέτρων αποκατάστασης της νομιμότητας. Επισήμανε επίσης, ότι τυχόν αιτήσεις για καλυπτικές των παρανομιών άδειες, δεν απαλλάσσουν την αρμόδια αρχή από την υποχρέωση της να λάβει μέτρα εναντίων των παρανομούντων.

Παράλειψη συμμόρφωσης με όρους αδειών ανέγερσης οικοδομών στη Ξυλοτύμβου, είχαν ως αποτέλεσμα τη διοχέτευση των νερών της βροχής στη κατοικία του παραπονούμενου. Στη διαπίστωση αυτή κατέληξε το Επαρχιακό Γραφείο Λάρνακας του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων, μετά από τη διερεύνηση του προβλήματος του παραπονούμενου. Το Κοινοτικό Συμβούλιο επιδίωξε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα με την κατασκευή αντιπλημμυρικού καναλιού και η Επαρχιακή Διοίκηση Λάρνακας ήταν ενήμερη των συγκεκριμένων ενεργειών του, που εν τέλει δεν κατέληξαν σε πρακτικό αποτέλεσμα, αλλά όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, η Επαρχιακή Διοίκηση παρέλειψε να αναλάβει έγκαιρα και η ίδια τη δική της ευθύνη και να μεριμνήσει προς τη κατεύθυνση της συμμόρφωσης με τους όρους των αδειών. Με την εισήγηση της Επιτρόπου Διοικήσεως για λήψη δικαστικών μέτρων εναντίον των παρανομούντων, υπήρξε πρόσφατα συμμόρφωση **(A/Π 493/04)**.

Τα παράπονα με αρ. **A/Π 1466/03** και **A/Π 216/04**, αφορούσαν παράνομες επεμβάσεις στη ζώνη προστασίας της παραλίας Περβολιών και Πύλας, αντίστοιχα, από ιδιοκτήτες διαμερισμάτων. Η αυστηρή θεσμική προστασία που τυγχάνει η ζώνη προστασίας της παραλίας, επέβαλλε άμεση ενεργοποίηση της Επαρχιακής Διοίκησης, η οποία ωστόσο διαφάνηκε από την έρευνα που διεξήχθη από την Επίτροπο Διοικήσεως ότι δεν ανταποκρίθηκε με τη λήψη μέτρων αποκατάστασης της νομιμότητας.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **A/Π 1123/04**, διαπιστώθηκε ότι κατασκευάστηκε δρόμος στις Πλάτρες από συνεργείο της Επαρχιακής Διοίκησης Λεμεσού κατά τρόπο που κάλυψε εξολοκλήρου το παράθυρο της παραπονούμενης και καθιστούσε δυνατή την εισροή νερών στην κατοικία της, όταν η βροχόπτωση ήταν ιδιαίτερα έντονη. Η Επαρχιακή Διοίκηση υποστήριξε ότι δεν έγινε υπερύψωση του δρόμου και ότι η επιτόπου κατάσταση είναι ως είχε πριν από τις κατασκευαστικές εργασίες. Ωστόσο, η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε ότι η μη λήψη μέτρων αντιμετώπισης των προβλημάτων που ήδη υπάρχουν καταδεικνύει έλλειψη πρωτοβουλίας και προνοητικότητας. Εφόσον κρίθηκε σκόπιμο να διατεθεί κονδύλι για την κατασκευή του δρόμου, θα έπρεπε να αξιοποιηθεί και κατά τρόπο επωφελή στους περιοίκους. Η εμμονή στην

υφιστάμενη κατάσταση διαιωνίζει τα πιθανά λάθη και αδυναμίες του παρελθόντος και δεν συμβάλλει στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

7. Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας

Το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας με τις σημαντικές αρμοδιότητες που του έχουν ανατεθεί, με πρωτεύον αντικείμενο την ακίνητη ιδιοκτησία, μαζί με τα Επαρχιακά Κτηματολογικά Γραφεία, καλούνται να ανταποκριθούν σε ένα τεράστιο όγκο εργασίας, που άπτεται διαφορετικών θεμάτων, σε αρκετές περιπτώσεις πολύπλοκου και πολυσύνθετου χαρακτήρα. Σε συνάρτηση δε με τις ακολουθούμενες χρονοβόρες κατά κανόνα διαδικασίες, την εφαρμογή νέων νομοθεσιών, τη συνεχιζόμενη ανάπτυξη της γης, τη μη ουσιαστική διαφοροποίηση της δομής του Τμήματος και των Επαρχιακών Κτηματολογικών Γραφείων καθώς και την υποστελέχωση τους, εξαντλήθηκαν οι δυνατότητες ομαλής λειτουργίας, αποτελεσματικής και έγκαιρης εξυπηρέτησης των πολιτών ακόμα και των κρατικών υπηρεσιών.

Από την έναρξη της λειτουργίας του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως επισημάνθηκε ότι τυχόν συμβιβασμός με τις παρατηρούμενες από τότε δυσλειτουργίες του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, θα κλόνιζε την αξιοπιστία ενός από τα παλαιότερα Τμήματα της Δημόσιας Διοίκησης και θα επέφερε πλήγμα στις σχέσεις του με τους πολίτες. Ωστόσο, οι εισηγήσεις της Επιτρόπου Διοικήσεως για εξεύρεση λύσεων προσαρμογής στις νέες συνθήκες, ώστε να επιτυγχάνεται σε εύλογο χρόνο η εξέταση των αιτημάτων των πολιτών, να αναβαθμίζονται οι παρεχόμενες υπηρεσίες και να διασφαλίζεται η διεξαγωγή επαρκούς ενδοϋπηρεσιακού ελέγχου της εργασίας που επιτελείται, δεν έτυχαν της δέουσας αποδοχής και υλοποίησης από μέρους του αρμόδιου Υπουργείου Εσωτερικών και του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Ως αποτέλεσμα, στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως εξακολουθούν να υποβάλλονται σταθερά παράπονα που αφορούν στην καθυστέρηση του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και των Επαρχιακών Κτηματολογικών Γραφείων να αρχίσουν και να συμπληρώσουν την εξέταση αιτήσεων των παραπονούμενων, ακόμα και στις περιπτώσεις που καταβάλλονται τα καθορισμένα τέλη επίσπευσης τους (**A/Π 698/04, A/Π 601/04, A/Π 508/01, A/Π 15/04, A/Π 327/04, A/Π 689/04, A/Π 233/04, A/Π 1000/04, A/Π 994/04**).

Η συνεργασία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και των Επαρχιακών Κτηματολογικών Γραφείων με το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως κρίνεται αρκετά ικανοποιητική. Στις πλείστες περιπτώσεις, ανταποκρίνονται άμεσα στις επιστολές της Επιτρόπου Διοικήσεως και θέτουν υπόψη της τα αναγκαία για τις έρευνες που διεξάγει στοιχεία. Κατά κανόνα όμως, οι Επαρχιακοί Κτηματολογικοί Λειτουργοί, αποδίδουν τις καθυστερήσεις στην εξέταση αιτήσεων

των παραπονούμενων στο φόρτο εργασίας και την έλλειψη προσωπικού, αλλά πρόκειται για δεδομένα που δεν αποτελούν επαρκή αιτιολογία έναντι της μακρόχρονης αναμονής των πολιτών να επιτύχουν διευθετήσεις στα ζητήματα της ακίνητης ιδιοκτησίας τους που εκκρεμούν. Εξάλλου, η υποχρέωση της Διοίκησης να ανταποκρίνεται σε εύλογο χρόνο στις αιτήσεις των πολιτών έχει υποδειχθεί κατ'επανάληψη από το Ανώτατο Δικαστήριο ότι αποτελεί υποχρέωση της.

Συνεπώς, κανένα σκοπό δεν εξυπηρετεί η φραστική επανάληψη γνωστών προβλημάτων. Προέχουν οι ριζικές λύσεις, με τις οποίες θα αποκατασταθεί εν τέλει ο σεβασμός έναντι των πολιτών και η άρση της καχυποψίας που δημιουργεί ο εφησυχασμός που παρατηρείται και αποτελεί την αιτία παγίωσης και συντήρησης τους.

8. Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου

Η ευρεία διάδοση της χρήσης της κινητής τηλεφωνίας τα τελευταία χρόνια είχε σαν αποτέλεσμα την εγκατάσταση από την Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου (ΑΤΗΚ), μεγάλου αριθμού Σταθμών Βάσης Κινητής Τηλεφωνίας (κεραιών) σε όλες τις περιοχές της Κύπρου. Η τοποθέτηση των κεραιών αυτών, κυρίως στα δώματα πολυκατοικιών αλλά και σε χώρους που γειτνιάζουν με κατοικημένες περιοχές ή μαζικής συνάθροισης του κοινού, οδήγησε στην υποβολή παραπόνων στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως, στα οποία διατυπώθηκε η ανησυχία των πολιτών για τις επιπτώσεις που προκαλεί στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία η έκθεση στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία που παράγεται από τις κεραιές (**Α/Π 1051, 1052, 1576, 1577, 1578, 1579, 1580 και 1838/03**).

Διαπιστώθηκε ότι η ΑΤΗΚ επιλέγει τους χώρους εγκατάστασης των κεραιών και του εξοπλισμού κινητής τηλεφωνίας στη βάση των αναγκών του δικτύου κινητής τηλεφωνίας και όπως υποστήριξε, με σεβασμό στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Με βάση, όμως, την ισχύουσα νομοθεσία, η ΑΤΗΚ δεν έχει υποχρέωση διενέργειας περιβαλλοντικής μελέτης πριν από την εγκατάσταση μιας κεραιάς. Επίσης, η εγκατάσταση της κεραιάς, όταν δεν θα υπερβαίνει σε ύψος τα 6.00 μέτρα, δεν προϋποθέτει την έκδοση πολεοδομικής άδειας. Σχετικό είναι το περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Γενικό Διάταγμα Ανάπτυξης που εξέδωσε ο Υπουργός Εσωτερικών το 2003. Σημειώνεται ότι, το 73% των κεραιών που είναι εγκαταστημένες στις αστικές περιοχές δεν ξεπερνούν σε ύψος τα 6.00 μέτρα.

Κατά συνέπεια, μεγάλος αριθμός κεραιών εγκαθίστανται χωρίς να προηγηθεί έλεγχος της χωροθέτησής τους από τις Πολεοδομικές Αρχές και χωρίς να διενεργηθεί προληπτικός έλεγχος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Ο έλεγχος αυτός, δεν μπορεί να υποκατασταθεί από τις

εξετάσεις που διενεργεί η ΑΤΗΚ αναφορικά με την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία των κεραιών όταν ήδη έχουν εγκατασταθεί με σκοπό να διασκεδάσουν τους φόβους και τις ανησυχίες των πολιτών. Άλλωστε, δεν περιλαμβάνει την εξέταση υπαλλακτικών χωροθετικών λύσεων.

Περαιτέρω, από τη μελέτη των επιστημονικών δεδομένων διαπιστώθηκε ότι δεν είναι αρκούντως διαφωτιστική η επιστημονική γνώση για τους κινδύνους που συνεπάγεται η πρόσκαιρη ή μακροχρόνια έκθεση στη μη ιονίζουσα ακτινοβολία, όπως είναι αυτή που εκπέμπεται από τους σταθμούς βάσης κινητής τηλεφωνίας. Παρατηρείται ειδικότερα, επιστημονική αβεβαιότητα ως προς το εύρος και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κινδύνων από την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία καθώς και ως προς την ανεκτή ποσότητα έκθεσης και τις αναγκαίες αποστάσεις από τις πηγές ακτινοβολίας.

Η επιστημονική αβεβαιότητα δεν μετριάζει τις ανησυχίες των πολιτών, αναφορικά με τους πιθανολογούμενους κινδύνους από την έκθεση στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, αντίθετα, εξαιτίας της επιτείνονται, γι αυτό και οι σταθμοί κινητής τηλεφωνίας, ιδιαίτερα όταν γειτνιάζουν με οικιστικές και επαγγελματικές χρήσεις, αντιμετωπίζονται σταθερά αρνητικά. Προς την κατεύθυνση αυτή συντείνει επίσης και η ελλιπής ενημέρωση των πολιτών τόσο για τις γενικότερες επιπτώσεις της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον όσο και για τις ειδικότερες επιπτώσεις της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας που προέρχεται από συγκεκριμένους σταθμούς κινητής τηλεφωνίας. Εξετάσεις και μετρήσεις της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας αλλά και διενέργεια, ενίοτε, περιβαλλοντικών μελετών, γίνονται κατόπιν των αντιδράσεων των πολιτών ή μετά από την υποβολή σχετικών αιτημάτων.

Υπό το φως των πορισμάτων της έρευνας και με σκοπό την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων των νέων τεχνολογιών όπως η κινητή τηλεφωνία, στα πλαίσια της αρχής της προφύλαξης που υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Ένωση στις Συνθήκες του Μάαστριχτ και Άμστερνταμ, η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της εισηγήθηκε,

- Την επαναξιολόγηση από την ΑΤΗΚ του συστήματος χωροθέτησης των κεραιών, κατά τρόπο που ενόψει της επιστημονικής αβεβαιότητας να εκτιμάται σε κάθε περίπτωση ο πιθανολογούμενος κίνδυνος από την εγκατάσταση τους και ενδεχομένως να λαμβάνονται μέτρα αποτροπής του,
- Εξέταση της πιθανότητας μείωσης των θεσμοθετημένων επιπέδων ασφαλούς έκθεσης στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, δεδομένου ότι συγκριτικά με άλλες χώρες τα επίπεδα έκθεσης είναι ψηλότερα στη Κύπρο και δεκτικά περαιτέρω μείωσης,
- Υπαγωγή της διαδικασίας εγκατάστασης των κεραιών σε προηγούμενη εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η τήρηση της σχετικής διαδικασίας θα πρέπει να

προηγείται της εγκατάστασης των κεραιών για να αξιολογείται με περιβαλλοντικά κριτήρια, η προτεινόμενη χωροθέτηση,

- Επανεξέταση του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Γενικού Διατάγματος Ανάπτυξης του 2003, επειδή οι διατάξεις του δεν αντιστοιχούν των τεχνικών και πραγματικών δεδομένων της πλειοψηφίας των κεραιών, με αποτέλεσμα να είναι δυνατό να εγκαθίστανται χωρίς να γίνεται έλεγχος της χωροθέτησης τους.
- Ενίσχυση της διαδικασίας πληροφόρησης του κοινού για το θέμα της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας από τις κεραίες κινητής τηλεφωνίας.

V. ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

1. *Εισαγωγή*

Στο νέο μοντέλο αρχιτεκτονικής της δημοκρατίας, η τοπική αυτοδιοίκηση έχει τη δική της ιδιαίτερη παρουσία και καλείται να αναπτύξει τις δικές της παρεμβάσεις με σκοπό την αποτελεσματική και ουσιαστική αποκέντρωση σημαντικών λειτουργιών. Στη νέα της μορφή η τοπική αυτοδιοίκηση έχει γίνει καθολικά αποδεκτή από τους πολίτες και αποτελεί ένα καθοριστικό παράγοντα στη διαμόρφωση και βελτίωση του κοινωνικού επιπέδου ευημερίας.

Παρά τον ξεχωριστό και ανεξάρτητο χαρακτήρα της και τις σημαντικές εξουσίες που της ανατέθηκαν από το νομοθέτη, η τοπική αυτοδιοίκηση δεν έχει μέχρι σήμερα βρει τον τρόπο να απαλλαγεί από φαινόμενα που ανέκαθεν στιγματίζουν την κεντρική διοίκηση. Ο όγκος εργασίας που έχει συσσωρευτεί, λόγω ακριβώς των ενισχυμένων και διευρυμένων αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης, δεν τυχάνει δυστυχώς ορθολογικής αντιμετώπισης, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται αδυναμίες, όπως αδιαφάνεια, γραφειοκρατία και βραδύτητα στην εξυπηρέτηση του απαιτητικού πλέον ευρωπαίου πολίτη.

Ο τρόπος με τον οποίο η τοπική αυτοδιοίκηση θα επιλέξει να επιλύσει τα σημερινά προβλήματά της, πριν αυτά καταστούν χρόνια, θα καθορίσει κατά πόσον θα μετεξελιχθεί σε ένα σύγχρονο και ευρωπαϊκό θεσμό ή αν θα παραμείνει αμέτοχη στα αυξανόμενα προβλήματα του σύγχρονου πολίτη.

Ο εξωδικαστικός έλεγχος των τοπικών αρχών ανατέθηκε στον Επίτροπο Διοικήσεως το 1995, μετά από σχετική τροποποίηση του περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμου [Ν 101(Ι)/1995]. Ο Επίτροπος επιδιώκει, μέσω ευέλικτων διαδικασιών, που περιλαμβάνουν γραπτή και προφορική επικοινωνία με τις τοπικές αρχές, μία ταχεία και αποτελεσματική διερεύνηση περιστατικών κακοδιοίκησης εφόσον διαπιστωθεί ότι υπήρξε παραβίαση της σχετικής νομοθεσίας, των αρχών της χρηστής διοίκησης και της ορθής συμπεριφοράς προς τους διοικούμενους.

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, ο Επίτροπος τηρεί ίσες αποστάσεις μεταξύ του πολίτη και της Διοίκησης και διατυπώνει προτάσεις και εισηγήσεις για οριστική διευθέτηση του προβλήματος. Παράλληλα ο Επίτροπος επιδιώκει να επισημάνει τις γενικότερες αδυναμίες χειρισμού που εντοπίστηκαν κατά τη διερεύνηση συγκεκριμένου παραπόνου, σε μία προσπάθεια αποφυγής παρόμοιων περιπτώσεων στο μέλλον.

Στα δέκα χρόνια της ασχολίας του με τον τομέα της τοπικής αυτοδιοίκησης, ο Επίτροπος επεδίωξε την ανάπτυξη μια στενής συνεργασίας με τους φορείς και τη δημιουργία προϋποθέσεων για την επίτευξη κοινών στόχων, όπως είναι η έγκυρη εξυπηρέτηση του πολίτη και η αποτελεσματική χρήση του εργαλείου της νομοθεσίας. Σημαντικός χρόνος έχει αναλωθεί στην εμπέδωση της ιδέας ότι ο Επίτροπος δεν αποσκοπεί στην σπασμωδική επίλυση ανούσιων φαινομενικά ζητημάτων, ούτε στη διενέργεια στερεότυπου ελέγχου, αλλά επιδιώκει τη συνολική διαμόρφωση του τοπίου που θα επιτρέψει στις τοπικές αρχές να μεγιστοποιήσουν τις δυνατότητες τους παρέχοντας, μέσω εκσυγχρονισμένων μεθόδων, ενισχυμένες υπηρεσίες.

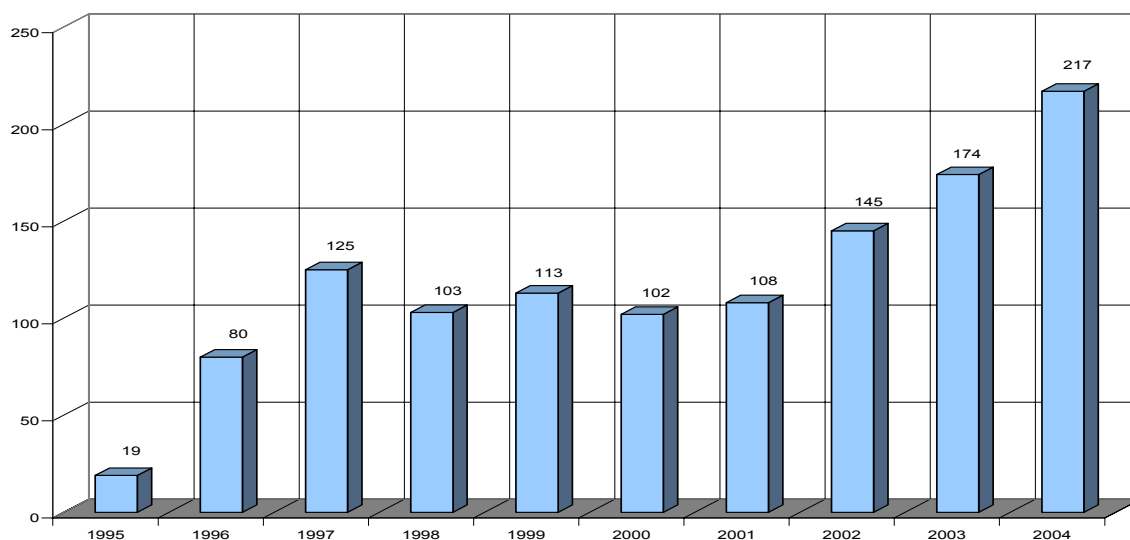
Στα πλαίσια αυτά ο Επίτροπος αναμένει ότι με τη δημιουργία ενός κλίματος αλληλοσεβασμού και εμπιστοσύνης, τα αίτια της κακοδιοίκησης θα εντοπιστούν σταδιακά και θα εξαλειφθούν.

2. Δήμοι

Το ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων των Δήμων καθώς και η συμμετοχή τους στην υλοποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής εντός των διοικητικών τους ορίων, συνιστούν παράγοντες που έχουν αυξήσει το μέγεθος των αντιδράσεων δημοτών που ενδεχομένως να επηρεάζονται από συνεπακόλουθες πράξεις ή παραλείψεις τους.

(i) Αριθμητική και Στατιστική Ανάλυση

Κατά το 2004 υποβλήθηκαν συνολικά 217 παράπονα που αφορούσαν ενέργειες ή παραλείψεις Δήμων. Συγκριτική εικόνα των παραπόνων που υποβλήθηκαν από το 1995, φαίνεται στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί:

Από τα 217 παράπονα που υποβλήθηκαν το 2004, τα 206 ή ποσοστό 95% κρίθηκε ότι εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως και αποφασίστηκε να διερευνηθούν. Τα 11 ή ποσοστό 5% κρίθηκε ότι δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως και γι' αυτό δεν διερευνήθηκαν.

Εκτός από τα 217 παράπονα που υποβλήθηκαν στη διάρκεια του 2004, εκκρεμούσαν από τα προηγούμενα έτη άλλα 138 παράπονα. Έτσι, ο συνολικός αριθμός παραπόνων προς διεκπεραίωση κατά το 2004, ανήλθε στα 305

(ii) Οχληρία από τη λειτουργία κέντρων αναψυχής

Ένας σημαντικός αριθμός παραπόνων που υποβλήθηκε εναντίον των Δήμων, είχαν ως κοινό άξονα τον ισχυρισμό για πρόκληση οχληρίας από τη λειτουργία παρακείμενων χρήσεων και ειδικότερα κέντρων αναψυχής (εστιατόρια, ταβέρνες, καφετέριες, μπυραρίες). Η παρεμβατική δυνατότητα των Δήμων, για λήψη μέτρων προς άρση της ισχυριζόμενης οχληρίας, είναι περιορισμένη και άπτεται κυρίως των περιπτώσεων παραβιάσεων των διατάξεων του περί Ρυθμίσεων Οδών και Οικοδομών Νόμου. Κατά τη διερεύνηση σχετικών παραπόνων ελέγχεται πρωτίστως κατά πόσον η λειτουργία του υποστατικού, ως κέντρο αναψυχής, καλύπτεται με πολεοδομική άδεια, άδεια οικοδομής και πιστοποιητικό τελικής έγκρισης. Αν διαπιστωθεί ότι οι άδειες αυτές έχουν εξασφαλιστεί, η Επίτροπος ζητά να πληροφορηθεί κατά πόσο έχουν γίνει επιπλέον προσθήκες στο υποστατικό, οι οποίες ενδεχομένως να εντείνουν την οχληρία που υφίστανται άτομα που γειτνιάζουν με τέτοιες αναπτύξεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι στις πλείστες περιπτώσεις αυτό που διαπιστώνεται είναι ότι το υπό συζήτηση υποστατικό λειτουργεί σε μη εγκριμένο, για τη συγκεκριμένη χρήση, χώρο και συστήνεται η άμεση λήψη δικαστικών μέτρων από πλευράς της αρμόδιας αρχής για άρση της παρανομίας και αποκατάσταση της νομιμότητας.

Οι πιο κάτω περιπτώσεις είναι ενδεικτικές του προβλήματος της οχληρίας και των αρνητικών επιπτώσεων που αυτό έχει στο δικαίωμα των πολιτών να διαβιούν σε ένα άνετο περιβάλλον απαλλαγμένο από ενοχλητικές παρεμβολές.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 1300/03**, αφορούσε ισχυρισμό για πρόκληση οχληρίας από τη λειτουργία εστιατορίου. Συγκεκριμένα οι παραπονούμενοι υποστήριξαν ότι κύριες πηγές της οχληρίας ήταν οι οσμές και οι καπνοί της κουζίνας του εστιατορίου και η ανεξέλεγκτη στάθμευση οχημάτων πελατών του εστιατορίου στα γύρω πεζοδρόμια και μπροστά από τις κατοικίες τους. Από τη διερεύνηση του παραπόνου διαπιστώθηκε ότι οι ιδιοκτήτες του εστιατορίου είχαν εξασφαλίσει άδειες από τις αρμόδιες αρχές για αλλαγή χρήσης κατοικίας σε εστιατόριο και για ανέγερση περίφραξης και βοηθητικής οικοδομής, αλλά επιτόπου είχαν προβεί σε προσθήκες στον εξωτερικό χώρο του υποστατικού, με τις οποίες καταργήθηκαν εγκριμένοι

χώροι στάθμευσης. Ο Δήμαρχος Λακατάμιας σε σχετική του επιστολή ανέφερε ότι ο Δήμος δεν θα διστάσει να προχωρήσει στη λήψη δικαστικών μέτρων αν το πρόβλημα της κατάργησης των χώρων στάθμευσης δεν τακτοποιηθεί στο άμεσο μέλλον.

Η Επιτροπος επεσήμανε ότι η συνύπαρξη αναπτύξεων αναψυχής με κατοικίες φαίνεται να είναι αναπόφευκτη, πλην όμως υπάρχει η δυνατότητα λήψης μέτρων τα οποία θα διασφαλίζουν την χωρίς επηρεασμό διαβίωση των περιοίκων. Στην προκείμενη περίπτωση, η Επιτροπος εισηγήθηκε όπως ο Δήμος, ενόψει του ότι οι ιδιοκτήτες του εστιατορίου δεν είχαν συμμορφωθεί με τις υποδείξεις του για κατεδάφιση των παράνομων προσθηκών και επαναφορά των καταργηθέντων χώρων στάθμευσης, προωθήσει άμεσα τη λήψη δικαστικών μέτρων εναντίον τους. Παράλληλα, η Επιτροπος εισηγήθηκε όπως εντατικοποιηθούν οι έλεγχοι από πλευράς της Αστυνομίας για αποτροπή της παράνομης στάθμευσης και για τήρηση των όρων της άδειας χρήσης μεγαφώνων.

Σχεδόν οι ίδιοι ισχυρισμοί υποβλήθηκαν σε σχέση με το παράπονο με αρ. **Α/Π 521/04**, με τον παραπονούμενο να υποστηρίζει ότι κατά τις ώρες λειτουργίας του εστιατορίου υπάρχει συνεχής οχληρία από τις μυρωδιές της κουζίνας και τη χρήση της αυλή για σκοπούς υπαίθριας εστίασης. Παράλληλα, διατυπώθηκε από τον παραπονούμενο ο ισχυρισμός ότι λόγω έλλειψης χώρου, οι θαμώνες του εστιατορίου σταθμεύουν τα οχήματά τους πάνω στο πεζοδρόμιο, πολλές φορές κατά τρόπο που εμποδίζει την είσοδο και έξοδο του από την κατοικία του.

Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου διαπιστώθηκε ότι για την αλλαγή χρήσης κατοικίας σε εστιατόριο είχαν εξασφαλιστεί πολεοδομική άδεια και άδεια οικοδομής αλλά εκκρεμούσε η έκδοση του Πιστοποιητικού Τελικής Έγκρισης, επειδή είχαν καταργηθεί οι χώροι στάθμευσης και είχαν μετατραπεί σε χώρο υπαίθριας εστίασης. Για διευθέτηση του θέματος αυτού, διαπιστώθηκε ότι ο Δήμος είχε προχωρήσει στη λήψη δικαστικών μέτρων. Παράλληλα και από τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη της Επιτροπής Διακρίσεως διαφάνηκε ότι η Υγειονομική Υπηρεσία του Δήμου είχε προβεί σε έρευνα για να διαπιστωθεί κατά πόσον ήταν εφικτή η λήψη δικαστικών μέτρων για πρόκληση δημόσιας οχληρίας βάσει των άρθρων 92 και 93 του περί Δήμων Νόμου. Η έρευνα κατέδειξε ότι τρεις οικογένειες ήταν διατεθειμένες να καταθέσουν ενώπιον δικαστηρίου σε περίπτωση που τούτο απαιτείτο ενώ άλλες τέσσερις υποστήριξαν ότι δεν αντιμετωπίζουν οποιοδήποτε πρόβλημα ή/και δεν επιθυμούσαν να καταθέσουν.

Η Επιτροπος επεσήμανε ότι, κατά τον εξωδικαστικό έλεγχο που ασκεί, δεν παρεμβαίνει στη διακριτική ευχέρεια του κατά νόμον αρμόδιου οργάνου, εκτός εάν διαπιστωθεί πλάνη ή κατάχρηση εξουσίας. Εναπόκειται επομένως στο ίδιο το Δημοτικό Συμβούλιο να αξιολογήσει και

να αποφασίσει αν τα στοιχεία ενώπιόν του δικαιολογούν τη λήψη μέτρων για πρόκληση δημόσιας οχληρίας.

Παράπονα για πρόκληση οχληρίας υποβλήθηκαν και σε σχέση με άλλου είδους αναπτύξεις αναψυχής. Συγκεκριμένα, το παράπονο με αρ. **Α/Π 1392/03**, αφορούσε τη λειτουργία καφενείου, εντός του οποίου, σύμφωνα με την παραπονούμενη, καταναλώνονταν οινόπνευματώδη ποτά με αποτέλεσμα οι θαμώνες να βρίσκονται σε μία συνεχή κατάσταση μέθης και να προκαλούνται μεταξύ τους προστριβές και καβγάδες.

Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου διαφάνηκε ότι η εγκριμένη χρήση του υποστατικού ήταν κατάσταση, το οποίο είχε μετατραπεί σε καφενείο προ εικοσαετίας, χωρίς προηγουμένως να εξασφαλιστούν οι απαραίτητες άδειες. Πάραυτα, ο Δήμος Αγίου Δομετίου δεν είχε λάβει τα απαραίτητα δικαστικά μέτρα. Η Επίτροπος υπέδειξε ότι το άρθρο 3(1)(ε) του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου υπαγορεύει την εξασφάλιση άδειας από την αρμόδια αρχή, πριν την αλλαγή της εγκριμένης χρήσης της οικοδομής. Η άνευ άδειας αλλαγή χρήσης οικοδομής, συνιστά ποινικό αδίκημα, η δε αντίδραση των αρμοδίων αρχών σε τέτοιες περιπτώσεις εξυπακούεται ότι θα είναι άμεση έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η αποκατάσταση της νομιμότητας το συντομότερο δυνατό και να αποτρέπεται η δημιουργία τετελεσμένων.

Ο έλεγχος της λειτουργίας κέντρων αναψυχής, με σκοπό τη συμμόρφωση των ιδιοκτητών τους με όρους αδειών που έχουν εκδοθεί ή/και με πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας, αποτελεί ένα δύσκολο έργο για τους Δήμους και τη Διοίκηση γενικότερα. Αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι το ισχύον σύστημα ελέγχου χαρακτηρίζεται από διάσπαση των αρμοδιοτήτων και ασάφεια, γεγονός που θα έπρεπε να εντείνει το κλίμα συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων αρχών με σκοπό την αποτελεσματικότερη επίτευξη του κοινού στόχου. Στην Ετήσια Έκθεση του 2003, η Επίτροπος εισηγήθηκε τη σύσταση συμβουλευτικών επαρχιακών φορέων με τη συμμετοχή εκπροσώπων των τοπικών και άλλων αρχών με σκοπό την επίβλεψη της λειτουργίας κέντρων αναψυχής και τη συστηματική παρακολούθηση και καθολική αντιμετώπιση προβλημάτων που ενδεχομένως να ανακύπτουν. Καμία πρωτοβουλία δεν έχει αναληφθεί για υλοποίηση της εισήγησης αυτής, την οποία η Επίτροπος θεωρεί ως τη μοναδική λύση για αντιμετώπιση των προβλημάτων που αναπόφευκτα δημιουργεί η συνύπαρξη οχληρών αναπτύξεων και οικιστικών μονάδων.

(iii) Οχληρία από άλλες αναπτύξεις

Η συνύπαρξη ασύμβατων χρήσεων και η συνεχής διεκδίκηση του πολίτη για τη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσής του, δημιούργησε μία κατηγορία παραπόνων με κοινό άξονα τον ισχυρισμό για πρόκληση οχληρίας από τη λειτουργία εργαστηρίων, βιοτεχνιών, βιομηχανιών κ.τ.λ. Το πρόβλημα δεν είναι πρόσφατο και έχει τις ρίζες του στο καθεστώς που επικρατούσε πριν την

εφαρμογή της ισχύος του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου του 1990, όταν κύριο μέλημα ήταν η ικανοποίηση των επαγγελματικών και στεγαστικών αναγκών των πολιτών και όχι η ορθολογιστική ανάπτυξη.

Με τον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο και την εκπόνηση των Τοπικών Σχεδίων, θεσμοθετήθηκαν μηχανισμοί αποτροπής της συνύπαρξης οχληρών αναπτύξεων με κατοικίες. Ωστόσο, πρόβλημα εξακολουθεί να υπάρχει όσον αφορά αναπτύξεις οι οποίες εγκρίθηκαν πριν την εφαρμογή του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, και είναι σήμερα χωροθετημένες εντός οικιστικών περιοχών.

Τέτοια περίπτωση ήταν αυτή του παραπόνου με αρ. **Α/Π 617/03**, κατά του Δήμου Αθηένου. Ισχυρισμός της παραπονούμενης ήταν η πρόκληση οχληρίας από τη λειτουργία εργαστηρίου συντήρησης και βαφής αυτοκινήτων. Διαπιστώθηκε ότι το εργαστήριο λειτουργούσε νόμιμα βάσει αδειών που εξασφαλίστηκαν το 1982. Η Επίτροπος επεσήμανε ότι, αν και η νομιμότητα του υποστατικού επέτρεπε στον ιδιοκτήτη να συνεχίζει τη χρήση, παρά τη γειτνίαση του υποστατικού με κατοικίες, δεν μπορεί να παραγνωριστεί το δικαίωμα της παραπονούμενης να διαβίει σε ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από ενοχλητικές και ενδεχομένως επιβλαβείς επιδράσεις. Η Επίτροπος κατέληξε ότι για την εξεύρεση της ισορροπίας που απαιτείται μεταξύ των δικαιωμάτων ιδιοκτητών ασύμβατων χρήσεων, είναι αναγκαίος από πλευράς του Δήμου ο τακτικός έλεγχος οχληρών υποστατικών, αν και η οριστική λύση αναμένεται ότι θα δοθεί με την προώθηση του έργου δημιουργίας βιοτεχνικής ζώνης.

Παρεμφερές με το πιο πάνω θέμα, είναι αυτό που προέκυψε κατά τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 1300/04**, κατά του Δήμου Αγίου Δομετίου. Ο παραπονούμενος ισχυρίστηκε ότι γειτονική του βιομηχανία παρασκευής ζυμαρικών λειτουργούσε αδιάκοπα καθόλη του διάρκειά του εικοσιτετραώρου με αποτέλεσμα να δημιουργείται οχληρία. Ο Διευθυντής του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, στην επιστολή του προς την Επίτροπο Διοικήσεως εστίασε την πρόκληση οχληρίας στο γεγονός ότι ψυκτικά μηχανήματα της βιομηχανίας είχαν εγκατασταθεί εκτός του κτιρίου και σε κοντινή απόσταση από την κατοικία του παραπονούμενου.

Στη σχετική Έκθεσή της η Επίτροπος επεσήμανε την αρμοδιότητα και ευθύνη των Δημοτικών Αρχών, βάσει του άρθρου 84(θ) του περί Δήμων Νόμου, να επιτηρούν υποστατικά εντός των οποίων παράγονται τρόφιμα και να μεριμνούν για την υγιεινή τους κατάσταση. Στα πλαίσια αυτά, η Επίτροπος εισηγήθηκε την εντατικοποίηση των υγειονομικών ελέγχων, ώστε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο δημιουργίας εστιών τρωκτικών και μικροβίων – ισχυρισμός τον οποίο προέβαλε ο παραπονούμενος.

Παράλληλα η Επίτροπος, επισημαίνοντας μεν ότι το υποστατικό καλύπτεται με Πιστοποιητικό Τελικής Έγκρισης, εισηγήθηκε τη διενέργεια επιτόπιας έρευνας από πλευράς του Δήμου Αγίου Δομετίου για να διαπιστωθεί κατά πόσον τα ψυκτικά μηχανήματα ήταν τοποθετημένα σε χώρο που σύμφωνα με την πολεοδομική ή οικοδομική άδεια θα έπρεπε να παραμείνει κενός. Το αποτέλεσμα τη επιτόπιας έρευνας θα καθόριζε κατά πόσον ενδύκνεται η λήψη δικαστικών μέτρων εναντίον των ιδιοκτητών της βιομηχανίας.

Ο Τομέας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ασχολήθηκε και με το θέμα της χρήσης υποστατικών για σκοπούς άλλους από αυτούς που καθορίζουν η πολεοδομική και οικοδομική άδεια. Συνήθης περίπτωση είναι αυτή του παραπόνου με αρ. **Α/Π 1674/03**, κατά του Δήμου Αγίου Αθανασίου. Ο παραπονούμενος υποστήριξε ότι υφίσταται ταλαιπωρία λόγω της οχληρίας που προκαλεί η λειτουργία γειτονικού του συνεργείου επιδιόρθωσης και τεχνικού ελέγχου οχημάτων (Μ.Ο.Τ.). Από τη διερεύνηση του παραπόνου διαπιστώθηκε ότι η εγκριμένη χρήση του υποστατικού ήταν κατάσταση ενώ δεν είχε εξασφαλιστεί άδεια αλλαγής χρήσης του σε συνεργείο. Η Επίτροπος επεσήμανε ότι η απαίτηση του νομοθέτη για εξασφάλιση άδειας πριν την αλλαγή χρήσης της οικοδομής, δεν είναι άνευ ουσίας αλλά αποσκοπεί στο να δώσει στη Διοίκηση τη δυνατότητα να εξετάσει τα χαρακτηριστικά της προτεινόμενης ανάπτυξης και να αποφασίσει κατά πόσο θα την απορρίψει ή θα την εγκρίνει υπό όρους. Με αυτή τη σειρά γεγονότων διασφαλίζονται, κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, οι ανέσεις των περιοίκων, ιδίως στις περιπτώσεις όπου η προτιθέμενη ανάπτυξη είναι εκ της φύσεώς της οχληρή. Καταλήγοντας, η Επίτροπος εισηγήθηκε την άμεση λήψη δικαστικών μέτρων εναντίον του κατόχου του υποστατικού.

Το ίδιο αντικείμενο είχε και το παράπονο με αρ. **Α/Π 1042/04**, επίσης κατά του Δήμου Αγίου Αθανασίου. Διαπιστώθηκε ότι κατάσταση είχε μετατραπεί από τους κατόχους του σε αρτοποιείο, χωρίς προηγουμένως να εξασφαλιστούν οι απαραίτητες άδειες. Η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε ότι η αλλαγή εγκριμένης χρήσης οικοδομής, χωρίς άδεια από την αρμόδια αρχή, συνιστά ποινικό αδίκημα βάσει του άρθρου 20(1)(α), του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου και εισηγήθηκε τη λήψη δικαστικών μέτρων.

Υπέρμετρη ανοχή έναντι της παράνομης αλλαγής χρήσης καταστήματος σε σιδηρουργείο και έλλειψη σοβαρότητας στο χειρισμό της υπόθεσης ήταν, επίσης, η διαπίστωση της Επιτροπής Διοικήσεως κατά την εξέταση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 187/04**, κατά του Δήμου Λάρνακας. Δεδομένου ότι η παράνομη αλλαγή χρήσης εξακολουθούσε να είναι γεγονός, η Επίτροπος εισηγήθηκε τη λήψη δικαστικών μέτρων εναντίον του κατόχου του υποστατικού.

Όλες οι πιο πάνω περιπτώσεις είχαν ως κοινά χαρακτηριστικό την επίδειξη ανοχής εκ μέρους των Δημοτικών Αρχών και την πίστη στην πεποίθηση ότι θα υπήρχε συμμόρφωση στο άμεσο μέλλον, ακόμα και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες είχε γίνει, χωρίς αποτέλεσμα επίδοση Ειδοποίησης Επιβολής (**Α/Π 1106/00**). Η Επιτροπος Διοικήσεως υπέδειξε κατ' επανάληψη ότι, αν και κατανοεί την τακτική των Δημοτικών Αρχών να παρέχουν στους παρανομούντες ένα λογικό πλαίσιο χρόνου εντός του οποίου θα πρέπει να υπάρξει συμμόρφωση, δεν θα πρέπει να γίνεται κατάχρηση της ευχέρειας αυτής και να καθυστερείται κατά συνέπεια η αποκατάσταση της νομιμότητας.

(iv) Παράνομες Οικοδομές και Ανάπτυξη

Παράπονα υποβλήθηκαν και αναφορικά με τη διεξαγωγή οικοδομικών εργασιών οι οποίες, κατά τη γνώμη των παραπονούμενων επηρέαζαν τη δικιά τους οικοδομή και μείωναν τη χρηματική της αξία. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι το παράπονο με αρ. **Α/Π 171/04**, κατά του Δήμου Αγλαντζιάς. Ο παραπονούμενος ισχυρίστηκε ότι η ιδιοκτήτρια εφαιπτόμενης με τη δική του οικοδομής, άρχισε την ανέγερση δεύτερου ορόφου, χωρίς προηγουμένως να εξασφαλίσει άδεια οικοδομής. Παράλληλα, ο παραπονούμενος υποστήριξε ότι η οικοδομή ανεγείρόταν κατά τρόπο που θα εμπόδιζε τον ίδιο μελλοντικά να προβεί στην ανέγερση δεύτερου ορόφου. Η διερεύνηση του παραπόνου κατέδειξε ότι ο Δήμος είχε εξασφαλίσει στα πλαίσια δικαστικής διαδικασίας για ανέγερση παράνομης οικοδομής, διάταγμα αναστολής των εργασιών που εκτελούνταν από την ιδιοκτήτρια της γειτονικής οικοδομής, πλην όμως δεν είχε φροντίσει για την επίδοσή του στο ενδιαφερόμενο μέρος.

Η Επιτροπος επεσήμανε ότι η εξασφάλιση διατάγματος, στόχευε στο να αναστείλει άμεσα τη διεξαγωγή περαιτέρω οικοδομικών εργασιών, μέχρι την τελική εκδίκαση της υπόθεσης, η δε φύση του συγκεκριμένου διατάγματος επιβάλλει όπως ο Δήμος καταβάλει κάθε προσπάθεια για άμεση επίδοσή του, ώστε να επιτευχθεί το ζητούμενο αποτέλεσμα. Η Επιτροπος έκρινε ότι ο 1½ μήνας που χρειάστηκε για να επιδοθεί το διάταγμα, καταστρατηγούσε το σκοπό για τον οποίο ζητήθηκε η έκδοσή του από το Δικαστήριο και εισηγήθηκε όπως στο μέλλον η επίδοση διαταγμάτων γίνεται αμέσως μετά την έκδοσή τους.

Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 909/03**, διαπιστώθηκε ότι ο Δήμος Παραλιμνίου προέβη σε κατασκευή δρόμου, ο οποίος δεν τηρούσε τα πρότυπα οδικής ασφάλειας, ο δε Δήμος παρέλειπε να λάβει οποιαδήποτε διορθωτικά μέτρα παρά τις προς αυτή την κατεύθυνση, υποδείξεις του Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως. Η Επιτροπος εισηγήθηκε όπως Δήμος συνεργαστεί με τα Τμήματα Πολεοδομίας και Οικήσεως και Δημοσίων Έργων για την εκτέλεση των αναγκών βελτιωτικών έργων το συντομότερο δυνατό.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 1323/03**, εστιάστηκε στον ισχυρισμό ότι η ανοχή που ο Δήμος Λεμεσού επεδείκνυε έναντι ορισμένων εκ των ιδιοκτητών διαμερισμάτων να εξοφλήσουν το χρηματικό ποσό που τους αναλογούσε, μετά από επιδιορθωτικές εργασίες στην, χαρακτηρισθείσα ως «επικίνδυνη» οικοδομή – έθετε σε κίνδυνο τη ζωή και την περιουσία των λοιπών ιδιοκτητών. Ενόψει του ότι ο Δήμος είχε ενεργοποιήσει τις πρόνοιες του άρθρου 15^Α(1)(β) του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, η Επίτροπος εισηγήθηκε την περαιτέρω επιθεώρηση της οικοδομής από το Δήμο, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσον δικαιολογείται η λήψη περαιτέρω δικαστικών μέτρων εναντίον κατόχων που αρνούνταν να προβούν σε επιδιορθώσεις που θα χαρακτηρίζονταν ως αναγκαίες.

Καταστροφή δημοσίου δρόμου και συνεπακόλουθη αποκοπή πρόσβασης προς το τεμάχιο του, παράνομη ανέγερση τοίχου αντιστήριξης και παράλειψη λήψης δικαστικών μέτρων από πλευράς του Δήμου Λευκάρων, ήταν οι ισχυρισμοί που εξετάστηκαν κατά τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 1670/03**. Όσον αφορά την αποκατάσταση του δημόσιου δρόμου, που σύμφωνα με τον παραπονούμενο είχε καταστραφεί από τις χωματοουργικές εργασίες στις οποίες είχε προβεί ιδιοκτήτης γειτονικού του τεμαχίου, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως ο Δήμος Λευκάρων ζητήσει την οριοθέτηση του δρόμου από το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λάρνακας, με σκοπό να ετοιμαστεί σχέδιο διαμόρφωσης/αποκατάστασής του. Σχετικά με την ανέγερση τοίχου αντιστήριξης, για τον οποίο είχε υποβληθεί εκ των υστέρων αίτηση για εξασφάλιση καλυπτικής άδειας, η οποία σύμφωνα με τον Επαρχιακό Λειτουργό Λάρνακας του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως δεν μπορούσε να εγκριθεί, η Επίτροπος εισηγήθηκε τη λήψη δικαστικών μέτρων και τη συνέχισή τους, μέχρι την αποκατάσταση της νομιμότητας.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 1206/04**, αφορούσε ισχυρισμό για παράνομη ασφαλτόστρωση μέρους της κοίτης του ποταμού Πεδιαίου και τη δημιουργία δρόμου, με αποτέλεσμα να διοχετεύεται τροχαία κίνηση μπροστά από την κατοικία του παραπονούμενου και να τίθεται θέμα ασφάλειας κατά την έξοδό του από τον χώρο στάθμευσης.

Η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο δρόμος, ως υφίσταται σήμερα, δεν είναι μόνο μη εγκριμένος αλλά και επικίνδυνος για χρήση από το κοινό, γεγονός που οδήγησε στην υποβολή συγκεκριμένων εισηγήσεων από πλευράς της Αστυνομίας, για εκτέλεση βελτιωτικών έργων. Η Επίτροπος κατέληξε ότι οι λύσεις που προτάθηκαν από την Αστυνομία και το Δήμο Στροβόλου είναι δυνατό να εφαρμοστούν αν και εφόσον ο Δήμος προχωρήσει στην εγγραφή του δρόμου ως δημόσιου, λύση η οποία επιβάλλει διαβούλευση με το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και εκ νέου απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Ωστόσο, και ένεκα του ότι τέτοιες διαδικασίες είναι εκ φύσεως τους χρονοβόρες, η Επίτροπος εισηγήθηκε το κλείσιμο του δρόμου.

Η καθυστέρηση στην ικανοποίηση του αιτήματος του παραπονούμενου για αποκατάσταση δημόσιου δρόμου, ο οποίος είχε καταστεί απροσπέλαστος λόγω υπερχειλίσης του ποταμού, ήταν το αντικείμενο του παραπόνου με αρ. **Α/Π 328/04**, κατά του Δήμου Γερμασόγειας. Η Επίτροπος διαπίστωσε ότι το σχετικό αίτημα του παραπονούμενου υποβλήθηκε το 1998 αλλά δεν κατέστη δυνατό να ικανοποιηθεί γιατί παράλληλα με την αποκατάσταση του δρόμου απαιτείτο και αποκατάσταση της κοίτης του ποταμού, εργασία που επιβάλλει την προηγούμενη εξουσιοδότηση του οικείου Επάρχου. Η Επίτροπος έκρινε ότι η διενέργεια επιτόπου έρευνας για αποτύπωση της κατάστασης είχε καθυστερήσει αδικαιολόγητα και εισηγήθηκε τη συνεργασία όλων των αρμοδίων φορέων για σύντομη επίλυση του προβλήματος.

Κατασκευή μόνιμου έργου σε μέρος ιδιωτικών τεμαχίων, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονταν και τα τεμάχια του παραπονούμενου, βάσει διατάγματος επίταξης και χωρίς να έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της απαλλοτρίωσης, ήταν η διαπίστωση της Επιτροπής Διοικήσεως κατά την εξέταση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 1351/02**, κατά του Δήμου Πέγειας. Παράλληλα, η Επίτροπος έκρινε τις διαμαρτυρίες του παραπονούμενου αναφορικά με τη χρήση μέρους των τεμαχίων του χωρίς αποζημίωση δικαιολογημένες και εισηγήθηκε την ολοκλήρωση της διαδικασίας απαλλοτρίωσης το συντομότερο δυνατό ώστε ο Δήμος να είναι σε θέση να προσφέρει την αποζημίωση.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 947/02**, εστιαζόταν στον ισχυρισμό ότι ο Δήμος Παραλιμνίου ετοίμασε σχέδιο οδικού δικτύου, με την υλοποίηση του οποίου θα επηρεαζόταν δυσμενώς το τεμάχιο των παραπονούμενων, ενώ καθόλου γειτονικά όμορα τεμάχια.

Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου, διαπιστώθηκε ότι ο Δήμος Παραλιμνίου, ενεργώντας με προχειρότητα, ανέλαβε πρωτοβουλίες και αγνόησε νομοθετική διάταξη, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό δεδομένα σε βάρος των παραπονούμενων. Η Επίτροπος, επεσήμανε, ότι οι λανθασμένοι χειρισμοί θα αποφεύγονταν αν η δράση του Δήμου στηριζόταν στις αρχές της χρηστής διοίκησης και της ορθής συμπεριφοράς προς τους διοικούμενους. Περαιτέρω, η Επίτροπος σημείωσε ότι αν ετίθετο έγκαιρα σε εφαρμογή ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος, το Τοπικό Σχέδιο ή έστω η Δήλωση Πολιτικής, θα διασφαλιζόταν η ορθολογιστική ανάπτυξη της περιοχής και θα αποτρεπόταν ο αυθαίρετος σχεδιασμός οδικών δικτύων εκτός του ορίου ανάπτυξης.

Στη σχετική Έκθεσή της, η Επίτροπος επεσήμανε, παράλληλα, την ολιγωρία που επέδειξε το Υπουργείο Εσωτερικών στην προώθηση της εφαρμογής του πιο πάνω νόμου εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Παραλιμνίου, παρά τη μεγάλη αναπτυξιακή δραστηριότητα των

τελευταίων χρόνων. Η Επίτροπος έκρινε ωστόσο ότι υπό τις περιστάσεις δεν ήταν δυνατή η υποβολή οποιαδήποτε εισήγησης αφού τυχόν αίτηση των παραπονούμενων για ανάπτυξη του τεμαχίου τους, θα αποφασιστεί από την Πολεοδομική Αρχή, βάσει των προνοιών της Δήλωσης Πολιτικής ή του Τοπικού Σχεδίου, αν στο μεταξύ τεθούν σε εφαρμογή. Στο πλαίσιο αυτό το οδικό δίκτυο της περιοχής θα τύχει της δέουσας μελέτης.

(v) Τέλη

Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, έτσι και το 2004, μεγάλος αριθμός παραπόνων υποβλήθηκε αναφορικά με την επιβολή διαφόρων τελών και ειδικότερα τελών σκυβάλων. Στις πλείστες περιπτώσεις η Επίτροπος επεσήμανε στους παραπονούμενους την αδυναμία παρέμβασής της, ιδιαίτερα όταν το τέλος που επιβλήθηκε ήταν εντός του ορίου που θέτει η σχετική νομοθεσία. Σε δύο ωστόσο, ιδιάζουσες, περιπτώσεις, κρίθηκε σκόπιμη η υποβολή Έκθεσης.

Η πρώτη Έκθεση υποβλήθηκε αναφορικά με το παράπονο με αρ. **Α/Π 323/04**, κατά του Δήμου Αγλαντζιάς. Ο παραπονούμενος διαμένει μαζί με τα πεθερικά του και την οικογένεια της αδερφής της συζύγου του στην ίδια κατοικία, πλην όμως, ο Δήμος Αγλαντζιάς επέβαλε τέλος σκυβάλων και στις τρεις οικογένειες ξεχωριστά.

Η Επίτροπος, επεσήμανε ότι, βάσει του Έκτου Πίνακα του περί Δήμων Νόμου, για υποστατικά που χρησιμοποιούνται ως κατοικίες, το τέλος σκυβάλων που επιβάλλεται δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις £100. Πέραν αυτού, η εκτίμηση των βασικών και πραγματικών περιστατικών, όπως είναι ο καθορισμός του ύψους του τέλους εντός των ορίων της νομοθεσίας αποτελεί αρμοδιότητα της Διοίκησης, παρέμβαση δε, επιτρέπεται, σύμφωνα με τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, μόνο στις περιπτώσεις όπου το τέλος:

- υπερβαίνει το ανώτατο όριο που καθορίζει ο Έκτος Πίνακας για τη συγκεκριμένη κατηγορία υποστατικού,
- ήταν αποτέλεσμα κατάταξης του υποστατικού σε λανθασμένη κατηγορία του Έκτου Πίνακα,
- ήταν αποτέλεσμα μη επαρκούς έρευνας,
- στερείται αιτιολογίας.

Από τα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιόν της, η Επίτροπος Διοικήσεως διαπίστωσε ότι η συγκεκριμένη περίπτωση είχε προβληματίσει έντονα το Δημοτικό Συμβούλιο, το οποίο, στηριζόμενο στο γεγονός ότι η συγκεκριμένη οικοδομή αποτελούσε την κατοικία τριών οικογενειών, κατέληξε ότι ήταν επιτρεπτή η υποβολή τριών ξεχωριστών τελών. Μη συμμεριζόμενη τη θέση του Δήμου, η Επίτροπος επεσήμανε ότι ο Έκτος Πίνακας κάνει αναφορά σε κατηγορίες υποστατικών, γεγονός που υποδεικνύει ότι η επιβολή του τέλους γίνεται ανά υποστατικό και όχι ανά δημότη. Ο αριθμός των ατόμων που διαμένουν στο ίδιο υποστατικό

μπορεί να αποτελέσει κριτήριο για το ύψος του τέλους που θα επιβληθεί, το οποίο εν πάση περιπτώσει δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το ανώτατο όριο. Βάσει των ενωπίων της δεδομένων, η Επιτροπος κατέληξε ότι το συνολικό τέλος που επιβλήθηκε για το συγκεκριμένο υποστατικό, το οποίο ανερχόταν στις £186, υπερέβαινε κατά πολύ το όριο των £100 που θέτει ο Έκτος Πίνακας. Ως εκ τούτου, η Επιτροπος έκρινε ότι η απόφαση επιβολής τριών τελών ήταν λανθασμένη και έπρεπε να ανακληθεί.

Η δεύτερη Έκθεση με θέμα την επιβολή φορολογιών υποβλήθηκε με αφορμή το παράπονο με αρ. **Α/Π 32/03**, κατά του Κοινοτικού Συμβουλίου Αυγόρου. Η Επιτροπος δεν παρενέβηκε στο θέμα του ύψους των φορολογιών αλλά προέβη σε παρατηρήσεις όσον αφορά τον τρόπο εξέτασης των ενστάσεων. Συγκεκριμένα και όπως διαπίστωσε η Επιτροπος, ενστάσεις κατά φορολογιών που είχαν επιβληθεί από το Κοινοτικό Συμβούλιο εξετάζονταν από το ίδιο. Η Επιτροπος παρατήρησε ότι η πρακτική αυτή παραβιάζει τις αρχές της φυσικής δικαιοσύνης και αντίκειται στις πρόνοιες του περί Κοινοτήτων Νόμου, σύμφωνα με τις οποίες η εξέταση των ενστάσεων γίνεται από τους οικείους Επάρχους. Η Επιτροπος εισηγήθηκε όπως στο μέλλον η εξέταση των ενστάσεων γίνεται σύμφωνα με τη νομοθεσία.

(vi) Κατανομή Χορηγιών

Ο τρόπος κατανομής της χορηγίας που ο Δήμος Έγκωμης αποφάσισε να προσφέρει ως βοήθεια σε Σωματεία που εδρεύουν στην Έγκωμη αποτέλεσε το αντικείμενο του παραπόνου με αρ. **Α/Π 13/04**, που υποβλήθηκε από το Μορφωτικό Σύλλογο Έγκωμης (Μ.Σ.Ε.). Οι παραπονούμενοι υποστήριξαν ότι η χορηγία ύψους £12,000 θα έπρεπε να κατανεμηθεί ίσα στα δύο Σωματεία, Μ.Σ.Ε. και Ε.Θ.Α. και όχι κατ' αναλογία 7:3 όπως κατανεμήθηκε τελικά.

Στα πλαίσια της διερεύνησης του παραπόνου διαπιστώθηκε ότι, κατά τη Συνεδρία του Δημοτικού Συμβουλίου, όπου και λήφθηκε η επίδικη απόφαση, παρών ήταν και ο Δήμαρχος, ο οποίος κατέχει την θέση του Προέδρου του Σωματείου Ε.Θ.Α., γεγονός που συνιστούσε παραβίαση της αρχής της διασφάλισης της αμερόληπτης κρίσης του διοικητικού οργάνου, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για τη νομιμότητα της πράξης. Όπως σημείωσε η Επιτροπος, ακόμα και η απλή παρουσία ατόμου που έχει ιδιάζουσα σχέση με τα πρόσωπα τα οποία αφορά η έκβαση της υπό συζήτηση υπόθεσης, είναι αρκετή για να καταστήσει την απόφαση τρωτή σε ακύρωση έστω και αν αποδειχτεί ότι το άτομο αυτό ενήργησε αμερόληπτα. Με βάση τη θέση αυτή της νομολογίας, η Επιτροπος κατέληξε ότι η απόφαση για κατανομή της χορηγίας έχριζε επανεξέτασης σε νέα Συνεδρία του Δημοτικού Συμβουλίου, κατά την οποία δεν θα έπρεπε να πάρουν μέρος, μέλη που συνδέονται με ιδιάζουσα σχέση ή δεσμό με οποιοδήποτε από τα δύο Σωματεία.

(vii) Υπαλληλικά Θέματα

Αντικείμενο του παραπόνου με αρ. **Α/Π 1318/2003**, ήταν η παράταση των υπηρεσιών του Δημοτικού Γραμματέα του Δήμου Λύσης, χωρίς την τήρηση των νόμιμων διαδικασιών. Συγκεκριμένα, ο παραπονούμενος, που κατείχε τη θέση του Βοηθού Δημοτικού Γραμματέα, ισχυρίστηκε ότι ο Δημοτικός Γραμματέας, παρ' ότι αφυπηρέτησε, εξακολουθούσε να εργάζεται στο Δήμο, χωρίς της έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών, κατά παράβαση σχετικής εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομικών.

Διαπιστώθηκε ότι το Δημοτικό Συμβούλιο, με σκοπό να αντιμετωπίσει το κενό που θα δημιουργούσε η επικείμενη αφυπηρέτηση του Δημοτικού Γραμματέα, ζήτησε από το Υπουργείο Εσωτερικών, τόσο την έγκριση μίσθωσης υπηρεσιών γραφέα, όσο και την παράταση των Υπηρεσιών του Δημοτικού Γραμματέα. Εν τω μεταξύ και εν αναμονή της απαιτούμενης έγκρισης του Υπουργείου Εσωτερικών, ο Δημοτικός Γραμματέας συνέχιζε να προσφέρει τις υπηρεσίες του δωρεάν. Η Επίτροπος επεσήμανε ότι η παράταση υπηρεσιών προσώπων που αφυπηρετούν δεν επιτρέπεται, ενώ αντίθετα για την κάλυψη κενών θέσεων σε κατεχόμενους Δήμους, πρέπει να ακολουθείται η προβλεπόμενη διαδικασία.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 965/04**, αφορούσε την απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Παραλιμνίου να προβεί στον Αναπληρωματικό Διορισμό συγκεκριμένου ατόμου στη θέση του Δημοτικού Γραμματέα, αφού ο διορισμός του στη μόνιμη θέση είχε ακυρωθεί από το Ανώτατο Δικαστήριο.

Στα πλαίσια της έρευνας προέκυψε ότι, μετά την ακυρωτική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο Δήμος Παραλιμνίου έθεσε σε εφαρμογή τις πρόνοιες του Κανονισμού 26, των περί Δημοτικής Υπηρεσίας Κανονισμών του Δήμου Παραλιμνίου (Κ.Δ.Π. 374/2000) και διόρισε Αναπληρωτή Δημοτικό Γραμματέα, χωρίς ωστόσο να έχει προηγουμένως συμμορφωθεί με το άρθρο 53, του περί Δήμων Νόμου, το οποίο απαιτεί την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου για κάθε Σχέδιο Υπηρεσίας βάσει του οποίου γίνεται διορισμός.

Στη σχετική Έκθεσή της, η Επίτροπος επεσήμανε, παράλληλα, ότι η ευρεία διακριτική εξουσία του Δημοτικού Συμβουλίου, βάσει του Κανονισμού 26, των περί Δημοτικής Υπηρεσίας Κανονισμών του Δήμου Παραλιμνίου (Κ.Δ.Π. 374/2000), δεν εξαλείφει εξ ολοκλήρου την ανάγκη παράθεσης αιτιολογίας, είναι δε νομολογημένο ότι η απουσία αιτιολόγησης, έστω και περιορισμένης, καθιστά ανέφικτο τον έλεγχο της απόφασης και την ίδια την απόφαση ανατρέψιμη. Κριτική ασκήθηκε, επίσης, για την καθυστέρηση που παρατηρείται στην προώθηση της διαδικασίας πλήρωσης της μόνιμης θέσης, μετά την ακύρωση του διορισμού από το Ανώτατο Δικαστήριο. Επισημαίνοντας ότι είχε παρέλθει πέραν του εύλογου χρονικού

διαστήματος μετά την ακύρωση του διορισμού από το Ανώτατο Δικαστήριο, η Επίτροπος εισηγήθηκε την επίσπευση των διαδικασιών για την πλήρωση της μόνιμης θέσης. Στα πλαίσια αυτά, η Επίτροπος κατέληξε ότι ο Δήμος θα μπορούσε να προχωρήσει στην πλήρωση της κενής θέσης, με βάση το Σχέδιο Υπηρεσίας που είχε εγκριθεί παλαιότερα από το Υπουργικό Συμβούλιο ή με βάση νέο σχέδιο που είχε εγκριθεί από το Δημοτικό Συμβούλιο, εφόσον εξασφαλιζόταν η έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Μη εξέταση του αιτήματός του για παραχώρηση προσαυξήσεων και εκπαιδευτικής άδειας, λόγω απόκτησης μεταπτυχιακού τίτλου ήταν ο ισχυρισμός που προβλήθηκε με το παράπονο με αρ. **Α/Π 1273/04**, κατά του Δήμου Παραλιμνίου.

Ο ισχυρισμός του παραπονούμενου αποδείχτηκε βάσιμος, αφού, όπως διαπίστωσε η Επίτροπος, το αίτημά του εκκρεμούσε για τριετήμια και πλέον χρόνια. Η Επίτροπος τόνισε ότι τα προβλήματα που υπήρξαν στις διαπροσωπικές σχέσεις των μελών του Δημοτικού Συμβουλίου του εμπλεκόμενου Δήμου, δεν αποτελούσαν νόμιμο λόγο αποχής από την άσκηση των αρμοδιοτήτων που η νομοθεσία του έχει αναθέσει και εισηγήθηκε όπως το αίτημα του παραπονούμενου συζητηθεί σε Συνεδρία του Δημοτικού Συμβουλίου αμέσως μετά την λήψη της Έκθεσής της.

(viii) Η Επικοινωνία των Δημοτικών Αρχών με τον Επίτροπο και τους πολίτες

Κατά το 2004 παρατηρήθηκε μία μικρή βελτίωση στην τήρηση των χρονικών πλαισίων που η Επίτροπος παρέχει στις Δημοτικές Αρχές για να ανταποκριθούν στις επιστολές της και να θέσουν υπόψη της τα σχόλια και τις απόψεις τους. Ωστόσο, δεν έχουν εκλείψει οι περιπτώσεις κατά τις οποίες επιδείχτηκε υπέρμετρη καθυστέρηση στην απάντηση των επιστολών της Επιτροπής Διοικήσεως με αποτέλεσμα να κρίνεται σκόπιμη η υποβολή σχετικής Έκθεσης.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 855/04**. Πριν να αποταθεί στο Γραφείο της Επιτροπής Διοικήσεως, ο δικηγόρος του παραπονούμενου είχε στείλει τέσσερις επιστολές στο Δήμαρχο Παραλιμνίου ζητώντας τη λήψη μέτρων κατά των ιδιοκτητών γειτονικών καταστημάτων, οι οποίοι, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του πελάτη του, προέβαιναν σε παράνομες επεκτάσεις. Όταν το θέμα παραπέμφθηκε στο Γραφείο της Επιτροπής Διοικήσεως, ακολούθησαν άλλες τρεις επιστολές προς το Δήμαρχο Παραλιμνίου, για να ληφθεί τελικά απάντηση πέντε μήνες αργότερα ότι *«το θέμα εκκρεμεί για μελέτη και λήψη απόφασης από το Δημοτικό Συμβούλιο Παραλιμνίου»*.

Στη σχετική Έκθεσή της η Επιτροπος επεσήμανε ότι με βάση τους περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμους, κάθε αρμόδια αρχή υποχρεούται να απαντά στον Επίτροπο εντός ευλόγου χρόνου, διαφορετικά παρακωλύεται η άσκηση των αρμοδιοτήτων του.

Το δικαίωμα του πολίτη για ενημέρωση και η αντίστοιχη υποχρέωση των Δημοτικών Αρχών αποτέλεσαν, επίσης, θέματα που σχολιάστηκαν στην Έκθεση της Επιτροπής αναφορικά με το παράπονο με αρ. **Α/Π 909/03**. Η Επιτροπος επεσήμανε ότι σύμφωνα με το άρθρο 19 του Συντάγματος και το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, οι πολίτες έχουν δικαίωμα απρόσκοπτης πρόσβασης σε πληροφορίες. Η Επιτροπος αναφέρθηκε παράλληλα στη σχετική Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών Κρατών Μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, με την οποία υποδείχτηκε στα κράτη μέλη ότι οι διοικητικές αρχές οφείλουν να διασφαλίζουν το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στα δημόσια έγγραφα και περιορισμοί μπορούν να τίθενται μόνο για λόγους εθνικής ασφάλειας, πρόληψης εγκλημάτων, προστασίας της υγείας και της ηθικής, προστασίας δικαιωμάτων τρίτων και παρεμπόδισης κοινοποίησης εμπιστευτικών πληροφοριών. Σύμφωνα, επίσης, με τη Σύσταση, ο ενδιαφερόμενος δεν έχει υποχρέωση να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους επιθυμεί την πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα.

Το θέμα της εμπεριστατωμένης απάντησης που πρέπει να δίνεται στον πολίτη, απασχόλησε την Επιτροπο Διοικήσεως κατά τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 967/04**. Ισχυρισμός των παραπονούμενων ήταν ότι ο Δήμος Αγλαντζιάς παρέλειπε να τους καταβάλει αποζημιώσεις για τη ζημιά που υπέστη η κατοικία τους όταν παρακείμενος τοίχος αντιστήριξης κατέρρευσε. Η Επιτροπος Διοικήσεως, αν και έκρινε ότι δεν είχε αρμοδιότητα να εξετάσει ή να υπεισέλθει σε θέματα που απαιτούν ειδικές και τεχνικές γνώσεις, επέκρινε τον τρόπο κατά τον οποίο το αίτημα των παραπονούμενων είχε αντιμετωπιστεί από το Δήμο. Συγκεκριμένα, η Επιτροπος διαπίστωσε ότι η γραπτή απάντηση που δόθηκε στους παραπονούμενους δεν ήταν προϊόν μιας επαρκούς – από τεχνικής πλευράς – διερεύνησης, ούτε απαντούσε στις συγκεκριμένες και τεκμηριωμένες θέσεις του Πολιτικού Μηχανικού τους. Αντιθέτως, διαφαινόταν ότι η μόνη έγνοια του Δήμου ήταν να αρνηθεί, χωρίς προβληματισμό, κάθε ευθύνη. Με σκοπό να αποσαφηνιστεί πλήρως η τυχόν ευθύνη του Δήμου, η Επιτροπος εισηγήθηκε όπως οι παραπονούμενοι τύχουν συγκεκριμένης απάντησης στα θέματα που έθεσε ο Πολιτικός Μηχανικός τους.

3. Κοινότητες

Παρά την πρόσφατη σχετικά κατάργηση της αποικιοκρατικής νομοθεσίας και τη θέσπιση του περί Κοινοτήτων Νόμου το 1999, οι κοινότητες εξακολουθούν να εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την Κεντρική Διοίκηση. Ένας αριθμός κοινοτήτων δε, δεν έχει στελεχωθεί κατάλληλα με το

ανάλογο επιστημονικό προσωπικό, με αποτέλεσμα να είναι απαραίτητη η στενή συνεργασία με τις εκάστοτε Επαρχιακές Διοικήσεις, γεγονός που διαιωνίζει προβλήματα που θα μπορούσαν να επιλυθούν σε τοπικό επίπεδο.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 1470/03**, αφορούσε ισχυριζόμενη αποκοπή δημόσιας πρόσβασης προς τεμάχιο στην Έμπα, ιδιοκτησίας του παραπονούμενου. Από τη διερεύνηση του παραπόνου διαπιστώθηκε ότι το τεμάχιο είχε πρόσβαση σε δημόσιο δρόμο, η οποία είχε ωστόσο αποκοπεί και επιτόπου καταργηθεί πριν από 15 χρόνια με την ανέγερση κοινοτικού γηπέδου από την τότε Χωρική Αρχή Έμπα. Η Επίτροπος επεσήμανε ότι οι δημόσιοι δρόμοι και τα δημόσια μονοπάτια, υφίστανται για χρήση από το κοινό και τόσο οι πολίτες όσο και οι τοπικές αρχές οφείλουν να απέχουν από οποιοσδήποτε ενέργειες που συνεπάγονται τον ελάχιστο επηρεασμό τους. Στην υπό συζήτηση υπόθεση, ήταν φανερό ότι η δημόσια πρόσβαση του παραπονούμενου είχε αποκοπεί παράνομα από την τοπική αρχή, ο σκοπός δε της ενέργειας αυτής, αν και εξυπηρετούσε το δημόσιο συμφέρον, ουδόλως της προσέδιδε νομιμότητα.

Η Επίτροπος έκρινε ότι περαιτέρω καθυστέρηση στη διάνοιξη του δρόμου θα ήταν αδικαιολόγητη και τόνισε ότι αναμένει την έναρξη εργασιών εντός του έτους.

Οι αρμοδιότητες του Προέδρου του Κοινοτικού Συμβουλίου, βάσει του άρθρου 46, του περί Κοινοτήτων Νόμου, σε συνδυασμό με το άρθρο 18, του περί Καταχωρήσεως Γεννήσεων και Θανάτων Νόμου, ήταν το αντικείμενο του παραπόνου με αρ. **Α/Π 514/04**, κατά του Κοινοτικού Συμβουλίου Πάνω Δευτεράς.

Η δικηγόρος, η οποία υπέβαλε το παράπονο, ισχυρίστηκε ότι ζήτησε κατ' επανάληψη από τον Κοινοτάρχη, εκ μέρους πελατών της, να της παραχωρηθεί πιστοποιητικό ότι συγκεκριμένα άτομα απεβίωσαν και την ύπαρξη ή όχι κληρονόμων τους, τον τόπο διαμονής αυτών και των τόπο διαμονής άλλων δύο απόρων. Ο Πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου απάντησε στην Επίτροπο Διοικήσεως ότι κάποια ονόματα αδυνατούσε να τα πιστοποιήσει, αλλά εν πάση περιπτώσει τα πιστοποιητικά θα έπρεπε να ετοιμαστούν από την ίδια τη δικηγόρο και να αποσταλούν για να εξεταστεί το περιεχόμενο τους και να αποφασιστεί κατά πόσον θα ήταν δυνατή η υπογραφή τους.

Εξετάζοντας τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο Κοινοτάρχης θα έπρεπε να είναι σε θέση να πιστοποιήσει κατά πόσον συγκεκριμένα άτομα είχαν ή όχι αποβιώσει στην κοινότητα. Ωστόσο, δεν ήταν δυνατό να αναμένεται από τον Κοινοτάρχη να πιστοποιήσει την ύπαρξη όλων των κληρονόμων τους, δεδομένου ότι υπάρχει ο κίνδυνος κληρονόμοι να έχουν γεννηθεί σε άλλες κοινότητες. Όποιο και αν είναι, εν πάση περιπτώσει, το

αποτέλεσμα της έρευνας, ο Κοινοτάρχης έχει την υποχρέωση να το δηλώσει γραπτώς, αναφέροντας παράλληλα τους λόγους για τους οποίους η παραχώρηση συγκεκριμένων στοιχείων ήταν αδύνατη. Η Επίτροπος δεν συμμερίστηκε την άποψη του Κοινοτάρχη ότι υπεύθυνο για την ετοιμασία του πιστοποιητικού είναι το άτομο που το αξιώνει, για το λόγο ότι το περιεχόμενο του πιστοποιητικού θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τα στοιχεία που θα καταφέρει τελικά να συλλέξει ο Κοινοτάρχης.

Βάσει των πιο πάνω, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως ο Κοινοτάρχης προχωρήσει στην έκδοση πιστοποιητικού για όσα στοιχεία ήταν σε θέση να πιστοποιήσει και παράλληλα να απευθύνει επιστολή προς τη δικηγόρο με την οποία να εξηγεί τους λόγους για τους οποίους η πιστοποίηση συγκεκριμένων στοιχείων ήταν αδύνατη.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 272/02**, αφορούσε παράλειψη του Κοινοτικού Συμβουλίου Χολετριών να απαντήσει σε αίτημα των παραπονούμενων για μετονομασία δρόμων μπροστά από τα σπίτια τους σε οδούς με τα ονόματα ηρώων συγγενικών τους προσώπων. Η Επίτροπος παρατήρησε ότι το θέμα της ονομασίας οδών και πλατειών συνδέεται άμεσα με τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης, την εμπέδωση της δημοκρατικής πολιτικής παράδοσης και την απόδοση τιμής στους νεκρούς για το έργο ή τη θυσία τους, ενώ η απόφαση του ονόματος νεκρών ηρώων σε δρόμους που έχουν συνδεθεί άμεσα με την προσωπική ή την οικογενειακή τους διαδρομή συνιστά ένα είδος ανταποδοτικής τιμής στα μέλη των οικογενειών τους. Υπό την έννοια αυτή, σε περιπτώσεις ονομασίας δρόμων σε κοινότητες, θα πρέπει να προκρίνονται ονόματα τιμώμενων που έχουν άμεση σχέση με τον τόπο.

Στην προκείμενη περίπτωση η Επίτροπος έκρινε ότι το Κοινοτικό Συμβούλιο δεν είχε συνεκτιμήσει με τον δέοντα τρόπο όλες τις παραμέτρους του θέματος, κατά την άσκηση της διακριτικής του εξουσίας. Θεώρησε δε έωλο το επιχείρημα που προβλήθηκε από το Κοινοτικό Συμβούλιο ότι η μετονομασία των οδών θα επιφέρει διάσπαση μεταξύ των συγγενών των ηρώων, ιδιαίτερα υπό το φως της ενυπόγραφης επιστολής που αποστάληκε από τις ίδιες τις οικογένειες.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως, στα πλαίσια της διακριτικής του εξουσίας, το Κοινοτικό Συμβούλιο Χολετριών συνεκτιμήσει και εξετάσει το αίτημα των παραπονούμενων βάσει των παρατηρήσεών της.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 889/03**, κατά του Τμήματος Δασών, της Επαρχιακής Διοίκησης Λευκωσίας και του Κοινοτικού Συμβουλίου Κάμπου, αφορούσε ισχυρισμό για πρόκληση ζημιών

στο περιβόλι της παραπονούμενης από τις αναθυμιάσεις που προκαλεί λειτουργία τριών καμινιών παραγωγής καρβούνων σε γειτονικό της τεμάχιο.

Η Επίτροπος επεσήμανε ότι η λειτουργία καμινιών παραγωγής καρβούνων, ρυθμίζεται από τις διατάξεις του περί Προλήψεως Πυρκαγιών στην Ύπαιθρο Νόμου, ο οποίος υποχρεώνει κάθε αρχή τοπικής αυτοδιοίκησης, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές, να καθορίσει ειδική περιοχή εντός της οποίας δύναται να εγκατασταθούν καμίνια παρασκευής ξυλοκαρβούνων. Διαπιστώθηκε ότι μέχρι και την υποβολή της σχετικής Έκθεσης οι αρμόδιες αρχές και το Κοινοτικό Συμβούλιο Κάμπου δεν είχε καθορίσει τέτοια περιοχή.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε, όπως, το Κοινοτικό Συμβούλιο Κάμπου σε συνεργασία με όλα τα συναρμόδια Τμήματα, προχωρήσει χωρίς καθυστέρηση στον καθορισμό της ειδικής περιοχής, ώστε να μπορούν οι ιδιοκτήτες να εγκαταστήσουν τα καμίνια τους σε κατάλληλη περιοχή και να αρθεί ο επηρεασμός της παραπονούμενης.

VI. ΤΟΜΕΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΩΝ, ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

1. Εισαγωγή

Ο Τομέας περιλαμβάνει ουσιαστικά τρεις μεγάλες θεματικές ενότητες. Τα θέματα παιδείας, στα οποία εμπίπτουν παράπονα μαθητών όσον αφορά τα σχολεία στα οποία φοιτούν, παράπονα κατά του Κυπριακού Συμβουλίου Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών, παράπονα κατά του Πανεπιστημίου Κύπρου καθώς και παράπονα που αφορούν την παραχώρηση υποτροφιών ή φοιτητικών χορηγιών. Η δεύτερη ενότητα αφορά παράπονα που υποβάλλονται από εκπαιδευτικούς και στρέφονται είτε κατά του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού είτε κατά της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας. Στην τρίτη ενότητα περιλαμβάνονται παράπονα που υποβάλλονται από δημοσίους υπαλλήλους, υπαλλήλους ημικρατικών οργανισμών και αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης και αφορούν τις σχέσεις του κράτους ως «εργοδότη» και των εργοδοτούμενων από αυτό λειτουργών.

Ο αριθμός παραπόνων που δέχεται ο συγκεκριμένος τομέας, όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα, έχει αυξηθεί κατακόρυφα τα τελευταία χρόνια.

<u>ΈΤΟΣ</u>	2001	2002	2003	2004
<u>ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ</u>	241	325	428	675

Συγκεκριμένα, ο αριθμός παραπόνων που δέχθηκε ο Τομέας υπερδιπλασιάστηκε κατά τα τελευταία δύο χρόνια, από 325 παράπονα που δέχθηκε το 2002 σε 675 το 2004, καθιστώντας σχεδόν αδύνατη την έγκαιρη διεκπεραίωσή τους, δεδομένου ότι ο αριθμός του προσωπικού που υπηρετεί στο Τομέα είχε κατά το 2004 αυξηθεί μόνο κατά ένα έκτακτο λειτουργό.

2. Θέματα Παιδείας και Μαθητών

(i) Στασιμότητα μαθητών και πειθαρχία στα σχολεία

Και κατά το 2004 υποβλήθηκαν στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως παράπονα όσον αφορά πειθαρχικές ποινές που επιβλήθηκαν σε μαθητές στα σχολεία. Η ενασχόληση με το θέμα αυτό έδωσε στην Επίτροπο Διοικήσεως τη δυνατότητα να επαναλάβει τις θέσεις της όσον αφορά το

γενικότερο θέμα των πειθαρχικών ποινών που επιβάλλονται στα σχολεία και των επιπτώσεών τους στους μαθητές και να τονίσει εκ νέου την ανάγκη για εκσυγχρονισμό των Κανονισμών που διέπουν τη λειτουργία των σχολείων. Στα πλαίσια αυτά λειτουργοί του Γραφείου μετείχαν σε συνεδρίες της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παιδείας κατά τη συζήτηση των περί Λειτουργίας των Δημοσίων Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης (Τροποποιητικών) Κανονισμών που είχαν κατατεθεί από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Λειτουργός του Γραφείου μετείχε επίσης σε ομάδα εργασίας που είχε συσταθεί για ενσωμάτωση των παρατηρήσεων και απόψεων του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως στους νέους Κανονισμούς.

Κατά το 2004 υποβλήθηκαν συνολικά έξι εκθέσεις που αφορούσαν την αντιμετώπιση μαθητών στα σχολεία. Στη μια περίπτωση (**Α/Π 920/04**) πατέρας μαθητή διαμαρτυρήθηκε για την απόφαση του σχολείου να παραμείνει στάσιμο το παιδί του λόγω μεγάλου αριθμού απουσιών. Θέση του παραπονούμενου είναι ότι το σχολείο δεν είχε καταβάλει οποιαδήποτε προσπάθεια να βοηθήσει το γιο του, ο οποίος είχε δύσκολα παιδικά χρόνια .

Διαπιστώθηκε κατά την έρευνα ότι η απόφαση του σχολείου για στασιμότητα του γιου του παραπονούμενου ήταν το αποτέλεσμα του μεγάλου αριθμού απουσιών που είχε και που κατά κύριο λόγο δεν είχαν προκύψει λόγω επιβολής πειθαρχικών ποινών αλλά λόγω της φυσικής απουσίας του παιδιού από το σχολείο. Εκείνο που προβλημάτισε στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν το γεγονός ότι το σχολείο δεν έκρινε αναγκαίο να παραπέμψει το γιο του παραπονούμενου στην Επαρχιακή Επιτροπή Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης για να τύχει βοήθειας. Το σχολείο έκρινε ότι παιδαγωγικά θα ήταν ορθότερο να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα στον οικείο χώρο του σχολείου. Όμως, η ειδική αγωγή και οι διευκολύνσεις που η Επαρχιακή Επιτροπή αποφασίζει για ένα παιδί κατά κανόνα προσφέρονται στο χώρο του σχολείου. Στην Έκθεσή της η Επίτροπος Διοικήσεως εξέφρασε την άποψη ότι, δεδομένου ότι η βοήθεια που το σχολείο πρόσφερε δεν είχε θετικά αποτελέσματα, αφού η κατάσταση δεν βελτιωνόταν και το παιδί εξακολουθούσε να μην παρουσιάζεται στο σχολείο ή να φεύγει από αυτό, θα έπρεπε να είχε παραπεμφθεί στην Επαρχιακή Επιτροπή Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης με στόχο την αξιολόγηση του παιδιού και τον καθορισμό της αγωγής που κρίνεται απαραίτητη. Στην Έκθεση εκφράστηκε, επίσης, η θέση ότι θα πρέπει να αξιοποιείται στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό η δυνατότητα που υπάρχει για παραπομπή παιδιών στην Επαρχιακή Επιτροπή Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη ότι από δύο αυτεπάγγελτες έρευνες που διενεργήθηκαν σε σχέση με την αντιμετώπιση παιδιών με προβλήματα στα σχολεία διαπιστώθηκε ότι τα σχολεία τα ίδια δεν διαθέτουν μηχανισμούς στήριξης των παιδιών αυτών.

Η εμφάνιση των μαθητών ήταν το αντικείμενο άλλου παραπόνου που διερευνήθηκε κατά το 2004 (**Α/Π 757/04**). Μητέρα μαθητή ισχυρίστηκε ότι ο γιος της δεν έτυχε ορθής

συμπεριφοράς αλλά προσβλητικής αντιμετώπισης από το Διευθυντή και μερικούς καθηγητές του σχολείου στο οποίο φοιτούσε, λόγω του μήκους των μαλλιών του.

Όπως αναφέρεται στην Έκθεση, οι ισχύοντες κανονισμοί ρυθμίζουν το θέμα της ευπρεπούς εμφάνισης των μαθητών με τρόπο γενικό και αόριστο, με την διατύπωση «να αποφεύγεται οποιαδήποτε υπερβολική εμφάνιση». Το τι συνιστά υπερβολική ή κόσμια εμφάνιση ρυθμίζεται με εσωτερικούς κανονισμούς του κάθε σχολείου, δηλαδή, δεν υπάρχει ομοιόμορφη προσέγγιση αλλά επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του σχολείου να αποφασίσει κατά πόσο ένας μαθητής έχει ευπρεπή ή «υπερβολική εμφάνιση». Συνεπώς, η κρίση είναι κατά βάση υποκειμενική και φυσικά σχετική αφού μπορεί να μεταβάλλεται κατά καιρούς, όπως μεταβάλλονται και οι τάσεις στην ένδυση και κόμμωση.

Η Επίτροπος Διοικήσεως ανέφερε στην Έκθεσή της ότι δεν αμφισβητεί ότι οι μαθητές οφείλουν να τηρούν και να σέβονται τους κανονισμούς και τα όρια που επιβάλλει σ' αυτούς το σχολείο, εξέφρασε όμως την άποψη ότι θεωρεί αναχρονιστική την επιβολή αυστηρά καθορισμένου μήκους μαλλιών όταν μάλιστα για το θέμα της εμφάνισης δεν υπάρχουν σαφείς κανονισμοί που να ισχύουν για όλους του μαθητές των σχολείων. Πρόσθετα, άποψη της Επιτρόπου Διοικήσεως είναι ότι η ποινή της αποβολής ή απειλή για την επιβολή της ποινής αυτής δεν πρέπει να χρησιμοποιείται απλώς επειδή παρέχεται σχετική εξουσία αλλά για συγκεκριμένους λόγους.

Γονείς παιδιών που φοιτούσαν σε Τεχνική Σχολή διαμαρτυρήθηκαν για την συμπεριφορά που υφίσταντο τα παιδιά τους (**Α/Π 943/04**). Ισχυρίστηκαν ότι οι ποινές αποβολών που τους επιβλήθηκαν από το σχολείο ήταν αποτέλεσμα προκατάληψης και είχαν ως συνέπεια να παραμείνουν στάσιμα και να στερηθούν το δικαίωμα να παρακαθήσουν στις εξετάσεις Ιουνίου και Σεπτεμβρίου. Το παράπονο αφορούσε ουσιαστικά δύο περιπτώσεις μαθητών. Από τη διερεύνηση που έγινε διαπιστώθηκε ότι το σχολείο με τις ποινές που είχε επιβάλει στον ένα μαθητή δεν είχε υπερβεί τα άκρα όρια της διακριτικής του εξουσίας. Σε σχέση με το δεύτερο μαθητή διαπιστώθηκε ότι ο ισχυρισμός της μητέρας του για έλλειψη δέουσας έρευνας από το Πειθαρχικό Συμβούλιο κατά την εξέταση κατηγορίας εναντίον του για παράδοση κροτίδας σε συμμαθητή του, είναι ορθός. Από τα Πρακτικά του Πειθαρχικού Συμβουλίου και τη μαρτυρία του γιου της παραπονούμενης, διαπιστώθηκε ότι δεν λήφθηκε σοβαρά υπόψη η μη παραδοχή του μαθητή για ανάμειξή του στο περιστατικό για το οποίο καταγγέλλθηκε. Συγκεκριμένα διαπιστώθηκε ότι το Πειθαρχικό Συμβούλιο δε διενήργησε πλήρη έρευνα ώστε να ακούσει όλους τους μάρτυρες πέραν του συμμαθητή που υπέδειξε το γιο της παραπονούμενης ως το πρόσωπο που του παρέδωσε την κροτίδα. Η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απόφαση για επιβολή στο δεύτερο μαθητή της πειθαρχικής ποινής της αποβολής για 6 ημέρες από το Πειθαρχικό Συμβούλιο, πάσχει λόγω έλλειψης δέουσας έρευνας και αιτιολογίας της

απόφασης. Υποβλήθηκε εισήγηση για διαγραφή των αριθμών των αδικαιολόγητων απουσιών του μαθητή που επιβλήθηκαν για το περιστατικό της κροτίδας και για παροχή σ' αυτόν του δικαιώματος να παρακαθήσει σε ανεξετάσεις.

Την ποινή που επιβλήθηκε στο γιο του για αναγραφή αισχρών φράσεων σε τοίχους του σχολείου αμφισβήτησε πατέρας μαθητή, μέσω της δικηγόρου του (**Α/Π 1779/03**). Στην Έκθεση που υποβλήθηκε αναφέρεται ότι ο Επίτροπος Διοικήσεως κατά την άσκηση του εξωδικαστικού του ελέγχου δεν υποκαθιστά τα αρμόδια όργανα στην άσκηση των πειθαρχικών τους αρμοδιοτήτων. Εκείνο που εξετάζεται είναι κατά πόσο η απόφαση που λήφθηκε ήταν εύλογα επιτρεπτή. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η Επίτροπος Διοικήσεως σημείωσε στην Έκθεσή της τα κενά που παρατηρήθηκαν στο χειρισμό του θέματος από το Πειθαρχικό Συμβούλιο.

Πουθενά στα σχετικά πρακτικά δεν αναφέρεται ποια ακριβώς ήταν η μαρτυρία του παραπονούμενου ενώπιον του Πειθαρχικού Συμβουλίου. Αναφέρεται απλώς ότι κλήθηκε σε απολογία και ότι αυτός αρνήθηκε κάθε ανάμειξη και ρωτούσε γιατί δεν είχε καταγγελαθεί στην Αστυνομία. Δεν γίνεται αναφορά στη δική του εκδοχή όσον αφορά τις πράξεις και τις κινήσεις του. Η απουσία της μαρτυρίας του παραπονούμενου καθιστούσε αδύνατη τη σύγκριση της με τις μαρτυρίες των άλλων μαθητών. Επίσης, ο γιος του παραπονούμενου ισχυρίστηκε ότι συγκεκριμένη ώρα είχε φύγει από το σπίτι του μαζί με το αυτοκίνητο φίλου του, μαθητή του ίδιου σχολείου και επομένως ήταν λογικό και αναμενόμενο να ζητηθεί και η μαρτυρία του συγκεκριμένου μαθητή, ο οποίος θα μπορούσε να επιβεβαιώσει ή να διαψεύσει τα όσα ο γιος του παραπονούμενου ισχυρίστηκε. Τέτοια μαρτυρία δεν φαίνεται να λήφθηκε. Υποβλήθηκε εισήγηση για επανεξέταση του θέματος από το Πειθαρχικό Συμβούλιο.

Τη θέση ότι η ποινή της αποβολής για δύο ημέρες που επιβλήθηκε στο γιο του είναι εκδικητική και όχι διορθωτική, υποστήριξε πατέρας, αφού με την επιβολή της συγκεκριμένης ποινής ο γιος του στερήθηκε του δικαιώματος να πάρει το απολυτήριο του τον Ιούνιο. (**Α/Π 529/04**) Συγκεκριμένα ο γιος του παραπονούμενου κατηγορήθηκε για επεισόδιο που έγινε με ένα πολίτη κατά τη διάρκεια εκδρομής των μαθητών στη Λευκωσία. Η καταγγελία που διατυπώθηκε ήταν ότι κατά την επιστροφή από την εκδρομή στη Λευκωσία, ομάδα μαθητών έβριζαν τους περαστικούς και έφτυσαν από το παράθυρο διερχόμενο αυτοκίνητο. Όταν ο οδηγός του αυτοκινήτου σταμάτησε το λεωφορείο και ανέβηκε για να υποδείξει τους υπόπτους, έγινε μαζική επίθεση εναντίον του επιδεικνύοντας ανάρμοστη συμπεριφορά.

Στην Έκθεση αναφέρεται ότι η ευπρέπεια και η τήρηση των βασικών κανόνων ευγένειας πρέπει χωρίς αμφιβολία να διέπει τη συμπεριφορά των μαθητών και είναι καθήκον του σχολείου να καλλιεργεί στους μαθητές τους κανόνες αυτούς αλλά και να φροντίζει για τη τήρησή τους. Η

ανάγκη για τήρηση των κανόνων αυτών γίνεται πιο επιτακτική κατά τη διάρκεια των εκδρομών των σχολείων όταν οι μαθητές βρίσκονται σε άμεση επαφή με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Ως εκ τούτου κρίθηκε ότι η συμπεριφορά που επέδειξαν οι μαθητές του τμήματος του γιου του παραπονούμενου, να βρίζουν και να φτύνουν από το λεωφορείο δεν μπορεί παρά να είναι καταδικαστέα.

Όμως, όπως διαπιστώθηκε η καταγγελία που διατυπώθηκε, εναντίον του γιου του παραπονούμενου αλλά και άλλων πέντε συμμαθητών του αφορούσε τη συμπεριφορά των μαθητών έναντι του πολίτη και των καθηγητριών όταν ο πολίτης είχε εισέλθει ήδη στο λεωφορείο και όχι τη συμπεριφορά που είχε επιδειχθεί πριν την ανακοπή του λεωφορείου και την είσοδο του πολίτη σ' αυτό. Εξάλλου, για τη συμπεριφορά αυτή δεν φαίνεται να είχαν προκύψει οποιαδήποτε στοιχεία κατά του γιου του παραπονούμενου. Επομένως, η συμπεριφορά του γιου του παραπονούμενου όσο και των άλλων μαθητών του σχολείου για την οποία κατηγορήθηκαν ήταν το επακόλουθο άλλης καταδικαστέας συμπεριφοράς, για την οποία κανένας δεν κατηγορήθηκε και κανένας δεν τιμωρήθηκε. Ήταν, επίσης, το επακόλουθο της εισόδου πολίτη στο λεωφορείο των μαθητών, γεγονός που κρίθηκε ουσιώδους σημασίας και το οποίο δεν είχε συνεκτιμηθεί. Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε την επανεξέταση του όλου θέματος.

Παράπονο για μη ορθή και άδικη μεταχείριση που έτυχαν τα δίδυμα παιδιά τους υπέβαλαν γονείς μαθητών γυμνασίου (**A/Π 935/04**). Οι γονείς ισχυρίστηκαν ότι ως αποτέλεσμα της στάσης του σχολείου έναντι των παιδιών τους, αυτά παρέμειναν στάσιμα. Κατά τη διάρκεια της έρευνας διαπιστώθηκε ότι το σχολείο επανεξέτασε την περίπτωση του ενός από τα δύο παιδιά της οικογένειας και αποφάσισε όπως διαγραφούν 9 από τις απουσίες του με αποτέλεσμα ο μαθητής να παραπέμπεται σε ανεξέταση το Σεπτέμβριο. Ως εκ τούτου, η Έκθεση περιορίστηκε στα στοιχεία που αφορούν το δεύτερο παιδί της οικογένειας. Όπως αναφέρεται στην Έκθεση από τη μελέτη των Δελτίων Καταγγελιών και από τα πρακτικά συναντήσεων που τέθηκαν υπόψη της Επιτρόπου Διοικήσεως, διαπιστώθηκε ότι μερικές ποινές που επιβλήθηκαν στο γιο των παραπονουμένων δεν ήταν απόλυτα τεκμηριωμένες. Στην Έκθεση έγινε ενδεικτική αναφορά σε συγκεκριμένα περιστατικά. Η Επίτροπος Διοικήσεως αναφέρει στην Έκθεσή της ότι δεν θα μπορούσε να παραβλέψει και το γεγονός ότι σε καμιά περίπτωση δεν λήφθηκε υπόψη η δυσκολία προσαρμογής που αντιμετωπίζει ο μαθητής με βάση την έκθεση που υποβλήθηκε στο σχολείο από την αρμόδια εκπαιδευτική ψυχολόγο. Η προσπάθεια του σχολείου περιορίστηκε στην επιβολή ποινών στο μαθητή.

Όπως αναφέρεται στην Έκθεση δεν είναι, εκ των πραγμάτων, δίκαιο να αντιμετωπίζεται ένας φυσιολογικός μαθητής το ίδιο με ένα μαθητή με ιστορικό και διαγνωσμένο πρόβλημα

συμπεριφοράς. Επιπλέον, όπως εύστοχα είχε υποδειχθεί από την εκπαιδευτική ψυχολόγο, ο συγκεκριμένος μαθητής δεν αντιμετωπίζει μαθησιακά προβλήματα. Επομένως, η στασιμότητα του μαθητή δε θα βοηθούσε στην επίλυση του προβλήματος συμπεριφοράς που αντιμετωπίζει.

(ii) Κυπριακό Συμβούλιο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών

Κατά το 2004 υποβλήθηκαν στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως 19 παράπονα κατά του ΚΥΣΑΤΣ και ολοκληρώθηκε η διερεύνηση 13 παραπόνων που είτε υποβλήθηκαν τα προηγούμενα έτη είτε κατά το 2004. Εκθέσεις υποβλήθηκαν για 2 παράπονα.

Η απόφαση του ΚΥΣΑΤΣ να υποχρεώσει κάτοχο πτυχίου κτηνιατρικής Ρωσικού πανεπιστημίου να παρακολουθήσει και να επιτύχει στις εξετάσεις που διοργανώνει το ΔΙΚΑΤΣΑ για αναγνώριση τίτλων κτηνιατρικής αποτέλεσε το αντικείμενο παραπόνου για το οποίο υποβλήθηκε σχετική Έκθεση (**Α/Π 1533/02**). Θέση του ΚΥΣΑΤΣ ήταν ότι η κτηνιατρική συγκαταλέγεται στα επαγγέλματα υγείας για τα οποία αποφασίστηκε να συμπληρώνει το πρόγραμμα των αιτητών και να ελέγχει τις γνώσεις τους μέσω μόνο των εξετάσεων που οργανώνει το ΔΙΚΑΤΣΑ.

Στην Έκθεση που υποβλήθηκε αναφέρεται ότι δεδομένου ότι στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και στα άλλα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης της Κύπρου δεν παρέχονται τίτλοι στην Κτηνιατρική, σύμφωνα με το άρθρο 13 της σχετικής νομοθεσίας, ως μέτρο κρίσης θα έπρεπε να ληφθεί ο αντίστοιχος τίτλος αναγνωρισμένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων άλλων χωρών, ιδιαίτερα της ΕΕ με προτεραιότητα της Ελλάδας. Ως εκ τούτου εκφράστηκε η άποψη ότι ορθά το ΚΥΣΑΤΣ επέβαλε στην παραπονούμενη την επιτυχή εξέταση της στα μαθήματα που απαιτεί και το ΔΙΚΑΤΣΑ για αναγνώριση τίτλων κτηνιατρικής.

Όσον αφορά, όμως, την απόφαση του ΚΥΣΑΤΣ να μην επιτρέψει την παρακολούθηση και επιτυχή εξέταση των μαθημάτων αυτών στη Ρωσία, στην Έκθεση αναφέρεται ότι στους σχετικούς Κανονισμούς δεν υπάρχει περιορισμός σε σχέση με τη χώρα στην οποία υποχρεώνεται ο πολίτης να παρακολουθήσει τα μαθήματα που του καθορίζει το ΚΥΣΑΤΣ. Αντίθετα, στους σχετικούς Κανονισμούς αναφέρεται σαφέστατα ότι η παρακολούθηση και επιτυχής εξέταση σε συμπληρωματικό αριθμό μαθημάτων γίνεται σε αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα της Κύπρου ή του εξωτερικού. Το επιχείρημα ότι η αίτηση εξετάστηκε κατά το πρότυπο του ΔΙΚΑΤΣΑ, ισχύει όσον αφορά το μέτρο κρίσης που λήφθηκε υπόψη αφού τούτο υπαγορεύει και η σχετική νομοθεσία. Δεν μπορεί όμως να ισχύσει όσον αφορά το ίδρυμα στο οποίο θα παρακολουθήσει ο αιτητής τα μαθήματα, αφού στους σχετικούς κανονισμούς δίδεται η ευχέρεια παρακολούθησης τους στο εξωτερικό, χωρίς οποιοδήποτε περιορισμό. Η Έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, η απόρριψη του αιτήματος της παραπονούμενης για παρακολούθηση και επιτυχία στην εξέταση στα μαθήματα που της καθορίστηκαν σε Ρωσικό πανεπιστήμιο, δεν βρίσκει έρεισμα στο νόμο.

Πέραν τούτου, με την συγκεκριμένη απόφασή του το ΚΥΣΑΤΣ ουσιαστικά αποδέχεται την υποκατάστασή του από το ΔΙΚΑΤΣΑ, αντί να ασκήσει το ίδιο τις εξουσίες και αρμοδιότητές του. Υποβλήθηκε εισήγηση για επανεξέταση από το ΚΥΣΑΤΣ του όλου θέματος.

Το επίπεδο αναγνώρισης των τίτλων σπουδών των ΤΕΙ ήταν το αντικείμενο της δεύτερης Έκθεσης που υποβλήθηκε κατά το 2004 (**Α/Π 883/03**). Ο παραπονούμενος ισχυρίστηκε ότι κακώς ο τίτλος σπουδών που είχε αποκτήσει από το Τ.Ε.Ι Πειραιά αναγνωρίστηκε ως «Τίτλος Ανώτατης Εκπαίδευσης Τεχνολογικού Τομέα». Στην έκθεση αναφέρεται ότι με τον περί Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών και Παροχής Σχετικών Πληροφοριών (Τροποποιητικό) Νόμο του 2002, οι τίτλοι σπουδών που απονεμήθηκαν από τα ΤΕΙ της Ελλάδας πριν από την έναρξη ισχύος του Νόμου με Αρ. 2916 της Ελληνικής Δημοκρατίας τυγχάνουν της ίδιας αναγνώρισης με αυτήν που ίδιοι τίτλοι τυγχάνουν στην Ελλάδα.

Στην Ελλάδα, τα ΤΕΙ απονέμουν τίτλους σπουδών που αναφέρονται ως «Ανώτατο Πτυχίο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης». Οι τίτλοι σπουδών των ΤΕΙ δεν έχουν αναγνωριστεί στην Ελλάδα ως πανεπιστημιακοί τίτλοι. Στο Νόμο δε με Αρ. 2916 της Ελληνικής Δημοκρατίας προβλέπεται σαφής διάταξη (άρθρο 1(γ)) σύμφωνα με την οποία πανεπιστήμια εξακολουθούν να ονομάζονται μόνο τα ιδρύματα που ήδη λειτουργούν και ανήκουν στον πανεπιστημιακό τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης.

Κατά την εξέταση τίτλων σπουδών που απονεμήθηκαν από τα ΤΕΙ, το ΚΥΣΑΤΣ είχε υποχρέωση να εξετάσει τις σχετικές αιτήσεις με βάση τον τροποποιητικό νόμο του 2002. Οι διατάξεις του εν λόγω Νόμου υπερισχύουν των διατάξεων των περί Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών και Παροχής Σχετικών Πληροφοριών Κανονισμών που συνιστούν δευτερογενή νομοθεσία. Στην Έκθεση αναφέρεται ότι η Επιτροπή Διοικήσεως δεν ήταν δυνατό να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι κακώς έπραξε το ΚΥΣΑΤΣ με την αναγνώριση του τίτλου του παραπονούμενου σε επίπεδο που δεν καθορίζεται στους κανονισμούς.

Ανεξάρτητα των πιο πάνω, στην Έκθεση εκφράστηκε η άποψη ότι θα ήταν ορθότερο να προωθηθεί τροποποίηση των σχετικών κανονισμών έτσι ώστε να καταστεί δυνατή και η περίληψη πρόσθετου επιπέδου αναγνώρισης όσον αφορά τους τίτλους που απονέμουν τα ΤΕΙ, τα οποία ανήκουν μεν στην ανώτατη εκπαίδευση δεν συνιστούν όμως πανεπιστήμια.

2. Θέματα Εκπαιδευτικών

(i) Αξιολογήσεις Εκπαιδευτικών Λειτουργιών

Μεγάλος αριθμός παραπόνων υποβλήθηκε και κατά το έτος 2004, από εκπαιδευτικούς λειτουργούς και αφορούσαν τις αξιολογήσεις τους.

Από τη διερεύνηση αυτών των παραπόνων διαπιστώθηκε, ότι σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις έπασχε η αιτιολογία της απόφασης, η οποία δόθηκε μετά την εξέταση των ενστάσεων που υποβλήθηκαν. Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι η διαδικασία εξέτασης των ενστάσεων έπασχε, γιατί βρισκόταν εκτός των πλαισίων των περί Εκπαιδευτικών Λειτουργιών (Επιθεώρησης και Αξιολόγησης) Κανονισμών του 1976 και σε αντίθεση με τις βασικές αρχές του διοικητικού δικαίου.

Ειδικότερα έχει επισημανθεί, ότι στην πλειονότητα των υποθέσεων αυτών η διαδικασία εξέτασης των ενστάσεων έπασχε, είτε λόγω παντελούς έλλειψης ή ανεπαρκούς αιτιολογίας της απόφασης που δόθηκε, είτε γιατί η αιτιολογία της απόφασης συγκρούετο με το περιεχόμενο των προσωπικών φακέλων. Στις σχετικές, με το θέμα αυτό, Εκθέσεις που υποβλήθηκαν, σημειώθηκε, ότι με βάση τις διατάξεις του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου, αλλά και σύμφωνα με την ισχύουσα νομολογία, οι διοικητικές πράξεις, οι οποίες εκδίδονται έπειτα από άσκηση διακριτικής εξουσίας, πρέπει να είναι επαρκώς και δεόντως αιτιολογημένες, η δε αιτιολογία πρέπει να είναι σαφής, ώστε να μην αφήνει αμφιβολίες ως προς το ποιός ήταν ο πραγματικός λόγος που οδήγησε το διοικητικό όργανο στη λήψη της απόφασης (**A/Π 1126/04, A/Π 848/04, A/Π 728/04, A/Π 1718/03, A/Π 129/04, A/Π 1835/03**),

Παρατηρήθηκε επίσης, ότι οι αξιολογούντες λειτουργοί προέβαιναν σε αξιολογήσεις και μετέπειτα στην εξέταση των ενστάσεων, χωρίς να προηγηθεί δέουσα έρευνα όλων των σχετικών στοιχείων, με αποτέλεσμα στις διαδικασίες αυτές, να εμφιλοχωρεί πλάνη περί τα πράγματα, κατά τρόπο ώστε οι σχετικές αποφάσεις να πάσχουν. Ειδικότερα έχει διαπιστωθεί, ότι σε αριθμό περιπτώσεων, τα κλιμάκια αξιολόγησης απέρριψαν τις ενστάσεις, με την αιτιολογία ότι στο συγκεκριμένο υπό ένσταση τομέα, ο αξιολογούμενος δεν είχε διακριθεί από τον οικείο Επιθεωρητή ή το Διευθυντή του σχολείου στο οποίο υπηρετούσε, άποψη η οποία βρισκόταν σε πλήρη αντίθεση με το περιεχόμενο του σχετικού διοικητικού φακέλου. Επίσης, σε αριθμό περιπτώσεων παρατηρήθηκε το φαινόμενο, τα κλιμάκια να απαντούν, επί των ενστάσεων, σε σημεία για τα οποία δεν υποβλήθηκε ένσταση και να μένουν αναπάντητα τα σημεία για τα οποία οι παραπονούμενοι είχαν ενστεί. (**A/Π 1565/03, A/Π 616/04, A/Π 797/04**).

Σε δύο περιπτώσεις διαπιστώθηκε επίσης, ότι η σύνθεση των κλιμακίων που προέβησαν στις αξιολογήσεις δεν ήταν η προβλεπόμενη από τη σχετική νομοθεσία και σε μια άλλη περίπτωση διαπιστώθηκε ότι η σύνθεση του κλιμακίου αξιολόγησης ήταν διαφορετική κατά την αρχική αξιολόγηση και διαφορετική κατά το στάδιο εξέτασης της ένστασης. (**Α/Π 1599/03, Α/Π 293/04, Α/Π 405/04**).

Σε μία περίπτωση διαπιστώθηκε επίσης ότι η εμπλεκόμενη υπηρεσία προχώρησε σε αξιολόγηση εκπαιδευτικού λειτουργού, ο οποίος απουσίασε το μεγαλύτερο μέρος του υπό αξιολόγηση ουσιαστικού χρόνου, για λόγους υγείας, ενέργεια η οποία κρίθηκε ως μη λογικά επιτρεπτή, για αντικειμενικούς λόγους, αφού το χρονικό διάστημα το οποίο ο παραπονούμενος εργάστηκε, ήταν τόσο μικρό, ώστε τα αποτελέσματα της εργασίας του να μην ήσαν αντιπροσωπευτικά των πραγματικών δυνατοτήτων του. Ως εκ τούτου έγινε εισήγηση να γίνει εμβόλιμη αξιολόγηση, δυνατότητα η οποία υποστηρίζεται από τους σχετικούς Κανονισμούς (**Α/Π 1446/03**).

(ii) Ενέργειες Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας

Σημαντική αύξηση παρουσίασαν τα παράπονα που υποβλήθηκαν κατά το 2004 εναντίον της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας, όπως φαίνεται και από τον πιο κάτω πίνακα.

ΈΤΟΣ	2001	2002	2003	2004
<u>ΑΡΙΘΜΟΣ</u> <u>ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ</u>	31	41	80	107

Τα παράπονα κατά της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας κάλυπταν σχεδόν όλο το φάσμα των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής. Αφορούσαν παράπονα για τους πίνακες διοριστέων, τις μεταθέσεις/μετακινήσεις των εκπαιδευτικών, προαγωγές και διορισμούς εκπαιδευτικών, την παραχώρηση μονάδων για πρόσθετα προσόντα καθώς και την παρακολούθηση του προγράμματος προϋπηρεσιακής κατάρτισης.

Μετά από τη διερεύνηση συγκεκριμένου παραπόνου διαπιστώθηκε, ότι κατά τη διαδικασία πλήρωσης αριθμού κενών θέσεων Επιθεωρητή Γενικών Μαθημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης, που κενώθηκαν μετά από δικαστική απόφαση, η Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας παραβίασε το δεδουλευμένο. Ειδικότερα παρατηρήθηκε, ότι το Δικαστήριο στη σχετική ακυρωτική απόφαση του αποφάνθηκε, ότι ενώ όλοι οι υποψήφιοι ισοδυναμούσαν στα κριτήρια της αξίας και των προσόντων, δόθηκε υπέρμετρη βαρύτητα στις προσωπικές συνεντεύξεις οι οποίες, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, έπρεπε να ληφθούν υπόψη μόνο ως συμπληρωματικό στοιχείο κρίσης. Από τη διερεύνηση του παραπόνου αυτού διαπιστώθηκε, ότι η Επιτροπή αντί να ξεκινήσει με βάση τις πιο πάνω διαπιστώσεις, προέβη σε συνεκτίμηση του κριτηρίου της αξίας, του περιεχόμενου

των προσωπικών φακέλων και της προφορικής συνέντευξης, προσδίδοντας σ' αυτό το τελευταίο στοιχείο ιδιαίτερη βαρύτητα, αντί εκείνης της οποίας αρμόζει ως συμπληρωματικό στοιχείο κρίσης (**A/Π 1236/02**).

Διαπιστώθηκε επίσης, ότι κατά την διαδικασία πλήρωσης της θέσης Βοηθού Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης, οι απόψεις του εκπροσώπου του αρμόδιου Υπουργείου, ο οποίος παρίστατο στις προσωπικές συνεντεύξεις, δεν ήσαν αιτιολογημένες, με αποτέλεσμα να πάσχει και η τελική απόφαση της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας, που βασίστηκε σ' αυτές (**A/Π 877/03**).

Με αφορμή συγκεκριμένο παράπονο διαπιστώθηκε επίσης, ότι η Επιτροπή διέγραψε την παραπονούμενη από τον πίνακα διοριστέων καθηγητών φυσικής αγωγής, με την αιτιολογία ότι δεν προσήλθε σε προφορική συνέντευξη, χωρίς να υπάρχει προς τούτο νομοθετική πρόβλεψη. Διαπιστώθηκε επίσης, ότι η Επιτροπή παρέλειψε να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες, ώστε η παραπονούμενη να ενημερωθεί έγκαιρα και σωστά, ότι καλείτο σε συνέντευξη για σκοπούς διορισμού της (**A/Π 247/04**).

Εντοπίστηκε επίσης αδυναμία της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας να ερμηνεύσει και εφαρμόσει ορθά και κατά τρόπο εύλογα επιτρεπτό τους περί Εκπαιδευτικών Λειτουργών (Τοποθετήσεις, Μετακινήσεις και Μεταθέσεις) Κανονισμούς (**A/Π 1376/03, A/Π 1560/04**).

(iii) Ενέργειες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού

Το θέμα της παραχώρησης άδειας σε εκπαιδευτικούς λειτουργούς για παρακολούθηση σπουδών στο εξωτερικό ήταν το αντικείμενο παραπόνων που απασχόλησαν το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως κατά το 2004. Για το θέμα υποβλήθηκαν δύο Εκθέσεις (**A/Π 142/01** και **A/Π 394/03**) ενώ ολοκληρώθηκε και η εξέταση άλλων 2 παραπόνων με το ίδιο αντικείμενο.

Στη μια περίπτωση (**A/Π 142/01**) διαπιστώθηκε ότι η παραπονούμενη διορίστηκε στη θέση Δασκάλου από την 1^η Σεπτεμβρίου, 1998 και αμέσως σχεδόν μετά υπέβαλε αίτημα για παραχώρηση εκπαιδευτικής άδειας.

Εκπαιδευτική άδεια σε εκπαιδευτικούς λειτουργούς που αρχίζουν σπουδές με δική τους πρωτοβουλία μπορεί να παραχωρηθεί με βάση τις διατάξεις του Κανονισμού 14(2) των περί Δημόσιας Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας (Χορήγηση Αδειών) Κανονισμών του 1993. Οι όροι και προϋποθέσεις για παραχώρηση τέτοιας άδειας καθορίζονται από το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Με βάση την πολιτική που εφαρμόζετο κατά τον ουσιώδη χρόνο, για την

παραχώρηση τέτοιας άδειας απαιτείτο ο εκπαιδευτικός να είχε συμπληρώσει μέχρι την έναρξη των σπουδών του τουλάχιστον ένα χρόνο υπηρεσίας μετά το μόνιμο διορισμό του.

Η παραπονούμενη δεν πληρούσε την πιο πάνω προϋπόθεση, αφού όταν υπέβαλε το αίτημά της δεν είχε υπηρεσία ενός έτους πάνω σε μόνιμη βάση. Ως εκ τούτου, το αίτημά της για παραχώρηση εκπαιδευτικής άδειας ουσιαστικά θα έπρεπε να απορριφθεί.

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού ακολουθώντας την πολιτική που εφάρμοζε, προχώρησε στην παραχώρηση στην παραπονούμενη άδειας άνευ απολαβών. Η απόφαση αυτή έπασχε, αφού με βάση τον Κανονισμό 15, άδεια απουσίας χωρίς απολαβές μπορεί να χορηγηθεί μόνο αν πληρούνται τα κριτήρια που τέθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο και που περιλαμβάνονται στην εγκύκλιο ημερ. 10 Σεπτεμβρίου, 1981.

Με βάση τα δεδομένα που υπήρχαν δεν υποβλήθηκε σε σχέση με την παραπονούμενη οποιαδήποτε εισήγηση. Όμως, έχοντας υπόψη ότι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού κατ' επανάληψη έχει εφαρμόσει τη τακτική έγκρισης άδειας απουσίας χωρίς απολαβές στις περιπτώσεις που δεν πληρούντο οι προϋποθέσεις για παραχώρηση εκπαιδευτικής άδειας, τακτική που δεν συνάδει με το Νόμο και τη σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου που διέπει το θέμα της παραχώρησης άδειας χωρίς απολαβές, εκφράστηκε η άποψη ότι, εάν το Υπουργείο εξακολουθεί να επιθυμεί τη συνέχιση της τακτικής αυτής θα πρέπει να λάβει άμεσα τις απαραίτητες ενέργειες για νομιμοποίηση της τακτικής αυτής με την κατάλληλη νομοθετική τροποποίηση, όπως εξάλλου είναι και η άποψη της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας.

Στη δεύτερη περίπτωση υποβολής Έκθεσης (**Α/Π 394/03**), κρίθηκε ότι η παραπονούμενη πληρούσε τις προϋποθέσεις που το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού είχε καθορίσει όσον αφορά την παραχώρηση εκπαιδευτικής άδειας και γι' αυτό όταν αρχικά αιτήθηκε τέτοιας άδειας το αίτημα της εγκρίθηκε. Στη συνέχεια, η παραπονούμενη υπέβαλλε σχεδόν κάθε χρόνο από το 1997 αίτημα για παραχώρηση εκπαιδευτικής άδειας για να μπορέσει να ολοκληρώσει τις σπουδές που είχε αρχίσει. Κρίθηκε ακατανόητο γιατί σε άλλες περιπτώσεις εγκρίνετο η παραχώρηση στην παραπονούμενη εκπαιδευτικής άδειας και σε άλλες περιπτώσεις άδεια χωρίς απολαβές αφού ο σκοπός για τον οποίο θα απουσίαζε παρέμενε ο ίδιος. Σημειώθηκε στην Έκθεση ότι η παραπονούμενη δεν ζητούσε την άδεια για να μεταβεί στο εξωτερικό για να παρακαθήσει σε εξετάσεις αλλά για να συνεχίσει τις σπουδές της. Η παραχώρηση στην παραπονούμενη άδειας χωρίς απολαβές δεν ήταν δυνατή με βάση τους όρους που τέθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο για την παραχώρηση τέτοιας άδειας, οι οποίοι περιλαμβάνονται στην εγκύκλιο ημερ. 11 Νοεμβρίου, 1981.

Στην Έκθεση αναφέρεται ότι σύμφωνα με γνωμοδοτήσεις της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας για μετατροπή άδειας χωρίς απολαβές σε εκπαιδευτική άδεια χρειάζεται αίτηση από μέρους των επηρεαζομένων εκπαιδευτικών. Η παραπονούμενη είχε υποβάλει το 2002 τέτοιο αίτημα και επομένως η εμπλεκόμενη υπηρεσία θα έπρεπε να το αντιμετωπίσει υπό το φως των σχετικών γνωμοδοτήσεων της Νομικής Υπηρεσίας.

Η Έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι αποφάσεις για παραχώρηση στην παραπονούμενη άδειας απουσίας αντί εκπαιδευτικής άδειας δεν βρίσκουν έρεισμα στο Νόμο και στις σχετικές εγκυκλίους. Επίσης, κρίθηκε ότι το αίτημα της παραπονούμενης για μετατροπή της άδειας απουσίας που της χορηγήθηκε σε εκπαιδευτική άδεια δεν έτυχε του ορθού χειρισμού, αφού η παραπονούμενη πληρούσε τους όρους για παραχώρηση εκπαιδευτικής άδειας. Υποβλήθηκε εισήγηση για επανεξέταση του αιτήματος της παραπονούμενης για μετατροπή της άδειας απουσίας που της χορηγήθηκε σε εκπαιδευτική άδεια υπό το φως των γνωμοδοτήσεων της Νομικής Υπηρεσίας.

Σε δύο άλλες περιπτώσεις κρίθηκε ότι η απόφαση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού να παραχωρήσει σε εκπαιδευτικούς λειτουργούς άδεια άνευ απολαβών και όχι εκπαιδευτική άδεια ήταν ορθή και νόμιμη. (**A/Π1493/04** και **1764/04**).

Αδυναμία εντοπίσθηκε επίσης στην εφαρμογή, εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, των σχετικών Κανονισμών που διέπουν το θέμα παραχώρησης, στους εκπαιδευτικούς λειτουργούς, άδειας με απολαβές. Ειδικότερα διαπιστώθηκε, σε δύο περιπτώσεις, ότι το αρμόδιο Υπουργείο με σχετικές αποφάσεις του, που δεν είχαν έρεισμα στο νόμο, απέρριψε αίτημα των δύο εκπαιδευτικών, για άδεια με απολαβές για σκοπούς επιμόρφωσης στη μία περίπτωση και για λόγους υγείας στην άλλη περίπτωση και ενέκρινε, κατά τρόπο που συνιστούσε υπέρβαση εξουσίας, άδεια χωρίς απολαβές (**A/Π 861/04, A/Π 1518/03**).

Μη ορθή εφαρμογή του Σχεδίου Παροχής Κινήτρων στους Εκπαιδευτικούς των Δημοτικών Σχολείων Πύργου Τηλλυρίας και Κάμπου ισχυρίστηκαν δύο εκπαιδευτικοί (**A/Π 1122/04** και **A/Π 1123/04**). Οι παραπονούμενοι που είναι εκπαιδευτικοί λειτουργοί διορισμένοι στο χωριό Κάμπος ενοικίασαν από κοινού μία κατοικία για περίοδο ενός έτους στην οποία συγκατοικούν. Η εμπλεκόμενη υπηρεσία τους ενέταξε στο πιο πάνω Σχέδιο και παραχώρησε στον κάθε ένα από αυτούς ποσό ίσο με το 15% των συντάξιμων απολαβών τους. Στο Σχέδιο Παροχής Κινήτρων καθορίζεται ότι κάτω από προϋποθέσεις σε εκπαιδευτικό που εντάσσεται στο Σχέδιο παραχωρείται 20% των συντάξιμων απολαβών του, πάνω σε δωδεκάμηνη βάση. Στη/στο σύζυγο του εκπαιδευτικού, νοουμένου ότι συμμετέχει στο σχέδιο και ικανοποιεί συγκεκριμένες προϋποθέσεις παραχωρείται 10% των συντάξιμων απολαβών πάνω σε δωδεκάμηνη βάση.

Όπως αναφέρεται στην Έκθεση είναι φανερό ότι η προσπάθεια της εμπλεκόμενης υπηρεσίας ήταν να ακολουθηθεί και να εφαρμοστεί η λογική του Σχεδίου και στην περίπτωση της συγκατοίκησης των παραπονουμένων. Χωρίς να παραβλέπει το εύλογο της προσέγγισης η Επιτροπή Διοικήσεως σημείωσε ότι οι πρόνοιες του Σχεδίου που διαφοροποιούν το παρεχόμενο επίδομα περιορίζονται αποκλειστικά σε συζύγους. Η απλή συγκατοίκηση των παραπονουμένων δεν ταυτίζεται και δεν εξομοιώνεται με την έννοια της συζυγικής σχέσης που αποτελεί τη μόνη παρέκκλιση από τις γενικές πρόνοιες του Σχεδίου. Στην πραγματικότητα η εμπλεκόμενη υπηρεσία, παρά τις προφανώς καλές της προθέσεις ενήργησε καθ' υπέρβαση των προνοιών του Σχεδίου και καθ' υπέρβαση αρμοδιοτήτων, αφού ουσιαστικά συμπληρώθηκαν οι πρόνοιες του Σχεδίου σε συγκεκριμένα σημεία. Υποβλήθηκε εισήγηση για εξέταση του αιτήματος των παραπονουμένων στη βάση των προνοιών του Σχεδίου. Εκφράστηκε επίσης η άποψη ότι το Σχέδιο στην παρούσα του μορφή πιθανό να μην καλύπτει όλες τις περιπτώσεις και ότι τα ενδεχόμενα κενά μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο στα πλαίσια τροποποίησης των προνοιών του και όχι «αυθαίρετης» κατ' αναλογία εφαρμογής τους.

3. Υπαλληλικά Θέματα

(i) Διαδικασία Προσλήψεων

Παράβαση, εκ μέρους της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου, των διατάξεων του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου, που κατοχυρώνουν την ισότητα πρόσβασης στις δημόσιες λειτουργίες, διαπιστώθηκε από τη διερεύνηση παραπόνου κατά της εν λόγω Αρχής **(Α/Π 560/04)**.

Η απόφαση που αποτελούσε το αντικείμενο του παραπόνου και η οποία, για τον πιο πάνω λόγο κρίθηκε ότι έπασχε, αφορούσε την πρόσληψη, σε έκτακτη βάση, υπαλλήλων των οποίων ο διορισμός είχε ακυρωθεί από το Ανώτατο Δικαστήριο, χωρίς, ταυτόχρονα, να δοθεί το δικαίωμα διεκδίκησης των θέσεων αυτών και στην ίδια βάση, σε άλλους ενδιαφερόμενους.

Υποβολή οποιασδήποτε συγκεκριμένης εισήγησης δεν έγινε, για το λόγο ότι είχαν δημιουργηθεί συμβατικά δικαιώματα για τους εκτάκτως διορισθέντες, έγινε, όμως, εισήγηση όπως, τα όσα αναφέρονται στην Έκθεση λαμβάνονται σοβαρά υπόψη μελλοντικά.

Ως πάσχουσα κρίθηκε απόφαση της ίδιας Αρχής να επαναπροκηρύξει θέσεις Τεχνικού Προσωπικού, τις οποίες είχε ήδη προκηρύξει, αφού, στη νέα προκήρυξη, καθορίστηκαν ως

ελάχιστα απαιτούμενα προσόντα άλλα από αυτά που προβλέπονται στους σχετικούς κανονισμούς **(Α/Π 521/02, Α/Π 529/02, Α/Π 852/02)**.

Για τα ίδια παράπονα, η Επιτροπος έκρινε ότι ήταν αντιφατική και αντίθετη με την αρχή της ίσης μεταχείρισης η συμπεριφορά της εμπλεκόμενης Αρχής, σε συγκεκριμένη περίπτωση να μην εφαρμόζει κατάλογο υποψηφίων που καταρτίστηκε μετά από συγκεκριμένη προκήρυξη θέσεων εργασίας για το λόγο ότι ο καταρτισμός του κρίθηκε παράνομος από το Ανώτατο Δικαστήριο και, από την άλλη, να εφαρμόζει τον κατάλογο που καταρτίστηκε μετά από προκήρυξη άλλων θέσεων, να προβαίνει σε διορισμούς με βάση αυτόν και να εξακολουθεί να τηρεί την ίδια τακτική.

Σωρεία παραβιάσεων του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου διαπιστώθηκε, επίσης, με αφορμή την εξέταση παραπόνου που αφορούσε πρόσληψη στη θέση καθαρίστριας σε σχολείο της Επαρχίας Αμμοχώστου **(Α/Π 1776/04)**. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε έλλειψη αιτιολογίας της ληφθείσας απόφασης, λήψη υπόψη μη νόμιμων στοιχείων κρίσης, έλλειψη δέουσας έρευνας, κυρίως όμως, παραβίαση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της ισότητας, αφού στη λήψη της τελικής απόφασης έπαιξε σημαντικό ρόλο ο τόπος κατοικίας των επικρατέστερων υποψηφίων.

Παρόλο που από τη ληφθείσα απόφαση είχαν γεννηθεί δικαιώματα τρίτου προσώπου, όπως η Επιτροπος ανέφερε, η σωρευτική παραβίαση συνταγματικών διατάξεων και των γενικών αρχών του διοικητικού δικαίου δεν άφηνε άλλη επιλογή από την εισηγήση για επανεξέταση του θέματος.

Παρόμοιες ήταν οι διαπιστώσεις στις οποίες η Επιτροπος κατέληξε μετά από διερεύνηση παραπόνου κατά του Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού **(Α/Π 247/03)**, το οποίο αφορούσε διαδικασία διορισμού στη θέση Πρώτου Λειτουργού σε αυτόν. Συγκεκριμένα, η απόφαση του εμπλεκόμενου Οργανισμού να διορίσει στην υπό αναφορά θέση άλλο υποψήφιο αντί του παραπονούμενου, κρίθηκε ότι έπασχε λόγω έλλειψης δέουσας έρευνας και αιτιολογίας. Η Επιτροπος περιορίστηκε στο να εισηγηθεί τη λήψη υπόψη των παρατηρήσεών της σε μελλοντικές διαδικασίες.

Σε συμπέρασμα ότι, η απόφαση για καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας για διορισμό σε εξειδικευμένες θέσεις στην Αστυνομία λήφθηκε υπό καθεστώς νομικής πλάνης, κατέληξε η Επιτροπος, μετά από εξέταση σχετικών παραπόνων εναντίον της πρώτης **(Α/Π 1811/03, Α/Π 6/04, Α/Π 20/04)**.

Τα παράπονα αφορούσαν την πλήρωση δεκαέξι εξειδικευμένων θέσεων Λοχιών και τον καθορισμό, εκ μέρους της Αστυνομίας, ανώτατου ορίου ηλικίας για διεκδίκησή τους. Ο τελευταίος αποφασίστηκε με βάση τον Κανονισμό 4 των περί Αστυνομίας (Γενικών) Κανονισμών, ο οποίος προβλέπει περί των προσόντων που απαιτούνται για εγγραφή ή διορισμό στην Αστυνομική Δύναμη και στα οποία περιλαμβάνεται και η μη υπέρβαση συγκεκριμένου ορίου ηλικίας, παρόλο που, στην προκειμένη περίπτωση, επρόκειτο για εξειδικευμένες θέσεις, το διορισμό στις οποίες διέπει ο Κανονισμός 10 των ίδιων Κανονισμών.

Η Επίτροπος κατέληξε στο ότι, και στην περίπτωση εφαρμογής του εν λόγω Κανονισμού θα ήταν δυνατός ο καθορισμός ανωτάτου ορίου ηλικίας, η σχετική, όμως, απόφαση θα έπρεπε να αιτιολογηθεί δεόντως. Περαιτέρω, ότι είναι πεπλανημένη η εντύπωση τής εμπλεκόμενης υπηρεσίας πως για την εφαρμογή του Κανονισμού 10 των περί Αστυνομίας (Γενικών) Κανονισμών απαραίτητη είναι και η ταυτόχρονη συνδρομή των όρων και προϋποθέσεων που τάσσει ο Κανονισμός 4 των ίδιων Κανονισμών.

Παράβαση των εν λόγω Κανονισμών και, συγκεκριμένα, του Κανονισμού 5, διαπίστωσε η Επίτροπος με αφορμή την εξέταση ενός ακόμα παραπόνου **(Α/Π 767/00)** κατά της Αστυνομίας.

Ενώ, με βάση τον υπό αναφορά Κανονισμό, το αρμόδιο Συμβούλιο Προσλήψεων, το οποίο διορίστηκε για επαναξιολόγηση/επανεξέταση των υποψηφίων στη θέση Στατιστικολόγου, είχε υποχρέωση να προβεί σε προφορική και/ή γραπτή εξέτασή τους και να καταρτίσει πίνακα επιτυχόντων, τον οποίο θα έπρεπε να διαβιβάσει στον Αρχηγό Αστυνομίας, στην πραγματικότητα ούτε το ένα συνέβη, ούτε το άλλο. Το εν λόγω Συμβούλιο, παρόλο που οι υποψήφιοι ήταν, συνολικά, σαράντα έξι, περιορίστηκε στην αξιολόγηση του παραπονούμενου και του υποψηφίου που είχε διορισθεί αρχικά (και του οποίου ο διορισμός ακυρώθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο) και, παραλείποντας να υποβάλει προς τον Αρχηγό οποιοδήποτε κατάλογο υποψηφίων, κατέληξε το ίδιο, κατά τρόπο, μάλιστα, που δημιουργεί ερωτήματα και αμφιβολίες, σε συμπέρασμα σχετικό με τον καταλληλότερο υποψήφιο. Ο τελευταίος επαναδιορίστηκε στην επίμαχη θέση.

Συγκεκριμένη εισήγηση για την κριθείσα περίπτωση δεν υποβλήθηκε, καθότι είχαν ήδη γεννηθεί δικαιώματα υπέρ του διορισθέντος. Έγινε, όμως, σύσταση για λήψη υπόψη των συμπερασμάτων στα οποία η Επίτροπος κατέληξε, στο μέλλον.

(ii) Προαγωγές

Κωλυσιεργία της εμπλεκόμενης Υπηρεσίας να εξετάσει αίτημα του παραπονούμενου για επανεξέταση των γραπτών του σε εξέταση που είχε παρακαθήσει για σκοπούς προαγωγής του, καθώς και καταστροφή των εν λόγω γραπτών κατά παράβαση των ισχύοντων Κανονισμών, ήταν οι διαπιστώσεις της Επιτρόπου μετά την εξέταση παραπόνου **(Α/Π 395/03)** που αφορούσε διαδικασία προαγωγών στην Πυροσβεστική.

Συγκεκριμένα, όταν ο παραπονούμενος αμφισβήτησε την ορθότητα των αποτελεσμάτων της υπό αναφορά εξέτασης, ζήτησε αναθεώρηση των γραπτών του, για περίοδο επτά και πλέον μηνών, όμως, και κατά παράβαση των σχετικών συνταγματικών διατάξεων, όπως η Επίτροπος σημειώνει, δεν έλαβε καμία απάντηση. Όταν συνέβη κάτι τέτοιο, ο παραπονούμενος, εξακολουθώντας να μην ικανοποιείται από όσα του γνωστοποιήθηκαν και γνωρίζοντας ότι, σύμφωνα με τους ισχύοντες Κανονισμούς, τα γραπτά καταστρέφονται με τη συμπλήρωση ενός έτους από τη διεξαγωγή των εξετάσεων, ζήτησε να μη γίνει κάτι τέτοιο, γιατί πιθανόν τα γραπτά να ήταν αναγκαία για σκοπούς έρευνας.

Διαπίστωση της Επιτρόπου ήταν ότι αυτά καταστράφηκαν πρόωρα, κατά παράβαση του Κανονισμού 8(3) των Κανονισμών για τις εξετάσεις προαγωγής αλλά και του άρθρου 29 του Συντάγματος, δεδομένου ότι είχε προηγηθεί η υποβολή του προαναφερθέντος αιτήματος του παραπονούμενου.

Λόγω της καταστροφής των γραπτών, η Επίτροπος σημείωσε ότι δεν υπήρχε οποιαδήποτε βάση για υποβολή εισήγησης για επανεξέταση των αποφάσεων προαγωγής στην επίμαχη θέση. Γι' αυτό, περιορίστηκε στην εισήγηση για διεξαγωγή έρευνας, ώστε να αποκαλυφθεί ποιος και γιατί ενήργησε κατά παράβαση των ισχύοντων Κανονισμών και, στην περίπτωση που καταδειχθεί η πιθανότητα διάπραξης πειθαρχικών αδικημάτων, να ασκηθούν πειθαρχικές διώξεις κατά των πιθανώς εμπλεκόμενων.

(iii) Τοποθετήσεις - Μετακινήσεις

Μη λήψη απόφασης εκ μέρους του Διευθυντή του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, αναφορικά με αίτημα της παραπονούμενης Διοικητικού Λειτουργού για μετακίνησή της, ήταν το συμπέρασμα της Επιτρόπου, μετά την εξέταση σχετικού παραπόνου **(Α/Π 1120/04)**.

Συγκεκριμένα, ενώ η παραπονούμενη υπέβαλε το αίτημα μετακίνησής της από το έτος 2003, μέχρι το τέλος του 2004 καμία απάντηση δεν έλαβε αναφορικά με την ουσία του ζητήματος, ο δε Διευθυντής της εμπλεκόμενης υπηρεσίας, ενημερώνοντας σχετικά την Επίτροπο,

περιορίστηκε στην αναφορά των κριτηρίων στα οποία βασίζονται οι αποφάσεις μετακίνησης του εναλλάξιμου προσωπικού.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως η εμπλεκόμενη υπηρεσία εξετάσει την ουσία του αιτήματος της παραπονούμενης χωρίς καθυστέρηση και όπως την ενημερώσει σχετικά.

Θέμα τοποθετήσεων αφορούσε σειρά παραπόνων **(Α/Π 1602/03, Α/Π 1632/03, Α/Π 1633/03 και Α/Π 1706/03)** κατά του Υπουργείου Εξωτερικών.

Ειδικότερα, ενώ μέλη της Αστυνομίας είχαν, μετά από διεξαγωγή σχετικής διαδικασίας, επιλεγεί για τοποθέτηση στη διπλωματική αποστολή της Δημοκρατίας στη Μόσχα, ο Υπουργός Εξωτερικών, σε σύντομο χρονικό διάστημα τερμάτισε την ισχύ της σχετικής απόφασης. Ακολούθησε, περαιτέρω, όμοιου περιεχομένου απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και, επιπλέον, τερματισμός της ισχύος της απόφασης για απόσπαση των παραπονουμένων στο Υπουργείο Εξωτερικών.

Σύντομα και αφού το εμπλεκόμενο Υπουργείο αποφάσισε όπως τα καθήκοντα για τα οποία είχαν τοποθετηθεί αρχικά οι παραπονούμενοι στη Μόσχα ανατεθούν σε μη μέλη της Αστυνομίας, έγινε επιλογή ανάμεσα σε υποψήφιους που δεν ήταν τέτοια μέλη αλλά Λειτουργοί Αρχείων και Επικοινωνιών και που είχαν διαγωνισθεί στη διαδικασία που συμμετείχαν και οι παραπονούμενοι, κατά την οποία και επελέγησαν οι τελευταίοι. Οι επιλεγέντες προορίζονταν για τοποθέτηση τόσο στην Πρεσβεία στη Μόσχα, όσο και στο Γενικό Προξενείο της Δημοκρατίας στην Αγία Πετρούπολη.

Η Επίτροπος έκρινε ότι, δεδομένης της πιο πάνω αναφερόμενης απόφασης του εμπλεκόμενου Υπουργείου, θα ήταν ορθότερο να διεξαχθεί νέα διαδικασία επιλογής, αφού θα διευκρινίζετο εξ αρχής ότι αιτήσεις εκ μέρους μελών της Αστυνομίας δε θα γίνονταν δεκτές. Ήταν άδικο, όπως αναφέρθηκε στη σχετική Έκθεση, υποψήφιοι που κρίθηκαν καταλληλότεροι από άλλους σε συγκεκριμένη διαδικασία, στη συνέχεια να αποκλείονται και αντ'αυτών να επιλέγονται υποψήφιοι που είχαν αρχικά αποκλειστεί.

Η Επίτροπος αμφισβήτησε ακόμα τη δυνατότητα άμεσης εξυπηρέτησης των αναγκών για τις οποίες έγινε η επιλογή και τοποθέτηση των Λειτουργών Αρχείων και Επικοινωνιών αφού, όχι μόνο αριθμός τέτοιων θέσεων παραμένει κενός και, μόλις πρόσφατα, αποφασίστηκε η δημιουργία νέων θέσεων αλλά, επιπλέον, οι εν λόγω λειτουργοί θα έπρεπε να τύχουν, πριν την ανάληψη καθηκόντων, σχετικής εκπαίδευσης.

Δεδομένου ότι η απόσπαση των λειτουργιών αυτών είχε ήδη αποφασιστεί από το Υπουργικό Συμβούλιο, παρέμβαση της Επιτροπής ήταν αδύνατη.

(iv) Αξιολογήσεις

Σωρεία παραβιάσεων των περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Αξιολόγηση Υπαλλήλων) Κανονισμών του 2001 εκ μέρους του εν λόγω Ιδρύματος διαπιστώθηκε από τη διερεύνηση παραπόνου εναντίον του **(Α/Π 373/02)**.

Το παράπονο, που υποβλήθηκε από υπάλληλο του εμπλεκόμενου Ιδρύματος, αφορούσε τις αξιολογήσεις των οποίων αυτός έτυχε για τα έτη 2000 και 2001, τη σύνθεση της ομάδας αξιολόγησής του για το έτος 2002, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκαν οι σχετικές ενστάσεις που ο παραπονούμενος υπέβαλε.

Διαπιστώθηκε ότι, όσον αφορούσε την αξιολόγηση του παραπονούμενου για το έτος 2000, αυτή έπασχε λόγω μη νόμιμης συγκρότησης της ομάδας η οποία τη διενήργησε, καθώς και για παράβαση ουσιώδους τύπου, αφού ο κατάλογος με τα ονόματα των προσώπων που απάρτιζαν την ομάδα αυτή, αντίθετα με ότι προβλέπεται στους σχετικούς κανονισμούς, δεν αναρτήθηκε. Περαιτέρω, ενώ ο παραπονούμενος, ισχυριζόμενος δυσμενή κρίση του και έκδηλη παρανομία της απόφασης αξιολόγησής του υπέβαλε ένσταση, αντί, με βάση τους ισχύοντες κανονισμούς, ο Αν. Γενικός Διευθυντής να διορίσει ειδική επιτροπή για εξέτασή της, επελήφθη ο ίδιος του θέματος, λαμβάνοντας αρνητική θέση επί της ουσίας της ένστασης.

Έγινε εισήγηση για άμεσο διορισμό ειδικής επιτροπής, για εξέταση της ένστασης του παραπονούμενου που αφορούσε την αξιολόγησή του για το έτος 2000. Παρόμοια εισήγηση έγινε και αναφορικά με την αξιολόγηση του, του έτους 2001 που, σύμφωνα με τον ίδιο, έγινε υπό όμοιες συνθήκες και δεδομένα.

Η Επιτροπή σημείωσε ότι οι αποφάσεις των εν λόγω επιτροπών, με βάση τις οποίες, σύμφωνα με τους ισχύοντες Κανονισμούς, θα διαμορφωνόταν οριστικά το περιεχόμενο των υπηρεσιακών εκθέσεων αξιολόγησης του παραπονούμενου για τα έτη 2000 και 2001, θα έπρεπε να αποτελέσουν και τη βάση για εξέταση της ένστασής του, σχετικά με τη σύνθεση της ομάδας αξιολόγησής του για το έτος 2002.

Διαπιστώσεις για παραβίαση των περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Αξιολόγηση Υπαλλήλων) Κανονισμών έγιναν και με αφορμή την υποβολή παραπόνου από υπάλληλο της Πολιτικής Άμυνας εναντίον της τελευταίας **(Α/Π 1448/03)**.

Το παράπονο αφορούσε τη νομιμότητα της δεύτερης και τρίτης εξαμηνιαίας έκθεσης αξιολόγησης του παραπονούμενου. Σε σχέση με τη δεύτερη εξαμηνιαία έκθεση διαπιστώθηκε πως, όταν από παραδρομή της ομάδας αξιολόγησης του παραπονούμενου, το έντυπο αξιολόγησης που είχε συμπληρώσει ο παραπονούμενος συμπληρώθηκε κατά τρόπο όχι σύμφωνο με αυτόν που είχε αποφασιστεί, το εν λόγω έντυπο καταστράφηκε. Αντί όμως, να εξηγηθεί στον παραπονούμενο τι είχε συμβεί και να του ζητηθεί να συμπληρώσει άλλο έντυπο, ο Διοικητής της εμπλεκόμενης Υπηρεσίας υπέγραψε εν λευκώ νέο έντυπο και ζήτησε από τα άλλα μέλη της ομάδας να το διαβιβάσουν στη συνέχεια στον παραπονούμενο, να το συμπληρώσει και να συμπληρώσουν και τα ίδια την αξιολόγηση, όπως είχε αποφασισθεί.

Η Επίτροπος σημείωσε ότι κάτι τέτοιο συνιστούσε ανορθόδοξο τρόπο διεκπεραίωσης της όλης διαδικασίας αξιολόγησης, δημιουργώντας υποψίες στον αξιολογούμενο υπάλληλο.

Όσον αφορά την τρίτη εξαμηνιαία έκθεση αξιολόγησης του παραπονούμενου, αυτή κρίθηκε ότι ήταν δυσμενής, γι' αυτό θα έπρεπε, με βάση τους ισχύοντες κανονισμούς, να παρασχεθεί στον παραπονούμενο η ευκαιρία να ακουστεί και να υποβάλει τις παραστάσεις του, προτού ληφθεί η τελική απόφαση. Διαπιστώθηκε ότι κάτι τέτοιο δεν έγινε, με συνέπεια η ληφθείσα απόφαση να πάσχει λόγω παράβασης ουσιώδους τύπου και των αρχών της φυσικής δικαιοσύνης.

Αντίγραφο της Έκθεσης που ετοιμάστηκε σχετικά υποβλήθηκε στην Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας, η οποία επρόκειτο να αποφασίσει για το θέμα της επικύρωσης του διορισμού του παραπονούμενου.

(ν) Οικονομικά και άλλα ωφελήματα

Τη διαφωνία της με την απόφαση του Γενικού Λογιστή να μην παραχωρήσει, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις εκτάκτων υπαλλήλων, αναδρομική αύξηση του βασικού μισθού τους για τα έτη 2001 και 2002, εξέφρασε η Επίτροπος με αφορμή την εξέταση παραπόνων εναντίον του **(Α/Π 1545/03, Α/Π 1555/03, Α/Π 1672/03)**.

Οι παραπονούμενες, δύο από τις οποίες ήταν με άδεια τοκετού και μία με άδεια απουσίας από το Δεκέμβριο του 2002 και των οποίων τα συμβόλαια ανανεώθηκαν το Φεβρουάριο του 2003, ήταν εκτός υπηρεσίας κατά τη 17^η Ιανουαρίου 2003, ημερομηνία που θα έπρεπε, με βάση το νόμο που προέβλεπε την αναδρομική αύξηση των μισθών, να υπηρετούσαν, προκειμένου να δικαιούνται κάτι τέτοιο. Ωστόσο, κρίθηκε ότι, με βάση τα συμβόλαια των παραπονουμένων με τη Διοίκηση, δικαιούνταν την παραχώρηση αυξήσεων για την περίοδο που καλύπτετο από τα συμβόλαιά τους. Επιπλέον όμως, όπως σημείωσε η Επίτροπος, η θέση του Γενικού Λογιστή καταλήγει στο μη εύλογο αποτέλεσμα να έχουν λάβει αναδρομικές αυξήσεις οι υπηρετούντες σε

δεκαπενθήμερη βάση, όχι όμως οι παραπονούμενες, δύο από τις οποίες, επίσης θα υπηρετούσαν στην ίδια βάση αν δεν απουσίαζαν για λόγους μητρότητας.

Αφού το θέμα κρίθηκε ότι ήταν κατ' ουσίαν νομικό, έγινε εισήγηση να ζητηθεί γνωμοδότηση από το Γενικό Εισαγγελέα.

Το σχέδιο παραχώρησης κινήτρων και αμοιβών προς τα μέλη του προσωπικού της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου, που η τελευταία εισήγαγε για τα έτη 2001 και 2002 ήταν το αντικείμενο παραπόνου εναντίον της **(Α/Π 725/03)**.

Με δεδομένο ότι, τα ποσά που διατέθηκαν για κάλυψη των δαπανών που η εφαρμογή του σχεδίου συνεπάγετο, προβλέφθηκαν στους προϋπολογισμούς των ετών 2001 και 2002, ενώ τα κριτήρια εφαρμογής του δεν τέθηκαν παρά το Δεκέμβριο του 2002, τα δε ποσά καταβλήθηκαν το 2003, η Επίτροπος αμφισβήτησε τη δυνατότητα του σχεδίου να λειτουργήσει για το σκοπό που προοριζόταν να εξυπηρετήσει, δηλαδή ως κίνητρο για αύξηση της παραγωγικότητας και απόδοσης των υπαλλήλων.

Η Επίτροπος σχολίασε, επίσης, το γεγονός ότι καθορίστηκε εκ των προτέρων το ποσοστό των υπαλλήλων που θα συμμετείχαν στο σχέδιο, απόφαση η οποία χαρακτηρίστηκε ακατανόητη και αυθαίρετη. Επειδή, μάλιστα, το ποσοστό αυτό των υπαλλήλων ξεπερνούσε το 90% του συνολικού αριθμού των μελών του προσωπικού, στην Έκθεση σημειώθηκε ότι δύσκολα γίνεται πιστευτό ότι ένα τόσο μεγάλο ποσοστό υπαλλήλων απέδωσε σε τέτοιο βαθμό υπηρεσιακά, ώστε να του αξίζει αμοιβή πρόσθετη από τη μισθοδοσία του.

Όσον αφορά την παραπονούμενη, η οποία ανήκε στο μικρό ποσοστό των υπαλλήλων που κρίθηκε ότι η απόδοσή τους δε δικαιολογούσε πρόσθετη αμοιβή τους, διαπιστώθηκε ότι κατά τη διάρκεια των ετών 2001-2002, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα απουσίαζε από την εργασία της για λόγους ανεξάρτητους από τη θέλησή της, σχετικούς με τη μητρότητα και για άλλο διάστημα τελούσε υπό εκπαίδευση λόγω μετάθεσης την οποία δεν είχε ζητήσει η ίδια. Συνεπώς, η απόδοσή της ήταν φυσικό να είναι μειωμένη.

Έγινε εισήγηση να επανεξεταστεί η περίπτωση της παραπονούμενης, τα δε συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Έκθεση να ληφθούν υπόψη για το μέλλον.

Αφορμή για ενασχόληση με τα δικαιώματα των ασθενών ήταν η υποβολή παραπόνου από καρκινοπαθή υπάλληλο του Αντιναρκωτικού Συμβουλίου Κύπρου εναντίον του τελευταίου **(Α/Π 1386/03)**.

Το παράπονο αφορούσε παράλειψη καταβολής μισθών στην παραπονούμενη για μέρος της περιόδου που απουσίαζε με άδεια ασθενείας, καθώς και τροχιοδρόμηση διαδικασίας απόλυσής της και ανοίκεια συμπεριφορά εκ μέρους της προϊστάμενης της, εξαιτίας της εν λόγω ασθένειας της.

Διαπιστώθηκε μία αδικαιολόγητη κωλυσιεργία της εμπλεκόμενης υπηρεσίας στην προώθηση των κατάλληλων διαδικασιών για έγκαιρη καταβολή στην παραπονούμενη των μισθοδοτικών της δικαιωμάτων, που έφθασε μέχρι του σημείου άρνησης υπογραφής της αίτησης που η παραπονούμενη συμπλήρωσε και που προτίθετο να υποβάλει στο Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων για παροχή επιδόματος ασθενείας, η οποία άρνηση βασίστηκε σε ανύπαρκτα, ουσιαστικά, κωλύματα. Αποτέλεσμα τούτου ήταν να εκπνεύσει ανεκμετάλλευτη η προθεσμία, εντός της οποίας η παραπονούμενη θα έπρεπε να είχε υποβάλει την αίτησή της.

Με επιστολή της η Επίτροπος εισηγήθηκε στην εμπλεκόμενη υπηρεσία τη διερεύνηση της πιθανότητας καταβολής στην παραπονούμενη του επιδόματος ασθενείας παρά την εξέλιξη αυτή και, σε περίπτωση αρνητικής απάντησης από το Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, την καταβολή αντίστοιχου ποσού από το εμπλεκόμενο Συμβούλιο, εισηγήση η οποία έγινε δεκτή και είχε θετική για την παραπονούμενη κατάληξη.

Περαιτέρω, διαπιστώθηκε ότι, πράγματι, τροχιοδρομείτο διαδικασία απόλυσής της παραπονούμενης ένεκα της μακράς απουσίας της για λόγους υγείας. Η Επίτροπος εξέφρασε την ευαρέσκειά της για το γεγονός ότι, μετά από δική της παρέμβαση, το ενδεχόμενο αυτό έπαψε να υπάρχει.

Βάσιμος κρίθηκε και ο ισχυρισμός της παραπονούμενης ότι έτυχε ανοίκειας συμπεριφοράς στον επαγγελματικό της χώρο εξαιτίας της ασθένειάς της, όπως για παράδειγμα μη προώθηση αιτημάτων της κ.α. Η Επίτροπος σημείωσε ότι είναι κατανοητές οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει ένας οργανισμός με ολιγάριθμο προσωπικό, όταν ένα μέλος του τελευταίου απουσιάζει για μεγάλο χρονικό διάστημα, όμως η εύρυθμη λειτουργία του πρώτου δε νοείται να διασφαλίζεται σε βάρος των δικαιωμάτων του δεύτερου, όταν αυτό ασθενεί. Υποδείχθηκε ότι, σε τέτοιες περιπτώσεις, αναμένεται η επίδειξη ιδιαίτερης ευαισθησίας εκ μέρους των οργανισμών εκείνων που τάχθηκαν να υπηρετούν ένα κοινωνικό σκοπό.

Έγινε εισηγήση όπως το εμπλεκόμενο Συμβούλιο λάβει τα κατάλληλα μέτρα για διασφάλιση των δικαιωμάτων της παραπονούμενης, ώστε αυτή να μην ταλαιπωρείται σε μια περίοδο κατά την οποία θα έπρεπε να έχει τη στήριξη και συμπαράσταση του εργασιακού περιβάλλοντός της,

καθώς και για προώθηση των απαιτούμενων διαδικασιών, για θέσπιση κανονισμών αναφορικά με το διορισμό και τους όρους υπηρεσίας του προσωπικού της εκτελεστικής Γραμματείας του εμπλεκόμενου Συμβουλίου, συμπεριλαμβανομένων και ειδικών προνοιών σχετικών με θέματα αδειών ασθενείας υπαλλήλων με σοβαρά και χρόνια προβλήματα υγείας.

Διάκριση και καταστρατήγηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης ισχυρίστηκε ότι υφίσταται μέλος της Εθνικής Φρουράς με τον καθορισμό του επιδόματος Εκπαίδευσης στο εξωτερικό με ποσοστά επί τοις εκατόν του εγκεκριμένου επιδόματος συντήρησης εξωτερικού, ανάλογα με το βαθμό του κάθε στελέχους της Εθνικής Φρουράς. **(Α/Π 723/04)** Το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, ενώπιον του οποίου τέθηκαν οι ισχυρισμοί του παραπονούμενου, πληροφόρησε την Επίτροπο ότι το ύψος των εν λόγω επιδομάτων καθώς επίσης και οι επί μέρους παράμετροι του θέματος τυγχάνουν επανεξέτασης σε συνεργασία με το Υπουργείο Άμυνας. Υποβλήθηκε εισήγηση όπως η εμπλεκόμενη υπηρεσία προχωρήσει στον καθορισμό του ύψους των συγκεκριμένων επιδομάτων κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης.

Παράλειψη του Τμήματος Κτηνιατρικών Υπηρεσιών να ενημερώσει το προσωπικό του για το περιεχόμενο εγκυκλίου του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού που αφορά την καταβολή επιδομάτων για κάλυψη εξόδων για μετάβαση στο εξωτερικό για σκοπούς εκπαίδευσης, διαπίστωσε η Επίτροπος Διοικήσεως μετά την διερεύνηση παραπόνου λειτουργών των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών **(Α/Π 97/03)**. Ως αποτέλεσμα της παράλειψης αυτής οι παραπονούμενοι δεν γνώριζαν πριν προβούν σε οποιεσδήποτε διευθετήσεις σε σχέση με τη μετάβαση τους στο εξωτερικό για σκοπούς εκπαίδευσης το ύψος του επιδόματος που εδικαιούντο για κάθε ημέρα παραμονής τους στο εξωτερικό. Η παράλειψη αυτή δεν επέτρεψε στους λειτουργούς να προβούν στις καταλληλότερες διευθετήσεις με αποτέλεσμα να επωμιστούν τελικά μέρος των εξόδων του ταξιδιού που είχαν πραγματοποιήσει για ένα καθαρά υπηρεσιακό σκοπό. Στην Έκθεση η Επίτροπος Διοικήσεως αναφέρει ότι δεν διαφωνεί με τη θέση ότι τα μακράς διάρκειας εκπαιδευτικά ταξίδια δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται το ίδιο με τα άλλα μικρότερης διάρκειας υπηρεσιακά, εντούτοις ο διαχωρισμός τους σε ότι αφορά στην κάλυψη των εξόδων στη βάση του εάν είναι υποχρεωτικά για τους υπαλλήλους ή όχι, θεωρήθηκε πως δεν είναι ο καταλληλότερος ή ο πιο ορθός. Ανορθόδοξη θεωρήθηκε και η συλλογιστική ότι για τον καθορισμό του ύψους των επιδομάτων θα πρέπει να συνεκτιμάται και να υπολογίζεται το «προσωπικό όφελος» το οποίο το άτομο το οποίο μετέχει στο ταξίδι δύναται να αποκομίσει. Οι επιφυλάξεις της Επιτρόπου πηγάζουν από το γεγονός ότι κάθε ταξίδι, από τη στιγμή που εγκρίνεται συνάγεται ότι εξυπηρετεί, πρωτίστως τουλάχιστον, τις ανάγκες της υπηρεσίας που το έχει εισηγηθεί και της οποίας οι λειτουργοί αναμένεται να συμμετάσχουν. Εάν από ένα υπηρεσιακό ταξίδι, που είναι εκπαιδευτικής ή άλλης μορφής προκύπτουν και οποιαδήποτε άλλα παρεμφερή για τους συμμετέχοντες οφέλη, αυτά, κατά την άποψη της Επιτρόπου, μπορούν να

θεωρηθούν ότι αντισταθμίζονται από τους κινδύνους που κάθε ταξίδι εμπεριέχει, τις ταλαιπωρίες που συνεπάγεται και τις δυσκολίες που επιφορτίζει τον καθένα που πρόκειται να συμμετάσχει. Συνεπώς, στην Έκθεση αναφέρεται ότι οι βασικοί παράμετροι που θα πρέπει να σταθμιστούν για την κάλυψη των εξόδων ενός υπηρεσιακού ταξιδιού είναι το κόστος ζωής της χώρας στην οποία θα πραγματοποιηθεί και το χρονικό διάστημα που ο καθένας που συμμετέχει θα είναι υποχρεωμένος να παραμείνει στο ίδιος μέρος. Η επιβάρυνση των παραπονουμένων με μέρος των εξόδων του ταξιδιού υπήρξε στη συγκεκριμένη περίπτωση άδικη και επομένως όλα τα πραγματικά έξοδα που οι παραπονούμενοι είχαν υποστεί κατά την παραμονή τους στο εξωτερικό και τα οποία το Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών κρίνει ότι είναι λογικά, θα πρέπει να καταβληθούν.

(vi) Πειθαρχικές διαδικασίες

Σωρεία παραβιάσεων των περί Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού (Διάρθρωση και Όροι Υπηρεσίας) Βασικών Κανονισμών, ήταν το συμπέρασμα της Επιτροπής, μετά από διερεύνηση παραπόνου εναντίον του εν λόγω Οργανισμού, που υποβλήθηκε από υπάλληλο του **(Α/Π 507/03)**.

Η παραπονούμενη ισχυρίστηκε ότι λήφθηκε απόφαση μετακίνησής της, με το αιτιολογικό της εκ μέρους της επιδειχθείσας απαράδεκτης συμπεριφοράς και πρόκλησης οχληρίας, χωρίς η ίδια να ακουστεί σχετικά.

Διαπιστώθηκε ότι οι ισχυρισμοί της ευσταθούσαν. Όχι μόνο η λήψη της εν λόγω απόφασης υπό τις συνθήκες αυτές ήταν γεγονός αλλά, επιπλέον, στην παραπονούμενη επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της αυστηρής επίπληξης για την υπό αναφορά συμπεριφορά της, χωρίς να προηγηθεί οποιαδήποτε έρευνα, χωρίς καν να προκύπτει το αδίκημα για το οποίο τιμωρήθηκε και χωρίς να της δοθεί το δικαίωμα να ακουστεί σε οποιοδήποτε στάδιο.

Έγινε εισήγηση για απόσυρση από τον προσωπικό φάκελο της παραπονούμενης της επιστολής με την οποία της ανακοινώθηκε η μετακίνησή της λόγω ανάρμοστης συμπεριφοράς της και η οποία επιστολή συνιστούσε ταυτόχρονα και επιβολή πειθαρχικής ποινής.

Η άσκηση πειθαρχικού ελέγχου κατά των υπαλλήλων του Συμβουλίου Εμπορίας Κυπριακών Πατατών εκ μέρους του τελευταίου, στην απουσία νομικού πλαισίου, συνιστά υπέρβαση εξουσίας και η όποια σχετική απόφασή του πάσχει για το λόγο αυτό. Σ' αυτό το συμπέρασμα κατέληξε η Επίτροπος μετά από διερεύνηση παραπόνου που υποβλήθηκε από υπάλληλο του εν λόγω Συμβουλίου εναντίον του **(Α/Π 239/03)**, ο οποίος αμφισβήτησε τη νομιμότητα της πειθαρχικής δίωξης που είχε ασκηθεί εναντίον του και της απόφασης να τεθεί σε διαθεσιμότητα.

Η Επίτροπος διαπίστωσε, συγκεκριμένα, ότι Κανονισμοί που να ρυθμίζουν τους όρους υπηρεσίας των υπαλλήλων του εμπλεκόμενου Συμβουλίου δεν έχουν εκδοθεί. Συνεπώς, η οποιαδήποτε διαδικασία πειθαρχικής δίωξης είναι παράνομη, όπως παράνομη είναι και η θέση υπαλλήλου σε διαθεσιμότητα. Εκφράστηκε η άποψη ότι, στην περίπτωση του παραπονούμενου, αμφότερες θα έπρεπε να τερματισθούν.

Σημειώθηκε, περαιτέρω, ότι, δεδομένης της μακράς πορείας του εμπλεκόμενου Συμβουλίου, η απουσία νομοθετικού πλαισίου που να καθορίζει τους όρους υπηρεσίας των υπαλλήλων του, συνιστά αδικαιολόγητη παράλειψη, η οποία δεν πρέπει να συνεχιστεί. Έγινε εισήγηση για άμεση τροchioδρόμηση των κατάλληλων διαδικασιών για θέσπιση και έγκριση τέτοιων κανονισμών, όπως προβλέπει και η σχετική νομοθεσία.

Καθυστέρηση, εκ μέρους του Υπουργείου Εξωτερικών, να ολοκληρώσει τη διερεύνηση καταγγελίας για διάπραξη πειθαρχικών παραπτωμάτων από υπάλληλό του, που υποβλήθηκε από άλλο υπάλληλο του, ήταν το συμπέρασμα της Επιτροπής αναφορικά με παράνομο κατά του εν λόγω Υπουργείου **(Α/Π 650/04)**.

Με δεδομένο ότι η καταγγελία είχε υποβληθεί τον Οκτώβριο του 2000 και μέχρι τον Απρίλιο του 2004 η διερεύνησή της δεν ολοκληρώθηκε, η Επίτροπος σημείωσε ότι η άσκηση πειθαρχικού ελέγχου στους υπαλλήλους δεν αποσκοπεί μόνο στην τιμωρία του ενόχου, αλλά αφορά και την εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας και την εμπέδωση της εμπιστοσύνης του κοινού προς αυτήν, γι' αυτό και πρέπει να ολοκληρώνεται το συντομότερο δυνατό.

Έγινε εισήγηση για προώθηση και ολοκλήρωση της υπό αναφορά πειθαρχικής έρευνας.

Παράλειψη του Γενικού Διευθυντή του ΡΙΚ να εξετάσει καταγγελίες για πειθαρχικά παραπτώματα συναδέλφων του, θέση του σε αναγκαστική άδεια απουσίας για συγκεκριμένη περίοδο και αποστέρησή του, εκ μέρους και πάλι του Γενικού Διευθυντή, από το δικαίωμα να ασκεί τα καθήκοντα της θέσης του, ήταν οι ισχυρισμοί που περιλαμβάνονταν σε παράνομο το οποίο υπάλληλος του εμπλεκόμενου Ιδρύματος υπέβαλε κατά του τελευταίου **(Α/Π 1598/03)**.

Όσον αφορά το θέμα της παράλειψης εξέτασης των καταγγελιών, διαπιστώθηκε ότι ο ισχυρισμός του παραπονούμενου δεν ευσταθούσε. Για το ζήτημα της θέσης του σε αναγκαστική άδεια απουσίας ο παραπονούμενος άσκησε προσφυγή, γι' αυτό η διερεύνησή του από την Επίτροπο δεν ήταν δυνατή.

Σε σχέση με το θέμα των καθηκόντων του, ήταν η θέση του παραπονούμενου πως, σε ότι αφορά τη λειτουργία του Τμήματος του οποίου προϊστάται, ο ίδιος είχε αποκλειστική αρμοδιότητα και ότι εγκύκλιοι, οδηγίες και ανακοινώσεις που απευθύνονται στο προσωπικό του εν λόγω Τμήματος από το Γενικό Διευθυντή αναρμοδίως και, συνεπώς, παράνομα απευθυνόταν σ' αυτό.

Η Επίτροπος, δεν συμφώνησε με τον παραπονούμενο και σημείωσε ότι η αρμοδιότητα του προϊστάμενου Τμήματος στα συγκεκριμένα θέματα δεν είναι αποκλειστική αλλά παράλληλη με την αρμοδιότητα του Γενικού Διευθυντή, ο οποίος δε νοείται να μην έχει άποψη για τη λειτουργία των Τμημάτων του οργανισμού τον οποίο διευθύνει. Ωστόσο, σχολιάζοντας τον τρόπο που ο Γενικός Διευθυντής άσκησε την αρμοδιότητά του αυτή στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Επίτροπος επισήμανε πως δεν ήταν ο πλέον ενδεδειγμένος. Αυτός συνίστατο σε ανταλλαγή επιστολών μεταξύ των δύο και ανάκληση των οδηγιών του παραπονούμενου εκ μέρους του Γενικού Διευθυντή. Αυτό θα ήταν δυνατό να επηρεάσει το προσωπικό του Ιδρύματος αλλά και να αποδυναμώσει τον προϊστάμενο του συγκεκριμένου Τμήματος, δηλαδή τον παραπονούμενο, στην άσκηση των δικών του αρμοδιοτήτων. Τίθεται, τελικά, υπό αμφισβήτηση το κύρος του προϊστάμενου σε σχέση με τους υφιστάμενους του, με άμεσο αντίκτυπο στο σεβασμό που οι τελευταίοι αναμένεται να επιδεικνύουν προς το πρόσωπο του πρώτου.

Έγινε εισήγηση για αποφυγή παρόμοιων ενεργειών στο μέλλον.

(vii) Προσλήψεις Εκτάκτων

Θέματα αξιολόγησης υποψηφίων εκτάκτων υπαλλήλων στη Δημόσια Υπηρεσία, και συγκεκριμένα του προσόντος της πείρας, πραγματεύθηκαν τρεις Εκθέσεις που υποβλήθηκαν προς το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού μετά από υποβολή σχετικών παραπόνων εναντίων του τελευταίου **(Α/Π 486/04, Α/Π 554/04, Α/Π 922/04)**.

Όσον αφορά τα δύο πρώτα, διαπιστώθηκε ότι, ενώ οι αρμόδιες επιτροπές αξιολόγησαν τις αιτήσεις των υποψηφίων μη διαχωρίζοντας την πείρα τους σε «κυβερνητική» και «μη κυβερνητική» και δημοσίευσαν τους οριστικούς καταλόγους, τελικά, και αφού μεσολάβησε σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με βάση την οποία στην «κυβερνητική» πείρα θα έπρεπε να δοθούν περισσότερα μόρια από ότι στη «μη κυβερνητική», οι εν λόγω επιτροπές επαναξιολόγησαν τις αιτήσεις και διαφοροποίησαν τους καταλόγους με βάση του οποίους θα γίνονταν οι διορισμοί.

Η Επίτροπος σημείωσε ότι, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, αποκλειστική αρμοδιότητα σε θέματα διορισμών εκτάκτων είχαν οι πιο πάνω αναφερόμενες επιτροπές. Το γεγονός ότι ανακάλεσαν τις σχετικές αποφάσεις τους και υιοθέτησαν τα όσα άλλο όργανο αποφάσισε σχετικά, εκδίδοντας νέες αποφάσεις, δε συνιστούσε τίποτε άλλο παρά υποκατάσταση του αρμοδίου οργάνου από άλλο όργανο και περίπτωση που το πρώτο κατευθύνεται από το δεύτερο. Κάτι τέτοιο, όπως τονίστηκε, είναι αντίθετο με βασικές πρόνοιες του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου. Επειδή όμως, είχαν ήδη γεννηθεί δικαιώματα τρίτων προσώπων, την ανατροπή των οποίων η Επίτροπος δεν μπορούσε να εισηγηθεί, έγινε εισήγηση για λήψη υπόψη, στο μέλλον, των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε.

Στα ίδια ακριβώς συμπεράσματα, αλλά και σε ένα πρόσθετο, κατέληξε και η διερεύνηση του τρίτου παραπόνου που αναφέρεται πιο πάνω. Στην περίπτωση αυτή, διαπιστώθηκε ότι η διαδικασία αξιολόγησης των υποψηφίων έπασχε για ένα επιπλέον λόγο: προσόντα υποψηφίου, τα οποία ο ίδιος επικαλέστηκε κατά πρώτον όχι με την αίτησή του, ως όφειλε, αλλά κατ'ένσταση, λήφθηκαν υπόψη παρόλο που δε συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις που τάσσει ο νόμος. Κάτι τέτοιο, όπως η Επίτροπος σημείωσε, συνιστούσε, επίσης, παράβαση του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου, για τους λόγους, όμως, που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, περιορίστηκε στις ίδιες εισηγήσεις, προσθέτοντας, ταυτόχρονα, ότι η τακτική του εμπλεκόμενου Τμήματος να υπερβαίνει ανατρεπτικές προθεσμίες θα πρέπει να τερματισθεί.

Αφορμή για ενασχόληση με θέματα ισότητας ανδρών και γυναικών στον τομέα της απασχόλησης έδωσε η υποβολή ενός ακόμα παραπόνου από υποψήφια έκτακτο λειτουργό εναντίον του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού **(Α/Π 578/03)**.

Συγκεκριμένα, ενώ ειδοποιήθηκε ότι της προσφέρεται έκτακτος διορισμός, όταν πληροφόρησε το εμπλεκόμενο Τμήμα ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα ανέμενε τοκετό, αποφασίστηκε η ανάκληση της προσφοράς, εξαιτίας του γεγονότος αυτού. Εν τέλει, μετά από γνωμοδότηση της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, η παραπονούμενη προσλήφθηκε σε κατοπινό στάδιο και ενώ ήταν ακόμα σε κατάσταση εγκυμοσύνης. Παρόλη την εξέλιξη αυτή, η Επίτροπος θεώρησε αναγκαίο να προχωρήσει στην υποβολή Έκθεσης για να τονίσει την ανάγκη τήρησης της αρχής της ισότητας, αναφέροντας ιδιαίτερα την Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με βάση την οποία θεσπίζεται γενικό πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων, μεταξύ άλλων, στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας.

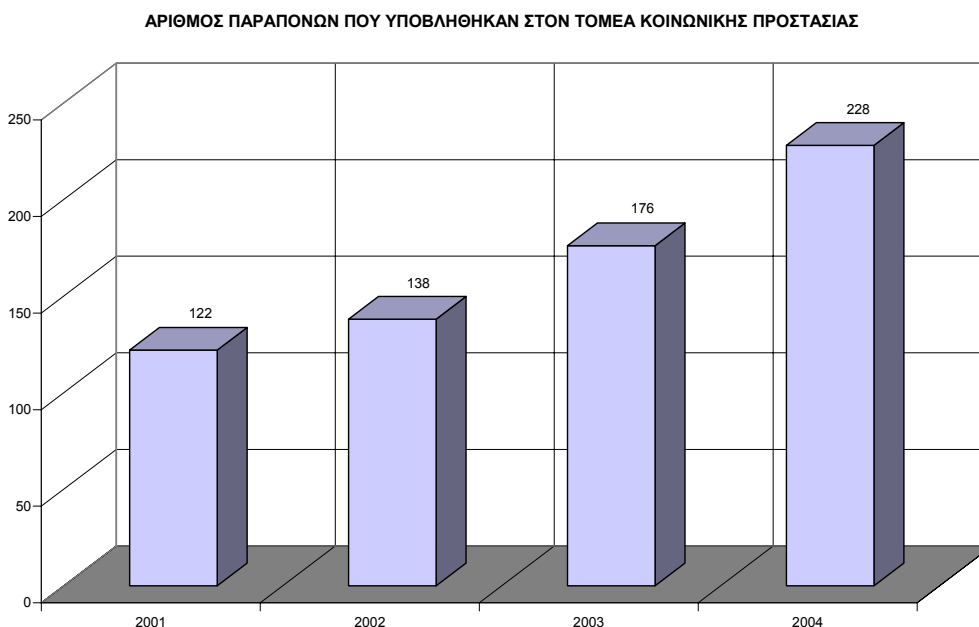

VII. ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1. Εισαγωγή

Ο τομέας Κοινωνικής Προστασίας εξέτασε, κατά τη διάρκεια του υπό επισκόπηση έτους, υποθέσεις το αντικείμενο των οποίων αφορούσε στην προστασία κοινωνικών δικαιωμάτων. Οι υποθέσεις αυτές αφορούσαν, κατά κύριο λόγο, στην κοινωνική ασφάλιση, στην υγεία και στην πρόνοια όπως αυτή εκφράζεται μέσω της απόδοσης των διάφορων δημόσιων παροχών, δημόσιων βοηθημάτων, επιδομάτων και χορηγιών. Οι υπηρεσίες που εμπλέκονται, κατά κανόνα, στα παράπονα που έχουν σχέση με τον Τομέα Κοινωνικής Προστασίας, είναι οι Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και το Υπουργείο Υγείας μαζί με τις υπαγόμενες σε αυτό υπηρεσίες.

Κατά το υπό επισκόπηση έτος, τα παράπονα που αφορούσαν στον τομέα Κοινωνικής Προστασίας και υποβλήθηκαν εναντίον των πιο πάνω υπηρεσιών, παρουσίασαν σημαντική αύξηση της τάξης του 30% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Υποβλήθηκαν, συγκεκριμένα, 228 νέα παράπονα σε σύγκριση με 176 του περασμένου έτους (2003), 138 του έτους 2002 και 122 του έτους 2001.

Οι περισσότερες υποθέσεις που στρέφονταν εναντίον των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων αφορούσαν συντάξεις ανικανότητας, συντάξεις γήρατος και συντάξεις χρείας και είχαν σχέση

με απορριπτικές αποφάσεις σε αιτήσεις παροχών, με καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση αιτήσεων, με την ελλιπή ή λανθασμένη ενημέρωση για τα δικαιώματα ή υποχρεώσεις των πολιτών και με την ελλιπή ή προβληματική αιτιολόγηση δυσμενών για τον πολίτη διοικητικών πράξεων.

Τα παράπονα κατά των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας στρέφονταν, στη συντριπτική τους πλειονότητα, εναντίον αποφάσεων απόρριψης ή τερματισμού της καταβολής των δημοσίων βοηθημάτων, ή αφορούσαν στα κριτήρια προσδιορισμού των καλυπτόμενων αναγκών και στο ύψος των καταβαλλομένων στους δικαιούχους ποσών τα οποία ήταν, κατά την κρίση των παραπονουμένων, χαμηλά.

Οι υποθέσεις, τέλος, που αφορούσαν υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας, είχαν ως αντικείμενο, κατά κύριο λόγο, την κάλυψη εξόδων θεραπείας ασθενών στο εξωτερικό, την αμφισβήτηση εκ μέρους των ασθενών των αποφάσεων Ιατρικών Συμβουλίων, την υγειονομική προστασία των ασθενών, και την προμήθεια φαρμάκων.

2. Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Κατά τη διάρκεια του έτους 2004 συνεχίστηκε η εξέταση παραπόνων που αφορούσαν αποφάσεις των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων για διακοπή ή απόρριψη αιτήσεων για συντάξεις ανικανότητας (π.χ. **Α/Π 658/2004**) και για επιδόματα ασθενείας (π.χ. **Α/Π 365/03**). Οι αποφάσεις αυτές στηρίζονταν, κατά κανόνα, σε γνωματεύσεις Ιατρικών Συμβουλίων που εξέταζαν τους παραπονούμενους, σε ότι αφορούσε στην ικανότητά τους να εργασθούν. Με δεδομένο ότι ο έλεγχος της κρίσης των Ιατρικών Συμβουλίων δεν μπορεί να αποτελέσει, ως προς την ουσία της, αντικείμενο έρευνας του Επιτρόπου Διοικήσεως, τα περιθώρια παρέμβασης του Επιτρόπου στις συγκεκριμένες περιπτώσεις ήταν πολύ περιορισμένα. Η εξέταση των παραπόνων αυτών κατέδειξε ότι η εμπλεκόμενη υπηρεσία είχε ερευνήσει ικανοποιητικά τις περισσότερες υποθέσεις και/ή είχε ασκήσει τη διακριτική της ευχέρεια για την απόρριψη των αιτήσεων κατά τρόπο λογικό. Εν όψει τούτου, τα παράπονα κρίθηκαν αβάσιμα και δεν υποβλήθηκαν εισηγήσεις σε σχέση με αυτά.

Σε μία υπόθεση, (**Α/Π 0374/04**), όπου ο παραπονούμενος είχε αποταθεί στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως διαμαρτυρόμενος για την απορριπτική απόφαση του Διευθυντή των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε αίτησή του για σύνταξη ανικανότητας, η εμπλεκόμενη υπηρεσία κατέβαλε σε αυτόν, τελικά, τη διεκδικούμενη σύνταξη σε ποσοστό 75% μετά την επανεξέταση των δεδομένων της υπόθεσής του.

Σε μία άλλη περίπτωση **(Α/Π 0423/03)**, παραπονούμενος προσέφυγε στην Επιτροπή Διοικήσεως επειδή οι Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων άρχισαν να του αποκόπτουν ποσό £50 το μήνα από τη σύνταξη γήρατός του για εξόφληση υπερπληρωμής που είχε γίνει προς αυτόν, από λάθος/παράλειψη που οφειλόταν στην ίδια την υπηρεσία. Η υπερπληρωμή είχε προκύψει επειδή η σύζυγος του παραπονούμενου είχε αρχικά λογισθεί ως εξαρτώμενή του για σκοπούς υπολογισμού του ύψους της σύνταξης γήρατός του, ενώ εκ των υστέρων διαπιστώθηκε ότι αυτή ήταν (και) λήπτρια σύνταξης ανικανότητας (και δε θα έπρεπε, συνεπώς, να είχε θεωρηθεί ως εξαρτώμενή του.) Διαπιστώθηκε ότι ο παραπονούμενος είχε υποβάλει την κανονικά συμπληρωμένη αίτησή του για σύνταξη γήρατος στην εμπλεκόμενη υπηρεσία, και είχε μάλιστα δηλώσει στο έντυπο της αίτησής του και τα στοιχεία της συζύγου του. Η εμπλεκόμενη υπηρεσία δεν προέβηκε σε οποιοδήποτε έλεγχο των στοιχείων της συζύγου (για να διαπιστώσει ότι αυτή ήταν, από πολλών ετών, λήπτρια σύνταξης ανικανότητας) και λανθασμένα τη θεώρησε ως εξαρτώμενο πρόσωπο του παραπονούμενου για σκοπούς υπολογισμού του ύψους της σύνταξής του. Ο παραπονούμενος λάμβανε, καλόπιστα τη σύνταξη γήρατός του για τρία και μισό χρόνια όταν πληροφορήθηκε ότι κατά την περίοδο αυτή του είχε γίνει υπερπληρωμή συνολικού ποσού £2193,46 το οποίο θα έπρεπε να επιστρέψει στην υπηρεσία (με μηνιαίες δόσεις £50) και ότι η μηνιαία του σύνταξη θα αναπροσαρμοζόταν στο σωστό της ύψος. Στη σχετική Έκθεσή της η Επιτροπή Διοικήσεως ανέφερε ότι οι συντάξεις γήρατος και οι συντάξεις ανικανότητας καταβάλλονται στους δικαιούχους από την ίδια υπηρεσία, τις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων και ότι οι Κλάδοι Σύνταξης Γήρατος και Σύνταξης Ανικανότητας στεγάζονται στο ίδιο κτίριο της υπηρεσίας στη Λευκωσία, χρησιμοποιούν το ίδιο σύστημα καταχώρησης και εξεύρεσης στοιχείων των ασφαλισμένων, έχουν πρόσβαση το ένα στα στοιχεία του άλλου και μοιράζονται την ίδια βάση δεδομένων των ασφαλισμένων. Είναι λογικό σημείωσε η Επιτροπή ότι κατά το στάδιο της εξέτασης αιτήσεων για τις διάφορες παροχές της υπηρεσίας, γίνεται ο στοιχειώδης έλεγχος των πληροφοριών που ο αιτητής υποβάλλει σε αυτή και η διασταύρωσή τους με τη βάση δεδομένων της υπηρεσίας. Κάτι τέτοιο δεν έγινε στην περίπτωση του παραπονούμενου. Αν γινόταν, θα είχε εξακριβωθεί από την αρχή ότι η σύζυγος του λάμβανε σύνταξη ανικανότητας. Η Επιτροπή Διοικήσεως έκανε αναφορά στο άρθρο 53 του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου αλλά και στη νομολογία που αφορά στο θέμα της αναδρομικής αναζήτησης χρημάτων «που η διοίκηση κατέβαλε παράνομα και που έλαβαν καλόπιστα οι πολίτες» και εισηγήθηκε όπως η εμπλεκόμενη υπηρεσία επανεξετάσει τη θέση της και αναθεωρήσει την απόφασή της. Η υπηρεσία συμμορφώθηκε με την υπόδειξη της Επιτροπής, αλλά και έλαβε μέτρα αποφυγής επανάληψης του λάθους στο μέλλον (τροποποιώντας τα σχετικά έντυπα που χρησιμοποιούνται και αναθεωρώντας το περιεχόμενο των επιστολών που αποστέλλονται στους ασφαλισμένους αιτητές.)

Κατά τη διάρκεια του υπό επισκόπηση έτους το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως απασχόλησε και πάλι το θέμα της εκπρόθεσμης υποβολής αιτήσεων για παροχές και συντάξεις (π.χ. **A/Π 552/04** για σύνταξη γήρατος και σύνταξη χηρείας, **A/Π 53/04** για πληρωμή από το Ταμείο Πλεονάζοντος Προσωπικού, **A/Π 1956/04** για πληρωμή απολαβών αδείας). Ως γνωστό, η περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων νομοθεσία καθορίζει τις προθεσμίες εντός των οποίων οι ασφαλισμένοι πρέπει να υποβάλλουν τις αιτήσεις τους για τις παροχές, τα επιδόματα και τις συντάξεις που πληρώνονται από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η Επίτροπος έκρινε ότι οι αποφάσεις της εμπλεκόμενης υπηρεσίας να απορρίψει αιτήσεις που υποβλήθηκαν εκπρόθεσμα ήταν σύννομες και δεν υπέβαλε εισηγήσεις.

Το θέμα των κριτηρίων παροχής συντάξεων χηρείας αποτέλεσε επίσης αντικείμενο διερεύνησης της Επιτρόπου Διοικήσεως κατά το υπό αναφορά έτος (π.χ. A/Π 1267/03, A/Π 1087/04). Σε μία περίπτωση παραπονούμενος του οποίου η σύζυγος είχε αποβιώσει, υπέβαλε αίτηση για σύνταξη χηρείας η οποία και απορρίφθηκε αφού ο σχετικός νόμος προνοεί ότι η σύνταξη αυτή καταβάλλεται στη χήρα αλλά όχι στο χήρο αποβιώσαντος προσώπου. Η Επίτροπος Διοικήσεως έκρινε ότι η απόφαση της εμπλεκόμενης υπηρεσίας ήταν μεν σύννομη, ζήτησε όμως από την εμπλεκόμενη υπηρεσία να εξετάσει το ευρύτερο θέμα της ισότιμης μεταχείρισης των φύλων και στο θέμα των συντάξεων. Το θέμα αυτό παραπέμφθηκε και στην Αρχή Ισότητας για εξέταση, με βάση τις νέες αρμοδιότητες που ανέλαβε από το Μάιο του 2004, το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως.

Σε μία άλλη περίπτωση (A/Π 378/03), η αίτηση παραπονούμενης για σύνταξη χηρείας απορρίφθηκε από το Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων αφού, σύμφωνα με το νόμο, *«απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση της σύνταξης χηρείας είναι ο αποβιώσας κατά το χρόνο του θανάτου του να συζούσε με τη σύζυγό του ή, αν δεν συζούσε, να τη συντηρούσε αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο»*. Ο γάμος της παραπονούμενης είχε λυθεί με βάση Απόφαση του Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου, όχι όμως (και) Οικογενειακού Δικαστηρίου. Η παραπονούμενη υποστήριζε ότι παρά το γεγονός ότι δε συζούσε με το σύζυγό της, αυτός τη συντηρούσε «κατά κύριο λόγο». Η έρευνα της εμπλεκόμενης υπηρεσίας κατέδειξε το αντίθετο και η Επίτροπος έκρινε την απορριπτική απόφαση ως «εύλογα επιτρεπτή». Η Επίτροπος εξέφρασε όμως παράλληλα τη θέση ότι πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο τροποποίησης της σχετικής νομοθεσίας κατά τρόπο ώστε να μην απαιτείται η συμβίωση των δύο συζύγων, ή απόδειξη συντήρησης της συζύγου, εφόσον ο γάμος συνεχίζει να υφίσταται. Παρατήρησε ότι το εκκλησιαστικό διαζύγιο που η παραπονούμενη είχε εξασφαλίσει δεν είχε νομική ισχύ και ότι ο γάμος της εξακολουθούσε, συνεπώς, να υφίσταται. Για να λυθεί, η παραπονούμενη έπρεπε να είχε αποταθεί και στο Οικογενειακό Δικαστήριο για την έκδοση του αναγνωριζόμενου από την πολιτεία πολιτικού διαζυγίου. (Σημ.: Για το ίδιο θέμα είχε γίνει αναφορά στην Έκθεση της

Επιτρόπου Διοικήσεως του 2003, βλ. σελ. 182.) Η Επίτροπος διατηρεί τη θέση ότι η μη συμβίωση δεν μπορεί αφεαυτής να αποτελεί λόγο αποκλεισμού της επιζούσας συζύγου από τη σύνταξη.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εξέτασε, επίσης, αριθμό παραπόνων που αφορούσαν στο ύψος της σύνταξης γήρατος ή της σύνταξης χηρείας των παραπονούμενων (π.χ. **A/Π 1779/04, A/Π 977/03, A/Π 1781/04**). Οι παραπονούμενοι θεωρούσαν ότι το ύψος της σύνταξής τους ήταν χαμηλό και ζητούσαν την αύξησή του. Επεξηγήθηκε στους παραπονούμενους ότι το ύψος των συντάξεων καθορίζεται δια νόμου και ότι δεν υπήρχαν περιθώρια παρέμβασης του Επιτρόπου Διοικήσεως για αύξησή τους.

Σε άλλες περιπτώσεις (π.χ., **A/Π 1121/04** και **A/Π 1757/04**), παραπονούμενοι προσέφυγαν στην Επίτροπο Διοικήσεως επειδή οι αιτήσεις τους για παροχή συντάξεων (σύνταξης γήρατος, ανικανότητας, ή κοινωνικής σύνταξης) είχαν απορριφθεί. Από τη διερεύνηση των υποθέσεων διαπιστώθηκε ότι ο λόγος της απόρριψης ήταν διότι αυτοί δεν πληρούσαν βασική προϋπόθεση εισφορών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ή προϋπόθεση διαμονής τους στην Κύπρο. Το ύψος των απαιτούμενων εισφορών και η περίοδος διαμονής στην Κύπρο καθορίζονται δεσμευτικά στη νομοθεσία Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Δεν υπήρχαν περιθώρια οποιασδήποτε παρέμβασης της Επιτρόπου Διοικήσεως στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι σχετικές πρόνοιες της νομοθεσίας επεξηγήθηκαν όμως στους παραπονούμενους για πληροφόρησή τους.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εξέτασε, επίσης, το θέμα του καθεστώτος που διέπει την καταβολή των εισφορών Κοινωνικών Ασφαλίσεων των κληρικών. (**A/Π 1107/04**) Παραπονούμενος ο οποίος είχε υπηρετήσει την Εκκλησία της Κύπρου επί μακρόν, τέθηκε τον Ιούλιο του 2000 υπό καθεστώς αργίας και ακολούθως καθαιρέθηκε από το αξίωμα του Αρχιμανδρίτου, με απόφαση της Ιεράς Συνόδου. Μετά την καθαίρεσή του, η Εκκλησία (μέσω του οικείου Επισκόπου), αποφάσισε τη διαγραφή σημαντικού ύψους οφειλών του προς αυτήν και την καταβολή μηνιαίου βοηθήματος εκ £150 σε αυτόν. Ο παραπονούμενος, κρίνοντας προφανώς ότι το ύψος του μηνιαίου βοηθήματος ήταν χαμηλό, προσέφυγε στο Γραφείο της Επιτρόπου Διοικήσεως και ζήτησε τη διερεύνηση του ευρέως θέματος του καθεστώτος που διέπει την καταβολή των εισφορών Κοινωνικών Ασφαλίσεων των κληρικών, επικαλούμενος το γεγονός ότι η (λανθασμένη) κατάταξή του στην τάξη των αυτοτελώς εργαζόμενων (αντί σε εκείνη των μισθωτών), του είχε αποστερήσει ορισμένα ωφελήματα, όπως το επίδομα ανεργίας το οποίο θα μπορούσε να παίρνει σε περίπτωση ανεργίας του για έξι περίπου μήνες. (Ως γνωστό, οι αυτοτελώς εργαζόμενοι δικαιούνται όλα τα ωφελήματα του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων πλην εκείνων του επιδόματος ανεργίας και των παροχών για εργατικά ατυχήματα). Η κατάταξη του παραπονούμενου στην τάξη των αυτοτελώς εργαζομένων είχε γίνει από το έτος 1967 και η

καταβολή των σχετικών εισφορών του στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων για τριάντα περίπου χρόνια γινόταν κανονικά.

Στην Έκθεση σημειώθηκε ότι, το υπό εξέταση θέμα είχε ήδη κριθεί από το Δικαστήριο. Οι απόλυτες θέσεις του Δικαστηρίου στην υπόθεση ότι *«υπάρχει σχέση εργοδότη και εργοδοτούμενου»* και ότι *«οπωσδήποτε ο αιτητής δεν μπορεί να θεωρηθεί πως είναι αυτοτελώς εργαζόμενο πρόσωπο»*, δεν αφήνουν περιθώρια οποιασδήποτε διαφορετικής ερμηνείας της νομοθεσίας ή άλλης τοποθέτησης. Η αρμοδιότητα ερμηνείας της νομοθεσίας ανήκει στο Ανώτατο Δικαστήριο.

Η Επίτροπος Διοικήσεως τόνισε ότι, δεν γνώριζε τους λόγους για τους οποίους η εμπλεκόμενη υπηρεσία δεν είχε διαφοροποιήσει τη θέση της για το υπό εξέταση θέμα υπό το φως της πιο πάνω Απόφασης και γιατί συνέχιζε να κατατάσσει τους κληρικούς στην κατηγορία των αυτοτελώς εργοδοτούμενων. Έγινε εισήγηση, όπως, η εμπλεκόμενη υπηρεσία, με αφορμή την παρούσα Έκθεση, επανεξετάσει το όλο θέμα σε συνεννόηση με την Εκκλησία.

Την Επίτροπο Διοικήσεως απασχόλησε σοβαρά και το θέμα της μηνιαίας χορηγίας που παραχωρείται σε συνταξιούχους με βάση το «Σχέδιο Ειδικής Χορηγίας σε συνταξιούχους στα πλαίσια παραχώρησης αντισταθμιστικών μέτρων λόγω της φορολογικής μεταρρύθμισης» (**Α/Π 743/04, 1168/03**). Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Σχεδίου, η εν λόγω χορηγία παραχωρείται σε συνταξιούχους των οποίων το άθροισμα των μηνιαίων συνταξιοδοτικών τους ωφελημάτων είναι χαμηλότερο των £500. Το Σχέδιο προνοεί, επίσης, ότι *«Συνταξιούχοι ανικανότητας/αναπηρίας με βαθμό/ποσοστό κάτω του 100% θα δικαιούνται τη χορηγία που θα δικαιούνταν αν ήταν ανίκανοι/ανάπηροι με βαθμό ανικανότητας ή αναπηρίας 100% επί του ποσοστού της αναπηρίας τους.»* (Παρ. (ε) του Σχεδίου). Τα μηνιαία εισοδήματα μιας παραπονούμενης που προσέφυγε στην Επίτροπο ήταν χαμηλότερα από τις £500 το μήνα, αλλά, όπως ανέφερε στην Επίτροπο ο Αν. Διευθυντής της εμπλεκόμενης υπηρεσίας, *«το ποσό της σύνταξης αναπηρίας που λαμβάνεται υπόψη για σκοπούς πληρωμής της ειδικής χορηγίας είναι εκείνο που αναλογεί σε βαθμό 100% και όχι το ποσό της σύνταξης αναπηρίας που καταβάλλεται στο δικαιούχο με βάση τον πραγματικό βαθμό αναπηρίας του (ο οποίος ήταν χαμηλότερος του 100%). Στην περίπτωση της παραπονούμενης, το άθροισμα των συντάξεων της με βάση τα πιο πάνω υπερβαίνει τις £500 και ανέρχεται στις £514.11 και ως εκ τούτου ορθά δεν της καταβάλλεται η ειδική χορηγία.»* Η εμπλεκόμενη υπηρεσία, δηλ., δεν είχε εξετάσει την περίπτωση με βάση το πραγματικό εισόδημα που η παραπονούμενη ελάμβανε ως σύνταξη αναπηρίας, αλλά, με βάση το εισόδημα που θα είχε σε περίπτωση που το ποσοστό αναπηρίας της ήταν 100%. Προσθέτοντας το (υποθετικό) αυτό ποσό με τα άλλα (πραγματικά) συνταξιοδοτικά εισοδήματα της παραπονούμενης, η εμπλεκόμενη υπηρεσία θεώρησε ότι το

συνολικό μηνιαίο εισόδημά της ανερχόταν στις £514.14 και δεν της κατέβαλε την ειδική χορηγία. Στη σχετική Έκθεσή της η Επιτροπος Διοικήσεως εξέφρασε τον έντονο προβληματισμό της για τη χρησιμότητα/σκοπιμότητα της υιοθέτησης του κριτηρίου του Σχεδίου που αφορά σε συνταξιούχους αναπηρίας/ανικανότητας με ποσοστό χαμηλότερο του 100%, υπενθύμισε ότι ο σκοπός του Σχεδίου ήταν η παραχώρηση χορηγίας σε συνταξιούχους με χαμηλά εισοδήματα και, συγκεκριμένα, πρόσωπα των οποίων τα μηνιαία εισοδήματα από συντάξεις δεν υπερβαίνουν τις £500 και παρατήρησε ότι με την εφαρμογή του συγκεκριμένου κριτηρίου εξαιρέθηκαν από την ειδική χορηγία πρόσωπα, που κατά τα άλλα ενέπιπταν στο πνεύμα με το οποίο συντάχθηκε και εφαρμόζεται το Σχέδιο. Στην κατακλείδα της Έκθεσής της, η Επιτροπος ανέφερε τα εξής:

«Το γεγονός αυτό, σε συνάρτηση με το ότι η ειδική χορηγία καταβάλλεται σε συνταξιούχους που δεν είναι λήπτες συντάξεων ανικανότητας/αναπηρίας και οι οποίοι έχουν εισοδήματα που υπερβαίνουν τα πραγματικά εισοδήματα που άτομα όπως την παραπονούμενη λαμβάνουν, συνιστά κατά την άποψή μου, ανατιολόγητη διάκριση και αδικία. Έχω τη άποψη ότι η εξαίρεση συνταξιούχων στη βάση του αποτελέσματος μιας μαθηματικής πράξης που δε βασίζεται σε πραγματικά αλλά σε υποθετικά εισοδήματα, δε συνάδει με το σκοπό για τον οποίο συντάχθηκε και εφαρμόζεται το Σχέδιο και εύλογα προκάλεσε το περί δικαίου αίσθημα της παραπονούμενης. ... Εισηγούμαι όπως, η εμπλεκόμενη υπηρεσία εξετάσει το ενδεχόμενο τροποποίησης ή και απάλειψης της παραγράφου (ε) του Σχεδίου, ούτως ώστε, οι συνταξιούχοι αναπηρίας/ανικανότητας που τα πραγματικά συνταξιοδοτικά τους ωφελήματα είναι χαμηλότερα των £500 το μήνα, να καθίστανται δικαιούχοι της ειδικής χορηγίας.»

Η εμπλεκόμενη υπηρεσία συμφώνησε με τις υποδείξεις της Επιτροπής Διοικήσεως και υπέβαλε πρόταση τροποποίησης του Σχεδίου στο Υπουργείο Οικονομικών.

3. Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

Με αφορμή παράπονο που υπέβαλε στην Επιτροπο Διοικήσεως άτομο του οποίου η παροχή δημόσιου βοηθήματος είχε τερματιστεί, (**Α/Π 359/03**), η Επιτροπος Διοικήσεως σχολίασε την επάρκεια και την ακολουθούμενη από την εμπλεκόμενη υπηρεσία μεθοδολογία συλλογής πληροφοριών για εξακρίβωση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης αιτητών δημοσίου βοηθήματος. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η αξία κάποιων κτημάτων που ανήκαν στον παραπονούμενο και τα οποία αυτός δεν είχε δηλώσει στην αρχική αίτησή του για παροχή δημόσιου βοηθήματος, εκτιμήθηκε με βάση «*λεγόμενα συγχωριανών του*». Η Επιτροπος εισηγήθηκε όπως η εμπλεκόμενη υπηρεσία προβαίνει σε επιβεβαίωση της ορθότητας τόσο των

στοιχείων που υποβάλλουν οι αιτητές δημόσιου βοηθήματος, όσο και των στοιχείων που συλλέγονται από τρίτους.

Στην Επιτροπο Διοικήσεως υποβλήθηκε, κατά τη διάρκεια του υπό επισκόπηση έτους, μικρός αριθμός παραπόνων που αφορούσαν στο ύψος των δημοσίων βοηθημάτων παραπονούμενων. Οι παραπονούμενοι θεωρούσαν ότι το ύψος των βοηθημάτων αυτών ήταν χαμηλό και ζητούσαν την αύξησή του. Επεξηγήθηκε στους παραπονούμενους ότι το ύψος των δημοσίων βοηθημάτων καθορίζεται δια νόμου και ότι δεν υπήρχαν περιθώρια παρέμβασης του Επιτρόπου Διοικήσεως για αύξησή τους.

Μετά την εξέταση περίπτωσης παραπληγικού ατόμου που υπέβαλε παράπονο κατά της παράλειψης/αμέλειας των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας να απαντήσουν στο αίτημά του για παροχή δημόσιου βοηθήματος (**Α/Π 1248/03**), η Επιτροπος Διοικήσεως έκρινε ότι η θέση της εμπλεκόμενης υπηρεσίας ότι για να εξεταστεί η αίτησή του ο *αιτητής «έπρεπε να μεταστεγαστεί σε άλλο υποστατικό»*, ήταν εκτός πλαισίου νόμου. Στη σχετική Έκθεσή της, η Επιτροπος σημείωσε ότι παρότι μπορούσε να κατανοήσει τους λόγους που η εμπλεκόμενη υπηρεσία επιθυμούσε τη μεταστέγαση του αιτητή (αυτός ζούσε μαζί με άλλη οικογένεια η οποία επίσης αντιμετώπιζε έντονα οικονομικά και οικογενειακά προβλήματα και ο ίδιος είχε συνδεθεί στενά με ένα από τα ανήλικα παιδιά της οικογένειας), η συσχέτιση των δύο θεμάτων (της παροχής δημόσιου βοηθήματος και η αξίωση μεταστέγασής του) στερείτο νομικής βάσης. Η Επιτροπος συνέστησε την άμεση εξέταση της αίτησης του παραπονούμενου και η εμπλεκόμενη υπηρεσία συμμορφώθηκε με την εισήγηση και ενέκρινε τελικά την καταβολή σε αυτόν του δημόσιου βοηθήματος.

Σε άλλη περίπτωση, η Επιτροπος διερεύνησε το θέμα του ύψους των τροφείων ιδρυμάτων στα οποία διαμένουν λήπτες δημόσιου βοηθήματος. (**Α/Π 1525/02**). Διαπιστώθηκε ότι το ύψος της χρέωσης τροφείων συγκεκριμένου ιδρύματος στο οποίο διέμενε η μητέρα της παραπονούμενης υπερέβαινε τα συμφωνηθέντα. Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας απέστειλαν επιστολή προς το Ίδρυμα με την οποία ζητούσαν επανόρθωση του λάθους, πλην όμως το Ίδρυμα δεν ανταποκρίθηκε και συνέχισε να διεκδικεί το εν λόγω ποσό από την παραπονούμενη. Στη σχετική Έκθεσή της, η Επιτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε τη χωρίς άλλη καθυστέρηση λήψη των απαραίτητων μέτρων για συμμόρφωση του συγκεκριμένου ιδρύματος προς τις υποδείξεις της για αναπροσαρμογή του ύψους των τροφείων στο συμφωνηθέν επίπεδο, αλλά και την εγκαθίδρυση μηχανισμού ελέγχου τήρησης των όρων των σχετικών συμβολαίων.

Με αφορμή παράπονο που υπέβαλε μητέρα δεκαεξάχρονου μαθητή ο οποίος μαχαίρωσε συμμαθητή του και καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης δύο ετών με αναστολή, η Επιτροπος

Διοικήσεως διερεύνησε κατά πόσο οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, υπό την προληπτική επίβλεψη των οποίων τελούσε για χρόνια ο μαθητής, είχαν παράσχει σε αυτόν και στα αδέρφια του επαρκή στήριξη και κατά πόσο είχαν εξαντλήσει όλα τα μέσα και μέτρα που τους παρέχει ο νόμος για την προστασία τους (**Α/Π 1054/03**). Διαπιστώθηκε ότι η εμπλεκόμενη υπηρεσία ήταν ενήμερη του γεγονότος ότι τα παιδιά ήταν θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης από τον πατέρα τους, ότι βίωναν για χρόνια επαναλαμβανόμενες σκηνές βίας σε βάρος της μητέρας τους και ότι ήταν πλήρως παραμελημένα και στερούνταν ακόμα και της στοιχειώδους ιατρικής περίθαλψης. Επιπρόσθετα, η εμπλεκόμενη υπηρεσία δεν είχε δώσει την απαιτούμενη βαρύτητα στις ανησυχίες που είχε εκφράσει αρμόδια κοινωνική λειτουργός ως προς τη ψυχοσωματική ανάπτυξη του δεύτερου παιδιού της οικογένειας στο οποίο δόθηκε τελικά βοήθεια αλλά μόνο μετά που αυτό είχε μαχαιρώσει το συμμαθητή του. Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι η εμπλεκόμενη υπηρεσία αδράνησε αδικαιολόγητα αφού εν γνώσει της τα δύο μικρότερα παιδιά διανυκτέρευαν μέρα παρά μέρα στο σπίτι του πατέρα τους, χωρίς την παρουσία της μητέρας τους. Η Επιτροπή Διοικήσεως έκρινε ότι η εμπλεκόμενη υπηρεσία απέτυχε να προστατέψει τα παιδιά, να τα στηρίξει έγκαιρα και να τα βοηθήσει ως θύματα κακοποίησης και σοβαρής παραμέλησης να αναρρώσουν από τις τραυματικές εμπειρίες που είχαν βιώσει. Δεδομένου ότι δύο από τα παιδιά είχαν εν τω μεταξύ ενηλικιωθεί και το τρίτο ήταν 17 ετών, η Επιτροπή δεν υπέβαλε οποιαδήποτε εισήγηση· ανέφερε όμως στην Έκθεσή της ότι είχε οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι ο τρόπος αντιμετώπισης τέτοιων περιστατικών από τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες νοσεί. Η Έκθεση υποβλήθηκε στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για ενημέρωσή του και για τη λήψη των ενδεδειγμένων κατά την κρίση του μέτρων.

4. Υπουργείο Υγείας

Κατά το μήνα Μάιο του 2004, μεγάλος αριθμός επηρεαζόμενων γυναικών ασθενών προσέφυγε στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως, είτε απ' ευθείας είτε μέσω της Κίνησης Διεκδίκησης Δικαιωμάτων Ασθενών (ΚΙΔΔΑ), και υπέβαλαν παράπονα εναντίον του Υπουργείου Υγείας αναφορικά με την απόφασή του να τερματίσει την παροχή οικονομικής βοήθειας σε αυτές για τη συνέχιση των ακολουθούμενων θεραπειών τους σε συγκεκριμένο κέντρο Βιολογικής Ιατρικής (το Paracelsus Klinik, στο Lustmühle (St. Gallen) της Ελβετίας) (π.χ. **Α/Π 359/04, Α/Π 372/04, Α/Π 765/04, 831/04**). Οι παραπονούμενες θεωρούσαν την απόφαση της εμπλεκόμενης υπηρεσίας ως άδικη και καταστροφική για την υγεία τους και ως καταστρατηγούσα τα δικαιώματά τους και πίστευαν ότι αυτή θα οδηγούσε σε υποβάθμιση της ποιότητας ζωής τους.

Η Επίτροπος Διοικήσεως διαπίστωσε ότι το συγκεκριμένο παράπονο χαρακτηριζόταν από μια μεγάλη διάσταση απόψεων μεταξύ των παραπονούμενων ασθενών από τη μια και της εμπλεκόμενης υπηρεσίας από την άλλη. Οι παραπονούμενες ασθενείς, οι οποίες έπασχαν από διάφορες πολυσύνθετες και/ή χρόνιες ασθένειες (για ορισμένες από τις οποίες οι μέθοδοι θεραπείας της συμβατικής ιατρικής δεν είχαν αποτέλεσμα, ή δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν), υποστήριζαν ότι η θεραπεία που τους προσέφερε η κλινική Paracelsus είχε επιφέρει σημαντική βελτίωση στην κλινική τους κατάσταση και επιθυμούσαν να την ολοκληρώσουν. Η εμπλεκόμενη υπηρεσία από την άλλη, παρά το γεγονός ότι είχε αρχικά εγκρίνει τη μετάβασή τους στο συγκεκριμένο ιατρικό κέντρο και την κάλυψη των εξόδων των συγκεκριμένων θεραπειών τους, αμφισβητούσε την επιστημονική επάρκεια του κέντρου και υποστήριξε ότι *οι «μέθοδοι εναλλακτικής ιατρικής που αυτό χρησιμοποιεί, δεν συμβαδίζουν με την κλασσική ιατρική και δεν αναγνωρίζονται.»*

Στην Έκθεσή της η Επίτροπος Διοικήσεως σημείωσε ότι, παρά την ετερογένεια που υπάρχει στο καθεστώς αναγνώρισης της εναλλακτικής ιατρικής διεθνώς, αυτή αποτελούσε μια ακόμα θεραπευτική επιλογή του ασθενούς (ο οποίος έχει και την ελευθερία να επιλέγει τον τρόπο θεραπείας του), ότι η επικρατούσα άποψη ήταν ότι οι διάφορες θεραπευτικές μέθοδοι της μπορούν πολλές φορές να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά με τις μεθόδους της συμβατικής (ή παραδοσιακής) ιατρικής και ότι παρατηρείται διεθνώς μια τάση αποδοχής, αναγνώρισης και θετικής προσέγγισής της. Ενόψει τούτου, παρατήρησε ότι η προσέγγιση προς την εναλλακτική ιατρική από την εμπλεκόμενη υπηρεσία δε θα έπρεπε να συνεχίσει να χαρακτηρίζεται από μονολιθική απορριπτικότητα.

Σε ότι αφορά στη συγκεκριμένη ενέργεια της εμπλεκόμενης υπηρεσίας να αποσύρει την οικονομική στήριξη που αρχικά η ίδια παρείχε στην ομάδα των δεκαέξι ασθενών που άρχισαν αλλά δεν ολοκλήρωσαν τις συγκεκριμένες θεραπείες, η Επίτροπος παρατήρησε ότι με την έγκριση κάλυψης των εξόδων τους, το κράτος (παρ' ότι δε δεσμεύτηκε να παράσχει σε αυτούς οικονομική βοήθεια μέχρι την ολοκλήρωση της θεραπείας), δημιούργησε σε αυτούς προσδοκίες, οι οποίες ενισχύθηκαν σημαντικά με τα θετικά αποτελέσματα που επέφερε στην κατάσταση της υγείας τους η θεραπεία που ακολουθήθηκε. Το ίδιο το κράτος, με την απόφαση διακοπής της οικονομικής στήριξής τους, σχολίασε η Επίτροπος, παραβίασε στην πράξη το δικαίωμά τους για αδιάκοπη συνέχιση της φροντίδας της υγείας τους. Η Επίτροπος εξέφρασε κατανόηση για τις επιφυλάξεις της εμπλεκόμενης υπηρεσίας σε σχέση με τις μεθόδους θεραπείας του συγκεκριμένου ιατρικού κέντρου (και της εναλλακτικής ιατρικής γενικότερα), υποστήριξε όμως την άποψη ότι η αλλαγή της πολιτικής της θα μπορούσε να εφαρμοστεί *«από τούδε και στο εξής»*, αλλά όχι σε σχέση με τις περιπτώσεις εκείνες για τις οποίες η θεραπεία είχε ήδη αρχίσει και για τις οποίες είχε μάλιστα διαπιστωθεί και σημαντική βελτίωση της κλινικής κατάστασης του

ασθενούς ως αποτέλεσμα της. Για το λόγο αυτό, εισηγήθηκε όπως η εμπλεκόμενη υπηρεσία επανεξετάσει τη θέση της στο θέμα ειδικά των παραπονούμενων ασθενών.

Με αφορμή παράπονο που της υπέβαλε σύζυγος ατόμου που έπασχε από το Σύνδρομο της Επίκτητης Ανοσοεπάρκειας (HIV/AIDS) αναφορικά με έλλειψη συγκεκριμένου φαρμάκου (**A/Π 2294/04**), η Επίτροπος Διοικήσεως κάκισε τη στάση του Υπουργείου Υγείας να μην ανταποκριθεί στα αιτήματα του θεράποντος ιατρού για προμήθειά του. Αξιολογώντας η Επίτροπος Διοικήσεως το σύνολο των χειρισμών που είχαν γίνει από την εμπλεκόμενη υπηρεσία, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι είχε επιδειχθεί ασύγγνωστη ολιγωρία και έλλειψη επαρκούς μέριμνας για την προμήθεια του φαρμάκου που ήταν εξαιρετικά σημαντικό για την επιβίωση του ασθενούς. Στην Έκθεσή της σημείωσε ότι *«Στις υποθέσεις υγείας, το αγαθό που διακυβεύεται είναι η ίδια η ζωή, αγαθό τόσο σπουδαίο που θα έπρεπε λογικά να κινητοποιεί άμεσα και αποτελεσματικά τις αρμόδιες υπηρεσίες.»* Η Επίτροπος υπέβαλε την Έκθεσή της απ' ευθείας στον Υπουργό Υγείας με την εισηγήση όπως επιληφθεί χωρίς καθυστέρηση του θέματος και μεριμνήσει για την εξασφάλιση του φαρμάκου που είχε κριθεί ως καθοριστικό για την επιβίωση του ασθενούς. Εισηγήθηκε επίσης, όπως εξεταστεί το ευρύτερο θέμα της ιατροφαρμακευτικής στήριξης των ασθενών που υποφέρουν από το σύνδρομο HIV/AIDS.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εξέτασε επίσης παράπονο που αφορούσε στην παράλειψη του Υπουργείου Υγείας να απαντήσει σε αίτημα που είχε υποβάλει μητέρα ανήλικου μαθητή για κάλυψη των εξόδων ορθοδοντικής θεραπείας στην οποία αυτός έπρεπε να υποβληθεί και η οποία δεν προσφερόταν από τις Οδοντιατρικές Υπηρεσίες του κράτους (**A/Π 503/04**). Η παραπονούμενη αποτάθηκε στο Υπουργείο από τις αρχές του 2002 συνυποβάλλοντας τα συναφή με το αίτημα δικαιολογητικά, ήτοι, βεβαίωση ότι η απαραίτητη θεραπεία δεν μπορούσε να προσφερθεί από τις Οδοντιατρικές Υπηρεσίες του δημοσίου, διάγνωση/βεβαίωση χειρουργού οδοντιάτρου που περιελάμβανε και εκτίμηση για το κόστος και τη διάρκεια της προτεινόμενης θεραπείας και βεβαίωση του εργοδότη της για το ύψος των εισοδημάτων της, δύο όμως χρόνια αργότερα δεν είχε λάβει οποιαδήποτε απάντηση.

Μετά την παρέμβαση της Επιτρόπου Διοικήσεως, η εμπλεκόμενη υπηρεσία απάντησε στην παραπονούμενη, απολογήθηκε για την καθυστέρηση που είχε παρατηρηθεί και την πληροφόρησε ότι δεν υπήρχε σχέδιο για την επιδότηση ορθοδοντικής θεραπείας που γινόταν στον ιδιωτικό τομέα. Η Επίτροπος υπενθύμισε στην εμπλεκόμενη υπηρεσία τη συνταγματική υποχρέωσή της να παρέχει γραπτές, έγκαιρες και αιτιολογημένες απαντήσεις στα αιτήματα που της υποβάλλονται από πολίτες (Άρθρο 29 του Συντάγματος) και εισηγήθηκε όπως αυτή λάβει τα κατά την κρίση της απαραίτητα μέτρα για σύντμηση του χρόνου ανταπόκρισής της σε αιτήματα που της υποβάλλονται. Επιπρόσθετα, η Επίτροπος επισήμανε ότι η εισαγωγή Σχεδίου για

επιχορήγηση ορθοδοντικών θεραπειών που δεν προσφέρονται από τις Οδοντιατρικές Υπηρεσίες του δημοσίου, είναι θέμα που απασχολεί την εμπλεκόμενη υπηρεσία εδώ και πολλά χρόνια. Χαρακτήρισε ως μη ικανοποιητική τη στερεότυπη απάντηση που δόθηκε στον παραπονούμενο ότι δεν υπάρχει επί του παρόντος πρόνοια (Σχέδιο) για κάλυψη των εξόδων μιας τέτοιας θεραπείας όχι μόνο επειδή με αυτή απορρίφθηκε ένα εύλογο αίτημα του αιτητή, αλλά και επειδή αυτή δημιούργησε προσδοκίες ότι το αίτημα μπορεί μελλοντικά να ικανοποιηθεί. Σημείωσε δε ότι η φυσιολογική εξέλιξη των πραγμάτων θα είναι να επανέλθει ο αιτητής μετά από κάποιο χρονικό διάστημα ζητώντας εκ νέου την ικανοποίηση του αιτήματός του.

Δοθέντος ότι οι ορθοδοντικές θεραπείες παρέχονται, ιδανικά, στο στάδιο της εφηβείας του ατόμου και όχι μετά την ενηλικίωσή του, και ότι απαιτούν συνήθως πολύμηνες περιόδους θεραπείας, η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε όπως η εμπλεκόμενη υπηρεσία εντατικοποιήσει τις ενέργειές της για ολοκλήρωση των προδιαγραφών/κριτηρίων του κυοφορουμένου Σχεδίου Επιχορήγησης Ορθοδοντικής Θεραπείας και ενημερώσει τους επηρεαζόμενους το συντομότερο.

Σε μία άλλη περίπτωση, άτομο που επίσης έπασχε από το Σύνδρομο της Επίκτητης Ανοσοεπάρκειας (HIV/AIDS) προσέφυγε στην Επίτροπο Διοικήσεως επειδή οικονομική βοήθεια που του δινόταν τα περασμένα έτη, δεν του δόθηκε κατά το έτος 2004 (**Α/Π 2310/04**). Λίγες ημέρες μετά την υποβολή του παραπόνου του, ο παραπονούμενος έλαβε την οικονομική βοήθεια (εκ £500).

Παράπονα υποβλήθηκαν και εναντίον απορριπτικών αποφάσεων του Υπουργείου Υγείας σε σχέση με την έκδοση ταυτοτήτων νοσηλείας. Στις περισσότερες περιπτώσεις που διερευνήθηκαν, το ετήσιο εισόδημα των παραπονούμενων υπερέβαινε το ποσό που καθορίζεται στους σχετικούς Κανονισμούς και συνεπώς δεν είχαν δικαίωμα εξασφάλισης τέτοιας ταυτότητας. Σε μία περίπτωση όμως (**Α/Π 862/03**), η Επίτροπος διαπίστωσε ότι η απόφαση της υπηρεσίας είχε στηριχθεί σε λανθασμένα στοιχεία. Η εμπλεκόμενη υπηρεσία είχε, συγκεκριμένα, θεωρήσει ως «εισόδημα», τις πιστώσεις ανικανότητας/ανεργίας της συζύγου του παραπονούμενου στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Τα ποσά αυτά είχαν πιστωθεί στον ασφαλιστικό λογαριασμό της για περίοδο που αυτή ήταν λήπτρια επιδόματος ανεργίας και δεν θα έπρεπε να είχαν λογισθεί ως «εισόδημα» για σκοπούς καθορισμού του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος για έκδοση ταυτότητας νοσηλείας. Η εμπλεκόμενη υπηρεσία αναθεώρησε την απόφασή της.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εξέτασε επίσης το γενικό νομικό και θεσμικό πλαίσιο για την οικονομική, ιατρική και κοινωνική στήριξη των ψυχικά ασθενών προσώπων, με έμφαση στα θέματα μεταϊδρυματικής φροντίδας, θεραπείας και αποκατάστασής τους (**Α/Π 763/00**). Διαπιστώθηκε ότι ο παγκόσμιος αποδεκτός στόχος της σύγχρονης ψυχιατρικής πολιτικής για

αποϊδρυματοποίηση και ολοκληρωμένη ένταξη στην κοινότητα των ψυχικά ασθενών εφαρμόζεται στην Κύπρο χωρίς όμως να στηρίζεται σε μια οργανωμένη νομική ή θεσμική βάση. Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι παρά το γεγονός ότι η ψυχιατρική μεταρρύθμιση στην Κύπρο έχει προχωρήσει σημαντικά, πολλά ακόμα υπολείπονται να γίνουν ιδίως στους τομείς της εκπαίδευσης, της στέγασης, της παροχής φροντίδας και της αντιμετώπισης του προβλήματος της κοινωνικής απομόνωσης των ψυχικά ασθενών.

Η Επίτροπος κατέγραψε τη μεγάλη, και ενδεχομένως αδικαιολόγητη, καθυστέρηση στην προώθηση, δημιουργία και θεσμοθέτηση ενός ολοκληρωμένου συστήματος για την εξωνοσοκομειακή περίθαλψη και αποκατάσταση των ψυχικά ασθενών στην Κύπρο. Σημείωσε ότι οι σημαντικές προσπάθειες που έχουν καταβληθεί από το Υπουργείο Υγείας για την προώθηση θεμάτων που άπτονται της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης από μόνες τους δεν αρκούν για να αναιρέσουν την εντύπωση ότι οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες δεν έχουν δείξει την απαιτούμενη ευαισθησία και αποφασιστικότητα στο να στηρίξουν την ψυχιατρική μεταρρύθμιση σε όλα τα επίπεδα - νομοθετικό, οικονομικό, υλικοτεχνικό, κοινωνικό - και να συντονίσουν αποδοτικά και αποτελεσματικά την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους ψυχικά ασθενείς και τις οικογένειές τους. Τόνισε ότι η καθυστέρηση υλοποίησης των ουσιαστικών αλλαγών που έχουν προωθηθεί έχει ως αποτέλεσμα να αδρανοποιούνται οι στόχοι της μεταρρύθμισης και να αναιρείται το περιεχόμενό της κι έφερε ως παράδειγμα το γεγονός ότι χρόνο με το χρόνο αυξάνεται σημαντικά ο αριθμός των ψυχικά ασθενών που οδηγούνται σε Στέγες Ηλικιωμένων. Επιπρόσθετα, η Επίτροπος Διοικήσεως διαπίστωσε ότι κρίσιμης σημασίας για τις παθογένειες του συστήματος στήριξης των ψυχικά ασθενών είναι η απουσία σαφούς νομοθετικού ή κανονιστικού πλαισίου, ικανού να ανταποκριθεί στις σύγχρονες συνθήκες. Η κανονιστική θεσμοθέτηση ενός τέτοιου πλαισίου, σημείωσε, θα συμβάλει ουσιαστικά στην ενεργοποίηση και αναβάθμιση των υπάρχοντων μηχανισμών στήριξης των ψυχικά ασθενών και επανένταξης τους στην κοινότητα. Αναπόφευκτα, θα οδηγήσει επίσης στην καλλιέργεια ενός θετικού κοινωνικού κλίματος απέναντι στα πρόσωπα αυτά και θα αντιμετωπίσει χρόνιες αδράνειες και δυσλειτουργίες, καθώς και αναχρονιστικές πρακτικές και νοοτροπίες.

Η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στις πιο κάτω εισηγήσεις, οι οποίες μπορούν να συνδράμουν στη βελτίωση του συστήματος κοινωνικής στήριξης και αποδοχής των ψυχικά ασθενών:

- Ταχεία προώθηση και ολοκλήρωση της διαδικασίας ψήφισης της νομοθεσίας για τη νομική κατοχύρωση των εξωνοσοκομειακών υπηρεσιών και της θέσπισης κανονισμών για τις προδιαγραφές λειτουργίας τους.
- Οικονομική ενίσχυση του προϋπολογισμού των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας που αφορά αποκλειστικά στην εξωνοσοκομειακή φροντίδα των ψυχικά ασθενών.

- Συνεργασία και άλλων κρατικών υπηρεσιών με τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, όπως, π.χ. του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού στα θέματα ενημέρωσης του κοινού, των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας στο θέμα της ανάπτυξης ενδιάμεσων δομών και χώρων φιλοξενίας και του Τμήματος Εργασίας στα θέματα επαγγελματικής αποκατάστασης. Σε τέτοια περίπτωση θα πρέπει να καθοριστεί εκ των προτέρων η ακριβής αρμοδιότητα και υποχρέωση της κάθε αρχής.
- Παροχή κινήτρων για τη συμμετοχή στην ψυχιατρική μεταρρύθμιση φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και ιδιωτικών φορέων, όπως, π.χ. Μη-Κυβερνητικών Οργανισμών και εθελοντικών ομάδων.
- Στελέχωση των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας με περισσότερο εξειδικευμένο προσωπικό (κοινοτικούς νοσηλευτές και μέλη των διακλαδικών ομάδων).
- Δημιουργία περισσότερων ενδιάμεσων δομών, στις οποίες θα είναι δυνατή η απασχόληση και ψυχαγωγία όσο το δυνατό μεγαλύτερου αριθμού προσώπων. Οι δομές αυτές θα πρέπει να κατανέμονται κατά τρόπο γεωγραφικά και πληθυσμιακά ίσο.
- Επεξεργασία και εφαρμογή προγράμματος επαγγελματικής κατάρτισης των ψυχικά ασθενών και εξεύρεση εργοδοτών.
- Δημιουργία χώρων φιλοξενίας για όσους από τους ψυχικά ασθενείς δεν έχουν άλλο χώρο διαμονής, στον οποίο να παρέχεται φροντίδα που να καλύπτει τις ιδιαίτερες ανάγκες τους και να αναπτύσσει τις ιδιαίτερες ικανότητές τους.
- Δημιουργία, όπου είναι δυνατόν, Υπηρεσιών Αντιμετώπισης Κρίσεων.
- Ανάπτυξη προγράμματος ενημέρωσης του κοινού σχετικά με τη ψυχική ασθένεια και το περιεχόμενο και τους στόχους της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης και προσπάθεια ευαισθητοποίησης του κοινού και ανάμειξή του στην προσπάθεια, με στόχο την καταπολέμηση της προκατάληψης.

Στην Επίτροπο Διοικήσεως προσέφυγε επίσης άτομο του οποίου ο ιατρικός φάκελος στο Νοσοκομείο Λεμεσού είχε απολεσθεί (**A/Π 1005/03**). Η Επίτροπος έκανε αναφορά στο δικαίωμα του ασθενούς για πρόσβαση σε ιατρικά αρχεία που τον αφορούν και εισηγήθηκε όπως οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες επανεξετάσουν την πολιτική τους σε σχέση με την τήρηση ιατρικών αρχείων και υιοθετήσουν διαδικασίες που να διασφαλίζουν τόσο τη διαφύλαξή τους όσο και τον εύκολο εντοπισμό τους.

Με αφορμή παράπονο που υπέβαλε ιατρός του δημοσίου του οποίου το αίτημα μετάθεσης απορρίφθηκε μετά πάροδο πολλών μηνών χωρίς να αιτιολογηθεί, (**A/Π 1443/03**), η Επίτροπος Διοικήσεως υπενθύμισε την εμπλεκόμενη υπηρεσία για τα άρθρα 26 και 28 του περί Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου, σύμφωνα με τα οποία οι διοικητικές πράξεις πρέπει να

είναι επαρκώς και δεόντως αιτιολογημένες και την κάλεσε να εξετάσει εκ νέου την αίτηση και να ενημερώσει τον παραπονούμενο σχετικά.

Η Επίτροπος Διοικήσεως, τέλος, άσκησε έντονη κριτική κατά του Υπουργείου Υγείας και έθεσε υπόψη του Υπουργού Υγείας υπόθεση Ιατρικού Λειτουργού σε σχέση με την οποία, επιστολή της Επιτρόπου για παράθεση σχολίων και απόψεων της εμπλεκόμενης υπηρεσίας είχε μείνει αναπάντητη (**Α/Π 802/03**). Η Επίτροπος κάλεσε τον Υπουργό να επιληφθεί της υπόθεσης και να διερευνηθούν οι ισχυρισμοί της παραπονούμενης περί άδικης και άνισης μεταχείρισής της από τον Προϊστάμενό της.

